Göteborgs Stad

Handling 2023 nr 134

Samlingsärende inom uppföljning maj 2023 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 27 april 2023 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Samlingsärende inom uppföljning maj 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2020 till fastighetsnämnden att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras, förklaras fullgjort.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2020 till trafiknämnden att, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg, med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende. Uppdraget förklaras fullgjort.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till socialnämnderna att följa upp och utvärdera strategisk plan för suicidprevention i Göteborg, förklaras fullgjort.
5. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2020 till lokalnämnden att i samverkan med berörda nämnder, dels skapa förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt dels skapa en tydligare roll för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen, förklaras fullgjort.
6. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2021 till lokalnämnden att i samverkan med berörda nämnder, skapa goda förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen, förklaras fullgjort.
7. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till lokalnämnden att i samverkan med berörda nämnder, fortsätta skapa goda förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen, förklaras fullgjort.
8. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till Förvaltnings AB Framtiden och byggnadsnämnden att tillsammans beakta de positiva erfarenheterna kring arbetet

med Värdeskapande stadsutveckling i den framtida stadsplaneringen av stadens utsatta områden. Detta ska komplettera Förvaltnings AB Framtidens strategi för utsatta områden. Uppdraget förklaras fullgjort.

9. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till byggnadsnämnden att fortsätta pilotprojekt stadsplan, där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå. Arbetet med Biskopsgården är en viktig del i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden och ska därför prioriteras samt fortsatt ske utifrån fastighetskontorets förslag (FN 5390/18). Uppdraget förklaras fullgjort.
10. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-10-14 § 15 till trafiknämnden, park- och naturnämnden och fastighetsnämnden att ta fram och under 2021 genomföra ett åtgärdspaket för att möta de brister som framkommer i stadsrevisionens granskning av gaturenhållningen i Göteborg, med målsättningen att klart förbättra standarden på gaturenhållningen och synpunktshanteringen. Uppdraget förklaras fullgjort.
11. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till nämnden för inköp och upphandling att utreda och föreslå åtgärder i syfte att underlätta för fler små- och medelstora samt nystartade företag att delta i upphandlingar, förklaras fullgjort.
12. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-03-24 § 20 punkt 1 till nämnden för demokrati och medborgarservice att, i samverkan med socialnämnderna, utöka och sprida informationen kring socialtjänstens uppdrag och arbetsmetoder i syfte att stärka kunskap om och tillit till socialtjänstens myndighetsutövning. Informationen ska spridas på exempelvis bibliotek, i samverkan med skolor genom dialog med föräldrar samt i samverkan med civilsamhället och även möjliga nya kommunikationskanaler för att nå ut till grupper vi idag har svårt att nå ut till. Uppdraget förklaras fullgjort.
13. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-01-27 § 20 punkt 2 till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att utreda införandet av ett centralt slutprov, som innefattar både muntliga och skriftliga kunskaper, för sfi-studenter i syfte att kvalitetssäkra kunskapsnivån i förhållande till läroplanens kunskapskrav, förklaras fullgjort.
14. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-01-27 § 20 punkt 3 till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att utreda möjliga vägar för att införa ett ersättningssystem för sfi-utbildning baserat på ett centralt rättat slutprov samt hur väl leverantören utformar sin undervisning med individens studieprogression i fokus, förklaras fullgjort.
15. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att tillsammans med utbildningsnämnden utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet, förklaras fullgjort.
16. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 2 till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på det reella utfallet i form av antalet deltagare och antalet beslut på föreliggande ändring i reglementet tillsammans med jämförande statistik från tidigare reglemente, förklaras fullgjort.
17. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 3 till kommunstyrelsen att återkomma senast i juli 2023 med eventuella förslag på justeringar i syfte att säkerställa såväl likvärdighet i staden såsom att fler personer får tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering. Säkerställandet att personer med komplexa behov får dessa tillgodosedda inom ramen för reglementesändringen skall beaktas inom ramen för eventuella justeringar. Uppdraget förklaras fullgjort.

18. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 4 till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på hur lång den genomsnittliga tiden i försörjningsstödet har varit innan beslut om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering fattas, förklaras fullgjort.
19. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 5 till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 som beskriver om det finns ärenden som avslutats i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning men där de aktuella personerna inte blivit självförsörjande och haft fortsatt behov av försörjningsstöd, förklaras fullgjort.
20. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-11-25 § 26 punkt 9 till kommunstyrelsen att tillsammans med berörda nämnder säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförts innan bedömningsinstrumentet införs, förklaras fullgjort.
21. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-09-15 § 18 till kommunstyrelsen att tillsammans med socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst inleda riktade informationskampanjer om familjeplanering till kvinnor boende i riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden, förklaras fullgjort.
22. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-05-17 § 15 punkt 2 till park- och naturnämnden att följa upp programmets (Göteborgs Stads friluftsprogram 2018–2025) måluppfyllelse två gånger under 2018–2025, förklaras fullgjort.
23. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till byggnadsnämnden att tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling, avslutas.
24. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2021 till park- och naturnämnden att tillsammans med trafiknämnden ta fram en långsiktig strategi för att värna stadens närhet till vatten, avslutas.
25. Rapport om Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022, antecknas.
26. Rapport om Göteborgs Stads barnbokslut 2022, antecknas.
27. Rapport om Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024, antecknas.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag.

Axel Josefson (M) yrkade bifall till yrkande från M, D, L och KD den 30 maj 2023.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla Jonas Attenius yrkande.

Göteborg den 7 juni 2023
Göteborgs kommunstyrelsen

Jonas Attenius

Lina Isaksson

Yrkande
2023-06-02

Ärende nr: 2.1.5

Yrkande angående samlingsärende inom uppföljning maj 2023 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter gällande:
4. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till socialnämnderna att följa upp och utvärdera strategisk plan för suicidprevention i Göteborg, förklaras fullgjort

Förslag till beslut
I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till socialnämnderna att följa upp och utvärdera strategisk plan för suicidprevention i Göteborg, förklaras ej fullgjort.

2. Kommunstyrelsen bjuder in Nationell Samverkan för Psykisk ohälsa i Göteborg (NSPHIG) för att få information om deras projekt, uppdrag och metoder runt suicidprevention i Göteborg.

3. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med Göteborgsregionen (GR) genom olika aktiviteter och genom stadens kommunikationskanaler uppmärksamma den Suicidpreventiva dagen som infaller den 10 september 2023.

Som storstad behöver vi prata mer om det tragiska och kostsamma med självmord.

Målet om att antalet suicid i Göteborgs Stad ska minska har inte uppnåtts. Förvaltningar och bolag bedömer sin egen måluppfyllelse mot planens mål och strategier som låg. Det finns tydliga brister i ansvaret för utvecklingen av suicidprevention och ett tydligt behov av förbättringar i hur förvaltningar och bolag arbetar med planens mål och strategier. Socialförvaltningarna har inte kunnat analysera orsakssamband mellan genomförda insatser enligt planen och observerade resultat.

Det är uppenbart att mer kan göras och att dialoger behöver öppnas upp i skolan, på arbetsplatser och i samhället i stort.

Göteborgs Stad kan aktivt välja att uppmärksamma problemen. Likväl som att kommunfullmäktige beslutar att skriva under stadsupprop mot kärnvapen eller hissar Prideflaggan, borde vi aktivt kunna gå ut och visa att staden uppmärksammar och sätter in aktiva insatser för alla de göteborgare som lever med självmordstankar.

Det är ett statement som öppnar upp för viktiga samtal, skickar signaler och ger stöd till alla de familjer i Göteborg som har en anhörig som lider av psykisk ohälsa.

Den Suicidpreventiva dagen infaller 10 september varje år och är instiftad av FN:s Världshälsoorganisation, WHO. Sverigedemokraterna vill att kommunstyrelsens företrädare i god tid tills detta datum får en föreläsning från NSPHIG*.

**NSPHIG. Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg är ett nätverk bestående av patient-, brukar- och anhörigföreningar inom det psykiatriska området. De har idag 16 medlemsföreningar. Genom olika projekt och uppdrag arbetar nätverket med att utveckla patient-, brukar- och anhöriginflytandet på alla nivåer i samhället.*

YRKANDE M, D, L, KD

Datum: 2022-05-30 Ärende: 2.1.5

Yrkande angående samlingsärende inom uppföljning maj 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till byggnadsnämnden att tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling, ska inte avslutas utan övertas av stadsbyggnadsnämnden för att utifrån framtagen förstudie fortsätta arbetet tillsammans med berörda nämnder.

2. I övrigt bifalla tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Stadsledningskontoret konstaterar i sitt tjänsteutlåtande att uppdraget inte har genomförts enligt dess ursprungliga intentioner. Förstudien som har tagits fram ger förslag på vilken typ av arbete som behövs för att uppfylla uppdraget, inklusive behovet av en lokal utvecklingsplan för att främja samarbete mellan offentliga, privata och ideella aktörer.

Det finns för närvarande en motion på remiss som föreslår att en samordnare för skärgården ska införas för att sammanhålla arbetet med den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling. Vi anser därför att uppdraget inte bör avslutas, utan istället överföras till Stadsbyggnadsnämnden för att tillsammans med berörda nämnder fortsätta arbetet baserat på den tidigare förstudien.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2023-04-27
Diarienummer 0220/23

Handläggare
Christina Bertilson
Telefon: 031-368 02 14
E-post: christina.bertilson@stadshuset.goteborg.se

Samlingsärende inom uppföljning maj 2023 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Samlingsärende inom uppföljning maj 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2020 till fastighetsnämnden att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras, förklaras fullgjort.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2020 till trafiknämnden att, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg, med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende. Uppdraget förklaras fullgjort.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till socialnämnderna att följa upp och utvärdera strategisk plan för suicidprevention i Göteborg, förklaras fullgjort.
5. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2020 till lokalnämnden att i samverkan med berörda nämnder, dels skapa förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt dels skapa en tydligare roll för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen, förklaras fullgjort.
6. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2021 till lokalnämnden att i samverkan med berörda nämnder, skapa goda förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen, förklaras fullgjort.
7. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till lokalnämnden att i samverkan med berörda nämnder, fortsätta skapa goda förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen, förklaras fullgjort.
8. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till Förvaltnings AB Framtiden och byggnadsnämnden att tillsammans beakta de positiva erfarenheterna kring arbetet med Värdeskapande stadsutveckling i den framtida stadsplaneringen av stadens utsatta områden. Detta ska komplettera Förvaltnings AB Framtidens strategi för utsatta områden. Uppdraget förklaras fullgjort.

9. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till byggnadsnämnden att fortsätta pilotprojekt stadsplan, där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå. Arbetet med Biskopsgården är en viktig del i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden och ska därför prioriteras samt fortsatt ske utifrån fastighetskontorets förslag (FN 5390/18). Uppdraget förklaras fullgjort.
10. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-10-14 § 15 till trafiknämnden, park- och naturnämnden och fastighetsnämnden att ta fram och under 2021 genomföra ett åtgärdspaket för att möta de brister som framkommer i stadsrevisionens granskning av gaturenhållningen i Göteborg, med målsättningen att klart förbättra standarden på gaturenhållningen och synpunktshanteringen. Uppdraget förklaras fullgjort.
11. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till nämnden för inköp och upphandling att utreda och föreslå åtgärder i syfte att underlätta för fler små- och medelstora samt nystartade företag att delta i upphandlingar, förklaras fullgjort.
12. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-03-24 § 20 punkt 1 till nämnden för demokrati och medborgarservice att, i samverkan med socialnämnderna, utöka och sprida informationen kring socialtjänstens uppdrag och arbetsmetoder i syfte att stärka kunskap om och tillit till socialtjänstens myndighetsutövning. Informationen ska spridas på exempelvis bibliotek, i samverkan med skolor genom dialog med föräldrar samt i samverkan med civilsamhället och även möjliga nya kommunikationskanaler för att nå ut till grupper vi idag har svårt att nå ut till. Uppdraget förklaras fullgjort.
13. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-01-27 § 20 punkt 2 till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att utreda införandet av ett centralt slutprov, som innefattar både muntliga och skriftliga kunskaper, för sfi-studenter i syfte att kvalitetssäkra kunskapsnivån i förhållande till läroplanens kunskapskrav, förklaras fullgjort.
14. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-01-27 § 20 punkt 3 till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att utreda möjliga vägar för att införa ett ersättningssystem för sfi-utbildning baserat på ett centralt rättat slutprov samt hur väl leverantören utformar sin undervisning med individens studieprogression i fokus, förklaras fullgjort.
15. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att tillsammans med utbildningsnämnden utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet, förklaras fullgjort.
16. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 2 till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på det reella utfallet i form av antalet deltagare och antalet beslut på föreliggande ändring i reglementet tillsammans med jämförande statistik från tidigare reglemente, förklaras fullgjort.
17. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 3 till kommunstyrelsen att återkomma senast i juli 2023 med eventuella förslag på justeringar i syfte att säkerställa såväl likvärdighet i staden såsom att fler personer får tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering. Säkerställandet att personer med komplexa behov får dessa tillgodosedda inom ramen för reglementesändringen skall beaktas inom ramen för eventuella justeringar. Uppdraget förklaras fullgjort.
18. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 4 till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på hur lång den

genomsnittliga tiden i försörjningsstödet har varit innan beslut om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering fattas, förklaras fullgjort.

19. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-04-28 § 28 punkt 5 till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 som beskriver om det finns ärenden som avslutats i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning men där de aktuella personerna inte blivit självförsörjande och haft fortsatt behov av försörjningsstöd, förklaras fullgjort.
20. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-11-25 § 26 punkt 9 till kommunstyrelsen att tillsammans med berörda nämnder säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförts innan bedömningsinstrumentet införs, förklaras fullgjort.
21. Kommunfullmäktiges uppdrag 2022-09-15 § 18 till kommunstyrelsen att tillsammans med socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst inleda riktade informationskampanjer om familjeplanering till kvinnor boende i riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden, förklaras fullgjort.
22. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-05-17 § 15 punkt 2 till park- och naturnämnden att följa upp programmets (Göteborgs Stads friluftsprogram 2018-2025) måluppfyllelse två gånger under 2018-2025, förklaras fullgjort.
23. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2022 till byggnadsnämnden att tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling, avslutas.
24. Kommunfullmäktiges uppdrag givet i budget 2021 till park- och naturnämnden att tillsammans med trafiknämnden ta fram en långsiktig strategi för att värna stadens närhet till vatten, avslutas.
25. Rapport om Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022, antecknas.
26. Rapport om Göteborgs Stads barnbokslut 2022, antecknas.
27. Rapport om Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024, antecknas.

Sammanfattning

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder och styrelser. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns tjugoen uppdrag som har förklarats fullgjorda av ansvarig nämnd eller styrelse samt två uppdrag som föreslås avslutas. Samtliga återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

I rapporten finns även en rapportering om invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande inklusive uppföljning av Göteborgsförslaget, en rapportering om Göteborgs Stads barnbokslut 2022 samt en rapportering om deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och sociala dimension

Ärendet bygger på nämnders och styrelsers återrapportering av uppdrag som de erhållit från kommunfullmäktige samt återrapportering av några planer. Den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen får i det här ärendet ingen påverkan om inte den bilagda rapporten föranleder nya beslut. Det finns delar i rapporten där de ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionerna finns belysta.

Bilagor

1.	Rapport: Samlingsärende inom uppföljning maj 2023 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter
1.1	Rapport: Uppdrag från kommunfullmäktige om centralt slutprov.
1.2	Rapport: Uppdrag från kommunfullmäktige om att utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet.
1.3	Rapport för att stödja nyordningen av arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist
1.4	Underlag från Arbetsmarknad och vuxenutbildning om uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige 2022-04-28 § 28 om reviderat reglemente
1.5	Rapport: Uppföljning av Göteborgs stads Friluftsprogram 2018-2025
1.5.1	Rapportbilaga: Uppföljning av friluftsprogram per strategi – exempel på aktiviteter och åtgärder 2018-2022
1.6	Rapport: Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022
1.7	Rapport: Göteborgs Stads barnbokslut 2022
1.8	Rapport: Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Ärendet

Som en del av uppföljningsstukturen lämnas samlingsärende inom uppföljning maj 2023 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ärendet är ett led i att följa upp kommunfullmäktiges budget och Göteborgs Stads verksamheter utifrån ett styrningsperspektiv.

Beskrivning av ärendet

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder och styrelser. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns tjugoen uppdrag som har förklarats fullgjorda av ansvarig nämnd eller styrelse samt två uppdrag som föreslås avslutas. Samtliga återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

- Fastighetsnämnden har haft i uppdrag att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras. Nämnden arbetade i enlighet med sitt grunduppdrag att avyttra icke strategiska fastigheter och mark. Exploateringsnämnden fortsätter det arbete som utgår utifrån den rutinen som fastighetsnämnden fastslagit efter kommunfullmäktiges beslut 2021. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Trafiknämnden har haft i uppdrag att göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg, med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende. Nämnden har tagit fram en rapport som redovisar tillgänglighet till, antalet och beläggningsgrad på parkeringsplatser i centrala Göteborg för boende och besökare. Rapporten reder också i vem som har ansvar i stadens organisation och hur arbetet bör tas vidare. Berörda förvaltningar och bolag har under hösten 2022 diskuterat vart parkeringsstrategiska frågor kommer att få sin placering i ny organisation för stadsutveckling. Samtalet har också berört kommande nämnders ansvar och roll i att uppfylla de mål som staden har kopplat till parkering. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst har enligt uppdrag följt upp och utvärderat den strategiska planen för suicidprevention i Göteborg. Slutsatsen i rapporten är att målen om att antalet suicid ska minska inte har uppnåtts och att målen om att antalet suicidförsök ska minska delvis har uppnåtts. Bedömningen är att det finns behov av förbättringar i hur förvaltningar och bolag arbetar med planens mål och strategier. Planen bör anpassas till riktlinjen för styrande dokument, tydligare beskriva ansvarsförhållanden och vilka framtida önskvärda tillstånd målen avser samt ge bättre förutsättningar för uppföljning av mål och strategier. I samband med framtagandet av ett samlat program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram och Göteborgs Stads program för en jämlik stad ingår att göra en översyn över vilka stadenövergripande planer inom området som ska kvarstå och vilka som ska arbetas in i programmet. Strategisk plan för suicidprevention ingår i översynen. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Lokalnämnden har i kommunfullmäktiges budget 2020, budget 2021 och budget 2022 haft likalydande uppdrag om att dels skapa förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt dels skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen. Stadsledningskontoret gör bedömningen att uppdragen som getts till lokalnämnden kan förklaras fullgjorda med hänvisning till såväl implementerat arbetssätt som till pågående processer och projekt på stadsfastighetsförvaltningen.

- Förvaltnings AB Framtiden och stadsbyggnadsnämndens uppdrag om att tillsammans beakta de positiva erfarenheterna kring arbetet med *Värdeskapande stadsutveckling* i den framtida stadsplaneringen av stadens utsatta områden, bedöms av stadsledningskontoret som fullgjort. Genom att de positiva erfarenheterna av *Värdeskapande stadsutveckling* finns med i Förvaltnings AB Framtidens strategi för utsatta områden och i stadsbyggnadsnämndens arbete med uppföljning av översiktsplanen och projekt Stadsformsanalyser, är de en del av stadsplaneringen av stadens utsatta områden.

- Byggnadsnämndens uppdrag om pilotprojekt stadsplan där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå. Uppdrag gällande pilotprojekt med stadsplan har givits till byggnadsnämnden via kommunfullmäktiges budget både år 2020, 2021 och 2022. Byggnadsnämnden har hanterat uppdragen dels genom att definiera vad som menas med stadsplan, dels genom att ta fram och genomföra samråd om program för Biskopsgården, där konceptet stadsplan ingår. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Uppdrag till trafiknämnden, park- och naturnämnden samt fastighetsnämnden om att genomföra ett åtgärdspaket för förbättrad gaturenhållning och synpunktshantering. Nämndernas gemensamma arbete har bland annat resulterat i förbättringar av synpunktshanteringen. Frågan gällande gaturenhållning och synpunktshantering berörde tidigare tre nämnder men nu är ansvaret samlat hos stadsmiljönämnden, där det fortsatta arbetet kommer att ske. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Uppdrag till nämnden för inköp och upphandling om åtgärder för att underlätta för fler små- och medelstora samt nystartade företag att delta i upphandlingar. Nämnden har gjort en utredning som bygger på såväl lokalt som nationellt underlag, förslag till åtgärder redovisas i utredningen. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Uppdrag till nämnden för demokrati och medborgarservice att utöka och sprida informationen kring socialtjänstens uppdrag och arbetsmetoder i syfte att stärka kunskap om och tillit till socialtjänstens myndighetsutövning. Nämnden har redovisat vilka åtgärder som har genomförts under 2022 för att motverka desinformation. Tillsammans med socialförvaltningarna konstaterades att utmaningen handlar om att sprida information samt mottagarens tillit. Metod kring invånarguider har utvecklats tillsammans med socialförvaltning Hisingen. En god och etablerad samverkan är viktig för att kunna motverka desinformation samt att öka tilliten till socialtjänsten.

Detta är ett långsiktigt arbete där nämnden för demokrati och medborgarservice har en fortsatt roll genom sitt proaktiva demokratiuppdrag. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Arbetsmarknads och vuxenutbildningen redovisar en rapport som tagits fram för att svara på två uppdrag, dels om att utreda ett centralt slutprov för sfi-studenter, dels ett ersättningssystem baserat på ett sådant prov. Ett eget slutprov bedöms inte vara befogat att ta fram då det finns ett nationellt prov som motsvarar ett slutprov. Ett beslutsunderlag för utformning av ersättningssystem bör vara en del i kommande uppdrag om upphandling av utbildning. En statlig utredning har föreslagit att ett nytt bedömningsinstrument (progressionstest) ska införas. Nämnden vill invänta utredningens förslag och avvakta med att ta fram ett lokalt progressionstest. Stadsledningskontoret bedömer att de två uppdragen kan förklaras fullgjorda.

- Arbetsmarknads och vuxenutbildningsnämnden har i en rapport utrett prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet. Nämndens rekommendation är att inte byta organisatorisk tillhörighet för prövningsenheten utan att den fortsatt är placerad under utbildningsförvaltningen som en egen enhet. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

- Uppdrag till kommunstyrelsen att i samverkan med nämnden för arbetsmarknads och vuxenutbildning samt socialnämnderna kring de uppdrag som förändringen i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildnings reglemente innebär, samt säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförs. Stadsledningskontoret bedömer att de fem uppdragen i och med nämndernas rapportering är omhändertagna. Fortsatt utveckling sker i samverkan mellan förvaltningarna och i deras ordinarie strukturer. De fem uppdragen kan förklaras fullgjorda.

- Uppdrag till kommunstyrelsen att tillsammans med socialnämnderna inleda riktade informationskampanjer om familjeplanering till kvinnor boende i riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden. Stadsledningskontoret bedömer att dessa insatser och aktiviteter fyller behovet av riktade informationsinsatser och uppdraget kan därmed förklaras fullgjort.

- Park- och naturnämndens uppdrag att följa upp Göteborgs Stads friluftsprogram 2018-2025. Den första uppföljningen har genomförts under 2022. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget till park- och naturnämnden kan förklaras fullgjort. Ansvaret för uppföljning av friluftsprogrammet ligger nu på stadsmiljönämnden.

- Byggnadsnämndens uppdrag om att ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling. Stadsledningskontoret konstaterar att byggnadsnämnden inte tagit fram en strategisk plan och bedömer att uppdraget inte är genomfört fullt ut utifrån dess intentioner. Byggnadsnämnden upphörde vid årsskiftet 2022/2023 och ansvaret för strategisk stadsplanering ligger numera hos stadsbyggnadsnämnden. Beroende på vad fortsatt arbete ska inriktas på kan ett fortsatt uppdrag placeras på olika sätt. Många av stadens organisationer kommer behöva vara inblandade oavsett

vem som har ledarskapet i fortsatt arbete, och ett förnyat uppdrag behövs. Vad för slags produkt som ska tas fram behöver bedömas i relation till övrig styrning i staden. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslutar uppdraget.

- Park- och naturnämndens uppdrag att tillsammans med trafiknämnden ta fram en långsiktig strategi för att värna stadens närhet till vatten.
  Stadsledningskontoret konstaterar att uppdraget inte fullt ut är genomfört men att arbetet fortsätter i ordinarie verksamhet i stadsmiljönämnden. Stadsmiljönämnden och stadsbyggnadsnämnden arbetar med utveckling av kajer på olika sätt; stadsmiljönämnden utifrån ett förvaltarperspektiv och stadsbyggnadsnämnden utifrån ett planeringsperspektiv. Stadsledningskontoret förutsätter att stadsmiljönämnden i sitt fortsatta arbete samverkar med stadsbyggnadsnämnden och deras närliggande uppdrag. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslutar uppdraget.

I övrigt innehåller samlingsärendet följande rapportering:

- Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022, inklusive uppföljning av Göteborgsförslaget.
- Göteborgs Stads rapportering om Barnbokslut 2022.
- Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för åldersvänliga Göteborg 2021-2024.

Magnus Andersson	Eva Hessman
Ekonomidirektör	Stadsdirektör

Göteborgs Stad

Samlingsärende inom uppföljning maj 2023 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Göteborgs Stad

Innehållsförteckning

1 Inledning....4

2 Fastighetsnämndens uppdrag att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras....5

3 Trafiknämndens uppdrag att göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg, med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende....6

4 Socialnämndernas uppdrag om strategisk plan för suicidprevention i Göteborg....7

5 Lokalnämndens uppdrag om en effektivare lokalprocess....8

6 Uppdrag till Förvaltnings AB Framtiden och byggnadsnämnden att beakta erfarenheterna kring arbetet med Värdeskapande stadsutveckling i den framtida stadsplaneringen av stadens utsatta områden....9

7 Byggnadsnämndens uppdrag om pilotprojekt stadsplan där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå....10

8 Uppdrag till trafiknämnden, park- och naturnämnden samt fastighetsnämnden om att genomföra ett åtgärdspaket för förbättrad gaturenhållning och synpunktshantering....12

9 Uppdrag till nämnden för inköp och upphandling om åtgärder för att underlätta för fler små- och medelstora samt nystartade företag att delta i upphandlingar....13

10 Uppdrag till nämnden för demokrati och medborgarservice att utöka och sprida informationen kring socialtjänstens uppdrag och arbetsmetoder i syfte att stärka kunskap om och tillit till socialtjänstens myndighetsutövning....14

11 Arbetsmarknad och vuxenutbildningsnämndens uppdrag att utreda ett centralt slutprov för sfi-studenter samt ersättningssystem baserat på ett sådant prov....16

12 Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildningsnämndens uppdrag att utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet....17

13 Uppdrag till kommunstyrelsen i samverkan med nämnden för arbetsmarknads och vuxenutbildning samt socialnämnderna kring de uppdrag som förändringen i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildnings reglemente innebär, samt säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförts....18

14 Uppdrag till kommunstyrelsen att tillsammans med socialnämnderna inleda riktade informationskampanjer om familjeplanering till kvinnor boende i riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden....21

15 Park- och naturnämndens uppdrag att följa upp Göteborgs Stads friluftsprogram 2018-2025 23

16 Byggnadsnämndens uppdrag om strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling 24

17 Park- och naturnämndens uppdrag om långsiktig strategi för att värna stadens närhet till vatten 25

18 Rapport om Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning och återrapportering av Göteborgs Stads arbete under 2022 26

19 Göteborgs Stads rapportering om Barnbokslut 2022 28

20 Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 29

1 Inledning

Som en del av uppföljningsstukturen lämnas samlingsärende inom uppföljning maj 2023 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ärendet är ett led i att följa upp kommunfullmäktiges budget och Göteborgs Stads verksamheter utifrån ett styrningsperspektiv.

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder och styrelser. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns även en rapportering om invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande inklusive uppföljning av Göteborgsförslaget, en rapportering om Göteborgs Stads barnbokslut 2022 samt en rapportering om deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg.

2 Fastighetsnämndens uppdrag att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras

I kommunfullmäktiges budget 2020 (2019-11-13 § 4) fick fastighetsnämnden i uppdrag att ta fram och föreslå mark, fastigheter och övriga tillgångar som inte är strategiskt viktiga för kommunen och kan avyttras. Fastighetsnämnden beslutade 2021-02-08 § 25 i ärendet ”Redovisning av KF budgetuppdrag 2020 förslag till avyttring av ej strategiska fastigheter” att hemställa till kommunfullmäktige. Hemställan omfattade förslag om försäljning av två fastigheter (en donerad fastighet, Östra Hamngatan 11 Nordstaden 24:10, medicinhistoriska museet, med självkostnadsavtal samt en centralt och ekonomiskt attraktiv fastighet, Drottninggatan 33 inom Vallgraven 19:5, Stadsmissionen). Vidare föreslog nämnden att lyfta två tydliggörande principer för att möjliggöra fler avyttringar. Dels en inriktning för avyttring av fastigheter inom områden belagda med restriktioner, såsom till exempelvis naturreservat eller strandskydd. Dels inriktning avseende avyttring av tomträttsupplåtna fastigheter för annat än bostadsändamål. Kommunstyrelsen (2021-06-02 § 460) och kommunfullmäktige (2021-10-14 §12) medgav inte i stora delar fastighetsnämndens hemställan och beslutade att avslå föreslaget om avyttring av de två objekten samt principen att kontoret skulle ges möjlighet att avyttra mark belagd med restriktioner såsom till exempelvis naturreservat eller strandskydd. Kommunfullmäktige beslutade dock i enlighet med fastighetsnämndens förslag om principen att tomträttsupplåtna fastigheter för annat ändamål än bostäder generellt skall medges för friköp, om inte särskilda skäl finns emot avyttring.

Fastighetsnämnden beslutade i sin årsrapportering 2022-02-07 § 7 att avsluta uppdraget. Nämnden har fortsatt att arbeta i enlighet med grunduppdraget att avyttra icke strategiska fastigheter och mark. Arbetet sker enligt en etablerade rutiner och bemyndiganden för avyttring av småhustomter, tomter för verksamheter och försäljning av tomställda fastigheter. I den löpande handläggningen av inkomna intresse-förfrågningar från främst privatpersoner har en mindre restriktiv inställning till att avyttra enstaka tomter och tillskottsmark börjat tillämpas.

Stadsledningskontorets bedömning

Nämnden fortsätter det arbete som utgår utifrån den rutinen som fastighetsnämnden fastslagit efter kommunfullmäktiges beslut 2021. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

3 Trafiknämndens uppdrag att göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg, med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende

I kommunfullmäktiges budget 2020 (2019-11-13 § 4) fick trafiknämnden i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser, göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg, med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende.

Under 2019 gjordes en översyn av parkeringsmöjligheter i centrala Göteborg. Denna utredning visade att antalet parkeringsplatser låg på samma nivå som föregående år. Parkeringsmöjligheter för att tillgodose behoven för innerstadshandeln, besöksnäringen och de boende skulle omhändertas i arbetet med framtagandet av bland annat en stadsmiljöplan. I nämndens årsrapport 2020 (2021-02-11 § 31) konstaterades att arbetet hade fått sättas på paus och skulle inledas efter att coronapandemin klingat av och medföljande restriktioner hade lyfts.

Under 2022 genomfördes arbetet genom att göra en översyn av parkeringsmöjligheterna i centrala Göteborg med hänsyn till besökare och boende samt att arbetet även omfattade en analys av framtida planering vad gäller parkering för dessa målgrupper. Arbetet resulterade i en utredning ”Översyn av parkeringssituationen i Göteborg, 2022-09-07”. Rapporten innehåller en redovisning av tillgänglighet till, antalet och beläggningsgrad på parkeringsplatser i centrala Göteborg för boende och besökare. Rapporten reder också i vem som har ansvar i stadens organisation och hur arbetet bör tas vidare. Rapporten lyftes vid trafiknämndens sammanträde 2022-11-25 § 399. Nämnden beslutade att föreslå till kommunfullmäktige att förklara uppdraget från 2020, om att göra översynen av parkeringsmöjligheter i centrala Göteborg med hänsyn till behoven för innerstadshandel, besöksnäringen och de boende, för fullgjort.

Stadsledningskontorets bedömning

Dåvarande förvaltningar i form av trafikkontoret, fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret har ihop med Parkeringsbolaget AB under hösten 2022 diskuterat vart parkeringsstrategiska frågor kommer att få sin placering i ny organisation för stadsutveckling. Samtalet har också berört kommande nämnders ansvar och roll i att uppfylla de mål som staden har kopplat till parkering. Trafiknämndens genomförande av uppdrag och rapporten ”Översyn av parkeringssituationen i Göteborg, 2022-09-07” utgör underlag i det påbörjade arbetet med framtagandet av processen kring strategisk och taktisk planering.

Stadsledningskontoret bedömer att trafiknämnden, utifrån arbetet med framtagande av rapport och genomförd dialog om kommande placering av parkeringsstrategiska frågor i ny organisation för stadsutveckling, fullgjort sitt uppdrag.

4 Socialnämndernas uppdrag om strategisk plan för suicidprevention i Göteborg

Kommunfullmäktige gav i budget 2022 (2021-11-11 § 4) socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst i uppdrag att följa upp och utvärdera strategisk plan för suicidprevention i Göteborg. Socialförvaltningarna har koordinerat genomförandet av uppdraget och redovisar resultat av det genomförda uppdraget i en gemensam rapport, som har behandlats av respektive nämnd.

Slutsatsen i rapporten är att målen om att antalet suicid ska minska inte har uppnåtts och att målen om att antalet suicidförsök ska minska delvis har uppnåtts. Deltagande förvaltningar och bolag bedömde sin egen måluppfyllelse mot planens mål och strategier som låg. Endast en av förvaltningarna och bolagen svarade att det stämmer bra att de sammantaget har en god måluppfyllelse mot planen. Knappt hälften av förvaltningarna och bolagen uppgav sig ha identifierat sitt ansvar för utvecklingen av suicidprevention. Socialförvaltningarna har inte kunnat analysera orsakssamband mellan genomförda insatser enligt planen och observerade resultat. Det är därför inte möjligt att dra några slutsatser om hur högre måluppfyllelse skulle ha påverkat utvecklingen av suicid och suicidförsök. Utvärderingen visar att planen inte är anpassad till riktlinjen för styrande dokument, att mål, strategier och ansvarsfördelning i planen upplevs vara otydliga och att Göteborg Stad saknar rådighet över alla mål i planen.

Socialförvaltningarna tolkar resultaten som att den låga måluppfyllelsen delvis är en effekt av planens utformning. Utformningen av planen gör måluppfyllelsen svår att följa upp. Såväl kunskapsläget som kommunens politiska organisation har förändrats sedan planen fastställdes. Det stora antalet program och planer i styrsystemet upplevs skapa perspektiv-trängsel och behov av prioriteringar till förmån för grunduppdragen.

Bedömningen är att det finns behov av förbättringar i hur förvaltningar och bolag arbetar med planens mål och strategier. Det stora antalet program och planer i styrsystemet upplevs skapa perspektiv-trängsel och behov av prioriteringar till förmån för grunduppdragen. Planen bör därför anpassas till riktlinjen för styrande dokument, tydligare beskriva ansvarsförhållanden och vilka framtida önskvärda tillstånd målen avser samt ge bättre förutsättningar för uppföljning av mål och strategier.

Inom uppdraget att ta fram ett nytt program som ersätter Göteborgs Stads folkhälso-program 2019-2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 (kommunfullmäktige 2022-10-27 § 34) ingår att göra en översyn över vilka staden-övergripande planer inom området som ska kvarstå och vilka som ska arbetas in i programmet, strategisk plan för suicidprevention 2014-2022 är en av dessa.

Nämnderna har i årsrapport 2022 förklarat uppdraget slutfört enligt följande:

Socialnämnd Centrum 2023-02-07 § 5
Socialnämnd Hisingen 2023-02-07 § 7
Socialnämnd Nordost 2023-02-07 § 19
Socialnämnd Sydväst 2023-01-25 § 32

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort. I samband med framtagandet av ett samlat program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 (kommunfullmäktige 2022-10-27 § 34) ingår att göra en översyn över vilka stadenövergripande planer inom området som ska kvarstå och vilka som ska arbetas in i programmet. Strategisk plan för suicidprevention 2014-2022 ingår i översynen.

5 Lokalnämndens uppdrag om en effektivare lokalprocess

I budget 2020 (2019-11-13 § 4) fick lokalnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att i samverkan med berörda nämnder, dels skapa förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt dels skapa en tydligare roll för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen.

I budget 2021 (2020-11-05 § 5) fick lokalnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att i samverkan med berörda nämnder, skapa goda förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen.

De likalydande uppdragen från budget 2020 samt 2021 beskrevs av lokalnämnden i nämndens årsrapport 2021 (2022-02-10 § 6) som pågående, med hänvisning till att det nystartade projektet ”konsekvenser ny hyressättning”, med representanter från lokalförvaltningen, grundskoleförvaltningen, förskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, förvaltningen för funktionsstöd, äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och stadsledningskontoret. Projektet har som målsättning att genom en arbetsgrupp synka underhåll- och behovsplanering, och på så sätt få till stånd en fungerande strategisk fastighetsplanering i staden. I lokalnämndens årsrapport 2022 (2023-02-09 § 7) avslutade lokalnämnden de två likalydande uppdragen från budget 2020 och 2021, med hänvisning till att ”nytt arbetssätt är framtaget och implementerat i samråd med lokalbrukande nämnder. Samverkan sker genom vår-och höstdialogmöten där underhållsplaneringen synkas med lokalbehovsplaner samt lokalförsörjningsprogram”.

I budget 2022 (2021-11-11 § 4) fick lokalnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att ”i samverkan med berörda nämnder, *fortsätta* skapa goda förutsättningar för en effektivare lokalprocess samt skapa en tydligare roll och påverkansmöjlighet för verksamhetsdrivande nämnders roll i processen”. I lokalnämndens årsrapport 2022 (2023-02-09 § 7) beskrivs uppdraget som pågående med avvikelse, med hänvisning till tidigare uppdrag. Stadsfastighetsnämnden har arbetat med att implementera ett nytt arbetssätt med tätare dialog tillsammans med verksamhetsnämnderna. Detta sker inom ramen för så kallade vår- och höstdialogmöten, där underhållsbehov och reinvesteringsnomineringar för de kommande åren diskuteras i relation till verksamhetens lokalbehov.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-05-19 § 17 punkt 1 samt punkt 6 inom ramen för uppdrag om utvecklad ekonomistyrning avseende hyressättning av stadens verksamhetslokaler att ge lokalnämnden i uppdrag att i punkt 1 ”under 2022 utveckla sin långsiktiga prognos över lokalkostnadsutvecklingen” samt att i punkt 6 ”tillsammans med berörda verksamhetsnämnder integrera delprojektets förslag om synkroniserade processer för analys och prioriteringar i sina verksamhetsplaneringar och processer”.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret gör bedömningen att uppdragen som getts till lokalnämnden i budget 2020, 2021 samt 2022 kan förklaras fullgjorda med hänvisning till såväl implementerat arbetssätt som till pågående processer och projekt på stadsfastighetsförvaltningen.

Stadsledningskontoret bedömer också att de uppdrag som riktats till lokalnämnden i uppdrag om utvecklad ekonomistyrning avseende hyressättning av stadens verksamhetslokaler överlappar de uppdrag som givits till lokalnämnden i budget 2020, 2021 och 2022. Dessa uppdrag ska enligt beslut rapporteras fortlöpande inom ramen för ordinarie uppföljning av stadsfastighetsnämnden.

6 Uppdrag till Förvaltnings AB Framtiden och byggnadsnämnden att beakta erfarenheterna kring arbetet med Värdeskapande stadsutveckling i den framtida stadsplaneringen av stadens utsatta områden

I kommunfullmäktiges budget 2022 (2021-11-11 § 4) fick Förvaltnings AB Framtiden (Framtiden) och byggnadsnämnden varsitt uppdrag att, tillsammans med varandra, beakta de positiva erfarenheterna kring arbetet med *Värdeskapande stadsutveckling* i den framtida stadsplaneringen av stadens utsatta områden. Detta ska komplettera Framtidens strategi för utsatta områden.

Under 2022 har Framtiden arbetat in väsentliga delar av värdeskapande stadsutveckling i strategin Framtiden-koncernens strategi för lokala torg i utvecklingsområden stadsutveckling, en bilaga till strategin för utvecklingsområden. Framtidens styrelse beslutade om strategin 2022-12-21 § 10.

Byggnadsnämnden har omhändertagit uppdraget inom pågående implementeringsprojekt Stadsformsanalyser och i processen av ny modell för uppföljning av stadens översiktsplan. Uppdraget kompletterar och stärker dessa projekt med ett värdeskapande perspektiv och med fokus på utsatta områden. Framtiden kommer att vara med i tillämpningen och tillgängliggörande av analyser baserade på värdeskapande stadsutveckling inom implementeringsprojekt Stadsformsanalyser där värdeskapande är en delmängd av flera. De positiva erfarenheterna kring arbetet med Värdeskapande stadsutveckling ska särskilt beaktas i planering i stadens utsatta områden. I den nya modellen för uppföljning av översiktsplanen föreslås ett avsnitt med fördjupade fokusfrågor. Där kommer uppdraget kring värdeskapande stadsutveckling inom de utsatta områdena att fördjupas. I arbetet med stadsformsanalyser avses verktyg för att säkerställa att perspektivet kommer med i tidigt skede tas fram. Implementering av stadsformsanalyser i planeringen pågår. Byggnadsnämnden avslutade uppdraget 2022-09-20 § 475 i samband med delårsrapport per augusti 2022.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att Framtiden och byggnadsnämnden har fullföljt sina respektive uppdrag. Byggnadsnämnden upphörde vid årsskiftet 2022/2023. Ansvaret för uppföljning av översiktsplanen och arbetet med projekt Stadsformsanalyser är på stadsbyggnadsnämnden.

Genom att de positiva erfarenheterna av Värdeskapande stadsutveckling finns med i Framtidens strategi för utsatta områden och i stadsbyggnadsnämndens arbete med uppföljning av översiktsplanen och projekt Stadsformsanalyser, är de en del av stadsplaneringen av stadens utsatta områden.

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

7 Byggnadsnämndens uppdrag om pilotprojekt stadsplan där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå

I kommunfullmäktiges budget 2022 (2021-11-11 § 4) fick byggnadsnämnden i uppdrag att fortsätta pilotprojekt stadsplan, där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå. Arbetet med Biskopsgården är en viktig del i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden och ska därför prioriteras samt fortsatt ske utifrån fastighetskontorets förslag (FN 5390/18).

Byggnadsnämnden har genom beslut 2022-05-17 § 263 genomfört samråd om program för Biskopsgården. Samrådet pågick mellan den 22 juni och 13 december 2022. Stadsbyggnadsnämnden arbetar just nu med att sammanställa inkomna synpunkter. Nästa steg är att stadsbyggnadsnämnden beslutar om godkännande av programmet. Programmet kan utmynna i att detaljplan ska upprättas och då kan det bli en eller flera. I efterföljande beslut om detaljplaner i Biskopsgården kommer inriktningen i programmet att följas.

Byggnadsnämnden beslutade 2022-09-20 § 475 att avsluta uppdraget i samband med beslut om delårsrapport per augusti 2022 och att den fortsatta uppföljningen genomförs inom ramarna för ordinarie processer för program och detaljplaner.

Ovan beskrivna uppdrag har koppling till nedanstående uppdrag:

Uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2020 till byggnadsnämnden att ”tillsammans med berörda nämnder och styrelser, genomföra ett pilotprojekt med stadsplan på en avgränsad del av Göteborg. Detta i ett led att öka effektiviteten och samordningen i hela byggprocessen. Kontinuerlig uppföljning och utvärdering ska ske.” Byggnadsnämnden beslutade 2021-02-09 § 9 att avsluta uppdraget i samband med årsrapport 2020, med motiveringen att det fortsatta arbetet sker inom ramen för ordinarie verksamhet. Uppdraget har avslutats i kompletterande uppföljning december 2021 (kommunfullmäktige 2022-04-27 § 342).

Uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2021 till byggnadsnämnden att ”tillsammans med berörda nämnder och styrelser, genomföra ett pilotprojekt med stadsplan inom avgränsade områden av Göteborg. Detta i ett led att öka effektiviteten och samordningen i hela byggprocessen. Kontinuerlig uppföljning och utvärdering ska ske. Program- och detaljplanearbetet som avser Biskopsgårdens omvandling ska ske inom ramarna för detta pilotprojekt”. Byggnadsnämnden beslutade 2022-09-20 § 475 att avsluta uppdraget i samband med delårsrapport per augusti 2022 och att den fortsatta uppföljningen genomförs inom ramarna för det likalydande uppdraget som givits i kommunfullmäktiges budget 2022 och ordinarie processer för program och detaljplaner. Stadsledningskontoret föreslår att förklara uppdraget fullgjort i ”Återrapportering av uppdrag december 2022” som är anmält till kommunstyrelsen 2023-04-19.

Uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2022 till byggnadsnämnden att ”genomföra pilotprojektet med stadsplan inom avgränsade områden av Göteborg. Detta i ett led att öka effektiviteten och samordningen i hela byggprocessen. Kontinuerlig uppföljning och utvärdering ska ske. Program och detaljplanearbetet som avser Biskopsgårdens omvandling ska ske inom ramarna för detta pilotprojekt.” Byggnadsnämnden beslutade 2023-02-07 § 6 att avsluta uppdraget i samband med årsrapport 2022. Stadsledningskontoret föreslår att förklara uppdraget fullgjort i ”Återrapportering av uppdrag december 2022” som är anmält till kommunstyrelsen 2023-04-19.

Inom byggnadsnämndens arbete med uppdragen har en förvaltningsövergripande workshopsserie med olika teman som kopplar till pilotprojektet med stadsplan genomförts under 2022. Syftet var att få en gemensam bild mellan förvaltningarna av

vad en stadsplan är, vad den ska lösa/hantera och vad det kan vara i Göteborg. Slutsatser och insikter från workshopsserien, samt förslag på fortsatt arbete i ny organisation för stadsutveckling (NOS), sammanfattas i ett PM och har presenterats för byggnadsnämnden i december.

Stadsledningskontorets bedömning

Uppdrag gällande pilotprojekt med stadsplan har givits till byggnadsnämnden via kommunfullmäktiges budget både år 2020, 2021 och 2022. Byggnadsnämnden har hanterat uppdragen dels genom att definiera vad som menas med stadsplan, dels genom att ta fram och genomföra samråd om program för Biskopsgården, där konceptet stadsplan ingår.

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

8 Uppdrag till trafiknämnden, park- och naturnämnden samt fastighetsnämnden om att genomföra ett åtgärdspaket för förbättrad gaturenhållning och synpunktshantering

Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-14 § 15 att ge trafiknämnden, park- och naturnämnden och fastighetsnämnden i uppdrag att ta fram och under 2021 genomföra ett åtgärdspaket för att möta de brister som framkommer i stadsrevisionens granskning av gaturenhållningen i Göteborg, med målsättningen att klart förbättra standarden på gaturenhållningen och synpunktshanteringen.

Stadsledningskontoret har tidigare rapporterat gällande uppdraget i samlingsärende juni 2022. Nämnderna hade då påbörjat ett arbete med att ta fram och genomföra ett åtgärdspaket avseende stadens gaturenhållning.

Arbetet med uppdraget har genomförts gemensamt av de berörda nämnderna. Nämnderna har kunnat se en stor samordningsmöjlighet i det arbete som sker genom NOS (ny organisation för stadsutveckling, som trädde i kraft den 2 januari 2023), där översyn av hur staden tar sig an gränssnitt mellan egenregi och övrig verksamhet pågår. NOS medför nya och effektiva strukturer, arbetssätt och metoder för att uppnå en ändamålsenlig och effektiv gaturenhållning och skötsel av Göteborgs ytor. Ett exempel på detta är att antalet beställare har minskats vilket förväntas bidra till tydliga gränssnitt, roller och ansvarsområden. Organisationsförändringen medför också en enklare budgethantering som syftar till att minska administration kring den interna köp- och säljprocessen.

Synpunktshanteringen på förvaltningar med uppdrag att förvalta mark kommer att ses över, i syfte att få ett gemensamt synpunkts- och ärendehanteringssystem och möjlighet till gemensamt kundtjänstavtal. Detta för att invånarna ska bemötas med likvärdig hantering.

Under 2022 har park- och naturförvaltningen utökat antalet ärendehandläggare för koordinering och hanteringen av synpunkter som kommer in till förvaltningen. Detta har bidragit till att ge snabbare svar samt bättre kvalitet i förvaltningens synpunkts-hantering. Fortsatt arbete sker med andra förutsättningar och uppdrag inom ramen för stadsmiljönämndens systematiska kvalitetsarbete.

Nämnderna avslutade uppdraget i samband med årsrapport 2022; trafiknämnden 2023-02-09 § 6, park- och naturnämnden 2023-02-06 § 5 och fastighetsnämnden 2023-02-06 § 5.

Stadsledningskontorets bedömning

Nämnderna har arbetat gemensamt med uppdraget. Deras arbete har bland annat resulterat i förbättringar av synpunktshanteringen. Frågan gällande gaturenhållning och synpunktshantering berörde tidigare tre nämnder men nu är ansvaret samlat hos stadsmiljönämnden, där det fortsatta arbetet kommer att ske.

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

9 Uppdrag till nämnden för inköp och upphandling om åtgärder för att underlätta för fler små- och medelstora samt nystartade företag att delta i upphandlingar

I kommunfullmäktiges budget 2022 (2021-11-11 § 4) fick nämnden för inköp och upphandling i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder i syfte att underlätta för fler små- och medelstora samt nystartade företag att delta i upphandlingar.

Nämnden anger i sin utredning att de har flera olika sätt att fånga leverantörers och anbudsgivares uppfattning om hur det är att vara anbudsgivare och leverantör till staden. Det sker genom mätningen NUI (nöjdupphandlingsindex), löpande kontakter i upphandlings- och avtalsarbete samt genom andra organisationers undersökningar, där Mercells anbudsbarometer bedöms vara mest användbar. Förbättringsförslag inom fyra områden redovisas:

- Kravställning och proportionalitet
- Avtal och avropsmodeller
- Samverkan mellan företag
- Relationer, kommunikation och stöd

I utredningen beskrivs vikten av en balans mellan att å ena sidan underlätta å andra sidan undvika ökade administrativa kostnader. Detta är ett perspektiv som finns med i alla de åtgärder som föreslås. Utredningens fokus är inköpscentralens eget ramavtalsarbete och inte inköpsarbetet som sker hos bolag och förvaltningar i staden. Exempel på åtgärder som beskrivs rör kravställning, olika typer av avtal och hur dialog och information kan förbättras. Det framgår att Göteborgs stad har relativt stor andel små- och medelstora företag som leverantörer i jämförelse med det nationella snittet.

Nämnden har förklarat uppdraget utfört 2023-02-09 § 19. Förvaltningen för inköp och upphandling har, av sin nämnd, även fått i uppdrag att inom ramen för det Näringslivsstrategiska programmet arbeta med och implementera slutsatserna från utredningen.

Stadsledningskontorets bedömning

Nämnden för inköp och upphandling har gjort en utredning som bygger på såväl lokalt som nationellt underlag. De förslag till åtgärder som redovisas i utredningen har tydlig bäring på underlaget och ligger i linje med uppdraget. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

10 Uppdrag till nämnden för demokrati och medborgarservice att utöka och sprida informationen kring socialtjänstens uppdrag och arbetsmetoder i syfte att stärka kunskap om och tillit till socialtjänstens myndighetsutövning

Kommunfullmäktige beslutade 2022-03-24 § 20 punkt 1 att ge nämnden för demokrati och medborgarservice i uppdrag att, i samverkan med socialnämnderna, utöka och sprida informationen kring socialtjänstens uppdrag och arbetsmetoder i syfte att stärka kunskap om och tillit till socialtjänstens myndighetsutövning. Informationen ska spridas på exempelvis bibliotek, i samverkan med skolor genom dialog med föräldrar samt i samverkan med civilsamhället och även möjliga nya kommunikationskanaler för att nå ut till grupper vi idag har svårt att nå ut till.

Nämnden för demokrati och medborgarservice beslutade 2023-04-26 i samband med delårsrapport per mars 2023 att förklara uppdraget som fullgjort.

Nämnden har redovisat vilka åtgärder som har genomförts under 2022 för att motverka desinformation. Tillsammans med socialförvaltningarna konstaterades inledningsvis att kommunikationsmaterial fanns tillgängligt. Utmaningen handlade mer om sammanhang att sprida informationen och mottagarens tillit till myndigheter, deras utövning och svensk lagstiftning.

För att möta behovet har förvaltningen under 2022 utvecklat metoden kring invånarguider tillsammans med socialförvaltning Hisingen. Invånarguiderna fungerar som en länk mellan Göteborgs Stad och målgrupper i områden där staden behöver öka tilliten, genom att lyssna in behov, sprida information och vara ett stöd vid dialoger. Insatsen innebar att tillsammans med socialförvaltningen möta samfund, föreningar och invånare i dialog. Socialförvaltning Nordost har påbörjat ett liknande arbete.

Inom ramen för uppdraget har förvaltningen även stöttat socialförvaltningarna i att starta ett stadenövergripande forum där socialsekreterare ges stöd i det operativa arbetet med att bemöta desinformation. Förvaltningens roll har varit att stödja med olika metoder såsom invånarguider, dialog med civilsamhället samt att vara örat mot marken och lyssna in invånarna kopplat till frågan om desinformation. Utöver det följer förvaltningen utvecklingen av desinformationen samt arbetet för att motverka den samt att öka tilliten till socialtjänsten, bland annat genom omvärldsbevakning.

Slutsatserna från uppdraget är att en god och etablerad samverkan är viktig för att kunna arbeta med svåra frågor som att motverka desinformation och öka tillit till socialtjänsten samt att detta är ett långsiktigt arbete. Civilsamhället, föreningslivet och idéburna organisationer är viktiga aktörer. Arbetet med invånarguider har visat goda resultat och efterfrågas nu av fler i staden. Nämnden för demokrati och medborgarservice lyfter metoden i sin verksamhetsnominering inför 2024 för att kunna etablera detta arbetssätt i stadens samtliga socialförvaltningar.

Nämnden för demokrati och medborgarservice ansvarar enligt reglementet för att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur för att stärka den lokala demokratin. Infrastrukturen består av att ge stöd och metoder för delaktighet, bidra med mötesplatser samt bygga upp och upprätthålla kontakter och nätverk för samverkan, både inom och utanför staden. Nämnden har även regelbunden kontakt med socialnämnderna, exempelvis genom gemensamma presidiemöten och genom att tjänstepersoner från förvaltningen deltar på socialnämndernas samhällsutvecklingsråd.

Stadsledningskontorets bedömning

Att motverka desinformation samt att öka tilliten är ett stadengemensamt arbete.

Stadsledningskontoret delar nämnden för demokrati och medborgarservice bedömning att uppdraget från kommunfullmäktige är genomfört och fortsättningsvis ryms inom nämndens proaktiva demokratiarbete och ansvar för stadens infrastruktur för att stärka den lokala demokratin. Uppdraget kan förklaras fullgjort.

11 Arbetsmarknad och vuxenutbildningsnämndens uppdrag att utreda ett centralt slutprov för sfi-studenter samt ersättningssystem baserat på ett sådant prov

Kommunfullmäktige beslutade 2022-01-27 § 20 punkt 2 och 3, att ge nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning följande uppdrag:

- Punkt 2: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får i uppdrag att utreda införandet av ett centralt slutprov, som innefattar både muntliga och skriftliga kunskaper, för sfi-studenter i syfte att kvalitetssäkra kunskapsnivån i förhållande till läroplanens kunskapskrav.
- Punkt 3: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får i uppdrag att utreda möjliga vägar för att införa ett ersättningssystem för sfi-utbildning baserat på ett centralt rättat slutprov samt hur väl leverantören utformar sin undervisning med individens studieprogression i fokus.

Nämnden har 2022-11-15 § 146 bedömt att uppdragen är genomförda, mot bakgrund av nämndens utredning som redovisas i bilagd rapport ”Uppdrag från kommunfullmäktige om centralt slutprov”.

Rapporten omfattar dels hur införandet av ett centralt rättat slutprov skulle kunna genomföras, dels frågan om hur ett ersättningssystem skulle kunna kopplas till ett sådant slutprov. Av redovisningen framgår bland annat att det redan finns nationella prov som kan anses motsvara ett slutprov. Att ta fram ett eget slutprov skulle vara resurskrävande. Nämnden bedömer därmed att det inte är resurs- eller kvalitetsmässigt befogat att inrätta ett lokalt slutprov.

Nämnden konstaterar också att det finns för- och nackdelar med olika ersättningsmodeller. I kommande upphandling av utbildning bör en del av uppdraget vara att ta fram ett beslutsunderlag för utformning av ersättningssystem. Ett sådant kan innehålla inslag av måluppfyllelse i form av betyg/resultat på nationella prov. Ska ersättning kopplas till elevernas resultat kan det finns behov av att löpande analysera betyg i förhållande till resultat på nationella prov för att säkerställa kvaliteten på området.

I nämndens utredning hänvisas vidare till den statliga utredningen ”En modell för att mäta och belöna progression inom sfi” (SOU 2022:17) som bedömer att de nuvarande nationella proven inte mäter elevernas progression på ett tillräckligt bra sätt. Den statliga utredningen har därför föreslagit att ett nytt bedömningsinstrument (progressionstest) ska införas. Nämnden menar att ett lokalt progressionstest inte bör tas fram i avvaktan på den nationella utredningens förslag och fortsatta arbete. I ett längre perspektiv kan ett eventuellt sådant progressionstest kopplas till ersättningsmodellen för sfi.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att de två uppdragen kan förklaras fullgjorda.

12 Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildningsnämndens uppdrag att utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet

I kommunfullmäktiges budget för 2022 (2021-11-11 § 4) fick nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning i uppdrag att tillsammans med utbildningsnämnden utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet.

Göteborgs Stads prövningsenhet är idag organiserad inom ramen för utbildningsnämndens organisation, men finansieras av nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Nämnden har redovisat en utredning som redovisas i bilagd rapport ”Uppdrag från kommunfullmäktige om att utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet” där två alternativa lösningar presenteras:

- Fortsättning med nuvarande organisation och genomförande.
- Flytta prövningsenhetens organisation och uppdrag till arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen.

Ett byte av organisatorisk tillhörighet till arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen skulle innebära att prövningarna utförs av externa leverantörer som har avtal med Göteborgs Stad.

Utgångspunkten i utredningen har varit att undersöka om det finns kvalitetsmässiga, ekonomiska eller andra aspekter som motiverar en förändrad organisatorisk tillhörighet. Utredningens bedömning är att Göteborgs Stad har kommit långt i sitt arbete med prövningar och att utbildningsförvaltningen, genom prövningsenheten, under en lång tid arbetat upp en kvalitativ och väl fungerande verksamhet. Utredningen bedömer vidare att det inte är sannolikt att en förändring i organisatorisk tillhörighet skulle leda till ekonomiska besparingar.

I utredningen uppmärksammas även att ett det är ett stort antal individer från andra kommuner i Göteborgsregionen som genomför prövningar i Göteborg. Detta innebär, enligt utredningen, en merkostnad för Göteborgs Stad till förmån för de andra kommunerna i Göteborgsregionen.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har 2023-02-07 § 35 bedömt att uppdraget är genomfört, mot bakgrund av den redovisade utredningen.

Nämndens rekommendation är att inte byta organisatorisk tillhörighet för prövningsenheten utan att den fortsatt är placerad under utbildningsförvaltningen som en egen enhet.

Därutöver gav nämnden förvaltningen i uppdrag att i dialog med Göteborgsregionen samverka kring genomförandet och finansieringen av prövningar som genomförts i andra kommuner än den man är folkbokförd inom. Uppdraget ska löpande återredovisas till nämnden.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

13 Uppdrag till kommunstyrelsen i samverkan med nämnden för arbetsmarknads och vuxenutbildning samt socialnämnderna kring de uppdrag som förändringen i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildnings reglemente innebär, samt säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförts

Kommunfullmäktige beslutade 2022-04-28 § 28 under punkt 2, 3, 4 och 5 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att:

- Punkt 2: I samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på det reella utfallet i form av antalet deltagare och antalet beslut på föreliggande ändring i reglementet tillsammans med jämförande statistik från tidigare reglemente.
- Punkt 3: Återkomma senast i juli 2023 med eventuella förslag på justeringar i syfte att säkerställa såväl likvärdighet i staden såsom att fler personer får tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering. Säkerställandet att personer med komplexa behov får dessa tillgodosedda inom ramen för reglementesändringen skall beaktas inom ramen för eventuella justeringar.
- Punkt 4: I samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på hur lång den genomsnittliga tiden i försörjningsstödet har varit innan beslut om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering fattas.
- Punkt 5: I samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 som beskriver om det finns ärenden som avslutats i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning men där de aktuella personerna inte blivit självförsörjande och haft fortsatt behov av försörjningsstöd.

Kommunfullmäktige beslutade även tidigare 2021-11-25 § 26 punkt 9 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförts innan bedömningsinstrumentet införs (gällande arbetsrehabilitering).

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 § 26 punkt 1 att nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning från och med 2022-07-01 ska ansvara för att verkställa socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen samtliga beslut om insatser enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen.

På uppdrag av Arbetsmarknad och vuxenutbildning genomfördes en genomlysning i början av 2022. Uppdraget gällde samverkansformer och samverkansmandat samt en beskrivning av insatser inom de fyra socialförvaltningarna och Arbetsmarknad och vuxenutbildning. Utifrån rekommendationer i bilagd rapport "Rapport för att stödja nyordningen av arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist", har prioriteringar gjorts och en plan för arbetet tagits fram. På uppdrag av samtliga direktörer i de fyra socialförvaltningarna och Arbetsmarknad och vuxenutbildning bildades en utvecklingsgrupp för att omhänderta uppdraget. I utvecklingsgruppen ingår bland annat Socialförvaltningarnas avdelningschefer för försörjningsstöd och Arbetsmarknad och vuxenutbildning avdelningschef för arbetsmarknad samt utvecklingschef FINSAM.

Avdelningscheferna har gemensamt tagit fram ett underlag, se bilaga "Underlag från Arbetsmarknad och vuxenutbildning om uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige 2022-04-28 § 28 om reviderat reglemente", för att lämna svar på resultatet av ett reviderat reglemente för nämnden för arbetsmarknad och

vuxenutbildning utifrån Kommunfullmäktiges uppdrag ovan.

I socialtjänstens verksamhetssystem Treserva registreras inte samtliga beslut om behov enligt SoL 4 kap. 4 § utifrån Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen nya reglemente och därför saknas jämförande statistik. Under januari 2022 var antalet inskrivna individer på Kompetenscenter 515. Motsvarande siffra för januari 2023 var 703. Sammanlagt fanns det 1 237[1] inskrivna på Kompetenscenter under år 2022. Under hösten ökade inflödet. Samma trend syns även första kvartalet 2023. I mars 2023 är redan 817 personer inskrivna. Kompetenscenter registrerar inte deltagarens beslutsgrund och kan därför inte särskilja om deltagare har ett beslut enligt SoL 4 kap. 4 § eller SoL 4 kap. 1 §[2]. Kompetenscenter arbetar med deltagare utifrån båda beslutsgrunderna.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning och socialförvaltningarna har tillsammans arbetat med hanteringen av beslut enligt SoL 4 kap. 4 § för att utforma en likvärdighet i staden. Slutsatsen utifrån samverkan mellan Socialförvaltningarnas avdelningschefer för försörjningsstöd och Arbetsmarknad och vuxenutbildning avdelningschef för arbetsmarknad är att det behöver utformas en modell för de personer i behov av insatser enligt SoL 4 kap. 4 § såväl som för de som behöver insatser med beslut enligt SoL 4 kap. 1 §. I stadens utvecklingsgrupp pågår ett arbete parallellt med att se över stadens tjänsteutbud. Detta för att kunna kartlägga bland annat vilka insatser finns, vem som erbjuds dessa insatser, är det fler aktörer som utför samma insatser med mera. Kartläggningen blir ett underlag för att se över stadens insatser för att kunna erbjuda alla göteborgare likvärdiga insatser. Utbudet enligt SoL 4 kap 4 § kommer att samlas hos Arbetsmarknad och vuxenutbildning. Idag utförs en del av dessa insatser inom några av socialförvaltningarna.

Socialförvaltningarna och Arbetsmarknad och vuxenutbildning har också samverkat kring beslutsstöd och bedömningsstöd, vilket ger en samlad gemensam behovsbild. Socialnämnderna har rapporterat i sina årsrapporter för 2022 att medarbetare har genomgått utbildning under hösten och att bedömningsstödet ska implementeras fullt ut under 2023.

I socialtjänstens verksamhetssystem Treserva är det inte möjligt att se hur lång den genomsnittliga tiden med försörjningsstöd varit innan beslut fattas om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering. I nuläget finns ingen rutin om att registrera beslut i Treserva kopplat till verkställighet av arbetslivsinriktad rehabilitering i enlighet med SoL 4 kap. 4 §. Det som i dagsläget är möjligt att mäta är hur lång period individen haft försörjningsstöd innan beslut om insats på Kompetenscenter fattats. Det kan vara möjligt att bygga in statistik om genomsnittstid i beslutsstödet frågan behöver utredas vidare.

Det finns deltagare som avslutas från kompetenscenter och som fortsatt behöver försörjningsstöd. Under 2022 avslutades totalt 602 deltagare från Kompetenscenter. Av dem blev 367 personer (61 procent) självförsörjande genom arbete, studier eller andra medel. 235 personer behövde fortsatt försörjningsstöd. Den vanligaste orsaken till att insatsen avslutades var behov av stöd eller insats som inte kunde tillgodoses inom Kompetenscenters arbetsmarknadsinriktade uppdrag. Det var bland annat insatser av mer behandlingsinriktad karaktär som behövdes för personer i denna avslutskategori. Det kunde röra sig om omfattande psykisk ohälsa eller en diagnos som hindrade personen att vara på Kompetenscenter. En del deltagare hade även ett aktivt missbruk och där missbruket satte stopp för att delta i aktivitet

En annan grupp där insatsen avslutades var deltagare som fick insatser och rustades på

[1] Statistik från verksamhetssystemet GWA inom Arbetsmarknad och vuxenutbildning.
[2] Se beskrivning av beslutsgrunder för Socialtjänstlag (2001:453) 4 kap. 1 § och 4 §.

Kompetenscenter för att kunna gå vidare till Arbetsförmedlingens insatser Kundval Rusta och Matcha. Dessa personer kunde enligt gällande regler inte vara aktuella på Kompetenscenter samtidigt som de hade en insats från Arbetsförmedlingen, därför måste de avslutas. Vidare fanns en grupp som inte följde planeringen eller som hade fullföljt planering och fick en ny planering. Det var personer som inte hörts av eller som hade behov av att, i samråd med socialtjänsten, få en ny planering.

I socialtjänstens verksamhetssystem Treserva registreras inte ärenden som avslutats hos Kompetenscenter för att de inte kunnat tillgodogöra sig arbetsmarknadsinsatser. Därför finns ingen statistik att inhämta från Treserva.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning och socialförvaltningarna behöver fortsätta utveckla samarbetet med fokus på parallella insatser som kan utföras av flera instanser eller huvudmän. Enligt utvecklingsgruppen kommer det att öka förutsättningarna att vara inskriven på Kompetenscenter även om individen har andra behov.

Genom att utveckla socialtjänstens verksamhetssystem Treserva skulle arbetslivsinriktad rehabilitering på individnivå kunna följas. Ett sådant utvecklingsarbete är identifierat av socialförvaltningarna och kommer att påbörjas. En viss svårighet finns med att ta fram aggregerade data för hela staden då GDPR måste beaktas.

Stadsledningskontorets bedömning

Arbetet inom arbetsmarknad och vuxenutbildningen fortgår med att utveckla arbetssätt kring arbetslivsinriktad rehabilitering tillsammans med socialförvaltningarna för att säkerställa att alla deltagare förflyttas närmare arbetsmarknaden och egen försörjning. Utvecklingsarbetet behöver fortgå under hela 2023. Många frågor behöver tydliggöras. Det kräver mycket samverkan mellan förvaltningarna, och en arena där utvecklingsgruppen har skapats för att omhänderta frågan.

Kommunstyrelsen kommer fortsatt följa vidare utbildningsinsatser och införande av bedömningsinstrument och kommer rapportera mer senare under år 2023 i samband med redovisning av kommunstyrelsens uppdrag, kommunfullmäktige 2021-11-25 § 26 punkt 8, att tillsammans med berörda nämnder fastställa samverkansformer, omfattning av insatser och samverkansmandat mellan berörda aktörer utgående från stadsledningskontorets egen analys.

Stadsledningskontoret bedömer att de fem uppdragen i och med nämndernas rapportering är omhändertagna. Fortsatt utveckling sker i samverkan mellan förvaltningarna och i deras ordinarie strukturer. Uppdragen kan förklaras fullgjorda.

14 Uppdrag till kommunstyrelsen att tillsammans med socialnämnderna inleda riktade informationskampanjer om familjeplanering till kvinnor boende i riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden

Kommunfullmäktige gav 2022-09 15 § 18 kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst inleda riktade informationskampanjer om familjeplanering till kvinnor boende i riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden.

Nämnderna har tillsammans kartlagt nuvarande insatser samt utrett behoven av förstärkt arbete. Dialoger har förts med såväl kommunala som regionala verksamheter samt med företrädare för föreningar som arbetar med frågor kopplat till uppdraget.

Pågående kommunalt och regionalt arbete

Med anledning av att FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994 fastslog att alla par och individer har en grundläggande rättighet att fritt bestämma hur många barn de vill ha samt rätt till information och utbildning i frågan, har utredningen tagit sin utgångspunkt i denna rättighet. Rätten att planera sin familj är en del i arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

Familjeplanering är en del av Integrationscentrums samhällsorientering för nyanlända. Integrationscentrum erbjuder även Förälder i nytt land, en föräldrastödskurs som hanterar exempelvis frågor om föräldrars rättigheter och skyldigheter i Sverige. Deltagarna ges möjlighet att träffa personal från socialtjänst och ungdomsmottagning (UM). Kurserna ges i dialogform på olika språk.

På familjecentralerna genomförs informationsinsatser om familjeplanering, till exempel bjuds sakkunniga in för att prata om cellprov och preventivmedel i den öppna verksamheten.

Barnmorskemottagningarna följer ett nationellt program och har idag inget uppdrag att arbeta utåtriktat med informationsinsatser. Preventivmedelsrådgivning ges vid ett första återbesök efter förlossning och uppföljning sker i regel på Barnavårdscentralen.

UM arbetar för att främja sexuell och reproduktiv hälsa för ungdomar mellan 13 och 24 år, bland annat genom utåtriktat arbete. Verksamheten har i uppdrag att möta alla grundskoleelever i årskurs 8 eller 9. UM erbjuder också klassbesök med tillhörande korridorshäng på gymnasieskolor och i språk- och introduktionsklasser där de bland annat för samtal med elever om sex och samtycke. Västra Götalandsregionens (VGR) SRHR-buss är en mobil verksamhet vars syfte är att tillgängliggöra SRHR för en bredare målgrupp bland befolkningen, preventivmedelsrådgivning är en del av verksamhetens uppdrag. Över hälften av de som besöker bussen uppger att de inte skulle uppsökt vård om inte bussen varit där.

För att utöka räckvidden av tjänster och information sker samarbete med olika organisationer som är verksamma i frågan. Föreningen Tidigt föräldrastöd samarbetar med både Göteborgs Stad och VGR med syfte att bland annat öka målgruppens föräldraförmåga och att stärka kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa. Noaks ark samarbetar med VGR och Länsstyrelsen och erbjuder SRHR-insatser för asylsökande på asylboende samt informationsinsatser inom SRHR riktat till unga nyanlända.

Påbörjad och planerad utveckling i kommunala verksamheter

Familjecentralerna utvecklar arbetet utifrån behov i lokalsamhället. Socialförvaltningen Nordost har lyft in frågan om ett mer utåtriktat arbete i sitt utvecklingsarbete på familjecentralerna. I samverkan med Barnmorskemottagningen i Bergsjön har

socialförvaltningen Nordost påbörjat ett projekt kring utåtriktat och uppsökande SRHR-arbete. Barnmorskor ska möta invånarna tidigt med vård och stöd samt anpassad och lättillgänglig information om bland annat rätten att själv välja när och med vem man vill ha sex, myten om mödomshinnan, information om preventivmedel och sexuell hälsa i allmänhet.

Integrationscentrum fortsätter utveckla samhällsorienteringen och planerar bland annat att i samverkan med arbetsmarknad och vuxenutbildning (Arbvux) föra in information om familjeplanering i insatser riktat mot arbetsmarknad.

Inom ramen för utredningen har samtliga representanter för socialförvaltningarna fått i uppgift att värdera behov av förstärkning av informationsinsatser om familjeplanering till målgruppen inom uppdraget. Samtliga representanter bedömde att identifierade utvecklingsbehov omhändertas inom egen verksamhet och ram.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets kartläggning visar att det redan idag pågår ett arbete med information om familjeplanering inom SRHR-arbetet, såväl generellt som riktat till vissa målgrupper. Frågan är aktuell hos samtliga aktörer som ingått i kartläggningen och del av ett pågående utvecklingsarbete. Några socialförvaltningar bedömer att de insatser man gör i samverkan med VGR och civilsamhället är tillräckliga, andra har påbörjat ett utvecklingsarbete för att bredda eller fördjupa arbetet efter behov.

Stadsledningskontoret konstaterar att informationsinsatser om familjeplanering riktat till kvinnor i de områden som klassas som riskområden, utsatta och särskilt utsatta områden pågår och utvecklas efter behov. Stadsledningskontoret bedömer att dessa insatser och aktiviteter fyller behovet av riktade informationsinsatser och uppdraget kan därmed förklaras fullgjort.

15 Park- och naturnämndens uppdrag att följa upp Göteborgs Stads friluftsprogram 2018-2025

Kommunfullmäktige beslutade 2018-05-17 § 15 att anta Göteborgs Stads friluftsprogram 2018-2025.

Friluftsprogrammet ska styra stadens arbete med friluftsfrågor och gäller för stadens nämnder och styrelser. Målet för friluftsprogrammet är att Göteborg ska vara en stad med ett levande och varierat friluftsliv för alla. Programmet beskriver hur målet ska nås genom sex strategier. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut gavs park- och naturnämnden i uppdrag att följa upp friluftsprogrammet två gånger under 2018-2025. Den första uppföljningen av friluftsprogrammet har genomförts under 2022, se bilagd rapport ”Uppföljning av Göteborgs stads Friluftsprogram 2018-2025” samt bilaga ”Uppföljning av friluftsprogram per strategi – exempel på aktiviteter och åtgärder 2018-2022”. Uppdraget med uppföljning avslutades i samband med årsrapport 2022 av park- och naturnämnden 2023-02-06 § 5.

Uppföljningen redogör översiktligt för utvecklingen av friluftslivet generellt i landet och specifikt i Göteborg från 2018 tills idag. Den redovisar också mer detaljerat ett urval av åtgärder som gjorts i Göteborg kopplat till de sex strategierna under samma tid. Rapporten redovisar även utvecklingsområden att fokusera på under fortsatt programtid. Många åtgärder och aktiviteter som stödjer mål och strategier har gjorts eller är pågående. Idrott- och föreningsförvaltningens deltagande i det nationella forsknings-programmet om hållbart idrotts- och friluftsliv 2020-2023 ger möjlighet till ytterligare underlag för bedömning av fortsatt arbete med friluftsliv fram till 2025.

Stadsledningskontorets bedömning

Detta program har ingått i stadsledningskontorets utredning om planerande styrande dokument inom strategisk stadsplanering (kommunfullmäktige 2022-05-19 § 14). Utredningen kom fram till att programmet kan upphöra att gälla vid utgången av 2025 och att dess mål och strategier vid behov kan inkluderas i andra styrdokument. Kommunfullmäktige beslutade 2023-01-26 § 15 att ge stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att, i sitt arbete med att ta fram förslag till en samordnad styrning för den strategiska stadsplaneringen, inkludera samordning och värdering av styrningen i ett antal styrande dokument. Stadsledningskontoret bedömde i samma ärende att stadsbyggnadsnämnden i detta arbete även ska värdera resultatet av uppföljningen av friluftsprogrammet.
Stadsledningskontoret kan konstatera att park- och naturnämnden inte har tagit fram generella handlingsplaner vilket de också lyfter i uppföljningen. Park- och naturnämnden hänvisar till att andra styrande dokument som angränsar till friluftsprogrammet tillgodoser behovet av styrning motsvarande det som handlingsplanerna förväntades innehålla. Stadsledningskontoret anser att det här ligger i linje med den inriktning som kommunfullmäktige har att hålla ner antalet styrande dokument så att styrningen blir ändamålsenlig.

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget till park- och naturnämnden kan förklaras fullgjort. Ansvaret för uppföljning av friluftsprogrammet ligger nu på stadsmiljönämnden.

16 Byggnadsnämndens uppdrag om strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling

I kommunfullmäktiges budget 2022 (2021-11-11 § 4) fick byggnadsnämnden i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling.

Under 2022 har uppdraget hanterats genom en förstudie som har tagits fram av stadsbyggnadskontoret i samarbete med trafikkontoret. Förstudien ska ses som ett första steg. Syftet med förstudien är dels att sammanfatta kunskapsläget i de utmaningar som nämns i uppdraget (att riksintresse för totalförsvaret begränsar utvecklingen samt att äldre byggnadsplaner begränsar möjligheten till klassisk skärgårdsarkitektur, samt flera trafik- och mobilitetsfrågor), dels att redogöra för möjliga former av "strategisk" plan; fördjupad översiktsplan, planprogram, nya detaljplaner eller en lokal utvecklingsplan för samverkan. Byggnadsnämnden bedömer att en kombination av nya detaljplaner (inom ordinarie process) och en lokal utvecklingsplan för samverkan är mest lämplig form för fortsatt arbete. Ett sådant arbete förutsätter ett nytt uppdrag enligt nämnden.

Byggnadsnämnden beslutade 2023-02-07 § 6 att avsluta uppdraget i samband med årsrapport 2022.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret konstaterar att uppdraget inte är genomfört fullt ut utifrån dess intentioner. I den framtagna förstudien ges förslag till vad för slags arbete som behövs för att ge träff på uppdraget, bland annat behov av en lokal utvecklingsplan för samverkan mellan offentliga, privata och ideella aktörer.

Byggnadsnämnden upphörde vid årsskiftet 2022/2023 och ansvaret för strategisk stadsplanering ligger numera hos stadsbyggnadsnämnden.

Beroende på vad fortsatt arbete ska inriktas på kan ett fortsatt uppdrag placeras på olika sätt. Många av stadens organisationer kommer behöva vara inblandade oavsett vem som har ledarskapet i fortsatt arbete, och ett förnyat uppdrag behövs.

Vad för slags produkt som ska tas fram behöver bedömas i relation till övrig styrning i staden.

Stadsledningskontoret konstaterar också att en närliggande motion är på remiss i staden, om att utse en skärgårdssamordnare.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslutar uppdraget.

17 Park- och naturnämndens uppdrag om långsiktig strategi för att värna stadens närhet till vatten

I kommunfullmäktiges budget 2021 (2020-11-05 § 5) fick park- och naturnämnden i uppdrag att tillsammans med trafiknämnden ta fram en långsiktig strategi för att värna stadens närhet till vatten. I budgettexten beskrivs att ”Många av stadens kajer är i behov av upprustning och renovering. I dag ansvarar park- och naturnämnden för vissa kajer, medan trafiknämnden för andra. Det behövs därför en gemensam långsiktig strategi för att Göteborg även i framtiden ska vara en stad som präglas av närheten till vatten och är klimatsäkrad”.

Park- och naturförvaltningen och trafikkontoret har genomfört en förstudie för att utreda hur uppdraget kan genomföras i relation och omfattning till andra pågående stadsutvecklingsprojekt inom detta område, såsom stadens arbete med högvattenskydd och kanalmursprogrammet, samt i relation till en förändrad förvaltningsorganisation inom NOS (ny organisation för stadsutveckling). Förvaltningarna gör gemensamt bedömningen att en övergripande riktlinje för de offentliga kajstråken kan tas fram för att sedan föreslås antas i stadsmiljönämndens regi. Uppstarten av arbetet är försenat på grund av begränsade planeringsresurser under hösten 2022. I stadsmiljöförvaltningen kommer arbetet att fortsätta i ordinarie verksamhet.

Park- och naturnämnden beslutade 2023-02-06 § 5 att förklara uppdraget fullgjort i samband med årsrapport 2022, med hänvisning till att uppdraget ingår i stadsmiljönämndens ansvar enligt reglemente.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret konstaterar att uppdraget inte fullt ut är genomfört men att arbetet fortsätter i ordinarie verksamhet i stadsmiljönämnden. Uppdraget gavs i en organisation som hade delat upp ansvaret för stadens kajer på flera nämnder. I dagens organisation ligger ansvaret på en nämnd, som kommer att ta frågan vidare.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-10-27 § 27 att ge stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram strategier för utveckling och planering för användning av stadens kajer. Arbetet inleddes i början av 2023 och är under framtagande. Strategier för utveckling av stadens kajer ger också viktiga förutsättningar för planering för genomförande av högvattenskyddet och behöver samordnas för att skapa bland annat ekonomiskt hållbara kaj- och högvattenskyddslösningar.

Stadsmiljönämnden kommer att fortsätta arbetet med en långsiktig strategi för offentliga kajer samtidigt som stadsbyggnadsnämnden arbetar med strategier för utveckling och planering för användning av stadens kajer. Nämnderna arbetar med utveckling av kajer på olika sätt; stadsmiljönämnden utifrån ett förvaltarperspektiv och stadsbyggnadsnämnden utifrån ett planeringsperspektiv. Stadsledningskontoret förutsätter att stadsmiljönämnden i sitt fortsatta arbete samverkar med stadsbyggnadsnämnden och deras närliggande uppdrag.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslutar uppdraget.

18 Rapport om Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning och återrapportering av Göteborgs Stads arbete under 2022

Kommunfullmäktige gav 2020-02-20, § 8 nämnden för konsument- och medborgarservice ett löpande proaktivt demokratiuppdrag där kartläggning och återrapportering gällande demokrati och inflytande ingår.

Nämnden för demokrati och medborgarservice beslutade 2023-03-22, § 24, att godkänna förvaltningens rapport daterad 2023-03-01 om "Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022", inklusive uppföljning av Göteborgsförslaget, samt att översända rapporteringen till kommunfullmäktige, se bilagd rapport. Detta är den andra rapporten som nämnden översänder till kommunfullmäktige.

Rapporten kommer att använda analysunderlag inför nämndens fortsatta arbete med att bygga den lokala och digitala infrastrukturen.

Rapporten

Rapporten fokuserar på hur stadens nämnder och styrelser aktivt skapar förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande och hur de arbetar för att nå ut till alla göteborgare. Den ger en övergripande bild utifrån de svar som har lämnats från förvaltningar och bolag.

Rapporten inkluderar även nämndens redovisning av inkomna Göteborgsförslag för 2022. I redovisningen framgår bland annat att 117 förslag har publicerats under 2022, vilket är en minskning i relation till tidigare år.

I rapporten finns ett avsnitt som redovisar statistik från SOM-institutet och Statistiska centralbyrån, SCB, kring göteborgarnas upplevelse av den lokala demokratin. Den visar bland att allt fler göteborgare är nöjda med den lokala demokratin och bedömer sina möjligheter att påverka politiska beslut som goda. Yngre åldersgrupper är i genomsnitt mer nöjda än äldre åldersgrupper. I SCB:s undersökning framkommer att resultatet i Göteborg är i linje med övriga städer och regioner.

Rapporten visar vilka typer av forum, råd och dialoger som finns och vilka aktiviteter som har genomförts under 2022. Det finns råd och forum som är stabila över tid och där möten sker systematiskt och regelbundet samt forum för dialog som uppkommer efter behov och aktualiseras vid särskilda händelser. Det finns även flera fall där dialog är lagstadgat, till exempel genom skollagen och plan- och bygglagen.

Vissa av råden och forumen riktar sig till specifika målgrupper, såsom elever, vårdnadshavare, äldre, unga, minoriteter eller öbor. Utifrån lokal kontext behandlas områden såsom trygghet, folkhälsa och samhällsutveckling. Flera förvaltningar och bolag arbetar uppsökande för att föra dialog och eller sprida information till medborgare och att metoder och arbetssätt utvecklas för att nå ut bredare. För att stärka den digitala demokratin finns verktygen medborgarbudget och Göteborgslag.

Rapporten lyfter även de utmaningar som stadens förvaltningar ser i arbetet med att skapa förutsättningar för demokratiska delaktighet och inflytande. För 2022 bedöms dessa i huvudsak vara:

- Behov av resurser och kompetens kring inflytande och delaktighet och att tillvarata goda exempel och kompetens som finns.
- Utvecklad samverkan mellan nämnder och styrelser för att möjliggöra reell påverkan i frågor där flera aktörer har ansvar.
- Mer fokus på metoder och arbetssätt för att nå ut brett och skapa förutsättningar för

alla göteborgare att vara delaktiga och påverka.

Rapporten ger inte några rekommendationer, förslag till utveckling eller förslag på beslut.

Stadsledningskontorets bedömning

Alla nämnder i Göteborgs Stad har ett ansvar för demokrati och delaktighet. Nämnden för demokrati och medborgarservice har ett demokratiuppdrag som innebär att underlätta arbetet för andra nämnder. Nämnden har lagt grunden för en infrastruktur för lokal och digital demokrati som består av stöd och metoder för delaktighet, att bidra med mötesplatser samt uppbyggnad och underhåll av kontakter och nätverk för intern och extern samverkan.

Stadsledningskontorets bedömning är att nämnden för demokrati och medborgarservice genom kartläggningen har visat vilka möjligheter Göteborgs Stads invånare har till delaktighet och inflytande under 2022. Stadsledningskontoret föreslår att rapporten om Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande – kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022, antecknas.

19 Göteborgs Stads rapportering om Barnbokslut 2022

Kommunfullmäktige gav 2020-06-16 § 20 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan, samt till samtliga nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. Den bilagda rapporten "Göteborgs Stads barnbokslut 2022" ger en övergripande och generell lägesbild och sammanställning av nämnders och styrelsers barnbokslut 2022 och de förflyttningar och resultat som arbetet gett. Utvecklingsområdena är kopplade till barnrättsplanens insatser och barnkonventionens artiklar med fokus på de grundläggande principerna. För 2022 har 41 barnbokslut upprättats. Ungdomsfullmäktige har tagit del av lägesbilden. I kapitel 2 finns ungdomsfullmäktiges kommentarer och rekommendationer på det som framkommit i rapporten.

Den övergripande lägesbilden visar på att arbetet legat i linje med barnrättsplanens insatser och till stor del även ungdomsfullmäktiges synpunkter på Göteborgs Stads första barnbokslut 2021. Det varierar dock i vilken grad det bedrivits ett barnrättsarbete. Förvaltningar och bolag som har barn som en direkt målgrupp har generellt och i större utsträckning genomfört olika insatser för att öka det systematiska barnrättsarbetet än de verksamheter som inte har barn som direkt målgrupp. Mest förekommande har varit att utgå ifrån ett barnperspektiv, det vill säga baserat på vuxnas kunskaper och förståelse om vad som är barns bästa, även om vissa förflyttningar har gjorts inom några verksamheter mot att utgå ifrån barnets perspektiv.

Utvecklingsområdena från föregående och detta års barnbokslut skiljer sig inte åt. Det är allt jämnt en fortsatt utmaning att utveckla uppföljningen med fler diskrimineringsgrunder och minoritetsperspektiv utifrån principen om icke-diskriminering. Bristen på underlag riskerar att osynliggöra vissa enskilda, eller grupper, av barn och deras rättigheter de har enligt barnkonventionen. Ytterligare en risk är att okunskap om ojämlikheten bland barn leder till insatser som ytterligare ökar de ojämlika livsvillkoren. Samverkan med röstbärande organisationer skulle kunna stärkas ytterligare för att inhämta kunskaper om barn i särskilda utsatta situationer vars röster inte hörs.

Samverkan behöver också fortsatt stärkas generellt mellan stadens förvaltningar och bolag, men också externa myndigheter, särskilt när det rör sig om barn där flera förvaltningar är involverade och barn i utsatta situationer. En fortsatt kompetens-utveckling behövs för att öka kunskapsnivån om barn livsvillkor och barns rättigheter. Rutiner kopplat till ärendeprocessen och kvalitén på barnkonsekvensanalyser behöver fortsätta att utvecklas för att säkerställa barns bästa. Barns delaktighet behöver öka genom att utveckla metoder på området och barns ökade delaktighet i strategiska beslut tagna av nämnder och styrelser.

Utvecklingsområdena ligger också i linje med de synpunkter ungdomsfullmäktige haft på årets barnbokslut, men att skolans arbete mot rasism och diskriminering behöver intensifieras ytterligare.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret föreslår att rapporten om Göteborgs Stads barnbokslut 2022 antecknas.

20 Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Handlingsplan Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är ett stadenövergripande styrdokument och resultat av kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 § 498 om att ta fram en strategisk plan för stadsutveckling i enlighet med Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer. Syftet med handlingsplanen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i handlingsplanen.

Den bilagda rapporten ”Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024” gäller för nämnder och styrelser med ett huvudansvar för aktiviteter i handlingsplanen och avser de två första åren 2021-2022. I handlingsplanen anges att det ska ske en uppföljning efter två år för att följa status av genomförandet i handlingsplanen. Stadsledningskontoret ansvarar för att följa upp handlingsplanen.

Syftet med deluppföljningen är att ge en lägesbild för vart nämnder och styrelser befinner sig i arbetet. Därutöver att belysa vad som kan främja eller försvåra måluppfyllelse för hela planperioden. Underlaget till denna redovisning av deluppföljningen bygger på svar på frågor som inkommit från huvudansvariga nämnder och styrelser med fokus politisk förankring av handlingsplanen samt samverkan med förvaltningar, bolag och kommuninvånare. Underlaget bygger även på lägesbilder i arbetet som hämtats in via ansvariga kontaktpersoner för aktiviteterna i handlingsplanen 2022. Nämnder inom ny organisation för stadsutveckling bildades 2023 och svarar inte för arbetet som skett under 2021-2022.

Lägesbild genomförande perioden 2021-2022

Uppföljningen visar att förankring av handlingsplanen har skett inom några nämnder/styrelser. Arbetssätten för hur förankringen går till varierar. I några fall sker det som en särskild föredragspunkt, i andra fall som en del i organisationens ledningsrapporterings- och uppföljningsstrukturer. För nämnder inom ny organisation för stadsutveckling besvaras frågan om förankring framåtsyftande. Stadsbyggnadsnämnden uppger att förankring av handlingsplanen kommer att ske under våren.

Uppföljningen visar att huvudansvariga förvaltningar och bolag till större delen arbetar med aktiviteterna i handlingsplanen. Tidsatta aktiviteter för den period som deluppföljningen avser har genomförts och en majoritet av aktiviteterna för hela planperioden 2021-2024 uppges pågående. Samtliga bolag och en majoritet av förvaltningarna uppger att samverkan är upprättad med samverkansansvariga förvaltningar och bolag. Stadsmiljönämnden planerar påbörja detta under våren. Samtliga bolag och del av ansvariga förvaltningar uppger samverkan med kommuninvånare. Nämnderna för stadsmiljö, stadsbyggnad och exploatering har ännu ingen upprättad samverkan med kommuninvånare.

Några förvaltningar uppger försvårande eller förändrade omständigheter i genomförandet av aktiviteter. Vid uppföljningstillfället har nämnden för exploatering ännu inte vidtagit åtgärder för aktivitet 2.2 om att förvaltningen ska underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga. Gällande att systematiskt genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet (aktivitet 6.1) samverkar demokrati och medborgarservice endast med socialförvaltningen Sydväst då övriga tre förvaltningar inte anser att äldre kommuninvånare är deras målgrupp inom ramen för det som ska göras. Socialförvaltningen Sydväst kommer att fungera som en ingång för att nå de andra socialförvaltningarna.

Äldre samt vård och omsorgsnämnden är ansvariga för att facilitera handlingsplanen och har upparbetat stödjande strukturer digitalt och fysiskt för att underlätta och stärka samverkan mellan förvaltningar, bolag och kommuninvånare. Det har även genomförts en inspirationsdag för att stärka samverkan och dialog mellan huvud- och samverkansanvariga förvaltningar och bolag där direktörer/VD:s och ansvariga funktioner inom handlingsplanen bjöds in. Det finns begränsat med medel avsatta för faciliteringsuppdraget vilket kan påverka förutsättningar för den sortens större satsningar till gemensam dialog.

Bedömning

Ett åldersvänligt samhälle kräver långsiktig planering. Nämnders och styrelsers kunskap om varför kommunen arbetar med att stärka äldreperspektivet i alla stadsplaneringsprocesser är därför mycket viktig. Beslut som fattas på politisk nivå påverkar hur förvaltningar och bolag arbetar med handlingsplanen.

Varken kommuninvånare, förvaltningar och bolag har full insikt eller rådighet att uppnå en åldersvänlig stad ensamt. Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt och samverkan. Centrala grundkomponenter i handlingsplanen är tvärsektoriell samverkan och inkludering av äldre invånares röster. Vid årsskiftet tillkom en ny organisation för stadsutveckling och dessa är särskilt viktiga för realiseringen av ett äldreperspektiv i alla stadsutvecklingsprocesser. Arbetssätt och metoder som inkluderar kommuninvånare behöver upprättas. Äldre samt vård och omsorgsförvaltningen är ett stöd för berörda förvaltningar att använda sig av.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antecknar rapport om deltidsuppföljning av Göteborgs stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med den inriktning som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande anpassa program och planer inom området mänskliga rättigheter till en likvärdig struktur samt att återkomma med förslag på nästa steg gällande långsiktig styrning av området.

Göteborgs Stad

Rapport

Uppdrag från kommunfullmäktige om centralt slutprov

2022-11-01

Innehåll

1 Uppdraget ... 3
1.1 Avgränsning ... 3
1.2 Genomförande ... 3
1.3 Rapportens struktur ... 3
2 Införande av centralt slutprov ... 4
2.1 Nationella prov (slutprov) ... 4
2.2 Genomförande och resultat ... 5
2.2.1 Genomförande nationella prov ... 5
2.2.2 Resultat nationella prov ... 6
2.2.3 Resultat betyg ... 6
2.3 Process att ta fram ett nationellt prov (slutprov) ... 8
3 Ersättningssystem kopplat till slutprov ... 8
3.1 Generella jämförelser ... 8
3.2 Göteborgs stads nuvarande ersättningsmodell ... 9
3.3 Utredning om sfi-peng till anordnare (SOU 2022:17) ... 10
4 Individens studieprogression ... 11
5 Slutsatser och förslag ... 12

1 Uppdraget

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning fick av kommunfullmäktige den 27 januari 2022 i uppdrag att utreda möjliga vägar för att införa ett ersättningssystem för SFI-utbildning baserat på ett centralt rättat slutprov samt hur väl leverantören utformar sin undervisning med individens studieprogression i fokus.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning fick också i uppdrag att utreda införandet av ett centralt slutprov, som innefattar både muntliga och skriftliga kunskaper, för SFI-studenter i syfte att kvalitetssäkra kunskapsnivån i förhållande till läroplanens kunskapskrav.

1.1 Avgränsning

Utifrån uppdraget fokuserar rapporten på att:

- Utreda möjligheterna till ett ersättningssystem baserat på ett centralt rättat slutprov samt
- Hur ett införande av ett sådant skulle kunna gå till.

Frågan om hur väl leverantören utformar sin undervisning med individens studieprogression i fokus är svårare att besvara. Detta då det kan variera mellan leverantörerna *hur* man defacto utformar sin undervisning, detta oaktat om man har ett central slutprov eller inte.

Frågan behandlas ändå i rapporten då den var en del i uppdraget men den belyses inte närmare då det kräver en egen uppföljning och utvärdering av hur leverantörerna utformar sin undervisning.

1.2 Genomförande

Utredningen har genomförts i form av insamlande av befintlig information och data kring tidigare gjorda utredningar, det juridiska (styrdokumenten), information och jämförelser från andra kommuner (ex. Stockholm och Malmö) samt kompletterande intervjuer med företrädare från nämnda kommuner.

1.3 Rapportens struktur

Utöver inledande beskrivning av uppdraget, avgränsning och genomförande så behandlar rapporten i tur och ordning beskrivning av införande av centralt slutprov, ersättningssystem kopplat till slutprov, utformning av undervisning med individens studieprogression i fokus innan den avslutas med slutsatser och förslag.

2 Införande av centralt slutprov

Det finns idag tre studievägar och fyra delkurser i Svenska för invandrare, sfi.

- Studieväg 1 – eleven har möjlighet att läsa alla kurserna A,B,C,D. Eleven sätter själv upp sina mål.
- Studieväg 2 – eleven har möjlighet att läsa kurserna B,C,D. Eleven sätter själv upp sina mål.
- Studieväg 3 – eleven läser kurs C och D. Målet är att eleven ska bli godkänd på kurs D.

Varje studieväg avslutas med ett obligatoriskt nationellt slutprov. Skolverket ansvarar för att ta fram slutprov för kurs B, C och D där syftet är att få enhetliga bedömningsgrunder i hela landet.

2.1 Nationella prov (slutprov)

Med anledning av att en ny betygsskala inom sfi så har Skolverket tagit fram en ny serie nationella prov för sfi med start i januari 2022 och genom det ska inte de gamla proven längre användas. Principerna kring de nationella provens genomförande och betydelse kvarstår dock.

De nationella framtagna proven är ett stöd för att likvärdigt och rättvist göra bedömningar och sätta betyg på en elevs kunskaper. De är således inte att betraktas som examensprov utan snarare att provet är ett stöd och ett av flera underlag för lärarens samlade bedömning av elevens kunskaper vid betygssättning.

Sedan den 29 juni 2018 ska provresultatet särskilt beaktas vid betygssättningen. Formuleringen ”särskilt beakta” innebär att provresultatet inte helt ska styra betyget, utan att betyget ska vara ett stöd vid betygssättningen. Att resultatet på ett nationellt prov ska ha en särskild betydelse innebär att det har en större betydelse än andra enskilda underlag vid lärarens allsidiga utvärdering av elevens kunskaper vid betygssättningen.

Skolverket skriver vidare att provbetyget ger information om kvaliteten på elevens kunnande i förhållande till det som provet har prövat och denna information sammanfattas i ett provbetyg. I ett nationellt prov är det av tidsskäl och andra skäl inte möjligt att utvärdera elevernas kunskaper i förhållande till hela kursens syfte, centrala innehåll och kunskapskrav. De enskilda provuppgifterna utgör inte ett tillräckligt stort underlag för att med tillförlit indikera uppfyllelse mot kunskapskraven.[1]

Skolverket har också pekat på risken att de nationella proven får för stor tyngd och betydelse i den sammanvägda bedömningen av den studerandes färdigheter

[1] https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/nationella-prov-i-svenska-for-invandrare-sfi/genomfora-och-bedoma-prov-i-svenska-for-invandrare-sfi

och kunskaper, bland annat med bakgrund av att provet aldrig kan sägas pröva allt som ingår i en kurs.[2]

Stockholms universitet (Institutionen för språkdidaktik) gjorde en uppföljning av de nationella slutproven såväl 2015 som 2017. Det som bland annat framkommer där är att lärarnas åsikter om slutprovens (nationella provens) genomförande visar att det korrelerar med elevernas utbildningsbakgrund i hög grad. Lärare som undervisar en grupp elever med kort utbildningsbakgrund menar ofta att slutprovet är för svårt medan en lärare som undervisat en grupp elever med längre utbildningsbakgrund bedömer upplever att slutprovet är för lätt.

Vanliga kommentarer också är att vissa elever är ”*nervösa och gör bättre ifrån sig i undervisningen i övrigt*” och att proven av vissa elever kan upplevas för långt och omfångsrikt och att eleverna blir trötta.

Samtidigt tycker man att det är bra med ett slutprov och att merparten av åsikterna från lärarna är att proven är bra och underlättar som ett stöd i bedömningen.[3]

2.2 Genomförande och resultat

2.2.1 Genomförande nationella prov

De nationella proven är obligatoriska att genomföra efter kurserna B,C och D oavsett vilken studieväg en elev läser.

Före provtillfället bekantar och förbereder sig läraren och ofta även eleven med hur provet går till och man kan med fördel genomföra andra liknande prov i ett förberedelsearbete.

Hur lång tid som eleverna under provtillfället har på sig varierar men framgår av lärarinformationshäftet, i genomsnitt tar dock ett prov cirka 4,5 timmar att genomföra exklusive paus. Lärare i det svenska skolsystemet har internationellt sett jämförelsevis stort ansvar för att genomföra och bedöma externt framtagna standardiserade prov som det nationella provet.

Efter provtillfället är det läraren som gör bedömningen med hjälp av bedömningsstöd av Skolverket och möjlighet bör också finnas att sambedöma med annan lärare när provresultatet inte överensstämmer med elevens övriga uppvisade kunskapsresultat.

[2] https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a655e78/1553959256828/pdf1662.pdf
[3] https://www.isd.su.se/polopoly_fs/1.358506.1519048921!/menu/standard/file/2017%20Uppföljning%20SFI.pdf

2.2.2 Resultat nationella prov

Resultaten på de nationella proven samlas in både av SCB och provgruppen på Institutionen för ämnesdidaktik på Stockholms universitet. För att kunna analysera och utveckla proven ombeds även anordnare att skicka in genomförda prov från var femte elev samt lärarenkäter där lärare ombeds svara på frågor om bland annat innehåll, svårighetsgrad och hur bedömningsmatris och elevexempel har fungerat som stöd vid bedömningen.

De inskickade resultaten från 2019 visar att:

Nationella prov	Antal elever	Uppnått målen riket %	Uppnått målen Gtb %
Kurs B	15 990	92,4	93,1
Kurs C	25 461	85,1	88
Kurs D	21 771	84,9	90,4

Resultaten tyder på en hög måluppfyllelse generellt på nationella proven och resultaten från 2019 visar också att Göteborg ligger över genomsnittet inom både kurs B,C och D.[4]

2.2.3 Resultat betyg

Andelen godkända betyg är en indikator som hela tiden står i relation till timmar till betyg. Den är dock intressant att titta närmare på för att också få en relevant jämförelse med hur resultaten på nationella prov ser ut. Tabellen nedan visar antalet godkända betyg av betygsatta elever inom Sfi i Göteborg från 2016 till 2022.

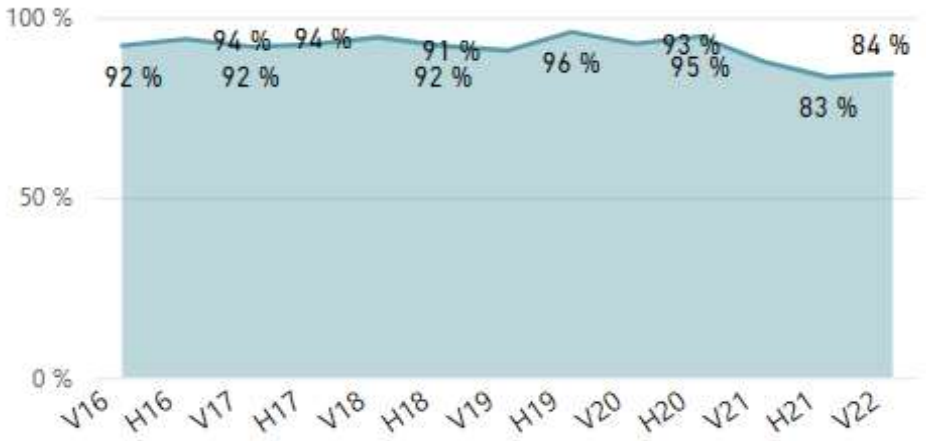

Som framgår av tabellen så är det genomgående mellan 92-95 procent av deltagarna som uppvisar godkända betyg med undantag av de senaste åren. Nedgången under 2021 och 2022 förklaras främst av att studerande inom Sfi är

[4] https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA&vform=32&kommun=1480&run=1

den målgrupp som drabbades hårdast av pandemin och då primärt inom studieväg 1 och 2.[5]

Den slutsats man kan dra är att betygsresultaten är något högre än resultaten på nationella proven men att det samtidigt är en marginell skillnad. Det indikerar att betygsresultaten sannolikt är välgrundade och i hög grad korrekt satta.

Att ta i beaktande är också andelen elever som under sin Sfi-utbildning blir avbrottade vilket innebär att de i förtid avbryter sina studier av olika anledningar. Dessa elever finns många gånger inte med varken i resultaten från nationella prov och/eller betygsstatistiken då de ofta inte kommer så långt i sin utbildning.

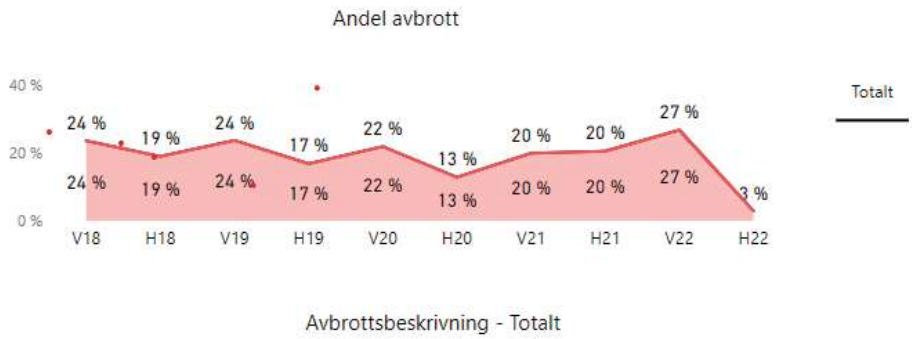

Andel avbrottade varierar mellan studievägarna men generellt sett är det i genomsnitt cirka 20 procent av deltagarna som blir avbrottade. Det är som framgår av tabellen något fler under vårterminen än höstterminen som blir avbrottade.

De vanligaste avbrottsorsakerna är av privata skäl alternativt att man får ett arbete eller praktikplats man vill börja på. Det är också många elever där man inte har uppgifter om orsak till varför man inte fullföljer sin utbildning.[6]

Slutsatsen är att den faktiska måluppfyllelsen av genomströmningen och godkända betyg är således lägre om man inkluderar alla Sfi elever som påbörjar sina studier.

[5] Betygsresultat – Arbetsmarknad och vuxenutbildning
[6] Avbrott inom samtliga skolformer – Arbetsmarknad och vuxenutbildning

2.3 Process att ta fram ett nationellt prov (slutprov)

Det tar för Skolverket cirka 18-30 månader att ta fram ett nationellt prov i sfi. De nationella proven konstrueras av flera av landets universitet och högskolor och är väl utprövade av lärare och elever. Proven konstrueras utifrån analyser av läroplan, ämnes- och kursplaner och ska täcka så stora delar av kursplanen som möjligt, även om de av praktiska skäl inte kan göras så omfattande att allt finns med.

Skolverket har av regeringen fått i uppdrag att redovisa förutsättningarna för och konsekvenserna av att digitalisera de nationella proven i sfi. Skolverkets förslag är att proven digitaliseras stegvis med kurs D tidigast från hösten 2025 och kurs C tidigast från hösten 2026.

När de nationella proven har digitaliserats kan möjligheterna öka till ökad standardisering och i högra grad en central rättning av proven.

Att ta fram ett eget slutprov skulle med all sannolikhet ta minst lika lång tid och sannolikheten att det skulle bli bättre och mer kvalitativt än de nuvarande nationella proven bedöms som små. Slutsatsen är således att det är både resurs- och tidskrävande samtidigt som det kvalitetsmässigt inte blir bättre. Det skulle också medföra två parallella slutprov i form av ett från kommunen och ett motsvarande nationellt prov.

3 Ersättningssystem kopplat till slutprov

3.1 Generella jämförelser

För sfi utgår ekonomisk ersättning, dels från staten till kommunerna, dels från kommuner till externa anordnare. Det är kommunerna som har ansvar för finansieringen av sfi men det finns statlig ersättning som kan bekosta en del av sfi-elevernas utbildning.

Ersättningssystemet varierar mellan kommunerna då det i vissa fall exempelvis utgår ersättning till utbildningsanordnare för en utförd aktivitet eller resultat. Inom Sfi kan det till exempel vara antal utförda timmar eller ersättning för godkända betyg. En stor andel av kommunerna som upphandlat hela eller delar av sfi baserar därutöver sin ersättningsmodell på en kombination avgrundbelopp och en rörlig ersättning baserad på prestation.

Exempelvis Vux norrort och Växjö har en modell som utgår från en procentsats efter x antal veckor samt därutöver en procentsats som utbetalas i samband med godkänt betyg.

Rutinerna kring timtilldelning varier mycket mellan kommunerna. Många kommuner har en fastställd timtilldelning per kurs som skolorna får betalt för, några kommuner ersätter dessutom endast närvarotimmar medan Göteborg tidigare ersatte skolorna för erbjudna timmar.

Kommun	S1A	S1B	S1C	S1D	S2B	S2C	S2D	S3C	S3D
Växjö	400	450	400	400	400	350	350	350	310
Sthlm	800	1000	1000	800	700	800	700	450	500
Malmö / Söd	780	675	675	675	600	600	600	375	375
Hbg	300	400	500	400	300	400	300	300	200

Stockholm har ett timantal som ligger 10-20 procent över de andra kommunerna i jämförelsen. Om eleven inte klarar målet för kursen inom tidsramen kan rektor på respektive enhet förlänga kursen med en halv schablon. Om mer tid behövs måste det beviljas centralt.

Malmö och Södertälje har rikttider. När eleven närmar sig kursslut kan rektor bevilja ytterligare tid om skäl finns.

I Helsingborg kan skolan ansöka om fler timmar av kommunen när schablontimmarna är förbrukade.

Örebro finns inte med i tabellen ovan men där är systemet att man använder sig av en schablon, vid 1000 timmar går en signal till kommunen. Så länge eleven visar progression fortsätter studierna.

3.2 Göteborgs stads nuvarande ersättningsmodell

I de nuvarande avtal som finns med leverantörer till Sfi så utgår ett pris utifrån vad som angavs i upphandlingen och avtalen med respektive leverantör som tilldelades uppdragen.

Ersättningen varier alltså baserat på vad leverantören angav för pris och kvalitet för att leverera den tjänst som efterfrågades i upphandlingen. Därutöver finns en form av rikttider som ska vara en tydlig målbild när en kurs förväntas vara klar.

Syftet är bland annat att förbättra likvärdigheten, ge eleverna bättre möjligheter att ta ansvar för sina studier och att det i förlängningen ska leda till fler satta betyg och minskad frånvaro.

Förlängning av kurs kan ske med 150 timmar efter lärares revidering av elevens pedagogiska planering (EPP). Ytterligare individuell förlängning beslutas av rektor på förvaltningen.

Ett års studier motsvarar 690 timmar vid heltidsstudier, fördelat på 15 timmar per vecka under 46 veckor. Rikttiderna är enligt nedan:[7]

[7] Förslag till införande av rikttider inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (Dnr 1591/19)

Kurs	Rikttid
1A	400
1B	600
1C	400
1D	400
2B	500
2C	500
2D	400
3C	300
3D	300

Som framgår ligger därmed Göteborg något över rikttiderna jämfört mot Växjö och Helsingborg som exempel men något under Södertälje/Stockholm och Malmö

3.3 Utredning om sfi-peng till anordnare (SOU 2022:17)

Regeringen beslutade den 17 december 2020 att uppdra åt en särskild utredare att föreslå hur en ersättning till utbildningsanordnare för sfi, en så kallad sfi-peng, kan utformas.

Uppdrag innefattade då att utreda, utforma och föreslå hur en ersättning till utbildningsanordnare för kommunal vuxenutbildning i sfi kan utformas baserat på uppnådda språkresultat. En del i utredningen var också att föreslå en rörlig resultatbaserad ersättningsmodell till utbildningsanordnare av sfi grundar sig i tanken om att ekonomiska incitament kan leda till bättre kvalitet.

Utredningen lämnade över betänkandet i mars 2022 och konstaterar att utformningen av ekonomiska incitament för att uppnå ökad kvalitet inte är helt okomplicerad.

De nationella proven är externt framtagna och nationellt standardiserade, men genomförs lokalt. Fördelarna med att använda de nationella proven som ett underlag för sfi peng är att de är väl förankrade i verksamheten, är relativt omfattande i relation till kursplanens kunskapskrav (även om de inte mäter allt) och har hög legitimitet bland lärare. De nationella proven syftar till att mäta delar av kunskapskraven och kan därför sägas ge information om elevernas språkliga nivå i relation till kurserna B, C och D. För elever som deltar i flera kurser över tid och därmed gör olika nationella prov kan också proven visa på elevers progression under utbildningens gång.

Samtidigt konstaterar utredningen att det finns flera nackdelar. Proven genomförs och bedöms idag lokalt vilket gör att de inte är tillräckligt oberoende i förhållande till utbildningsanordnaren. Möjligen att framtida digitalisering och central rättning kan lösa att det blir mer oberoende.

De nationella proven syftar inte heller till att mäta progression vilket innebär att en anordnare med något sämre resultat kan ha en lika hög kvalitet som en anordnare med bättre resultat (samma problem med betyg).

Att koppla ekonomiska incitament till lärares bedömning kan dessutom leda till oönskad press på läraren at sätta godkända betyg vilket kan leda till betygsinflation (gäller både slutprov och betyg).

4 Individens studieprogression

Utredningen som redovisas under avsnitt 3.3 har rubriken ”En modell för att mäta och belöna progression inom sfi”. Detta utifrån att sfi-pengen ska baseras på individers språkutveckling och att utredaren därför ska föreslå en standardiserad mätning av resultaten i sfi för värdering av inledande språknivå och uppnådda språkresultat.

Utredningen har undersökt möjligheterna att använda de nuvarande nationella proven för att mäta elevernas progression men deras bedömning är att nackdelarna överväger fördelarna då utformningen av proven inte mäter progression på ett tillräckligt ändamålsenligt sätt.

Istället föreslås att ett nytt bedömningsinstrument med viss grad av automatiserad bedömning av språkfärdigheter ska tas fram för användning inom sfi. Instrumentet avser att mäta elevers kommunikativa språkförmåga. Bedömningsintrumentet består då av två komponenter: progressionstestet och en träningsmiljö, kallad lärverktyget. Lärverktyget kan användas i undervisningen och självständigt av eleverna. Testet och lärverktyget ska utgå från de kunskaper och färdigheter som finns i kursplanen för sfi.

Progressionstestet ska användas vid flera tillfällen under utbildningen. Genom användningen blir en jämförelse möjlig i syfte att uttala sig om en elevs språkliga progression. Användningen av bedömningsinstrumentet för detta syfte i utbildningen ska kallas progressionstest.

Utredarens förslag är att det i skollagen ska införas en ny förordning som lyder:

”Inom utbildning i svenska för invandrare ska det användas progressionstest som mäter elevens kommunikativa språkförmåga. Testet ska utgå från de kunskaper och färdigheter som utbildningen syftar till att ge. Huvudmannen ansvarar för att progressionstest genomförs.” [8]

Utredningen bedömer att det tar cirka två år att färdigställa bedömningsverktyget och att de två efterföljande åren bör försöksverksamhet pågå med avslutande utvärdering halvåret efter. Det innebär att ett eventuellt progressionstest i permanent form i bästa fall kan vara igång någon gång under 2026/2027.

[8] https://www.regeringen.se/49678a/contentassets/627e748e8c35462da1504e04a90d5afa/en-modell-for-att-mata-och-belona-progression-inom-sfi-sou-202217

5 Slutsatser och förslag

De olika ersättningsmodeller som finns innefattar alla för- och nackdelar. Genom en mer fast ersättning i form av ex. antalet studietimmar så finns det en risk att leverantörer håller kvar sfi-eleverna längre än nödvändigt (även om det är i vällovligt syfte att de ska klara sina kunskapskrav). Genom en modell som baseras på betyg finns det i slutändan en risk för godtycklighet och glädjebetyg för att få ut ersättningen som leverantör. Likaså finns den risken om man kopplar ersättningen till ett slutprov eller nationellt prov.

Vad gäller nationella prov och slutprov så är också en uppenbar nackdel att de inte bedömer elevernas hela progression och kunskapsnivå då ett enskilt test vid ett enskilt tillfälle inte omfattar alla moment och dessutom kan eleven vid det tillfället påverkas av andra faktorer som stress, oro och andra delar som påverkar resultatet negativt.

Som framgår av rapporten finns det redan idag en form av slutprov genom de nationella prov som Skolverket tillsammans med universiteten tagit fram och arbetar med.

Samtidigt finns det utifrån regeringens utredning en pågående process med att utveckla ett system som innefattar en rörlig resultatersättning och likaså ett system som ska mäta elevernas progression inom sfi.

Utifrån ovanstående resonemang landar utredningen och rapporten i nedanstående förslag utifrån uppdragets frågeställningar:

1. **Införande av centralt slutprov**

- Förslaget är att *inte* inrätta något specifikt eget slutprov.

Motiveringen till förslaget är att det redan idag finns genomarbetade nationella prov som väl motsvarar slutprov. Tidsåtgången för att ta fram slutprov är också väldigt omfattande och då professionen i form av Skolverket och lärosätena arbetar med nationella proven så skulle det både resursmässigt och kvalitetsmässigt inte vara motiverat att vi som kommun själva tar fram någon form av annat slutprov än de redan befintliga nationella proven.

2. **Ersättningssystem som kopplas till centralt slutprov**

- Förslaget är att i kommande upphandling ge arbetsgruppen som kommer ansvara för upphandlingen i uppdrag att ta fram beslutsunderlag om bästa alternativ för ett ersättningssystem.

Motiveringen är att den arbetsgrupp som kommer arbeta med kommande upphandling bör få och äga uppdraget att göra ett förslag till den bästa upphandlingsmodellen. Det finns då som framgår i rapporten olika alternativa lösningar på ersättningsmodellen med både för- och nackdelar. Det är fullt möjligt att en kombination av rikttid och måluppfyllelse i form av betyg/nationella prov kan vara att föredra.

- Rekommendation 1 (om man i arbetsgruppen tar beslut om att koppla centralt slutprov till ersättningen för leverantörerna) är att i sådana fall göra använda betygen och/eller de befintliga nationella proven och då med högst 25 procent av den totala ersättningen.

Rekommendationen att ha högst 25 procent av den totala ersättningen bygger på att undvika risken med ”glädjebetyg” och/eller att man inkräktar på lärarens suveränitet. Därför bör ersättningsnivån i högre grad kopplas till inskrivning och antalet timmar som eleven är i studier snarare än utfallet av utbildningen. Det skulle också försvåra mycket för leverantörerna om ersättningen blir för ”baktung” i form av att man får för stor del av ersättningen när insatsen och utbildningen är klar (i likhet med KROM).

Därutöver har det också konstaterats att de nationella proven inte är heltäckande och de mäter bara kunskapsnivå vid ett givet tillfälle till skillnad mot betygen. Det är mycket enklare och mer rättssäkert att införa en prestationsbaserad ersättning i exempelvis KROM där det är tydligt att deltagaren har gått vidare till reguljära studier eller arbete.

- Rekommendation 2 är att förvaltningen i sin tillsyn av verksamheten tydliggör att det löpande ska göra en analys av godkända betyg i relation till andelen godkända elever på de nationella proven. Vid större avvikelser hos en leverantör hålls ersättningen inne fram till att avvikelsen är motiverad och godkänd av tillsynen genom en i dessa fall fördjupad tillsyn inom enbart detta område.

Motiveringen till rekommendation 2 är att genom ett sådant förfarande kan kommunen känna en ökad trygghet i att de betyg och nationella prov som sätts är kvalitetssäkrade och att rätt ersättning utgår till leverantörerna. I utredningen har det inte framkommit att det finns några stora avvikelser men det kan vara ett sätt för förvaltningen att löpande kvalitetssäkra detta område.

3. Utformning av undervisning med individens studieprogression i fokus

- Förvaltningens tillsynen får också i uppdrag att ha som ett fokusområde till att börja med under 2023 att närmare granska hur leverantörerna arbetar med utformningen av undervisningen med individens studieprogression i fokus.

Motiveringen är (som framgår i inledningen av rapporten) att leverantörerna kan och bör variera hur undervisningen sker med individens studieprogression i fokus. Det är då ett uppdrag som lämpligen tillsynen närmare undersöker för vidare analys och slutsatser, det har inte varit möjligt inom ramen för det här uppdraget att närmare undersöka.

- Förslaget är att *inte* ta fram ett eget progressionstest utan att avvakta den nationella utredningens förslag och fortsatta arbete.

Motiveringen är att den statliga utredningen har lämnat förslag inom området och beslut väntas efter avslutad remissrunda. Om utredningens förslag blir verklighet kommer staten på motsvarande sätt som med de nationella proven att arbeta fram ett progressionstest. Det bedöms inte vara motiverbart att gå före i den processen utan snarare följa den.

Sammantaget innebär slutsatserna att en blivande arbetsgrupp inför kommande upphandling får i tydligt uppdrag att ta fram beslutsunderlag om vilken ersättningsmodell som är den bästa. Om slutprov då ska användas kopplat till ersättningen i någon form så bör alltså betyg och/eller nationella prov då användas i ett första steg men i sådana fall i begränsad skala. I ett längre perspektiv kan ett eventuellt progressionstest också komma att kopplas till ersättningsmodellen men det är för tidigt att säga.

Samtidigt får förvaltningens tillsyn i uppdrag att närmare undersöka hur leverantörerna arbetar med utformningen av undervisningen med studieprogression i fokus samt att ha ett extra fokus på leverantörernas arbete och bedömning kopplat till betyg/nationella prov.

Göteborg den 1 november 2022

Rapporten skriven av Patrik Nystedt på uppdrag av Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen

Göteborgs Stad

Rapport

Uppdrag från kommunfullmäktige om att utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet

2023-01-22

Innehåll

1 Uppdraget ... 3
1.1 Genomförande ... 3
1.2 Rapportens struktur ... 3
2 Nuvarande organisation och genomförande ... 4
2.1 Allmänt om prövning inom vuxenutbildningen ... 4
2.2 Nuvarande organisation ... 4
2.2.1 Medarbetare ... 5
2.3 Antalet prövningar 2020 ... 5
2.4 Genomförande av prövningar ... 6
2.5 Kvalitet ... 7
2.6 Ekonomi ... 8
3 Alternativa framtida lösningar ... 9
4 Slutsatser och förslag ... 10

1 Uppdraget

Uppdraget från kommunfullmäktiges budget 2022 var att tillsammans med utbildningsnämnden utreda prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet.

Enligt 20 kap. 40 § skollagen skall den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning ha möjlighet att genomgå prövning i alla kurser som det sätts betyg på och i gymnasiearbete. Prövning får göras bara hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen eller, när det gäller gymnasiearbete, utbildning inom det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser. Idag sker prövningen hos utbildningsförvaltningen (UBF).

1.1 Genomförande

Utredningen har genomförts i form av insamlande av befintlig information och data kring det juridiska (styrdokumenten), information från andra motsvarande kommuner hur de har organiserat sig samt intervjuer med företrädare från arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt nuvarande prövningsenhet.

1.2 Rapportens struktur

Utöver inledande beskrivning av uppdraget och genomförande så behandlar rapporten en beskrivning av prövningsenhetens organisation och genomförande idag och alternativa framtida lösningar innan den avslutas med slutsatser och förslag.

2 Nuvarande organisation och genomförande

2.1 Allmänt om prövning inom vuxenutbildningen

Den som är bosatt i Sverige har möjlighet att genomgå prövning inom kommunal vuxenutbildning i alla kurser som det sätts betyg på och i gymnasiearbetet. Det gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen eller sitt gymnasiearbete.

Prövningen får bara genomföras hos en kommun som anordnar kursen. När det gäller gymnasiearbetet får prövning bara genomföras hos en kommun som anordnar utbildning inom det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser.

Den som vill genomgå prövning behöver inte vända sig till en huvudman inom den kommun där han eller hon bor utan kan välja att genomgå prövning hos annan huvudman.[1]

Huvudmannen får ta ut en avgift om högst 500 kr av den som vill genomföra en prövning och avgiften går då till huvudmannen. Det finns också en begränsning där avgift inte får tas ut, exempelvis för den som gått ut grundskolan och inte fått minst betyget E i årskurs 9 i det ämne prövningen gäller.

En kommun är skyldig att ta emot alla som vänder sig till kommunen för att göra en prövning förutsatt att kursen erbjuds där. Däremot kan kommunen bestämma när i tid en prövning ska genomföras då det inte finns någon skyldighet för skolan att anordna en prövning vid en viss tidpunkt.

2.2 Nuvarande organisation

Utbildningsförvaltningen och Burgården har under en lång period (mer än 20 år) organiserat och ansvarat för prövningar av vuxenstuderande i Göteborg. Utgångspunkten när man inrättade motsvarande prövningsenheten var att det skulle finnas ett ställe att göra alla prövningar på och att det skulle vara en bra service för kommunmedborgarna.

Det har under denna tidsperiod varierat något i organisationen inom förvaltningen då vägledningscentrum under en period var ansvarig i form av en gemensam anmälningsenhet och Studium (kommunens vuxenutbildning i egen regi) likaså var ansvarig för prövningarna.

Under en längre period finns det nu en egen prövningsenhet som fullt ut är organiserad på Burgårdens gymnasium där också den stora majoriteten av prövningarna genomförs.[2]

[1] Skolverkets allmänna råd om prövning
[2] Göteborgs Stad rapport Dnr 665/04

Ett starkt skäl att prövningarna är organiserade och ligger på Burgårdens gymnasium är att det där finns en bredd och kompetens inom en stor del av kurserna som prövning genomförs inom.

2.2.1 Medarbetare

Prövningsenheten har en (på deltid) övergripande ansvarig rektor och därutöver två heltidsanställda medarbetare i rollen som utbildningsledare respektive administratör.

Därutöver är det ett stort antal personer (lärare) som har del i sina tjänster kopplade till prövningsenheten och då med ansvar för genomförandet av prövningarna. I de fall som Burgården inte själv har kurserna och därmed lärarna anlitas andra externa lärare från andra skolor inom Göteborg.

I samband med prövningar som har en stor volym av deltagare så anlitas också prövningsvakter på timbasis och kvällstid.

2.3 Antalet prövningar 2020

Antalet genomförda prövningar under 2020 som genomfördes var:

Vad	Folkbokförda i Göteborg	Folkbokförda i andra GR-kommuner	Folkbokförda i övriga kommuner	Totalt
Antal betygssatta	1519	292	298	**2109**
Antal avbrottade	332	40	74	**446**
Ytterligare prövningar	1109	207	182	**1498**
Totalt	**2960**	**539**	**554**	**4053**

Som framgår av tabellen ovan så är det cirka 75 procent av prövningarna som görs av individer som är folkbokförda i Göteborg medan återstående kommer antingen från andra GR-kommuner eller resande från andra kommuner i Sverige.

Nedan redovisas antalet prövningar utifrån ålder och utifrån antal prövningar som genomförs per individ:

Ålder	19	20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-50	51-60	61-70
Individer	10	230	860	299	176	77	79	22	3
Prövningar	23	433	1567	457	238	134	111	25	3
Snitt prövningar	2,3	1,9	1,8	1,5	1,4	1,7	1,4	1,1	1

Som framgår är det framförallt deltagare i åldersspannet 21–25-åringar som gör prövningar. Det handlar då ofta om deltagare som något eller några år innan slutfört gymnasiet för att efter ett kortare uppehåll vill förbättra sina betyg för att kunna återuppta studierna. En annan slutsats är att deltagarna oftast gör prövning i en till två kurser (genomsnitt cirka 1,5 prövningar per individ).

Enligt prövningsenheten har volymerna varit ganska konstanta även åren efter 2020 och legat runt 4 000 prövningar årligen. Likaså har fördelningen mellan kommunerna varit ungefär likadan vilket innebär att cirka 1 000 prövningar genomförs av deltagare från andra kommuner (varav hälften från andra GR-kommuner).

Under året med pandemi var det ett kortare stopp och antalet prövningar varierade något men samtidigt var stoppet av kortare karaktär och prövningarna kom snabbt igång igen så det påverkade inte organisationen och genomförandet i så hög grad som man kunde befara. En viss konsekvens och effekt fick det ändå under en kortare period.

Det finns tyvärr inget underlag som visar antalet individer från Göteborg som åker till andra kommuner för att göra prövning. Det hade varit av intresse att få en jämförande siffra hur många som åker ut ur kommunen jämfört med antal individer som åker till Göteborg, inte minst ur ett ekonomiskt perspektiv.

2.4 Genomförande av prövningar

Prövningsenheten har en egen websida (https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/provningsenheten) där det finns allmän information, kontaktuppgifter och där man också som vuxendeltagare kan anmäla sig till en prövning.

Prövningsenheten har ett fast utbud i katalogen.

Prövningsperiod HT: Från sista veckan i augusti till ungefär mitten av november. Prövning som påbörjas före vecka 44 garanti att betyg hinner in till sista kompletteringsdatum antagning.se

Prövningsperiod VT: Från sista veckan i januari till ungefär mitten av maj. Alla prövningstillfällen har garanti för att betyget hinner in till sista kompletteringsdatum.

De som har många prövningar måste i princip utnyttja hela prövningsperioden. Det är alltid en arbets- och prövningstopp oktober och november samt april och maj. Arbetstopparna sträcker sig långt in i december och fram till sommarlovet i juni.

På hemsidan finns hela kursutbudet samt när prövningsdatumen ligger inplanerade. Hur ofta ett prövningstillfälle finns för respektive kurs beror på vilken kurs det är, en kurs som har många deltagare och är vanlig (exempelvis matematik eller svenska) genomförs mer eller mindre löpande medan en annan kurs med betydligt färre deltagare (exempelvis fotografisk bild) genomförs mer sällan.

De kurser man i intervjuer nämner som svårast att leverera prövningar med tillräcklig frekvens är inom moderna språk (hemspråk) som då görs i samarbete med Språkcentrum. En av anledningarna är att det är en stor efterfrågan på prövning inom dessa kurser och likaså är det också många deltagare som kommer från stora delar av landet som vill göra prövning i Göteborg.

Själva prövningen fungerar lite olika beroende på vad det är för kurs. I alla kurser börjar prövningen med att deltagaren får prövningsinstruktioner kring kurslitteratur, vilka moment som ingår etc. De allra flesta kurser har både en muntlig och en skriftlig del men en del kurser har även praktiska moment som måste prövas.

Exempelvis en mer teoretisk kurs inom matematik/svenska/samhäll eller inom naturorienterade ämnen består ofta av att deltagaren har en hemuppgift att genomföra under ett par veckors tid innan deltagaren sedan kommer till Burgården för att då göra en form av salstenta under några timmar, utöver den muntliga redogörelsen. Därefter gör läraren en sammantagen bedömning innan prövningen avslutas med betyg.

En annan kurs som är mer yrkesinriktad eller kräver praktiska moment (exempelvis idrott och hälsa eller inom restaurang) kan också innefatta hemuppgifter men i kombination med att man som deltagare också ska göra praktiska moment. Dessa kan då genomföras även på andra skolor än Burgården utifrån var de praktiska momenten kan genomföras.

Längden på prövningarna varierar således också beroende på vilken kurs det handlar om men totalt sett tar en prövning vanligtvis minst några veckor från start till slut. Det är ingen kurs där prövning ges helt på distans utan alla kurser och prövningar består av minst ett tillfälle där deltagare kommer till Burgården eller annan skola på fysiskt besök.

2.5 Kvalitet

En dimension att ta hänsyn till kopplat till prövningsenhetens framtida organisation är hur genomförandet och kvaliteten på verksamheten är och om den skulle påverkas vid en annan framtida organisatorisk tillhörighet.

Prövningsenheten har arbetat med dessa frågor sedan början av 2000-talet och har framförallt på senare år utarbetat en tydlig organisation, tydliga strukturer, arbetssätt och tydlig information/kommunikation. Likaså har man lagt mycket tid på organisationen med samverkande skolor och tillgång till behöriga och erfarna lärare som har relevant ämnesundervisning parallellt med ansvaret för prövningarna inom aktuella ämnen och kurser.

Utifrån den data som samlats in och de intervjuer som genomförts så finns det inget som tyder på att verksamheten inte är väl fungerande idag, detta då utifrån att prövningsenheten har byggt upp:

- Tydlig organisationsstruktur
- Kompetenta medarbetare (heltidsanställda kombinerat med erfarna lärare och andra timanställda)

- Tydlig information
- Lätt att anmäla sig
- Bra utbud av kurser att göra prövning inom och fullt rimlig tidsperiod mellan prövningarna, klarar av att hantera volymerna
- Upparbetat samarbete mellan skolorna och inom organisationen när kurser inte kan genomföras på Burgården

Det har inte genomförts någon kvalitetsmätning det senaste året men enligt prövningsenheten har det tidigare genomförts med gott resultat och man planerar att ånyo göra nya kvalitetsmätningar (enkäter) eller liknande. Det finns dock inget som tyder i denna utredning att det skulle finnas någon form av missnöje med genomförandet eller kvaliteten i samband med prövningarna. Det har inte heller kommit in klagomål på verksamheten i någon större omfattning utan allt tyder på att verksamheten i stort fungerar väl.

Det är också tydligt att det är många resande till Göteborg, framförallt inom moderna språk, då kommunen ligger långt framme vad gäller tydlighet i information, kursutbud och antalet prövningstillfällen vilket också tyder på en bra kvalitet.

2.6 Ekonomi

Alla deltagare betalar 500 kr i egenavgift för att genomföra en prövning, det är ett reglerat belopp som har varit fast under många år. Avgiften syftar till att man som deltagare inte ska anmäla sig och göra prövningar hela tiden utan det ska vara en tröskel som gör att man som deltagare gör prövningar när man behöver det samtidigt som beloppet inte ska vara större än man kan klara av att betala.

Avgiften täcker inte de kostnader som kommunen har för att genomföra prövningarna utan det behöver därför skjutas till resurser för organisationen och genomförandet. Då arbetsmarknad -och vuxenutbildningsförvaltningen är övergripande ansvarig för skolformerna kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna i kommunen så har en ekonomisk överenskommelse gjorts mellan arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen och utbildningsförvaltningen för att finansiera bland annat prövningsenhetens arbete.

Den innebär i korthet att arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen ger en ersättning till utbildningsförvaltningen och prövningsenheten för varje deltagare som genomför en prövning. Ersättningen varierar beroende på kategori (kurs) och är från knappt 2 000 kr till 6 000 kr per deltagare och prövning. Utöver det erhåller också prövningsenheten deltagarens egen avgift på 500 kr.

Kurser och prövningar som materialmässigt kräver mer resurser så kan dessa regleras därutöver utifrån en självkostnadsprincip.

3 Alternativa framtida lösningar

Uppdraget var att undersöka prövningsenhetens framtida organisatoriska tillhörighet. Vid en jämförelse med andra kommuner så liknar Malmös upplägg och organisation Göteborgs medan Stockholm anlitar externa leverantörer som har vuxenutbildning i kommunen att också genomföra prövningar av kurser.

Den naturliga framtida organisation i Göteborg är antingen:

1. Fortsättning med nuvarande organisation och genomförande eller
2. Flytta prövningsenhetens organisation och uppdrag till arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen.

Att fortsätta med nuvarande organisatoriska tillhörighet kräver ingen större förändring medan ett byte av organisatorisk tillhörighet skulle medföra en större omställning.

Den stora förändringen är att genomförandet av prövningar i sådana fall behöver utföras av externa leverantörer som har avtal att bedriva grundläggande- och gymnasiala kurser med Göteborgs Stad. Det skulle då vara en modell som mer liknar Stockholm Stads. En nackdel med en sådan organisation och genomförande är att det finns en risk med kortsiktighet snarare än kontinuitet då avtalen ofta är 2+1+1 år, totalt maximalt 4 år.

En annan nackdel är att det kommer ställa högre krav på förvaltningen i uppföljningen av prövningarna och även sannolikt kommer den administrativa delen att öka.

För utbildningsförvaltningen blir det en direkt påverkan på personalsidan då både de heltidsanställda samt timanställda lärarna och provvakterna direkt kommer att beröras i sina tjänster samtidigt som behov skapas av ytterligare tjänster i den nya organisationen.

Ekonomiskt är det svårt att dra någon säker slutsats av effekten av ett eventuellt byte av organisatorisk tillhörighet. En tydlig skillnad blir att arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen kommer bli ersättningsskyldig till externa leverantörer istället för till utbildningsförvaltningen, sannolikt blir det ingen besparing genom att förändra organisationen utan snarare att kostnaderna riskerar att öka ytterligare något.

4 Slutsatser och förslag

Göteborg har kommit långt i sitt arbete med prövningar och utbildningsförvaltningen har genom prövningsenheten också under en lång period arbetat upp en kvalitativ och väl fungerande verksamhet.

Utgångspunkten i utredningen var att se om det finns några områden som motiverar en förändrad organisation utifrån:

- Kvalitetsmässiga aspekter
- Ekonomiska aspekter
- Andra aspekter

Vad gäller de kvalitetsmässiga aspekterna så framkommer ingenting som tyder på att nuvarande verksamhet har en bristfällig kvalitet, tvärtom. Prövningsenheten genomför prövningar inom en rimlig tidsperiod och hanterar i nuläget på årsbasis cirka 4 000 prövningar. Man har väl utarbetade rutiner och arbetssätt samt erfaren, utbildad och kompetent personal och lärare som arbetar med prövningar. Det finns säkert utvecklingsområden att förbättra men på det stora hela så är bedömningen att det inte finns något som motiverar att genomföra en organisatorisk förändring utifrån ett kvalitetsperspektiv.

Vad gäller de ekonomiska aspekterna är det samma sak. Det finns en överenskommelse mellan förvaltningarna om interndebitering som gör att arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen idag ersätter utbildningsförvaltningen för kostnader som uppstår i samband med prövningarna. Vid ett eventuellt byte av organisatorisk tillhörighet blir det med all sannolikhet inte billigare då ersättningen istället skulle gå till externa leverantörer. Det finns således inga ekonomiska skäl heller som motiverar ett byte.

En annan aspekt som skulle kunna motivera ett byte av organisatorisk tillhörighet är att arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen idag är övergripande ansvarig för kommunens vuxenutbildning till skillnad mot utbildningsförvaltningen som är övergripande ansvarig för gymnasieverksamheten. Det skulle i sig motivera att organisationen och genomförandet av prövningar flyttades till den instans som har det övergripande ansvaret.

Sammantaget görs ändå bedömningen att det viktiga inte är vem som genomför prövningarna utan det viktigaste är kontinuiteten, att bredden finns för att genomföra uppdraget, att det görs med en bra kvalitet och så resurseffektivt som möjligt. Utifrån det resonemanget föreslås därför:

Förslag:

Förslaget är att ***inte*** byta organisatorisk tillhörighet för prövningsenheten utan att den fortsatt ligger under utbildningsförvaltningen som en egen enhet.

Detta då nackdelarna att byta överväger fördelarna. Det medför direkta konsekvenser och ett större omställningsarbete samtidigt som det finns en stor osäkerhet inför vilka leverantörer som i framtiden ska genomföra prövningarna och likaså om de har bredden och kapaciteten att genomföra dessa på motsvarande sätt som utbildningsförvaltningen idag gör.

Däremot finns det skäl för kommunen och arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen att se över samverkan inom GR ur ett ekonomiskt perspektiv. I nuläget är det årligen cirka 500 individer som gör prövning som kommer från andra GR-kommuner utöver lika många som kommer från andra kommuner.

Det är en rättighet som individen har att göra prövning i vilken kommun som helst men då det med all sannolikhet är betydligt fler individer som åker in till Göteborg för att göra prövning än vad det är individer som åker ut från Göteborg för att göra prövning så innebär det en merkostnad för Göteborg, förvaltningen och skattebetalarna till förmån för andra kommuner.

En lösning på problemet är därför att i samverkan med GR-regionen samverka i högre grad kring genomförandet av prövningarna. Det kan antingen ske genom att andra kommuner själva genomför mer prövningar eller i form av ekonomiska överenskommelser i likhet med den mellan arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Det vill säga att hemkommunen betalar en avtalad summa för en individ som gör prövningen i en annan kommun, i det här fallet Göteborg.

Förslag:

Förvaltningen får i uppdrag att i dialog med GR-regionen samverka kring genomförandet och finansieringen av prövningar som genomförts i andra kommuner än den man är folkbokförd inom.

Göteborg den 22 januari 2023

Rapporten skriven av Patrik Nystedt på uppdrag av arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen.

Göteborgs Stad

Rapport för att stödja nyordningen av arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist

Bo Niklasson

2022-02-24

Innehåll

1. Rapport för att stödja nyordningen av arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist ... 4

1.1 Bakgrund ... 4

2. Uppdraget ... 5

3. Metod ... 5

4. Socialförvaltningarnas bild av nuläge och förhoppningar på utveckling ... 6

4.1 Socialförvaltningen Centrum ... 7

4.2 Socialförvaltningen Sydväst ... 7

4.3 Socialförvaltningen Nordost ... 8

4.4 Socialförvaltningen Hisingen ... 10

4.5 Synpunkter på kommande reglemente ... 11

5. Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning ... 13

5.1 Kompetenscenter ... 13

5.1.1 Nuvarande målgrupp och process ... 13

5.1.2 Ny inriktning för Kompetenscenter ... 14

5.1.3 Kompetenscenter SFI ... 15

5.1.4 Projekt ”Fler föräldrar i arbete” (FFIA) ... 16

5.2 Centrum för arbetsmarknadsanställningar (CFA) ... 17

5.2.1 Offentligt Skyddat Arbete (OSA) en möjlighet att utveckla ... 18

5.3 Nya kommande insatser inom Arbvux ... 19

5.3.1 Separata insatser ... 19

5.3.2 Insatsförstärkning ... 19

6. FINSAM ... 20

7. Arbetsförmedlingens reformering och Rusta och matcha ... 24

8. Extern finansiering ... 26

9. Plattformsarbetet Likvärdig stad ... 28

10. Vilka personer får idag insatser? ... 29

11. Bedömningsstödet ... 30

12. Forskning och evidensbaserad metodik ... 31

12.1 Fortsatt arbete ... 32

13. Begrepp inom arbets- och arbetslivsrehabilitering ... 33

13.1 Fortsatt arbete ... 35

14. Utbildningsinsatser ... 36

15. Omvärldsbevakning ... 37
15.1 Fortsatt arbete ... 39
16. Tillgång till lika insatser inom socialtjänst 2025 ... 40
17. Analys ... 43
18. Slutsatser ... 47
Bilagor ... 48

1. Rapport för att stödja nyordningen av arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist

1.1 Bakgrund

Ursprunget till uppdraget härrör sig från den process som inleddes med diskussioner kring den organisatoriska hemvisten för arbetsrehabiliteringen. Denna politiska diskussion har funnits redan under etableringen av den nya nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning 2014 och etableringen av Kompetenscenter (KC) 2015.

I oktober 2020 beslutade kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist och inhämta berörda nämnders synpunkter. Stadsledningskontorets (SLK) utredning visade att socialnämnderna var och en inom sitt stadsområde har ett övergripande ansvar för arbetsrehabiliteringen. Detta utifrån nämndernas ansvar för all myndighetsutövning. SLK bedömde i sin utredning att det är resurseffektivt och ökar förutsättningarna för likvärdighet att en nämnd ansvarar för verkställighet av sådan praktik och kompetenshöjande verksamhet som följer av 4 kap. 4 § socialtjänstlagen (SoL). Lämplig inriktning bedömdes därför vara att nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning utökar sin verksamhet inom Kompetenscenter till att verkställa socialnämndernas samtliga beslut enligt 4 kap. 4 § SoL. Vidare bedömdes att socialnämnderna, var och en inom sitt stadsområde, ska ha ansvar för att verkställa beslut enligt 4 kap. 1 § SoL. Denna verkställighet berör personer som har komplexa och sammansatta behov.

SLK:s rapport låg sedan till grund för ett politiskt ställningstagande och behandlades i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutade den 25 november 2021 § 26 att nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning från och med den 1 juli 2022 ska ansvara för att verkställa socialnämnderna Nordost, Sydväst, Centrum och Hisingens samtliga beslut om insatser enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen. Samtidigt beslutades om ett antal ytterligare beslutssatser som rör förberedandefasen och samverkan mellan de berörda nämnderna, varav följande punkter särskilt kan nämnas:

- *Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får uppdrag att i samverkan med socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen förbereda förändringen.*
- *Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst, Hisingen och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt tillsammans med FINSAM ta fram ett underlag i vilket punkterna under Fortsatt arbete för genomförande i Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande omhändertas. Uppdraget skall redovisas skriftligt för*

kommunstyrelsen senast mars 2022.
- Punkterna under Fortsatt arbete för genomförande i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande skall vara omhändertagna innan genomförandet träder i kraft.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder fastställa samverkansformer, omfattning av insatser och samverkansmandat mellan berörda aktörer utgående från stadsledningskontorets egen analys.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder säkerställa att nödvändiga utbildningsinsatser genomförts innan bedömningsinstrumentet införs.

2.Uppdraget

Uppdraget formulerades av avdelningschef på Arbetsmarknad och vuxenutbildning i samverkan med avdelningscheferna på de fyra socialförvaltningarna. Uppdragets delar bygger på beslutsatserna från kommunfullmäktige.

Uppdraget att ta fram en rapport för att fastställa samverkansformer, samverkansmandat och beskriva insatser mellan berörda aktörer löd enligt följande:

- Ta fram övergripande dokument för att tydliggöra tillämpningen av Kap 4 § 4.1 respektive § 4.4 i SoL enligt socialtjänstens rutiner.
- Tillsammans med berörda aktörer tydliggöra/ta fram samverkansformer och mandat. Se till att hänsyn tas till individperspektivet utifrån en sammanhållen process och Identifiera kritiska punkter.
- Tydliggöra definitioner och relevanta begrepp inom området.
- Beskriva insatser som är kopplade till området.
- Omvärldsorientering – goda exempel från andra kommuner.

3. Metod

- Ett flertal dialoger med avdelningschefer inom socialförvaltningarna och chefer inom Arbetsmarknad och vuxenutbildning med fokus på Kompetenscenter.
- Informerat på Samordning- och Beredningsgruppen för arbetsmarknadsfrågor.
- Informerat och diskuterat på styrgruppen för plattformsarbetet inom försörjningsstöd.
- Dialoger med enhetschefer inom socialförvaltningarna, analysenheten inom socialförvaltningarna, plattformsgruppen (IFO) och med FINSAM.
- Studerat tidigare utredningar och lagrum.

Rapporten har sänts ut för synpunkter om än med kort svarstid. Synpunkterna har utefter behov arbetats in i texterna

4. Socialförvaltningarnas bild av nuläge och förhoppningar på utveckling

I de tidigare remissvaren om stadsledningskontorets rapport var samtliga socialnämnder i grunden positiva till att Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) får ansvar för arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist.

I denna rapport lyfts det fram synpunkter som framkommit under utredningsprocessen. I avsnitten längre ner i texten på respektive förvaltningsbeskrivningar har inte synpunkter upprepats utan enbart beskrivits en gång. Samtliga är positiva till att utveckla inkluderingen av BIP (Beskæftigelses Indikator Projektet, översatt: Jobb/sysselsättnings indikator projektet) och införandet av bedömningsstödet.

Alla socialförvaltningar är kritiska till urvalet av insatser och möjligheter baserat på lagrummet kap 4 §4 i SoL. Exempelvis har Socialnämnden Sydväst i sitt remissvar på utredningen skrivit följande *”Idag verkställer NAV inte samtliga enligt 4 kap. 4 § SoL utan beslutsformen används även vid beslut om insats till exempel via ESF-projekt eller FINSAM. Vidare fattar förvaltningen beslut enligt 4 kap 1 § SoL som verkställs av annan part än socialnämnden. Förslaget, att NAV utökar sin verksamhet till att verkställa socialnämndernas samtliga beslut enligt 4 kap. 4 § SoL medan socialnämnderna ska ha ansvar för att verkställa beslut enligt 4 kap. 1 § SoL är problematiskt eftersom det idag finns flera verkställande parter. Det är av yttersta vikt att förvaltningen själva har kvar möjligheten att kunna lägga verkställigheten på en extern part och ser därmed att stadsledningskontorets formulering till reglering inte är möjlig”.* Liknande skrivningar finns i samtliga remissyttranden från de fyra socialnämnderna.

Det finns lite olika bilder av hur Kompetenscenter möter upp de individer som remitteras dit. Bilden som avdelningscheferna i socialförvaltningarna förmedlar att det är svårt att få in deltagare på KC, alternativt att KC överprövar eller återemitterar alltför många. På enhetschefsnivå där man har en utvecklad samverkan på individnivå upplever man att man har en bra träffbild. Det betyder att man har utvecklat en förståelse för KC:s möjligheter och innebär att man selekterar de som kan få tillgång till KC. En socialförvaltning uttrycker att KC arbetar olika och eftersöker lika bedömningsgrunder.

Även om man anpassat sig till KC mottagande vill man att de tar emot betydligt fler än man gör idag. Det vill säga ta emot individer med mer komplex problematik och behov av andra insatser än de som KC har i nuläget.

Idag anser man sig ha svårt att i tillräckligt stor utsträckning prioritera trepartssamtal. Socialförvaltningarna är tydliga med att trepartssamtal är en

viktig faktor för att hitta gemensam bild för en individuellt anpassad resa för individen mot arbete eller studier. Orsaken till bortprioriteringen är i huvudsak det stora antalet ärenden som handläggarna har på sitt bord.

Förvaltningarna är lite olika organiserade och har olika stora volymer på de med försörjningsstöd. Benämningen på de som haft försörjningsstöd mer än tio månader är långtidsberoende. Under åren har antalet långtidsberoende individer minskat från 9073 (2016) till 7774 (2021). Siffrorna kommer från vecka 40-mätningen som görs varje år.

Siffror på långtidsarbetslösa individer per nämnd 2021, (siffrorna för 2016 inom parentes): Centrum 1358 (1395), Hisingen 2193 (2314), Nordost 3138 (4247), Sydväst 1085 (1117).

4.1 Socialförvaltningen Centrum

Socialförvaltningen Centrum lyfter att de har många individer med psykisk ohälsa. Där anser man att resursfördelningsmodellen missgynnar deras möjligheter att arbeta med sina individer. De är besvikna att skrivningen från stadsledningskontoret inte ger möjlighet att arbeta med de som enbart har beslut enligt § 4:1 SoL.

Man har en mindre egen enhet *Aktivitetsteamet* **(**2,5 tjänst) där man arbetar med insatser som ökar möjligheter för individer att komma in på Kompetenscenter (KC) eller få insatser från Arbetsförmedlingen. I Aktivitetsteamet ingår insatser som kartläggning och intensifierade träffar med stöd för nya klienter.

Aktivitetsteamet kommer att arbeta med de ärenden som inte har en aktivitet via AF och inte heller är aktuella för KC. Arbetet här blir att hitta en lämplig aktivitet eller rusta klienten för att komma närmare arbetsmarknaden. Syftet är att kunna bli inskriven på KC alternativt få åtgärder via AF. Efter 11–12 månader återremitteras ärende till ordinarie handläggare för vidare utredning.

När det gäller ESF-projekt så anser Centrum att en central organisering vore att föredra.

4.2 Socialförvaltningen Sydväst

Automatiseringen lyfts som en kommande stor möjlighet dels för att öka möjligheterna med koordinerade insatser utifrån individens möjligheter och intressen, dels för att kunna frigöra resurser till bland annat trepartssamtal. Man påtalar att det kommer att ta tid innan man ser att resurser frigörs. Beroende av graden av e-ansökan så kan det ta till andra halvåret 2023 innan effekterna blir synliga.

Det finns inga egenfinansierade verksamheter inom arbetslivsrehabiliteringsområdet. Sydväst är mycket aktiva med verksamheter som finansieras/delfinansieras av externa medel. Senaste egna verksamheten avvecklades 2019.

Särskilt lyfter man fram ESF-projektet VAMOS. Arbetet bygger på en modell som arbetats upp i ett tidigare Sydväst-projekt Manage Your Health. Detta har vidareutvecklats för att även kunna ta in deltagare med beroendeproblematik. Det är också inspirerat av metoden IPS (individuell placering och stöd). IPS bygger bland annat på principerna att arbete ska ske på den ordinarie arbetsmarknaden, att det ska bygga på personens eget önskemål, intresse och val och att det finns tillgång till kontinuerligt stöd av arbetsspecialisten. Vidare ser man den arbetslivsinriktade rehabiliteringen som en central del i en persons rehabilitering och inte något som sker helt separat eller efter en persons rehabilitering från sjukdom eller beroende. En av utgångspunkterna i projekt VAMOS är att *kraven på deltagarna i ett avseende kommer att vara och är lägre än i andra insatser* för personer med beroendeproblem. Kravet är att deltagaren ska vara nykter på jobbet. Vad som sker i övrigt utanför jobbsituationen är upp till deltagaren själv. Det hindrar emellertid inte alls att deltagaren parallellt är föremål för andra insatser för att hantera sitt missbruk.

Projektets arbetsmetoder bygger även på resultaten från det danska forskningsprojektet BIP (Beskæftigelses Indikator Projektet, översatt: Jobb/sysselsättnings indikator projektet). Målgruppen är personer (18–54 år) som har mer behov av stöd än vad som tillgodoses via exempelvis Arbetsförmedlingen eller kommunens ordinarie verksamheter. Anledningen till behovet kan vara beroendeproblematik och/eller psykisk ohälsa.

VAMOS är en utförarverksamhet med positivt resultat för en målgrupp som idag oftast inte har tillgång till insatser (eller att insatserna inte är koordinerade). Socialnämnden Sydväst är projektägare. Som samverkanspartners och medfinansiärer finns socialförvaltningen Hisingen och Göteborgs Stadsmission. FINSAM är samarbetspartner i projektet.

4.3 Socialförvaltningen Nordost

Nordost pekar på det arbetssätt man arbetat efter som innebär att det är en snabb process från att en individ söker försörjningsstöd tills den är i aktivitet. Här kan man nu också luta sig mot BIP (Beskæftigelses Indikator Projektet, översatt: Jobb/sysselsättnings indikator projektet). Forskningen här säger att ingen insats gör att individens möjligheter att nå egenförsörjning minskar. Begreppet ”Tuva till Tuva” används. Här har man ansett att Kompetenscenters (KC) rustaprocess varit för lång.

Arbetsmarknadsenheten Nordosts uppdrag
Arbetsmarknadsenheten är en utförarenhet som sedan juni 2021 erbjuder arbetslivsrehabiliterande insatser för försörjningsstödstagare från hela Socialförvaltning Nordost.

På enheten finns verksamheten Returhuset som har funnits sedan 1993. Returhuset verkställer beslut om insats enligt Socialtjänstlagen (SoL) för personer med mer komplexa behov i förhållande till arbetsmarknaden. Returhuset arbetar med att pröva och klargöra deltagarnas arbetsförmåga i syfte att ge inrekryterande myndighet underlag till vidare planering av insatser (KC,

AF, FK, vården etcetera) Vidare erbjuder Returhuset arbetsprövning i syfte att stärka deltagarens resurser och förbereda deltagaren på arbetslivets förväntningar.

Verksamheten Returhuset ingår samtidigt i ESF-projektet Arbetsliv och hälsa Nordost, ett gemensamt projekt för metodutveckling och samarbete med Arbetslivsenheten (före detta Angered). Arbetsliv och hälsa arbetar för att öka deltagarens delaktighet i den egna processen. Returhuset finns till för personer 18–64 år med ett långvarigt beroende av försörjningsstöd och komplexa behov utifrån fysisk, psykisk, psykiatrisk och social problematik - ofta i kombination. Många i målgruppen har utländsk bakgrund, utrikesfödda och med låg utbildning och kort, eller ingen, arbetslivserfarenhet från hemlandet. En stor andel är svenskspråksvaga. Målgruppens komplexa problematik kräver sammansatta, parallella och koordinerade insatser.

Arbetslivsenheten Nordosts uppdrag
Arbetslivsenheten i Angered är en utförarverksamhet som bildades år 2020. I samband med avveckling och nedläggning av de tidigare arbetsmarknadsenheterna AME 1 och AME 2 hösten 2019, blev gruppen klienter som är i behov av arbetslivsrehabiliterande insatser tydligare. Samarbete med KC och andra aktörer tydliggjorde detta än mer. Då det ligger i socialförvaltningens uppdrag att arbeta med denna målgrupp skapades Arbetslivsenheten utifrån uppdraget att arbeta med arbetslivsrehabiliterande insatser för försörjningsstödstagare inom förvaltningen.

Inom enheten finns två verksamheter; *Kompassen o*ch *Arbetslivsorientering*.

Kompassen är den verksamhet där nyansökande snabbt erbjuds en periods stöd att söka jobb, utan beslut om insats. Deltagarna får hjälp med vart/hur man kan hitta jobb, med att skriva CV, intervjuträning, motiverande samtal, kortare praktikperiod eller annat deltagaren efterfrågar på vägen mot självförsörjning. Verksamheten fungerar även som matchningsfunktion mot vidare insats vid behov, till exempel arbetsfrämjande insats vid KC, enhetens egen arbetslivrehabiliterande verksamhet eller olika externa insatser.

Arbetslivsorientering är den arbetslivsrehabiliterande verksamheten efter beslut om insats för personer med mer komplexa behov i förhållande till arbetsmarknaden, för vilka andra arbetsfrämjande insatser av olika skäl inte fungerar men det ändå bedöms vara möjligt för personen att komma i arbete eller studier på sikt. Målet är att rusta deltagarna så att de ska kunna gå vidare till exempel KC eller andra insatser för egenförsörjning inom 12 månader. Verksamheten Arbetslivsorientering ingår sedan 21 juni samtidigt i ESF-projektet *Arbetsliv och hälsa Nordost*.

Den arbetslivsrehabiliterande verksamheten finns till för personer med ett långvarigt beroende av försörjningsstöd och komplexa behov utifrån fysisk, psykisk, psykiatrisk och social problematik - ofta i kombination. Många gånger finns även problem med svaga kunskaper i svenska språket och/eller låg utbildningsnivå. Inte sällan har deltagaren aldrig förvärvsarbetat, eller aldrig

gjort det i Sverige. Från 1 juni 2021 har Arbetslivsenheten även övertagit en tjänst som boendekonsulent, med uppdrag att jobba med nödbistånd gentemot Boendeenheten i före detta Östra Göteborg. Uppdraget innefattar boendecoachning för att deltagaren ska ha tillräcklig kunskap om hur hen kan hitta en bostad så snabbt som möjligt.

4.4 Socialförvaltningen Hisingen

Hisingen lyfter problematiken med alltför många aktörer med alltför få platser fördelat på många utförarverksamheter, bland annat ESF-projekt, FINSAM och KC. I april 2021 var 44 personer inskrivna på FINSAM och några stod i kö. Det är alltför små volymer.

På KC finns idag (april 2021) 240 platser till förfogande för Hisingen, varav 135 platser är fyllda. Hisingen anser att de till stor del inte har kvar den målgrupp som KC i dagsläget kan ta emot.

I april 2021 genomfördes en behovskartläggning av insatser för 3000 individer. För gruppen sjukskrivna (drygt 500) och gruppen sociala skäl (drygt 650) bedömdes det att det fanns behov av 709 insatser. Behov av hälsoinsatser var det för 239 personer, behov av stöd till sjukvårdskontakt/sjukersättning hade 129 personer. Lågtröskelverksamhet var det 92 personer som hade behov av. (man valde bara att visa en insats per person). Utredning av arbetsförmåga fanns det behov av för 112 personer (varav 36 ur gruppen arbetslösa). När det gäller gruppen arbetslösa dominerar behov av arbetsträning (112) och behov av språkstärkande insatser (113). Hisingen visar på behov av stödinsatser för att de som läser SFI inte ska riskera avbrott.

Hisingens har verksamhet i egen regi i form av Arbetslivscentrum som arbetar enligt den evidensbaserade metoden IPS (Individuell Placering och Stöd). Det är sex tjänster på cirka 100 individer. Metoden bygger på mycket individuellt skräddarsydda koordinerade insatser mot arbete utifrån individens behov.

För att bli aktuell för IPS så ska personen ha en psykisk ohälsa, behov av samordnande insatser och vilja ha ett jobb. Hen får inte ha ett aktivt missbruk men finns det upparbetade vårdkontakter och personen har behandling för missbruket är det inget hinder. Målgruppen som remitteras in har orsakskoderna arbetshinder sociala skäl, sjuk med intyg och sjuk utan intyg. Arbetsspecialisterna arbetar utifrån ett återhämtningsinriktat (recovery) arbetssätt. Återhämtningsinriktat arbetssätt är ett förhållningssätt som främjar hälsa. Arbetsspecialisterna pratar jobb från första dagen. Samtidigt som de börjar med att se hur deltagaren fungerar i vardagen och hur hen klarar av det dagliga livet. Om det finns behov så stöttar arbetsspecialisten med en ansökan om boendestöd i samverkan med socialsekreteraren. De stöttar deltagaren i kontakt med vården och vid behov med ansökan om sjukersättning.

När det gäller ESF-projekt är Hisingen med i VAMOS men ser svårigheter att implementera det. De skulle föredra att utöka sin befintliga IPS verksamhet. De anser att det blir ytterligare en aktör med för få platser för att vara funktionellt.

Hisingen med i andra ESF projekt, Landa, Signum, ReBoot och Nyckelprojektet.

Det är resurskrävande för socialsekreterare att gå igenom kundbasen ofta för att hitta deltagare till platser i olika projekt, verksamheter. Det skulle vara bättre med färre ingångar och de ser gärna en centraliserad ESF-projektfunktion.

Hisingen vill få möjlighet att få utveckla ett center med inriktning på arbetslivsinriktad rehabilitering. Målgruppen för det tänkta centret har en komplex problematik och har stort behov av motivationshöjande insatser samt regelbunden och tät uppföljning. Därtill finns ett behov att socialtjänsten utvecklar samverkan med hälso- och sjukvården.

4.5 Synpunkter på kommande reglemente

Alla socialförvaltningar är unisont kritiska till att 4 kap. § 4 i socialtjänstlagen (SoL) ska vara en vattendelare för vilka som ska till Arbvux/KC för insatser, respektive vilka som ska få insatser genom 4 kap. §1 SoL.

Här anser socialtjänsten att det är olyckligt att reglementet baseras på ett lagrum och inte på behovet av insatser för den enskilde, det vill säga socialtjänstens grunduppdrag.

Förslaget förutsätter en förenklad uppdelning utifrån de två lagrum som används vid beslutsfattandet av arbetsmarknadsinsatser för personer som uppbär försörjningsstöd. För att visa på komplexiteten i lagrummet så behöver inte beslut om arbetsmarknadsinsats fattas enligt ovan lagrum utan motprestationsbeslutet kan tas varje månad vid utbetalning av försörjningsstöd till exempel så görs detta vid insats SFI eller inskriven på Arbetsförmedlingen. Att utgå ifrån lagrum innebär att de individuella behoven blir sekundära och istället skapas ny gränssnittsproblematik.

För att kunna utföra det myndighetsutövande arbetet måste socialnämnderna kunna besluta enligt 4 kap. 4§ SoL och 4 kap. 1§ SoL utifrån den individuella bedömningen, som görs vid utredning av den enskildes behov. Stadsledningskontorets förslag innebär att beslut tas utifrån vem som verkställer beslut och i förhand uppgjorda avgränsningar av målgrupp. Om alla insatser enligt 4 kap. 4 § SoL ska verkställas av Arbetsmarknad och vuxenutbildning begränsas möjligheten för socialtjänsten att ställa krav på motprestation så som det anges i paragrafen. Kompetenshöjande verksamhet är ett brett begrepp och omfattar flertalet insatser som även individer med komplexa behov kan ha.

Man anser att problem kan uppstå då socialförvaltningen vill använda externa leverantörer som KC inte har tillgång till. De anser att det är av yttersta vikt att förvaltningen själva har kvar möjligheten att kunna lägga verkställigheten på en extern part. Vidare lyfter socialtjänsten frågan: när KC inte har samma tolkning av individens väg mot arbete eller studier enligt beslutet enligt kap 4 §4 av socialtjänsten och inte skriver in individen, vad gäller då?

De stora grupperna hos socialtjänsten har behov av koordinerade insatser. Här behövs hälsoinsatser, rehabilitering från vården och motivationshöjande insatser

som inte ingår i insatser hos KC i nuläget. Socialtjänsten vill ha tolkningsföreträde kring vilka som ska få plats på KC.

Varken Stockholm, Malmö eller Borås använder detta lagrum i detta sammanhang. Där är det en ickefråga.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning (Arbvux) kommer att arbeta efter det reglemente som fastslås. Man har ingen synpunkt på reglementet men inser att det kan vara olyckligt utifrån socialtjänstens perspektiv och stöder en alternativ skrivning. Däremot är man i behov av trepartssamtal. Om individen har behov av koordinerade insatser från både KC och socialtjänsten är det nödvändigt. KC upplever att utredningarna skiljer sig mellan socialförvaltningarna och även mellan handläggare inom en förvaltning. Ibland finns det en tydlig beskrivning av individens behov, ibland mycket knapphändig beskrivning. Det kan därför vara svårt att ibland bara ta över ett ärende.

Socialtjänstens kritik att KC ibland överprövar socialtjänstens bedömningar känner man till. Här vill man lyfta fram att man ibland gör en annan bedömning. Bedömningen hos KC görs också utifrån kunskap om arbetsmarknadens krav och vad som krävs för att vara anställningsbar. Men även utifrån att de får kunskap och information från deltagaren som sätter ärendet i ett annat ljus. Kommande verksamhet inom KC kommer nu att ta in fler individer med utökade behov och därmed bättre möta socialtjänstens behov.

Arbetsförmedlingen (AF) har inga synpunkter på socialtjänstens användning av kap 4 §1 och kap 4 §4 SoL. Den som anser sig kunna arbeta kan skriva in sig på AF. De anser att dialogen är viktig både med socialtjänst och KC för att inte dubbelarbeta insatser för individen.

En dimension till som ytterligare talar för att inte använda lagrummen i fortsatt utveckling är att det kan hindra fortsatt utveckling.

5. Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning

5.1 Kompetenscenter

2015 påbörjades uppstarten av fyra Kompetenscenter (KC) med syfte att öka likabehandling av arbetssökande försörjningsstödstagare i staden och för att skapa synergieffekter mellan vuxenutbildning och arbetsmarknad.

5.1.1 Nuvarande målgrupp och process

KC:s uppdrag har hittills varit att rusta och kompetenshöja deltagare så att de kan söka, få och kunna behålla ett arbete alternativt att börja studera. Målgruppen är personer som uppbär försörjningsstöd, är inskrivna på Arbetsförmedlingen och behöver lite extra stöd för att komma ut i arbete eller studier. Målet är att deltagarna ska bli självförsörjande genom arbete eller studier inom 18 månader.

KC utgår från ett antal processer för att säkerställa att deltagaren får med sig den rustning och kompetenshöjning som behövs för att ta steget ut till självförsörjning. Utöver inskrivning och kartläggning har verksamheten processer för att rusta, yrkesbestämma och kompetenshöja individer mot olika yrken parallellt med att personen ska kunna söka arbete. Oavsett vilken process deltagaren befinner sig i är det ett tydlig fokus på arbete och studier och på att söka relevanta arbeten.

Verksamheten använder sig både av egna och upphandlade insatser. Coachen på KC finns med under hela resan och motiverar och coachar deltagarna så att de kommer framåt. Jobbmäklarna har kontakt med arbetsgivare och bidrar med att yrkesbestämma deltagarna samt förbereda dem för kontakter med arbetsgivare. Varje KC har en AF-handläggare på plats och studie- och yrkesvägledare verkar bland annat för att stärka deltagarnas möjlighet till studier och verifiera tidigare utbildningsinsatser.

Runt varje kompetenscenter finns det lokala styr och samverkansgrupper där enhetschefer från det lokala stadsområdet möts ihop med enhets- och områdeschef från KC samt berörd chef från Arbetsförmedlingen. Mötena har fokus på informationsutbyte kring gemensamma frågor, att tillsammans följa och analysera statistik för det lokala kompetenscentret samt lyfta upp frågor som skaver parterna emellan.

Under årens lopp har kompetenscenters politiska uppdrag diskuterats, vilken målgrupp som verksamheten vänder sig till och hur behoven på socialtjänsten ser ut. På samverkansgrupperna har parterna till exempel kommit överens om

att man i de fall man är oense om en individ ingår i KC:s målgrupp eller inte hanterar detta genom att dessa ärenden först lyfts mellan 1:e socialsekreterare och samordnare på KC och kommer man inte överens så pratar berörda enhetschefer med varandra.

Resultat för KC

År	2018	2019	2020	2021
Inskrivna	1 554	1784	1621	1280
Andel med självförsörjning	59%	52%	51%	60%
Andel åter till IFO	16%	16%	15%	12%

Minskningen på inskrivna på KC för 2021 förklaras med minskat antal av målgruppen kvar inom socialtjänsten, AF´s nya insatser och pandemin

5.1.2 Ny inriktning för Kompetenscenter

Kompetenscenter uppdrag och mål är detsamma men de har utökat verksamhetens insatser som möjliggör en breddad målgrupp. KC kommer kunna möta personer som behöver mer tid för att nå sitt mål och som behöver samordnade insatser där det kan ske en samplanering mellan KC och socialtjänsten. Den stora förändringen är att KC nu kommer att kunna möta deltatagare i ett tidigare skede genom att för-rusta deltagare i deras arbetsträningsprocess. I denna process kommer coacher följa upp och arbeta tätare ihop med KC:s arbetsterapeuter och med arbetsträningsinsatsen för att nå de stegförflyttningar som önskas.

Nyordningen består i huvudsak av tre delar: bredare ingång, fler utgångar och nya processer,

Bredare ingång
Kompetenscenter kommer arbeta med en bredare ingång och kunna ta emot deltagare som står lite längre från arbetsmarknaden. Det innebär att KC kan ta emot personer som utöver grundkriterierna har:

- Behov av samordnade insatser från andra delar IFO, sjukvård, AF etcetera
- Behov av dagliga rutiner under en längre period för att vända på dygnet, bättre sömn, bättre hälsa och få ihop vardag med arbetsliv och fritid
- Behov av stöd i anpassning av arbete (utifrån arbetsterapeutiska verktyg)
- Långsammare stegförflyttningar genom mer tid på KC

Fler utgångar
En breddad målgrupp innebär att Kompetenscenter kommer att belysa och lyfta fram fler utgångar från verksamheten. Det primära målet kommer fortsatt vara självförsörjning genom arbete eller studier, men kompletteras med utgångarna

”åter IFO med planering för nästa steg” samt ”färdigrustad för AF:s insatser” (KROM).

I ”åter IFO med planering för nästa steg” återfinns de deltagare som arbetstränat och eller gjort en arbetsförmågebedömning genom KC. I gruppen ”färdigrustad för AF:s insatser” (KROM) ingår de deltagare som AF tillsammans med KC bedömer är redo för Arbetsförmedlingens heltidsinsatser.

Nya processer
Arbetsträning riktar sig till personer som är arbetsföra och som bedöms ha en arbetsförmåga även om den är vilande. Insatsen innebär att deltagaren får möjlighet att träna på att arbeta i ett arbetsliknande sammanhang utan krav på prestation. Genom träningen förväntas deltagaren utveckla sina förmågor och göra stegförflyttningar inom uppgjorda områden. Arbetsträningen kan pågå under en längre tid och syftar till att deltagaren ska visa på eller återfå förmågor alternativt att individens hinder synliggörs.

Ytterligare en förändring är att KC kan erbjuda en arbetsförmågebedömning i de fall där KC:s insatser inte lett till stegförflyttningar som gör individen anställningsbar. Arbetsförmågebedömning avropas enligt avtal i Göteborgs Stad och följs upp av coach på KC.

5.1.3 Kompetenscenter SFI

Bakgrund
2021 startade Kompetenscenter SFI (KC SFI) utifrån det politiska uppdraget ”Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får i uppdrag att tillsammans med Socialnämnd Nordost inleda ett försök med att personer som har försörjningsstöd och studerar SFI skrivs in på stadens kompetenscenter”. Projektet drivs av arbetsmarknadsavdelningen på Arbvux och genomförs tillsammans med vuxenutbildningen, socialförvaltningen Nordost.

Under våren 2021 genomfördes en planerings- och analysfas inför uppstart av uppdraget. Olika workshopar hölls och enhetschef, projektledare samt medarbetare rekryterades. Projektet startade därefter formellt den 30 augusti 2021.

Pågående process
KC SFI:s målgrupper är deltagare som studerar SFI i samtliga studiespår, uppbär försörjningsstöd och bor i Nordost. Deltagarna behöver inte vara inskrivna på Arbetsförmedlingen. Samtliga deltagare ska få en individuell handlingsplan innehållande studie- och yrkesmål. De förväntas delta i kompletterande insatser parallellt med SFI-studierna för att rustas och bli kompetenshöjda och därmed öka sina förutsättningar för arbete eller fortsatta studier.

Deltagarens process inleds med inskrivning och kartläggning med fokus på arbete, studier och på att göra stegförflyttningar mot arbetsmarknaden. Därefter tar rusta-delen vid vilken bland annat innehåller arbetsmarknadskunskap, skriva

CV, intervjuträning och hälsoinsatser. Nuvarande deltagare bedöms behöva uppehålla sig längre tid i rustafasen jämfört med ordinarie KC.

KC SFI arbetar dels med egna aktiviteter, dels med upphandlade skräddarsydda insatser. Coacherna följer deltagaren under hela perioden och jobbar med motivationen och coachar deltagarna så det sker stegförflyttningar. Jobbmäklare på KC SFI genomför gruppinsatser inriktade på arbetslivet, håller i språkpraktik/praktikplatser och har kontakter med arbetsgivare samt coacher ute på skolorna. Studie- och yrkesvägledare bidrar med karriärvägledning under deltagarnas rustafas för att deltagarna ska definiera sitt yrkesmål och vad som krävs för att nå dit.

KC SFI:s utgångar handlar om att deltagarna ska vara:

- Rustade och yrkesbestämda med en tydlig planering framåt
- Redo för en yrkesutbildning eller andra reguljära studier med/utan språkstöd
- Redo för jobbspår
- Redo för ett arbete med anställningsstöd från AF
- Redo för arbete utan anställningsstöd

Ett av projektmålen är att ta fram en samverkansprocess mellan vuxenutbildning, socialtjänst och Kompetenscenter då en sådan saknas i dagsläget. En arbetsgrupp har utsetts där representanter för respektive part ingår. Gruppen leds av projektledaren och beräknas vara klart i april 2022.

Under 2022 har Arbetsmarknad och vuxenutbildning fått ett nytt uppdrag som innebär att utreda möjligheten till att implementera pågående försök med att skriva in SFI-studerande med försörjningsstöd på kompetenscentra i hela staden och diskussioner pågår kring denna hur denna utökning ska genomföras på bästa sätt.

5.1.4 Projekt ”Fler föräldrar i arbete” (FFIA)

Arbetsmarknad och vuxenutbildning (Arbvux) har arbetat för att hitta strategier och metoder för att nå målområde tre i ett Jämlikt Göteborg, att skapa förutsättningar för arbete, med fokus på barnfamiljer. Arbete och självförsörjning är centrala faktorer för att utjämna skillnader i livsvillkor och förbättra förutsättningarna för hälsa och tillit samhället. Barn är högst berörda av om vuxna i deras närhet har ett arbete och kan försörja sig och sin familj eller inte (Jämlikhetsrapporten 2017:147). Arbetssättet i projektet tar sin utgångspunkt i Göteborgs Stads satsning på att utveckla ett mer familjecentrerat arbetssätt.

FFIA startar med ett samråd mellan AF, KC och berörd socialförvaltning och därefter sker inskrivning genom ett trepartssamtal. Deltagaren informeras om att hen är utvald till projektet och att staden satsar extra på barnfamiljer utifrån att man vet att arbetslöshet har stora konsekvenser för barns förutsättningar framöver i livet. En genomförandeplan upprättas utifrån en gemensam

ansvarsfördelning. Efter tre månader sker uppföljningsmöte mellan coach, socialsekreterare och deltagare, därefter löpande efter behov.

Centrala styrkor för projektet är att:

- man använder gemensam familjecentrerad kartläggning där fokus läggs på hela familjens förutsättningar för arbete (specifika kartläggningsmallar utformade för projektet används)
- har motivationsskapande arbete utifrån vinster för barnen. Information om vilka insatser och stöd det finns för barn och familjer).
- arbetar generellt och specifikt för närområdet.
- har tydlig ansvarsfördelning där nödvändiga insatser kopplas på parallellt. Gemensamt ansvarstagande för processen. Flera aktörer involveras vid behov.

Att arbeta med FFIA har visat på mycket goda resultat och merparten av deltagarna har avslutats mot arbete eller studier. Den initialt tätare samverkan med IFO innebär att deltagaren blir tryggare med att alla frågor kring familjen omhändertas vilket ger ett större fokus på att komma ut i arbete och en ökad aktivitet på KC.

KC upplever att arbetet med FFIA tar lika mycket tid som ett ordinärt ärende. På socialtjänsten bedöms det ta något mer tid än ett vanligt ärende. Den koordinerade samverkan med tydlig ansvarsfördelning har gett mycket goda resultat. En lite försiktig bild av resultat ger att av 27 avslutade ärenden har 22 gått ut i arbete eller studier var några med kompletterande försörjningsstöd (studier).

5.2 Centrum för arbetsmarknadsanställningar (CFA)

CFA arbetar med så kallade Göteborgsjobb. Det betyder att alla arbetsmarknadsanställda som finns i Göteborg Stad är anställda på CFA som då har arbetsgivaransvaret medan det praktiska, dagliga arbetet ligger ute på de olika anställande förvaltningarna. För att stötta den anställde och arbetsplatsen finns det anställningssamordnare kopplade till varje anställning. Det är anställningssamordnaren som tillsammans med arbetsplatsen och den anställde gör en arbetsplan för anställningstiden, går igenom rutiner, regler och krav och som under hela perioden finns där för att stötta vid behov. Det är också anställningssamordnaren som kan delta på arbetsplatsen vid behov, ha svåra samtal men som också hjälper till vid behov av arbetsterapeut eller kurator (finns inom organisationen) men som också stöttar upp inför den fortsatta planeringen. Under anställningstiden har CFA också möjlighet att erbjuda olika insatser såsom CV-skrivning, hälsoinsats, möte med studie och yrkesvägledning, jobb och studiematchning, språkstödjande insatser eller vad det nu än kan vara man är i behov av.

Området är uppdelat i två enheter, CFA 1 och CFA 2. Enheterna har olika inriktningar men målsättningen är att man som extern kontakt, oavsett om man

är anställd eller samverkanspartner, inte ska behöva veta eller kunna vilka anställningsformer som är aktuell utan enbart ATT man kan få en anpassad anställning.

CFA 1 *Rehab*, det vill säga offentligt skyddade anställningar (OSA och LFU). Här finns stödfunktioner såsom arbetsterapeut och kurator placerade rent organisatoriskt, även om båda enheterna använder sig av dessa. Krami ingår också liksom samverkansprojektet för ungdomar med funktionsvariationer Samstart.

CFA 2 *Arbetsmarknad*, det vill säga extratjänster, introduktionsjobb, helfinansierade med mera. De administrativa funktionerna ligger också här så som löneutbetalningar, återansökningar AF, anställningsbevis. Här är man mycket påverkade av vad AF har för insatser varför till exempel nystartsjobb kommer att öka under 2022. På enheten finns också en anställningssamordnare som arbetar med främst ungdomar som är i riskzon för kriminalitet. Under 2022 råder dock lite osäkerhet kring vilka satsningar som är tillgängliga. Extratjänster ska försvinna.

Utöver dessa uppdrag finns också Sommarjobb/lovjobbsverksamheten för Göteborgs Stad för både årskurs 9 och gymnasiet, Projekt Unga samt olika samverkansytor med främst socialnämnderna, nämnden för Funktionsstöd samt Park och Natur.

Det är en brist på tillgång till platser i staden. Under 2021 fanns det sammanlagt 826 arbetsmarknadsanställda varav det köptes platser på park- och naturförvaltningen för cirka 150 av dessa. Sedan tillkommer lite ungdomar i olika former utöver sommarjobbarna. Om man betänker att Göteborgs Stad har cirka 55 000 anställda är det cirka en plats på 60 anställda. Några förvaltningar tar många, andra inga alls. För att verksamheten ska lyckas är man helt beroende av platser i staden och att förvaltningarna tar emot personer som har behov av anpassat arbete med språkträning och rehabilitering.

5.2.1 Offentligt Skyddat Arbete (OSA) en möjlighet att utveckla

Målgruppen är personer som stått utanför ordinarie arbetsmarknad under en relativt lång tid. De har ofta kombinationer av tidigare missbruk och psykisk ohälsa. En socialförvaltning lyfter behov för de med missbruksproblem, en annan socialförvaltning vill kunna få platser för de som lämnar IPS. Löner är till stor del finansierade av Arbetsförmedlingen. Förutom att individen får anställning, stöd och lön medför det många andra positiva effekter som stärkt självkänsla, hen går till jobbet vilket är positivt för familj och inte minst barn. Hälsoeffekterna är förmodligen inte helt obefintliga för individen. Anställningen berättigar till A-kasseersättning efter den föreskrivna tiden för rätten till A-kassa samt medför även rätt till sjukpenning. Sedan kan man under anställningen öppna upp vägar mot exempelvis sjukersättning. Därtill kommer givetvis den arbetsinsatsen som individen utför. Svårigheterna att öka antalet OSA platser är i huvudsak två. Den ena är tillgången till platser. Genom åren

har olika satsningar genomförts i syfte att skapa mer platser. Här behöver man genomföra något liknande igen. Den andra svårigheten är de kriterier gällande individen som finns i det statliga regelverket. Regelverket hanteras för staten av Arbetsförmedlingen. För att kunna få en OSA anställning krävs det att förutom att vara inskriven på Arbetsförmedlingen så behöver individen uppfylla något av följande krav.

Du har en kognitiv funktionsnedsättning eller har nedsatt arbetsförmåga på grund av missbruks- eller beroendeproblem. Du har rätt till stöd enligt lagen om stöd och service till funktionshindrade. Du har inte jobbat tidigare eller har varit borta från arbetslivet under lång tid på grund av svår psykisk sjukdom.

Det finns här en svårighet i att bevisa att man uppfyller ovanstående kriterier. Många som skulle idag kunna få OSA anställning är inte tillräckligt utredda. Här kan CFA bistå.

Här följer ett räkneexempel som visar att OSA är kostnadsneutralt för kommunen. Dvs man får bra verksamhet för 100 socialbidragstagare utan kostnad.

Ett litet räkneexempel
För att starta en OSA verksamhet med 100 anställda kräver det 3 årsarbetare (anställningssamordnare) vilket är en kostnad på 1,8 mkr/år. (Nuvarande ledningsfunktion kan nyttjas). Kommunens lönekostnadsdel är 86 tkr per anställd. Cirka 8,6 mkr per år. Totalt ca 10,5 mkr per år

Hemtagningseffekterna är den skatt som den anställde betalar (kommunalskatt idag är 22,1 %) och minskade kostnader i försörjningsstöd. Nuvarande löneavtal ger 19 tkr per månad. Skatteintäkten blir då cirka 5 mkr för kommunen. Det är givetvis svårt att beräkna minskat försörjningsstöd, men försiktigt räknat åtminstone 6 mkr kanske så mycket som 12 mkr. Det vill säga det blir ett nollsummespel eller t.o.m. ett överskott för kommunen.

Givetvis är det andra än Arbvux som kan räkna hem effekterna, främst socialförvaltningarna. Därför krävs det 10,5 mkr för arbetslagen Till detta kommer kostnader för stöd till socialtjänsten (tyda kriterierna) och insatser för att skaka fram platser (ca 2 tjänster) cirka 1,2 mkr. På totalen blir det 12 mkr. De sista 2 tjänsterna gynnar givetvis fler verksamheter än bara insatser än OSA anställningarna.

5.3 Nya kommande insatser inom Arbvux

5.3.1 Separata insatser

Utifrån att socialtjänstens handläggare har svårt att ha överblick över alla tillgängliga platser både inom ESF-projekt och verksamheter föreslås Arbetsmarknad och vuxenutbildning resurssätta en insats som dels håller databasen på intranätet aktuell, dels finns fysiskt för att stödja handläggare och coacher.

5.3.2 Insatsförstärkning

Utöver nämnda befintliga verksamheter vill Arbetsmarknad och vuxenutbildning (Arbvux) skapa tillgång till insatser i form av

arbetsförmågebedömning, arbetsträning, arbetsprövning och hälsoinsatser. Här behöver en ny organisering/organisation byggas upp inom Arbvux.

Planen är att det på Arbvux finns resurser för att avropa upphandlade tjänster inom dessa områden. Dessa insatser och verktyg samlade centralt ger större möjligheter för likvärdig tillgång för medborgarna, det vill säga att man har likvärdig tillgång oberoende av var man bor i staden. Möjligheter till insatser blir inte heller beroende på enenskilda socialförvaltningen ekonomi.

6. FINSAM

Förutsättningar för FINSAM
Lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (SFS 2003:1210) trädde i kraft i januari 2004. Den gör det möjligt för arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunen och regionen att samverka finansiellt inom välfärds- och rehabiliteringsområdet. Tillsammans bildar de fyra parterna ett samordningsförbund och beslutar själva hur samarbetet ska utformas utifrån lokala förutsättningar och behov. FINSAM är en strategisk samverkansarena för myndigheterna vilket kan nyttjas i samverkan med staden.

FINSAM Göteborg
Samordningsförbundet Göteborg bildades 2019 genom en sammanslagning av de tidigare fyra förbunden i Göteborg: Nordost, Centrum, Väster och Hisingen Delta. Huvuduppdraget är att finansiellt stödja samverkan mellan parterna som ingår i deras arbete mot samordnad rehabilitering. Den tidiga områdesindelade organiseringen har upphört. Där de tidigare förbunden utgick från en geografisk indelning, utgår organiseringen i det kommuncentrala förbundet istället från en indelning i teman, där ansvaret omfattar hela kommunen men mer tydligt är begränsat till en viss målgrupp eller brukarkategori. Även om den områdesindelade organiseringen upphör ska den tematiska organiseringen fortsatt präglas av lokala perspektiv, kommer att omhändertas av de tematiska styrgrupperna.

Målgruppen är personer i yrkesverksam ålder 16–64 år boende i Göteborg. De insatser som förbundet finansierar ska utgå från en helhetssyn på individen och präglas av samverkan som anpassas till individens behov. Ett samordningsförbund får inte besluta i fråga om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder i övrigt som innefattar myndighetsövning.

Organisation 2022 för Finsam Göteborg

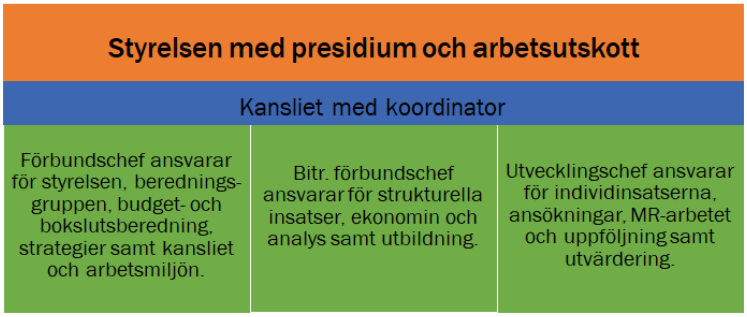

Förbundet har deltagarlokaler i Centrum på Första Långgatan 7 och kansliet samt ESF-projektet LANDA på Första Långgatan 19, i Nordost på Rullagergatan 6A, på Vågmästargatan 1D på Hisingen och på Järnbrotts Prästväg 2 i Sydväst.

Organisation av verksamheten 2022

Dimensionering av deltagare i FINSAM:s individinriktade insatser för år 2022:

Vuxna	*250 – 280*
Unga Vuxna	*250*
Hälsa och Aktivitet	
- *Hälsoutvecklare*	*270*
- *Aktiv*	*200*
- *Gruppaktiviteter*	*120*
FINSAM-team	*200*
ESF-projekt	*200*
Summa:	***1 570***

Ovanstående siffror är preliminära.

Kösituationen varierar för temaområde och geografiskt område. Längst kö är det till Vuxna och i synnerhet område Centrum samt till Hälsoutvecklare.

Siffror för 2021:
Totalt antal deltagare inklusive anonyma + personer i volyminsats per insats

	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Unga vuxna	151	114	**265**	57%	43%
Columbus	13	36	**49**	27%	73%
Vuxna	154	117	**271**	57%	43%
FINSAM team	41	43	**84**	49%	51%
Hälsa o aktivitet	59	25	**84**	70%	30%
AKTIV	140	97	**237**	59%	41%
Projekt Nordost	125	0	**125**	100%	0%
LANDA	61	42	**103**	59%	41%
Move On	47	12	**59**	80%	20%
Totalt	**791**	**486**	**1277**	**62%**	**38%**

Resultat
Av de 693 avslutade deltagarna har 74 % (gått från passivitet till aktivitet) avslutats till arbete, studier, aktivt arbetssökande eller fortsatt rehabilitering. I utskrivning enligt plan återfinns ovanstående kategorier, vilket dock inte specificerar respektive avslutsorsak

Avslutningsanledningar	Kvinnor	Män	SUMMA
Arbete/studier/arbetssökande	113 (27%)	94 (35%)	207
Fortsatt arbetslivsinriktad rehabilitering	197 (46%)	105 (40%)	302
Övrigt*	117 (27%)	67(25%)	184
Slutsumma	**427 (100%)**	**266 (100%)**	**693**

Övrigt inkluderar bl. annat: Sjukdom, Föräldraledigt och Medgivande återtagits

Sysselsättning vid avslut: Av de som avslutats har 207 avslutats mot arbete, studier eller är aktivt arbetssökande enligt ovanstående tabell.

Sysselsättning efter insats.

FINSAM Göteborg organiseras utifrån följande teman och med följande ägarskap:

- FINSAM-team - Västra Götalandsregionen
- Unga Vuxna - Försäkringskassan
- Vuxna - Arbetsförmedlingen
- Hälsa och aktivitet - Göteborg Stad

- Från och med 2022 kommer det lokala perspektivet att förstärkas inom tema-områdes styrgrupp.
- FINSAM Göteborgs ESF-projekt
  Förbundet driver idag tre ESF-projekt: Projekt Nordost, LANDA och Move On. Det planeras ett nytt regionalt projekt 2023.
- Målgruppen som projekten riktar sig mot är personer, med olika kriterier, som av olika anledning är i behov av offentlig försörjning och samordnat stöd för att nå eller närma sig arbete eller studier.
- I projekt Nordost så är målgruppen utrikesfödda kvinnor från stadsområdet Nordost, projektet pågår fram till och med sista januari 2022. Förbundet har reserverat extra medel för att säkerställa den fortsatta planeringen för kvinnorna i projektet under våren 2022.
- Projektet LANDA startade den 1 januari 2021 med deltagare, här är målgruppen utrikesfödda med långvarigt försörjningsstöd samt tredjelandsmedborgare som kommit till Göteborg som kvotflyktingar alternativt som anhöriginvandrare. Projektet pågår till den sista februari 2023.
- Projekt Move On startade den 1 januari 2021 med deltagare, målgruppen är långtidssjuka personer som är sjukskrivna av vårdcentralerna med mer än 180 dagar och som på grund av sammansatt problematik bedöms ha behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering. Projektet pågår till den sista februari 2023.
- SGI Noll. Sedan tidigare finns ett nationellt uppdrag riktat till samordningsförbunden kring sjukskrivna utan sjukpenning (SGI noll) och förbundet driver sedan hösten 2021 ett lokalt utvecklings- och kartläggningsarbetet kring denna särskilt utsatta målgrupp.

FINSAM vill bidra till utbildningsinsatser inom BIP.

7. Arbetsförmedlingens reformering och Rusta och matcha

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med Arbetsförmedlingen som ansvarig myndighet ska på effektiva sätt ge stöd till arbetssökande att komma i arbete och att fler arbetsgivare hittar rätt kompetens. Arbetsförmedlingen har successivt genomgått en reformering under ett antal år, och reformeringen ska vara färdig 2023. Reformeringen innebär att Arbetsförmedlingen ska vara en myndighet med myndighetsansvar och kontrollfunktion medan fristående aktörer i hög grad ska ansvara för genomförandet av tjänster. I den reformerade verksamheten ska det fortsatt finnas olika arbetsmarknadspolitiska insatser som utförs av fristående aktörer, leverantörer, kommuner, arbetsgivare och idéburna aktörer liksom insatser som bedrivs i samverkan. Möjligheter till överenskommelser finns fortsatt mellan kommuner och Arbetsförmedlingen men de kan inte innebära konkurrerens med fristående aktörer. Kommuner har fortsatt en viktig roll inom arbetsmarknadspolitiken och för att erbjuda reguljära utbildningar.

Arbetsförmedlingen fick 2019 i uppdrag av regeringen att förbereda och utveckla matchningstjänster för att få lärdomar inför det kommande reformerade systemet. Uppdraget resulterade i matchningstjänsten Kundval Rusta och Matcha (KROM). Arbetsförmedlingen sade samtidigt med införandet av Rusta och matcha upp avtalen med leverantörerna av stöd och matchning (STOM) då tjänsterna inte kan användas parallellt av juridiska och affärsmässiga skäl. I Rusta och matcha kan arbetssökande själva välja leverantör utifrån Lagen om valfrihetssystem (LOV). I Rusta och matcha stöttar Arbetsförmedlingen genom fristående aktörer arbetssökande att komma i arbete eller utbildning på så kort tid som möjligt. Målet med tjänsten är att deltagarna ska få jobb eller börja studera så fort som möjligt. Tjänsten har i hög grad ett fritt upplägg för att kunna erbjuda de arbetssökande det stöd som behövs för att nå uppsatta mål. Modellen bygger i stort på en resultatbaserad ersättning vilket ökar incitamenten för det fristående leverantörerna att snabbt få ut deltagarna i studier eller jobb. Antalet deltagare i Rusta och matcha tjänsten och hos fristående leverantörer ska enligt Arbetsförmedlingens planering öka kraftigt under 2022.

Arbetsförmedlingen och Göteborgs Stad har genom Arbetsmarknad och vuxenutbildning inlett en serie möten tillsammans med leverantörer av tjänsten Rusta och matcha för att åstadkomma informationsutbyte och början till nya samverkansformer. En träff med fristående leverantörer som erbjuder Rusta och matcha-tjänsten i Göteborg hölls i november 2021. Syftet var att ge övergripande information om Göteborgs Stad och Arbetsmarknad och vuxenutbildnings verksamheter samt att inleda en dialog om roller, ansvar och hur samverkan kan ske.

Arbetsförmedlingens reformering med ett större antal fristående leverantörer som utför en stor del av de tjänster som myndigheten tidigare tillhandahöll i egen verksamhet innebär att det behövs nya samverkansstrukturer mellan Arbetsförmedlingen, fristående leverantörer och kommuner. Arbetsförmedlingen har huvudansvar för samverkan och har ett samordnande ansvar. Formerna för samverkan behöver tydliggöras och en mall för samverkan arbetas därför under början av 2022 fram av Arbetsförmedlingen tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Delegationen för unga och nyanlända till arbete (DUA).

Arbetsförmedlingen har alltså flera tjänster som tangerar kommunens verksamheter, som Rusta och matcha-tjänsten, karriärvägledning och INAB, och utvecklingen av tjänsteutbudet hos Arbetsförmedlingen fortsätter. Under 2022 avser Arbetsförmedlingen att använda kompletterande bedömningar av multikompetenta bedömningsteam i högre utsträckning och tjänsten Steg till arbete kommer införas och erbjudas genom fristående aktörer. Tjänsten ska bland annat innehålla kartläggning av individens behov, stärka och utveckla deltagaren med målet arbete eller utbildning.

8. Extern finansiering

Här behandlas bara EU-möjligheter och specifikt ESF-projekt.

Att ansöka om extern finansiering har givetvis många syften. Det kan handla om metodutveckling, pröva nya metoder/verksamheter men syftet är allmänt att man ska utveckla verksamheten. Historiskt är det inte ovanligt att även finansieringen har använts för att behålla/skapa insatser och verksamheter där den egna budgeten inte bedömts räcka till.

Användningen av ESF-medel har varierat mellan de olika förvaltningarna. Inom socialförvaltningarna är tre av fyra positiva till en mer central hantering medan en förvaltning vill behålla det lokala perspektivet.

Anledningarna till att tre av fyra föredrar ett centralt anslag är bland annat att det är svårt att implementera om inte Arbvux är med fullt ut. Arbvux anser att det ibland kommit behov av hjälp med implementering alltför sent för att kunna processas i verksamhets- och budgetprocessen. En socialförvaltning lyfter att Arbvux varit inbjudna men inte aktivt deltagit och då blir det svårt att implementera. Det har också bedömts vara svårt att mobilisera deltagare från socialförvaltningarna till de olika projekten. Dels för att projekten ibland är nischade efter specifik målgrupp, dels för att det erbjuder så få platser i projektet till varje förvaltning.

Utifrån det andra perspektivet anser man att möjligheten att möta upp lokala behov försämras med central hantering och att man därmed missar möjligheter att tillhandahålla rätt stöd till individer.

Utifrån dessa perspektiv kan man tänka sig följande uppdelning.

ESF-ansökningar där man inte har en förväntat implementering på staden nivå hanteras inom respektive förvaltning. Kan vara social mobilisering eller annat där syftet inte initialt handlar om att individens möjlighet att söka arbete eller studier.

ESF-ansökningar som syftar till att metoder eller verksamheter som ska utveckla det gemensamma arbetet att få individer i arbete eller studier behöver ha Arbvux som projektägare. Det finns flera skäl till det. Arbetsmarknad och vuxenutbildning har hela-staden-ansvaret och dessutom i nuläget mer ekonomiska möjligheter till finansiering.

Det vore däremot olyckligt att minska det engagemang och de möjligheter med ESF-ansökningar som finns hos berörd förvaltning. Ett förslag är att ha lokala utvecklingsgrupper som kan nominera projektidéer. Här vinner man effekter genom att arbeta nära myndighetsutövningen.

Det kan också visa sig tungrott om en central hantering som skapar onödig byråkrati och då vore det beklagligt om den lokala organisationen nedmonterats.

Om Arbetsmarknad och vuxenbildning ska vara projektägare behöver det finnas en tydlig och drivande organisation på förvaltningen för att kunna hantera detta ägarskap. Det behöver finnas en fysisk mötesplats inför utlysningarna för att

hitta gemensamma målgrupper och aktörer inför ansökningar. I den organisationen behövs kunskap både om de lokala och de centrala behoven inför ansökningar. Det finns också behov av en funktion där enskilda handläggare kan få hjälp och råd kring vilka projekt och platser som finns och vilka målgrupper som avses i respektive projekt. (Help Desk)

Synpunkter på en central organisation från de fyra socialförvaltningarnas Utvecklingsledare för EU/Internationellt arbete:

- *Redan idag är det så att parterna i projektstyrgruppen i ett projekt ska ta ansvar för implementeringen, efterfråga resultat som är relevanta och sprida resultatet. Idag upplevs det att Arbvux låter projekten själva ta ansvar för implementeringen.*
- *Det upplevs att Arbvux som organisation inte har relevant erfarenhet och bristfällig kompetens idag för att driva egna EU-projekt.*
- *Det ekonomiska incitamentet hos Arbvux är svagare på grund av förvaltningens goda ekonomi.*
- *Centraliseringen innebär risker med att lokala behov försvinner om de bara finns i några geografiska områden. Hur kan man arbeta med mångfacetterade behov i olika delar av staden?*
- *Risk för omvänd implementeringsproblematik. Ett centralt planerat projekt kan kanske inte passa det lokala behovet.*

Det finns många drivande organisationer/personer inom socialförvaltningarna. Viktigt att inte skapa en centralisering som tar bort kompetens och engagemang i dessa frågor. Inför centraliseringen behöver en partsammansatt arbetsgrupp tillsättas för att mejsla ut organisering, prioriteringar och roller.

9. Plattformsarbetet Likvärdig stad

Plattformen har funnits under ett antal år i Göteborgs Stad. Den består primärt av två av olika nätverk. Ett för enhetschefer och ett för 1:e socialsekreterare. Till det kommer olika arbetsgrupper. Uppdraget är att utveckla en gemensam plattform för socialtjänstens arbete med försörjningsstöd. Primärt handlar det om myndighetsutövning men även koppling till utförarverksamheter kan förekomma. Syftet är att skapa gemensam värdegrund och struktur utifrån gällande lagstiftning, kommunfullmäktiges mål och inriktning samt evidensbaserad praktik. Ledord är att det ska vara en likvärdig socialtjänst. Det ska inte vara en skillnad var i staden du ansöker om försörjningsstöd. Inom plattformen tillhandahålls introduktionsutbildningar och kompetenshöjande utbildningar för medarbetare. I plattformen sker kontinuerligt arbeten med gemensamma uppdrag mellan socialförvaltningarna. I dagsläget pågår arbete med att:

- Se över gemensamma styrande dokument och rutiner på Försörjningsstöd
- Ta fram handbok med tillhörande rutiner för att minimera felaktiga utbetalningar på försörjningsstöd.
- Vara involverad i arbetet med digitaliseringen/automatiseringen på Försörjningsstöd samt i bedömningsstödet.

Det är tre avdelningschefer med i enhetschefsnätverket. En av dessa är ordförande i nätverket som äger rum en gång i månaden.

10. Vilka personer får idag insatser?

Text och fakta från Enheten för Kunskapsstöd och Utveckling (SKU)

Långtidsberoende individer (> 10 månader med försörjningsstöd)
Enligt en beräkning från stadsledningskontoret (SLK) utgjorde gruppen långtidsberoende individer (10–12 månader med försörjningsstöd) cirka 50 procent (7224 hushåll) av samtliga hushåll som under 2020 mottog försörjningsstöd (14 630 hushåll). Det är troligt att denna siffra även är snarlik för 2021, men den exakta siffran beror på definition och beräkningssätt.

Enheten för Stadenövergripande kunskapsstöd och utveckling (SKU) har under 2021 samordnat och analyserat den årliga vecka 40-kartläggningen av stadens långtidsberoende individer (aktuella 10 månader eller mer), där totalt 7774 individer uppskattades vara långtidsberoende. Resultatet kring insatser visade att 61 procent (4742 individer) fick minst en insats under det gånga året och att 39 procent inte fick någon insats (3007 individer). Vidare så hade 2258 individer varken fått någon insats eller annat stöd från socialtjänsten (till exempel från vuxenenhet, barn- och familj eller LSS). Där dessa individer i större utsträckning har varit aktuella hos socialtjänsten längre än 5 år och har försörjningshinder sociala skäl eller sjukskriven med läkarintyg.

SKU bedömer att den grupp med individer som inte har fått någon insats (eller annat stöd) sannolikt står långt ifrån arbetsmarknaden (cirka 2000–3000 individer) och i dagsläget saknar relevanta insatser på grund av svår problematik. De individerna som har fått en insats (cirka 4000–5000 individer) står troligtvis närmre arbetsmarknaden och bör på sikt ha större möjlighet att komma ut i egen försörjning. Hur stor andel av dessa individer som har behov av ytterligare insatser från KC (eller annan verksamhet) finns det idag ingen aggregerade data kring för staden som helhet.1 SKU har under 2022 fått i uppdrag att utveckla stadens vecka 40-kartläggning av långtidsberoende individer, där syftet delvis är att kartlägga behovet av insatser. I samspel med andra verksamhetssystem (beslutsstöd, TDW etcetera) är målet att generera data och information som bättre kan användas för strategiska beslut kring exempelvis insatser.

Kortidsberoende individer (1–9 månader med försörjningsstöd)
SLK uppskattade att det under 2020 var 7406 hushåll som var korttidsberoende av försörjningsstöd (1–9 månader). SKU känner inte till någon data eller statistik för staden som helhet (se fotnot 1) som visar behovet av insatser för korttidsberoende individer, vilket återigen gör det svårt att uppskatta det samlade behovet kring ytterligare insatser från KC eller annan verksamhet.

[1] Hisingen genomförde en lokal behovsinventering av insatser i april 2021.

11. Bedömningsstödet

Det har länge funnits ett behov av gemensam arbetsmodell gällande motprestation inom staden. I stadsledningskontorets TU (0840/19) från 2020-03-17 kan man läsa följande i sammanfattningen.

Kommunfullmäktige beslutade 2019-05-23 §23, punkt 5, att ge kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning utreda en gemensam arbetsmodell för att säkerställa att alla invånare i kommunen får samma förutsättningar att komma i egen försörjning, I en gemensam arbetsmodell bör de stödstödinsatser som finns tillgängliga vara riktade till alla invånare som uppbär försörjningsstöd i Göteborg oaktat var i staden man bor. En gemensam arbetsmodell förutsätter utvecklandet av ny kompletterande motprestationsbaserad verksamhet för de personer som inte kommer i arbete eller studier inom 18 månader. Finansieringen av verksamheten bedöms kunna ske genom den resursförskjutning som kan skapas vid ett införande av ett automatiserat beslutsstöd inom handläggning av ekonomiskt bistånd, enlig den redovisning som skett av uppdraget i kommunstyrelsen 2020-03-25 §210. Stadsledningskontoret anser att stadsdelsnämnderna och den nya nämndsorganisationen behöver intensifiera arbete med att tillgängliggöra e-tjänster och automatiserat beslutsstöd för alla klienter som ansöker om ekonomiskt bistånd. Parallellt behöver dessa nämnder och övriga berörda nämnder inleda ett utvecklingsarbete för att skapa ytterligare förutsättningar för ett införande av den nya arbetsmodellen och den kompletterande motprestationsbaserade verksamheten.

Sedan oktober 2021 har en arbetsgrupp bestående av enhetschefer, 1:e socialsekreterare, plattformsledare, utvecklingsledare tillsammans med en extern konsult arbetat för att ta fram ett bedömningsstöd enligt uppdraget från kommunfullmäktige. Progressionen rapporteras till styrgrupp bestående av avdelningschefer från socialförvaltningarna och Arbvux. Under styrgruppsmötet 2022-02-10 beslutades att gå vidare med arbetsgruppens förslag på övergripande upplägg för bedömningsstödet. Enligt det förslag som beslutades vid styrgruppsmötet består verktyget av ett inledande bedömningsstöd med syfte att identifiera individens grundläggande behov och förmåga. Bedömningsstödet ska stödja socialsekreterarens bedömning avseende vilken riktning som kan vara aktuell för individen – arbetsmarknad, rehabilitering eller social samordning. Socialsekreterare ska också kunna använda bedömningsstödet för att mäta individens progression. För klienter som bedöms vara aktuella för arbetsmarknadsinriktade insatser skapas dessutom ett stöd med syfte att tydliggöra individens förutsättningar inför insatserna. Denna del av verktyget har också som mål att förbättra struktur och flöden mellan beställare och utförare. Det har potential att bli ett *anvisningsdokument som socialtjänsten enhetligt använder sig av vid anvisningar till KC*. Frågorna i verktyget utformas också på ett sådant sätt att de blir möjliga att aggregera, för att ge en tydligare samlad bild av målgruppen.

Till bedömningsstödet hör också en automatisering för hanteringen av biståndsansökningar. Syftet är här att få fram en förenklad automatiserad hantering som ska frigöra resurser till stöd, motivation och uppföljning. Inom socialtjänsten är man i olika grad fundersam på när resurser kan frigöras.

I TU (0840/19) från 2020-03-17 läser man att den kompletterande motprestationsbaserade verksamheten är eller kommer att vara lika. Arbete med rapporten visar det sig att i nuläget är insatserna och möjligheterna förutom det KC utför inte lika.

12. Forskning och evidensbaserad metodik

BIP (Beskæftigelses Indikator Projektet, översatt: Jobb/sysselsättnings indikator projektet Aarhus Universitet och Veaksthusets Forskningcenter. (Texten nedan är från översatt material kring BIP)

BIP är den största internationella studien som gjorts för att undersöka vad söm faktiskt gör att individer med komplex problem (begränsad deltagande på arbetsmarknaden, psykisk/fysisk ohälsa, sociala utmaningar, missbruk etcetera) kommer ut på arbetsmarknaden. Projektet har undersökt sambandet mellan utvalda indikatorer för anställningsbarhet och sannolikheten för att utsatta individer får jobb. Resultaten av den nya forskningen visar vilka indikatorer som i särskilt hög grad kan förutsäga om individer börjar söka jobb och om de får anställning. Den kunskapen kan framöver användas för att kvalitetssäkra och utvärdera effekten av sysselsättningsåtgärder till nytta för individer. Samtidigt är det användbar kunskap för handläggare, då den visar vad som är viktigt att fokusera på i samarbetet med målgruppen. Projektet belyser alltså hur sysselsättningsåtgärden kan målinriktas och bli mer effektiv.

Forskningsprojektet startades 2011 och data samlades in från 2013 till och med 2016. I forskningsprojektet har elva indikatorer för anställningsbarhet utvecklats baserat på både nationella och internationella studier. Indikatorerna har under fyra år testats som ett verktyg för att mäta progression i individers arbetslöshetsförlopp. Tio jobbcenter har medverkat i forskningsprojektet. I varje jobbcenter har ett antal arbetslösa individer valts ut till att delta i BIP. De tio jobbcentren har i över totalt fyra år genomfört upprepade progressionsmätningar på cirka 4 000 arbetslösa individer. Undersökningen har genererat över 27 000 svar, cirka 13 500 från individer och 13 500 från handläggare.

De viktigaste huvudresultaten
Överordnat sett visar analyserna att det har en avgörande betydelse vad sysselsättningssystemet gör i förhållande till utsatte arbetslösa individer. Det är inte bara den arbetslösas specifika utmaningar som har betydelse för jobbchansen. Analysen visar att om människor i utsatta situationer inte erbjuds insatser så stannar utvecklingen mot arbetsmarknaden inte bara upp – den går faktiskt bakåt. Det är dock inte betydelselöst vilka insatser individerna erbjuds.

Generellt är de jobbfokuserade insatserna (som företagspraktik och jobbsökning) bäst på att skapa progression mot arbetsmarknaden. Kompetenshöjande, sociala och hälsorelaterade insatser skapar i sig själva inte progression mot arbetsmarknaden; det gör de bara om de kombineras med en jobbfokuserad insats. På samma sätt har en jobbfokuserad insats störst effekt om den kombineras med andra insatser. Det betyder att progressionen mot arbetsmarknaden går ännu snabbare om den jobbfokuserade insatsen kombineras med exempelvis en kompetenshöjande och hälsorelaterad insats. Särskilt effektiv är kombinationen mellan en jobbfokuserad insats, kompetenshöjning och en hälsorelaterad insats. Det innebär att progressionen mot arbetsmarknaden går ännu snabbare om man sätter igång parallella insatser, där individen får hjälp på flera fronter samtidigt. Att man till exempel arbetar med hälsomedvetenheten samtidigt som en jobbfokuserad insats.

Handläggaren professionella kompetens spelar en stor roll i utfallet för individen. Analysen visar att det är stora skillnader på hur duktiga handläggarna är på att hjälpa individerna att komma ut i arbete. De minst framgångsrika får 7 % av individerna ut i arbete, medan siffran för de mest framgångsrika är 23 %. Dessa skillnader kan inte förklaras med att de mest effektiva medarbetarna har de mest resursstarka individerna. Tvärtom. Det finns därmed stor potential i att sätta fokus på att sysselsättningssystemet ställer de rätta möjligheterna till förfogande och att handläggarnas kompetenser lyfts, Från tidigare BIP-analyser vet vi att det finns ett orsaksmässigt samband mellan handläggarens tro på individens jobbchans och den reella jobbeffekten. Helt konkret har individer vars handläggare har en hög tro på att individen får jobb en ökad sannolikhet på 32 % jämfört med individer vars handläggares tro på att individen får jobb inte är särskilt hög. Vi vet också att det bara gäller i en fjärdedel av fallen, att handläggaren har en positiv bedömning av individens jobbchanser. I ungefär hälften av fallen tror handläggarna inte på att individen kan få jobb. Kontinuitet på handläggare för individen är en viktig faktor enligt studien. Byte av handläggare ger ett sämre utfall på cirka 22 % beträffande möjlighet att få ett arbete.

12.1 Fortsatt arbete

Det finns en gemensam bild från Arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialtjänsten och FINSAM att BIP-forskningen bekräftar det man inom myndigheterna delvis länge känt till och arbetat efter. Skillnaden är att det nu finns evidens på metoder och insatser. Det är tydligt vilka insatser och faktorer som ger resultat. Det är nu viktigt att kommande verksamhetsplaner och styrande dokument genomsyras av BIP:s forskningsresultat hos samtliga inblandade förvaltningar. Gemensam förvaltningsövergripande kompetensutveckling är nödvändig.

13. Begrepp inom arbets- och arbetslivsrehabilitering

Behovet av likvärdiga tolkningar av begrepp inom Arbetsrehabilitering/Arbetslivsrehabilitering

För att hitta något nationellt stöd för tolkningar av olika begrepp inom ämnet har vi vänt oss till Sveriges Kommuner och Regioner för att få information. De hänvisar till utredningen *Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess - Betänkande av Utredningen Nationell samordnare för en välfungerande sjukskrivningsprocess, SOU 2020:24.*

Här hittar vi följande text i avsnitt 1.2.1 under rubriken Ingen gemensam definition:
”Sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen förekommer ofta som begrepp i myndighetsvärlden, i forskning och i olika aktörers språkbruk och kommunikation. I vissa fall ges en beskrivning av vad som avses med sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen, men ofta lämnas den utan beskrivning och utredningen har inte identifierat någon formell definition. I allmänhet används begreppet sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess för att beskriva olika aktörers aktiviteter för individer som är, eller riskerar att bli, sjukskrivna. Det finns dock skillnader i aktörernas beskrivning av processen och det kan inte tas för givet att det råder samsyn kring vad som avses med begreppet. Aktörernas ansvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen regleras i lag och processens definition har i sig ingen formellt reglerande betydelse för aktörernas agerande. Sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen bör snarare ses som en beskrivning av hur de olika aktörernas lagstadgade och uppdelade ansvar hänger ihop och bildar en helhet. Det är också i beskrivning av en helhet som sjukskrivnings och rehabiliteringsprocessen blir relevant, inte minst för individen då det är helheten som rimligtvis har betydelse för de individer som får stöd i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Helhetsperspektivet speglar så att säga individens behov av, och förväntan på, en sammanhållen process och ett sammanhållet stöd.”

Sammantaget kan man konstatera att det inte finns någon begreppskatalog på nationell nivå (SKR).

Det finns en sammanställning gjord av samordningsförbunden dit de flesta regioner har förbund som anslutit sig, däribland Göteborg. Utifrån flera myndigheter som Arbetsförmedlingen (AF), Försäkringskassan (FK) och kommun/socialtjänst (Socialstyrelsen) men ej region) har vi ansett att samordningsförbunden har den mest heltäckande begreppssamlingen i den så kallade *Insatskatalogen.* Samordningsförbundet i Göteborg (FINSAM) är medlemmar i Insatskatalogen. Här används begreppet officiella definitioner, vilket definieras som att de är tillgängliga för allmänheten och har en källhänvisning. De aktörer som är medtagna är utifrån de olika förbundens

önskan. Regionen saknas, förmodligen för att deras roll och begrepp är i huvudsak inriktad på hälsa inte arbete.

I insatskatalogen definieras begreppen enligt följande**.**

Aktivitetsförmåga
Officiella definitioner saknas hos myndigheterna men begreppet används i olika texter. Mest vanliga definition hos handläggare är ”En förmåga att deltaga i en aktivitet”

Anställningsbarhet
Officiella definitioner saknas hos myndigheterna. Det saknas konsensus i insamlade data om begreppets innebörd.

Arbetsförmåga
Officiella definitioner saknas hos myndigheterna men begreppet används i olika texter. Dock definieras reglerna i lagen (1962:381) om allmän försäkring att nedsättning av arbetsförmåga ska bedömas enbart på medicinska grunder. Källa här är Kommittédirektiv 2008:11-Översyn av begreppen sjukdom och arbetsförmåga samt en enhetlig bedömning av arbetsförmåga. Mest vanliga definition hos handläggare är ”En förmåga att utföra ett arbete”. Förmåga kan betecknas som ett mått på fysisk prestation, ett mått på psykisk prestation eller uthållighet, ett mått på överensstämmelse mellan individ och en tjänstebeskrivning alternativt en potential att utföra en given arbetsuppgift.

Arbetslivsinriktad rehabilitering
Här finns en officiell definition från Försäkringskassan utifrån ett arbetsgivarperspektiv. (Försäkringskassan.se): ”Åtgärder som ska hjälpa medarbetaren att så långt som möjligt behålla eller få tillbaka arbetsförmågan. Ansvaras för av patientens arbetsgivare.” Det finns inga definitioner från Arbetsförmedlingen eller Socialstyrelsen, däremot en lagtext (Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. ”Arbetslivsriktad rehabilitering innebär att den som är i behov av behov av särskilt stöd erbjuds utredande, vägledande, rehabiliterande eller arbetsförberedande insatser”

Arbetsprövning
Här finns en officiell definition från Försäkringskassans begreppskatalog: ”Utredning för att ta reda på en anställds funktionsförmåga” (Försäkringskassans begreppskatalog via Rikstermbanken). Mest förekommande definitioner är ” Att pröva sin arbetsförmåga” och ”Att pröva ett yrke eller en arbetsplats”. Inga officiella definitioner hos Arbetsförmedling eller Socialstyrelsen.

Arbetsträning
Försäkringskassans definition säger arbetslivsinriktad rehabiliteringsåtgärd för att träna upp förmågan att utföra vissa arbetsuppgifter. (Försäkringskassans begreppskatalog via Rikstermbanken). Inga officiella definitioner från Arbetsförmedling och Socialstyrelse. Mest vanliga definition ”Att en individ tränar sin förmåga att utföra arbete”

Vidare har man följande definitioner kring begreppet rehabilitering inom samordningsförbunden:

Social rehabilitering
Är oftast insatser som är riktade mot antingen personer inom missbruk/gäng som behöver förändra sin livsföring eller personer som levt isolerade under längre tid och behöver möjlighet att träffa nya människor och skaffa sig sociala kontakter.

Fysisk rehabilitering
Är oftast saker som ordnas av regionen/vården/företagshälsovård/liknande, där fysisk aktivitet ofta ingår/står i centrum.

Psykisk rehabilitering
Inbegriper allt från terapi till stresshantering till psykisk ohälsa (även vård). Här finns en del överlapp mellan social och fysisk rehabilitering.

Lägger man till Försäkringskassans definition kring *arbetslivsrehabilitering*: ”Åtgärder som ska hjälpa medarbetaren att så långt som möjligt behålla eller få tillbaka arbetsförmågan” (Ansvaras för av patientens arbetsgivare) har man början på en definition av rehabilitering.

13.1 Fortsatt arbete

Ovanstående begrepps uppräkning är delvis bara ett skelett. Vill man ha ett gemensamt språk inom begreppsvärlden vore det tidsbesparande att utgå från detta skelett. Kan vara bra att initialt bara arbeta inom kommunen med en arbetsgrupp som utvecklar ett mer fullödigt dokument. Beslut behöver därefter tas i Samordningsgruppen.

Ett arbete med Arbetsförmedling och Försäkringskassan ger ju mer vidimering men tar ganska säkert betydligt mycket mer tid. Dessutom är det risk att statens aktörer inte alltid har samma nomenklatur.

14. Utbildningsinsatser

Bedömningsstödet
Införandet av bedömningsstödet kräver mycket utbildning både för att förstå syftet och själva handhavandet. Förhoppningsvis framstår det i rapporten att det är nödvändigt att utbildningen sker i samverkan. Det vill säga att chefer och handläggare från alla berörda förvaltningar (socialförvaltningarna samt Arbetsmarknad och vuxenutbildning) gör den tillsammans. Fördelarna är här stora. Handläggare och chefer får gemensam bild av möjligheter och risker. Utifrån olika professioner närmar man sig ett gemensamt språk. Det kan skapas större förståelse för de olika professionella perspektiven. Sedan får man inte underskatta att gemensamma fysiska träffar skapar bättre kontaktytor i fortsatt samverkan.

BIP
För att kunna använda och utveckla verksamheten utifrån BIP-vetenskapen behöver genomgripande utbildningsinsatser. Eftersom BIP ligger som grund även för bedömningsstödet borde det ses som ett strategiskt gemensamt utbildningspaket.

Ökad samverkan
Att samverka är en mer komplex arbetsform än att arbeta i den ordinarie hierarkiska linjen. En välorganiserad samverkan ger dock ett mer hållbart effektivt stöd till individen. Detta på grund av att insatser är koordinerade i ett sammanhang.

Individens delaktighet är central. Det brukar benämnas individen i centrum. Sedan behöver man påminnas om att det är skillnad på individperspektiv och individens perspektiv. För att nå längre i detta arbete är gemensamma samverkansutbildningar väldigt viktiga.

På Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap på Göteborgs Universitet forskas det inom detta område. Exempelvis Thomas Jordan pratar om perspektivmedvetenhet (att förstå med/motpartens perspektiv i samverkan) och komplexitetsmedvetenhet (att vara ödmjuk inför att frågan är komplex och behöver belysas från fler och olika håll).

Att starta upp gemensamma kompetensutvecklingsinsatser med forskningsbaserad kunskap inom dessa områden borde gynna samverkansprocessen. Önskvärt vore att en introduktion till bedömningsstödet och BIP inleddes med denna kunskap.

15. Omvärldsbevakning

Rubriken är pretentiös men den samlade informationen har bäring på uppdraget. Under utredningsperioden har utredningen haft digitala Teamsmöten med motsvarigheterna till Arbvux och berörda socialförvaltningar i Stockholm, Malmö och Borås. Utredningen behöver reservera sig för viss osäkerhet kring siffror eftersom det var mycket korta möten och att tid inte funnits för att utveckla djupare förståelse för respektive stads organisering, uppdrag och resultat.

Malmö (cirka 350 000 invånare)
Arbetsmarknadsavdelningen (AMA) som är en del av arbetsmarknads- och socialförvaltningen medverkar till att stärka arbetssökande Malmöbors möjligheter till arbete. Verksamheten erbjuder en bredd av olika arbetsmarknadsinsatser som till exempel arbetsinriktad rehabilitering arbetsträning, arbetsförberedande praktik och anställningar. De har även tagit fram en samlad strategi och enat arbetssätt för rekrytering och jobbspår. På AMA har man cirka 7000 individer i aktivitet per år. Här ingår arbetsmarknadsanställningar och studievägledning. Svårt att utröna hur många som är i Arbvux liknande insatser.

Av dessa har 1360 fått arbete eller börjat studera. Personalstyrkan är cirka 360 medarbetare. AMA försöker hela tiden ta fram insatser som dockar an till socialtjänstens klienters behov. Lågtröskelverksamhete ligger inom AMA. Antal individer som kommer tillbaka till socialtjänsten utgör cirka 10–20% av de in remitterande.

Socialförvaltningen är funktionsindelad. Avdelningen Myndighet med försörjningsstöd är samlokaliserad med Arbetsmarknadsavdelningen.

Socialtjänsten har cirka 5600 med försörjningsstöd. Varav 60% har lång tid med försörjningstid. Inom socialtjänsten har man bara IPS och team för unga vuxna i avdelningen. De använder trepartssamtal när det behövs (individer med komplexa behov). Paragraf 4 kap. §4 SoL är en ickefråga, bedöms individen kunna ta ett arbete ska hen till AMA

De båda påtalar fördelen att vara samlokaliserade. Exempelvis finns det kännedom om att utredningarna från socialtjänsten ibland är av lite olika kvalitet. Här kan man utnyttja samlokaliseringen.

Borås (cirka 114 000 invånare)
I Borås är området försörjningsstöd och arbetsmarknad organiserat inom en förvaltning, *Arbetslivsförvaltningen*. Arbetslivsförvaltningen arbetar med medborgare som behöver stöd från samhället när det gäller arbetsmarknad och försörjningsstöd**.** Organisatoriskt har de en förvaltningschef med två verksamhetschefer med var sitt verksamhetsområde. Det är en gemensam budget för förvaltningen och eventuellt överskott används för att utveckla verksamheten.

Ett verksamhetsområde har ansvar för myndighetsutövning med försörjningsstöd. Här finns också lågtröskelverksamhet ”Återbruket” där för närvarande cirka 20–25 arbetar. Knappt 200 deltagare är aktiva där.

Ett verksamhetsområde Jobb Borås ansvarar för arbetsmarknadsinsatser, feriearbeten, Borås stads flyktingmottagning, integration och nationella minoriteter. Här ligger också arbetsmarknadsanställningar

Verksamhetscheferna har ett mycket nära samarbete och förvaltningen har gemensam budget. I dag är det cirka 700 socialbidragstagare inom förvaltningen i Borås

När det gäller lagstiftning och motprestation arbetar de inte med 4 kap. §4 SoL beslut utan alla får beslut inom 4 kap. §1 SoL.

Lågtröskel verksamheten är finansierad av FINSAM. Det innebär att deltagarna kommer från alla fyra myndigheterna. Inom förvaltningen arbetar man mycket med kontroll för att se att försörjningsstödet träffar rätt En annan fördel är att man som en gemensam förvaltning vara en röst gentemot AF. Man arbetar aktivt med 3 partssamtal när det behövs. Man betonar samverkan och ser BIP som ett viktigt verktyg.

Stockholm (cirka 975 000 invånare)
Stockholm har sin motsvarighet till Arbvux organiserad i Arbetsmarknadsförvaltningen**.** Här ligger arbetsmarknadsinsatser i en avdelning kallad Jobbtorg. I arbetsmarknadsförvaltningen ligger också den kommunala vuxenutbildningen som en egen avdelning. Vidare finns i förvaltningen arbetsmarknadsanställningar, yrkeshögskoleutbildningar, mottagandet nyanlända och mycket annat. På många sätt ett liknande arrangemang som Göteborg har.

Staden har i dagsläget 13 stadsdelar med respektive socialförvaltning. Det finns sju Jobbtorg varav något/några har fokus på unga. Stadsdelarna har i varierande utsträckning egna utförarverksamheter av lågtröskelkaraktär. Diskussionen som förs i Göteborg är av liknande karaktär i Stockholm när det gäller vilka som ska få komma till Jobbtorgen. Det finns en pågående utredning genom Stockholms Stadsledningskontor i syfte att tydliggöra processerna.

2021 var 6606 unika individer inskrivna på jobbtorg (utöver inskrivna aspiranter har jobbtorgen kommit i kontakt med och erbjudit stöd till över 4 000 inom ramen för de uppsökande uppdragen.) Fördelning utifrån olika målgrupper i tabell nedan. Cirka 4000 kom från försörjningsstöd. Jobbtorg Stockholm har cirka 400 anställda.

Målgrupp	2021
Försörjningsstöd	4 156
KAA 16–19 år	933
Ingång 20–29 år	1096
Övriga målgrupper	1 301
Stockholmsjobb	739
Totalt inskrivna	8 225
Totalt unika individer	6 606

SDF och Arbetsmarknadsförvaltningen har ett gemensamt bedömningssystem som används av parterna i samverkan. Systemet har funnits i ca 10 år. På Jobbtorgen arbetar de alla efter Support and employment. (Metoden bygger på stark koordinering av insatser med koppling till arbetsplatsen). Några har också börjat med IPS för de med mycket behov av vad de kallar socialpsykiatri.

BIP används men de har inte några utbildningar ännu. Samordningsförbundet kommer att kunna hjälpa till här.

15.1 Fortsatt arbete

För att kunna göra en korrekt jämförelse beträffande resurser och antal individer som får insatser behöver en djupare analys göras. Detta för att klargöra vad som räknas in i respektive insats/verksamhet. Men bedömningen är att de tillfråga kommunerna förmodligen har mer resurser inom arbetsområdet. Eftersom Stockholm är inne i en utvecklingsfas inom området kan ett utvecklingsarbete gynnas av samverkan med dem.

16. Tillgång till lika insatser inom socialtjänst 2025

Nedan presenteras utredarens tankar för att skapa möjlighet till lika insatser för individen samt organisation.

Redovisningen av socialtjänstens egen utförarverksamhet visar på vitt skilda resurser inom de olika förvaltningarna. Skälen till det finns inte utrymme att bedöma inom denna rapport**. S**ocialtjänstförvaltningarna är nya och mycket tid har gått åt till att formera och strukturera verksamheten. Arvet från de tio stadsdelsförvaltningarna har påverkat mycket.

Kompetenscenter (KC) har historiskt arbetat med individer som bedömts kunna ta ett arbete inom 18 månader. KC har nu börjat arbeta med de som har en mer komplex problematik. Även med denna fördjupning som KC´s nu gör kommer det att kvarstår grupper inom IFO vars behov inte tillgodoses enbart med KC.

*Genom KC:s organisering **ges lika stöd** till individer inom en målgrupp där man med ytterligare insatser och fördjupat stöd kan nå egenförsörjning.*

Eftersom KC i nuläget inte arbetar med lågtröskelverksamhet som exempelvis mobilisering är göteborgarens möjligheter till insats på individnivå väldigt olika i staden. På samma sätt är det med mångfacetterade koordinerade helhetslösningar. Detta redovisas i kapitel 4.

*Man kan därför konstatera att för individer med behov av lågtröskel verksamhet och/eller koordinerade helhetslösningar så finns det idag **väldigt olika tillgång** inom stadens socialtjänster***.**

Man kan förenklat rubricera lågtröskelverksamheten med två begrepp.

Mobilisera exempelvis för att få individen till basal aktivitet och börja se möjligheter och *Utreda* för att se om det över huvud taget finns någon arbetsförmåga. En verksamhet av denna karaktär har flera möjligheter. Individer kommer igång, får framtidstro och kan ta sig an nya utmaningar exempelvis genom KC eller Arbetsförmedlingen. Verksamheten blir ett stöd till ordinarie socialsekreterare i arbetet med att stödja sin klient. Det kan också medföra att individen får rätt försörjning. Här finns det tydliga verksamheter i Nordost och påbörjad insats i Centrum.

Det finns också behov av *nära mångfacetterade koordinerade insatser* för grupper med psykisk ohälsa och /eller beroendeproblematik Dessa insatser är utifrån individens problembild mycket personaltäta. Här finns IPS på Hisingen och Vamos (ESF) i Sydväst. Även Fler föräldrar i arbete (FFIA) bör nämnas här även om den verksamheten inte på något sätt kräver liknande resurser och arbetar med en delvis annan målgrupp.

Rapporten har inget svar på denna brist på lika insatser och föreslår därför ett utvecklingsarbete som ska styras av en *utvecklingsgrupp* under den befintliga Samordnings- och beredningsgruppen (SoB).

Utifrån individernas perspektiv behöver det finnas lika tillgång till insatser oberoende av var man bor och vilken insats som behövs.

Här behöver det arbetas med berörda nämnder eftersom Kommunstyrelsen inte har gett detta uppdrag. *Ett möjligt sätt att angripa frågan är att tänka ett utvecklingsarbete i två steg*. Detta för att relativt snabbt få en bas över staden som är lika för att sedan på djupet organisera en socialtjänst som ger lika insatser till alla göteborgare.

Följande tänk i två steg är utifrån utredarens betraktelse av nuläget inom socialtjänsten

Steg 1 är att utifrån dagens organisering och verksamheter skapa en bas som ger lika tillgång till insatser inom varje socialförvaltning. Inom steg 1 behöver man inte analysera volymbehovet i alltför för stor utsträckning. Viktigare att rusta socialförvaltningarna utifrån dagens situation skapa *lika möjligheter för socialförvaltningarna beträffande tillgång till verksamheter/insatser*.

Utvecklingsarbetet bör utgå från de verksamheter/insatser som finns i respektive förvaltning och se vad som behöver tillföras för möjlighet lika till insatser. Viktigt att nuvarande verksamheter inte glöms bort så att exempelvis Nordosts lågtröskelverksamhet ingår i utvecklingsarbetet. Utvecklingsarbetet behöver innehålla analys av vecka 40-mätningen och liknande aggregering av behoven som Hisingen gjort. Nya vecka 40-mätningen 2022 kommer att tillföra mer fördjupad information i detta arbete. Men utifrån det uttalade behov som socialtjänsten uttryckt vet man vilka insatser och verksamheter som behövs.

Organiseringen av de nya verksamheterna nämnda ovan bör vara organiserade i befintliga socialförvaltningar. Givetvis önskvärt med en tydlig koppling till KC´s organisation. En historisk backspegel ger att liknande verksamheter tidigare kan ha avvecklats av ekonomiska skäl. Vilket gjort att tillgången till verksamheterna över tid inte blivit lika i staden. *Betonar här att lika är tillgång till och inte hur man arbetar*. Här blir det givetvis lokala anpassningar. Därför bör man fundera på hur kopplingen till Arbvux ska se ut.

Ett exempel baserat på antalet långtidsförsörjningstagare (>10 månader) kan ge delningstalen. På Hisingen vill man ha lågtröskelverksamhet, i Sydväst vill man implementera Vamos (IPS), i Nordost finns ingen IPS-verksamhet. Det finns inte heller IPS-verksamhet i Centrum. De kan vara gynnsamt att Centrum och Sydväst tillsammans bygger lågtröskelverksamhet och IPS.

I detta initiala tänk pratar vi en blygsam utökning av tjänster. Storleken föreslås totalt vara 20–25 tjänster eller 12–15 mkr totalt över staden.

En ytterligare fördel med att ha dessa verksamheter i socialtjänsten gör att dockningen till KC kan stärkas. Dvs man får lika träffytor för samverkan

Nivå 2 likvärdig socialtjänst 2025 innebär ett betydligt större anslag där man utifrån fördjupad utredning av behoven utvecklar, ökar och förändrar de insatser som behövs. Detta för att nå *lika tillgång till insatser för alla individer 2025*. Ska socialtjänsten få rätt förutsättningar att halvera försörjningsstödet behöver det finnas tillräckliga resurser. Effektiviseringen genom automatiseringen behöver komma socialtjänsten till godo, Men eftersom det råder viss osäkerhet på hur stor den ekonomiska hemtagningseffekten blir behöver dialogen med den politiska nivån fördjupas.

I analysarbetet måste det ingå vilka volymer som diskuteras. De forskningsrön som finns inom områdena behöver integreras i de verksamheter och insatser som byggs upp. Samverkansperspektivet behöver struktureras och följas upp.

Det är med all säkerhet inte möjligt att arbeta med samtliga individer i Göteborg. Grupper med aktivt missbruk, pågående vårdinsatser, bostadslöshet och utsatt familjesituation är exempel på faktorer som påverkar och förmodligen inte gör insatser verkningsfulla i dagsläget. (Några av dessa individer kan arbetas med utifrån exempelvis IPS och kanske FFIA)

Det finns fördelar och nackdelar med central och lokal organisering. I Malmö har Arbetsmarknadsavdelningen lågtröskelverksamhet medan i Borås ligger den kvar inom socialtjänsten.

Viktigt att notera är att i kommunfullmäktiges budget för 2022 ges följande uppdrag till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning:

”*Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får i uppdrag att tillsammans med socialnämnderna ta fram en samlad behovsbild och kartläggning i syfte att utreda potentialen att förflytta människor till självförsörjning och peka på framgångsfaktorer i det arbetet.”*

Kopplat till detta politiska uppdrag som var uppe i kommunfullmäktige 25 november 2021 kring Arbetsrehabiliteringen organisatoriska hemvist finns följande punkt: *Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får uppdrag att i samverkan med socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen förbereda förändringen.*

Utifrån dessa politiska ställningstaganden bör Arbetsmarknad och vuxenutbildning ta på sig koordineringsansvaret i det fortsatta utvecklingsarbetet här. Men för att utvecklingen som beskrivits beträffande steg1 och steg 2 ska ske krävs det att samtliga parter går in i utvecklingsarbetet med samma vilja att åstadkomma verklig förändring.

17. Analys

Nedanstående analys är utredarens. Texten bygger på dialog med socialförvaltningarna och den har också varit ute för synpunkter.

Viktigt att ha med sig historien och den samhällsförändring som skett de senaste åren. Det är idag betydligt lättare att få arbete och de som söker försörjningsstöd har ofta mer komplex problematik och längre väg till egenförsörjning. Nu har dessutom Arbetsförmedlingen kommit med mycket offensiva insatser.

En stor viktig skillnad finns i tolkningen av Kompetenscenters (KC) uppdrag utifrån vad socialtjänsten vill ha och de politiska uppdrag som KC fick vid starten 2015. Eftersom bilden skiljer sig har det ibland gett upphov till frustration och missförstånd mellan parterna. Socialtjänstens avdelningschefer anser att KC inte möter upp de behov av insatser som klienterna har. De menar att bedömningarna överprövas vid intagen till KC. Enhetscheferna har en delvis annan bild. Där det finns det en välutvecklad samverkan och god samsyn kring vilka som ska komma till KC. Det hindrar inte att man vill få fler in till KC eftersom det inte finns någon annan verksamhet.

Kompetenscenter håller nu på att förändra och bredda sin verksamhet. Arbetet är påbörjat och redan nu arbetar verksamheten på ett delvis nytt sätt med personer som har behov av ett utökat stöd. Verksamheten kommer framöver ha möjligheter att arbeta med individer med mer komplex problematik men också med fler utgångar för att nå egenförsörjnings. Det är viktigt att samverkan med socialtjänsten är god. Eftersom det ibland kan vara att bilderna av individens möjligheter skiljer sig behöver trepartssamtal användas för alla med komplex problematik. Speciellt viktigt är det nu när man gemensamt definierar målgruppen. *Den modell som FFIA utvecklat med strukturer för trepart och tydlig ansvarsfördelning är ett mycket gott exempel.*

Arbetsförmedlingens nya insatser genom KROM har redan påverkat inflödet till KC. Det fortfarande osäkert hur stora effekterna över tid kommer att bli. Det finns inte heller någon analys gjord för de som inte får fortsätta inom KROM efter ett år. (Exempelvis om stödbehovet är för stort). Individerna kan då komma tillbaka till KC. Det ställer stora krav på KC att vara flexibel och anpassa verksamheten utifrån yttre faktorer. Det finns en längtan från socialförvaltningarna att få stöd av KC i samverkan med AF inom detta område. Det är många leverantörer inom KROM och det kan vara svårt att helt ha kontroll på logistiken.

Det stora bakomliggande problemet inom Arbetsrehabiliteringen är att det finns väldigt få andra insatser för socialtjänstens klienter förutom KC. Gemensamt mellan de två områdena inom Arbvux (Kompetenscenter och Centrum för arbetsmarknadsanställningar) kan man arbeta med storleksordningen 3500 personer per år (inklusive nya KC SFI). Enligt vecka 40-mätningen är det cirka 7800 (>10 månader) personer inskrivna på socialtjänsten och nästan lika många som har en inskrivningstid 1–9 månader. De få egna utförarverksamheter som finns i socialtjänsten omfattar storleksordningen 700 individer per år. Tror man

vågar säga att bristen på insatser och verksamheter är främsta grogrunden till missnöjet inom socialtjänsten. Då riskeras det att man kanalisera sitt eventuella missnöje gentemot den enda externa (kommunala) part som idag finns. Detta utan att negligera de gånger KC upplevs ha överprövat.

Givetvis behöver KC utveckla verksamheten för att möta fler och fylla sina platser. Det gäller både beträffande kompetens och insatser. Vad som är viktigt att ha med sig är att det därmed riskerar att bli ett mindre utflöde mot arbete och studier från verksamheten. Individer med komplex problematik har generellt en längre resa att göra.

Förslaget att kring skrivningen av reglementet där kap 4 §4 är vattendelare för inflödet till KC menar utredaren är begränsande för utvecklingsarbetet. Detta blir än mer tydligt när nu KC förändrar sin verksamhet och AF:s nya insatser intensifieras.

Det är väldigt olikt i staden beträffande socialtjänstens egna utförarverksamheter. Här nedan är de klustrade inom två olika grupper av verksamheter.

Den ena är utifrån Mobiliserande-Utredande karaktär. Här finns det i Nordost välutvecklade verksamheter (som också är förberedande). Centrum har en mindre påbörjad verksamhet. I Sydväst och på Hisingen finns ingen verksamhet av denna karaktär.

Den andra är där man fokuserar på färre individer och sätter tydligt in koordinerade insatser. Man stöttar individen på många olika sätt i ett sammanhang. Här arbetar man med IPS eller IPS-inspirerade metoder. Individer har sammansatt problematik. IPS är en evidensbaserad metod där målgruppen har psykisk ohälsa och/eller beroendeproblematik. IPS finns välutvecklat på Hisingen och i EFS-form i Sydväst. Dessa målgrupper är mycket svåra att stötta om inte dessa metoder används. Kan tyckas kostsamt men utifrån ett individ- och samhällsperspektiv är alternativet betydligt dyrare.

Hit kan man också räkna FFIA även om den verksamheten i mycket inte kräver mer resurser (något mer inom socialtjänsten men inte mer per ärende hos KC). FFIA är en pilotverksamhet som initialt gett mycket goda resultat och visat på bra samverkan. Sidoeffekterna blir mycket stora för familjerna om föräldrar når egenförsörjning.

Målet bör vara att uppnå tillgång till lika insatser inom socialtjänsten utifrån ett individperspektiv. Ovanstående verksamheter kan initialt vara en plattform för vidare utvecklingsarbete. En prioritering av vilka grupper som gynnas av insatser och vilken ekonomi som är realistisk behöver tas fram. Detta kan ske stegvis (Steg 1 och Steg 2) för att uppnå lika insatser för individer inom socialtjänsten som beskrivits tidigare i kap 16.

Det som organiseras inom steg 1 bör organiseras relativt snabbt. Analysen bygger på kunskap och erfarenheter som redan finns inom socialtjänsten. Fördelen att ha en plattform med lika tillgång på insatser inom staden är att den kan nyttjas bredare i djupare analyser inför nästa steg. (Steg 2).

Kopplingen till det lokala perspektivet kan organiseras på samma sätt som nuvarande KC organisation. Här är det viktigt att inkludera befintlig verksamhet inom socialförvaltningarna. Det gäller framför allt Nordosts olika verksamheter. Här finns det beprövade insatser och en i detta sammanhang ganska stor organisation. (ca 25–30 medarbetare och två enhetschefer). Nordost har också förberedande verksamheter som till olika stor del liknar KC´s kommande verksamhet. Här behöver funderas på framtida organisering

Andra behov som socialtjänsten lyfter fram är bristen på tillgång till riktade specifika insatser. Det råder stor brist på tillgången till exempelvis arbetsförmågebedömning. Utifrån att man ofta inom socialförvaltningarna har underskott inom försörjningsstödet riskerar budgeten för insatser att minska eller helt enkelt tas bort. Socialtjänsten stöder en transparent central hantering och att budget avsätts för en del av dessa insatser. Det vore dessutom bra för att säkra tillgången och stärka likheten över staden. Utformningen styrs av de lokala behoven men tillgången till insatser och stöd ska så långt det är möjligt vara lika.

Extern finansiering är en väsentlig möjlighet för socialtjänsten. Dels för metod- och verksamhetsutveckling, dels för tillskott av insatser. Det lokala perspektivet är viktigt utifrån det tar stor hänsyn till individernas kontext. Ett centralt perspektiv möjliggör bättre ett hela-staden-perspektiv och större möjligheter att implementera på ett likvärdigt sätt. Tre av fyra socialförvaltningar och Arbvux föredrar ett centralt perspektiv men betonar fördelar med lokalt perspektiv. En partsammansatt arbetsgrupp behöver arbeta fram en modell.

Enligt samtliga som deltagit i framtagandet av denna rapport behöver BIP (Beskæftigelses Indikator Projektet, översatt: Jobb/sysselsättnings Indikator Projektet Aarhus Universitet och Veaksthusets Forskningcenter) implementeras i samtliga berörda verksamheter. För att detta ska ske behöver insatser sättas in nu. Verksamhetsplaner och styrdokument ska genomsyras av BIP:s tänk. Kompetensutveckling behöver riggas. På samma behöver Bedömningsstödet som bygger på BIP implementeras med kompetensutveckling när det är fastlagt. Återigen faktorer som strävar mot likvärdighet i staden. Utbildningen bör ske gemensamt för berörda inom socialtjänsten och Arbvux.

Behovet av gemensamma begrepp har lyfts av några få. Men på frågan finns behovet där. OSA-verksamheter är en välfungerande bra mellanstation för många av socialtjänstens individer. Det verkar som denna möjlighet inte är utvecklad fullt ut. Här lyfts det behov på tillgång av platser från två socialförvaltningar. Ena är de med missbruksproblem andra är de som behöver insats efter IPS. Båda grupperna kan ha god nytta av OSA

FINSAM:s samverkan med Arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialtjänsten är viktig. Rapportens bedömning efter samtal med parterna är att samverkan behöver intensifieras. Eftersom FINSAM har fyra unika ägare är förutsättningarna något mer komplexa. Ett exempel på utvecklad samverkan är Borås där FINSAM har finansiering i lågtröskelverksamheterna. Det betyder att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen också har tillgång till dessa verksamheter. Kommentaren ska ses som ett inspel inte ett förslag.

När nu det framkommit ett antal behov behöver processen fortsätta. Eftersom stadsledningskontoret och kommunstyrelse i nuläget inte är en part i arbetet behöver berörda nämnder och förvaltningar ta starka initiativ och själva utföra det fortsatta arbetet. I det behövs en utvecklingsgrupp med starka mandat formeras. Lämpligt att Arbvux tar initiativ till detta.

Det stärks av kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 kring samlad behovsbild och kartläggning i syfte att förflytta människor till självförsörjning, som nämndes i föregående kapitel.

Utifrån en enkel omvärldsanalys så kan man försiktigt konstatera några slutsatser.

- Samlokalisering gynnar samverkan (Borås, Malmö)
- Gemensam budget där överskott används för att utveckla det gemensamma arbetet skapar frihetsgrader och utvecklingspotential (Borås)
- Samtliga tillfrågade städer har förmodligen mer resurser i form av medarbetare för området jämfört med Göteborg. (Djupare utredning behövs)

18. Slutsatser

Här betonas att det är utredarens definierade slutsatser men de bygger på de behov förvaltningarna uttalat. Slutsatserna ska ses som förslag som Samordning och Beredningsgruppen (SoB) behöver prioritera och resurssätta (om man finner dem goda)

Det finns också behov av att lyfta vissa av de behov och förslag man preciserar till den politiska nivån. Initialt är det berörda nämnder. Men om man (SoB) vill gå vidare med exempelvis Steg 2 processen i kap 16 behöver förslagen förankras i KS och KF.

Slutsats 1

För att kunna hantera de förslag (som finns här i slutsatserna) som SoB vill gå vidare med behöver en utvecklingsgrupp formeras. Utvecklingsgruppen ska vara underställd SoB. Tydligt uppdrag behöver formuleras och arbetsgrupper kan tillkomma. Ett *processtöd* till utvecklingsgruppen behöver finnas. (Utkast på uppdrag finns som bilaga) Utvecklingsgruppen förbereder prioriterande ärenden för beslut i SoB. I vissa fall kan det bli behov beslut på direktörsnivå och/eller på nämndnivå. Men vissa av förslagen i slutsatserna kan beslutas om inom SoB. Betonar att det är SoB som prioriterar.

Slutsats 2

Kompetenscenters nya arbetssätt och utvecklade stöd behöver kommuniceras tydligt till de olika socialförvaltningarna. För att gemensamt kunna definiera målgrupper och insatser behöver trepartssamtal vara obligatoriska för individer med komplex problematik vid inskrivning på KC. Här ska därefter finnas tydlig ansvarsfördelning.

Slutsats 3

En organisation behöver formeras hos Arbvux för att kunna utgöra en central instans för *extern finansiering*. Denna funktion ska vara central ägare enbart för insatser inom arbetsmarknadsområdet där förväntan på implementering i staden finns. Det är viktigt att den formeras i samverkan med socialförvaltningarna. Idag finns det personer med god eller mycket god kompetens på Arbvux men ingen organisation för ett sådant uppdrag. En arbetsgrupp behöver formeras.

Slutsats 4

Kompetensutveckling i bedömningsstöd och BIP i samverkan behöver sjösättas så snart det går. Nyttigt att inkludera samverkansutbildningar i detta.

Slutsats 5

Det finns ett tydligt behov av att utöka med ett OSA-lag. Mobilisering av kommunala platser behöver i så fall utföras.

Slutsats 6

En organisation/funktion för insatsförstärkningar behöver organiseras och resurs sättas inom Arbvux.

Slutsats 7

En arbetsgrupp för att ta fram en tydlig begreppskatalog utifrån kap13 behöver formeras.

Slutsats 8

Ett utredningsarbete beträffande *tillgång till lika insatser inom socialtjänsten* behöver startas. Initialt för att skapa lika förutsättningar beträffande utförarverksamheter (Steg 1). Därefter se över utvecklingsmöjligheter för att en mer lika verksamhet för individerna (Steg 2).

För att kunna ta sig an dessa utmaningar behöver det formeras en *utvecklingsgrupp* med starka mandat. Minst en avdelningschef från socialtjänsten och avdelningschefen på Arbvux ska ingå. En direktör från socialtjänsten och direktören för Arbvux bör knytas till gruppen (adjungeras). En enhetschef från varje socialförvaltning som inte har en avdelningschef med ska ingå. De två områdescheferna på Arbvux behöver ingå. FINSAM:s förbundschef behöver adjungeras till gruppen. Klokt är att inkludera en planeringsledare från enheten *Stadenövergripande kunskapsstöd och utveckling* (SKU) i gruppen. De arbetar med statistik och analys. Även värdefullt med att processledaren för *plattformsarbetet* ingår. Det senare för att knyta ihop det övriga arbete som ingår i likvärdig socialtjänst. Viktigt att deltagarna har mandat från sina respektive organisationer så mötena blir handlingskraftiga. Utvecklingsgruppen behöver vara en ledningsgrupp så att det som bereds i gruppen är verkliga, konkreta och genomförbara förslag till SoB gruppen.

Tidsplan för arbetet med punkterna bör tidsättas, utföras och koordineras i den takt som förvaltningarna orkar med. Förslag på tidsplan blir en bilaga. Utkast på utvecklingsgrupp läggs som bilaga

Bilagor

Bilaga 1 Politiska beslut

Bilaga 2 Utkast på förslag till uppdrag för utvecklingsgrupp

Bilaga 3 Utkast till förslag på tidsplan

Göteborgs Stad

Datum 2023-03-28
Diarienummer 0198/23

Handläggare: Carina Falkewall, Maria Emanuelsson
Telefon: 031-365 00 00 (växel)
E-post: karina.falkevall@arbvux.goteborg.se

Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige 2022-04-28 § 28 om reviderat reglemente

Ärendet

Begäran från stadsledningskontoret om att arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen ska inkomma med underlag kring de uppdrag som kommunfullmäktige beslutade 2022-04-28 § 28 om reviderat reglemente. Förändring i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildnings reglemente innebär att nämnden ”*ansvarar för att verkställa socialnämndernas beslut enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen om deltagande i anvisad praktik, kompetenshöjande verksamhet eller annan insats som syftar till självförsörjning. Vid verkställandet fullgör nämnden socialtjänstuppgifter.”*

Socialförvaltningarna och arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen (Arbvux) har uppdragen gemensamt och lämnar ett gemensamt underlag.

Bakgrund

I början av 2022 genomfördes en genomlysning av samverkansformer och samverkansmandat samt en beskrivning av insatser inom de fyra socialförvaltningarna och Arbvux. Arbetet finns beskrivet i ”*Rapport för att stödja nyordningen av arbetsrehabiliteringens organisatoriska hemvist”.* Utifrån rekommendationer i rapporten har prioriteringar gjorts och en plan för arbetet tagits fram. Samordnings- och beredningsgruppen fick ett uppdrag av samtliga direktörer och bildade en utvecklingsgrupp för att omhänderta uppdraget. I utvecklingsgruppen ingår bland annat avdelningschefer för försörjningsstöd från samtliga socialförvaltningar och Arbvux samt utvecklingschef FINSAM. Arbetet sker i samverkan för att genomföra KF-uppdraget *Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får i uppdrag att fortsätta utveckla arbetet med arbetslivsinriktad rehabilitering tillsammans med berörda nämnder. Nämnden får samordningsmandatet att anskaffa arbetslivsinriktade tjänster från externa aktörer inkl. idéburen sektor utifrån behov.* Arbetet med arbetslivsrehabilitering behöver innehålla ett förtydligande av hanteringen av beslut enligt SoL 4 kap. 4 §.

Under förra året breddade Kompetenscenter sin målgrupp och påbörjade ett förändrat arbetssätt med syfte att kunna ge insatser till personer med behov av stöd längre än de tidigare beslutade 18 månaderna. Ett arbete påbörjades även med att skriva in försörjningsstödstagare som studerar SFI i verksamheten. Nya insatser har tagits fram och verksamheten har nu även kompetens i form av arbetsterapeuter för att möta nya deltagares behov.

Sedan juli 2022 har nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildnings ett nytt reglemente där nämndens ansvar tydliggörs i utförandet av socialtjänstlagen (SoL) 4 kap. 4 §. Nämnden kan verkställa samtliga beslut om insatser enligt SoL 4 kap. 4 § för socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen.

Samverkan

Socialförvaltningarnas avdelningschefer för försörjningsstöd och Arbvux avdelningschef för arbetsmarknad har tagit fram ett gemensamt underlag för att lämna svar på resultatet av ett reviderat reglemente för nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Verksamhetsutvecklare från socialförvaltningen sydväst och utvecklingsledare för stadenövergripande kunskapsstöd och utveckling har konsulterats gällande statistikuppgifter i Treserva.

Uppdrag

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 som beskriver om det finns ärenden som avslutats i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning men där de aktuella personerna inte blivit självförsörjande och haft fortsatt behov av försörjningsstöd

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på hur lång den genomsnittliga tiden i försörjningsstödet har varit innan beslut om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering fattas

Kommunstyrelsen får i uppdrag att återkomma senast i juli 2023 med eventuella förslag på justeringar i syfte att säkerställa såväl likvärdighet i staden såsom att fler personer får tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på det reella utfallet i form av antalet deltagare och antalet beslut på föreliggande ändring i reglementet Göteborgs Stads nämnd för arbetsmarknad och vuxenutbildning tillsammans med jämförande statistik från tidigare reglemente

Uppföljning av uppdrag

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 som beskriver om det finns ärenden som avslutats i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning men där de aktuella personerna inte blivit självförsörjande och haft fortsatt behov av försörjningsstöd

Det finns deltagare som avslutas i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning och som fortsatt behöver försörjningsstöd. Under 2022 avslutades totalt 602 deltagare från

Kompetenscenter. Av dem blev 61 procent självförsörjande genom arbete, studier eller andra medel.

177 personer avslutades i nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning för att de har behov av stöd eller insats som inte kan tillgodoses inom Kompetenscenters arbetsmarknadsinriktade uppdrag. Denna avslutsorsak utgjorde cirka 30 procent av det totala antalet avslut som gjordes inom Kompetenscenter under 2022.

Det var bland annat insatser av mer behandlingsinriktad karaktär (60 personer) som behövdes för personer i denna avslutskategori. Deltagare som hade ”Behov av stöd från annan instans” behövde mer stöd och hade omfattande psykisk ohälsa eller en diagnos som hindrade personen att vara på Kompetenscenter. Deltagarna kunde även ha en omfattande fysisk ohälsa med kontakt eller behov av kontakt med vården som påverkade deltagarens möjlighet att delta i aktivitet. En del deltagare hade även ett aktivt missbruk och där missbruket satte stopp för att delta i aktivitet. Det är oerhört viktigt att individen får rätt till den insats som man har behov av. En individuell bedömning görs alltid av socialtjänsten med utgångspunkt i deltagarens behov och förutsättningar för att nå sysselsättning. Överlämning av deltagare från Kompetenscenter till socialtjänsten sker i samverkan.

En annan grupp var de deltagare (42 personer) som fick insatser och rustades på Kompetenscenter för att kunna gå vidare till Arbetsförmedlingens Kundval Rusta och Matcha. Dessa personer kunde enligt gällande regler inte vara aktuella på Kompetenscenter samtidigt som de hade en insats från Arbetsförmedlingen, därför måste de avslutas.

Vidare fanns en grupp som inte följde planeringen eller som hade fullföljt planering och fick en ny planering (36 personer). Det var personer som inte hörts av eller som hade behov av att, i samråd med socialtjänsten, få en ny planering.

Socialtjänsten återkallade uppdrag (8 personer) och några deltagare gick på föräldraledighet (10 personer). Två deltagare fick studera med försörjningsstöd. Övriga deltagare (19 personer) flyttade, bytte Kompetenscenter (ny handläggare ska godkänna planeringen) samt andra orsaker.

Arbvux och socialförvaltningarna behöver fortsätta utveckla samarbetet med fokus på parallella insatser som kan utföras av flera instanser eller huvudmän. Det kommer att öka förutsättningarna att vara inskriven på Kompetenscenter även om man har andra behov.

I socialtjänstens verksamhetssystem Treserva registreras inte ärenden som avslutats hos Kompetenscenter för att de inte kunnat tillgodogöra sig arbetsmarknadsinsatser. Därför finns ingen statistik att inhämta från Treserva.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på hur lång den genomsnittliga tiden i försörjningsstödet har varit innan beslut om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering fattas

I socialtjänstens verksamhetssystem Treserva är det inte möjligt att se hur lång den genomsnittliga tiden i försörjningsstödet varit innan beslut fattas om deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering. I nuläget finns ingen rutin om att registrera beslut i Treserva kopplat till verkställighet av arbetslivsinriktad rehabilitering SoL 4 kap. 4§. Bristen på statistik kan också handla om konfigurering i verksamhetssystemet.

Det är dock möjligt att mäta hur lång period individen varit aktuell innan beslut om insats på Kompetenscenter fattats. Det kan vara möjligt att bygga in statistik om genomsnittstid i beslutsstödet men det måste undersökas först.

ÅR	2020	2021	2022
Antal månader i försörjningsstöd innan beslut om insats på KC	24	23	30

Statistik från verksamhetssystemet Treserva

Den genomsnittliga tiden kan upplevas som lång innan den enskilde får insats via Kompetenscenter. Genomsnittstiden kan påverkas av bland annat föräldraledighet, SFI-studier (Kompetenscenter SFI implementerades under 2022) eller sjukskrivning. Personen kan också ha haft annan insats i socialtjänstens regi eller deltagit i ESF-projekt.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att återkomma senast i juli 2023 med eventuella förslag på justeringar i syfte att säkerställa såväl likvärdighet i staden såsom att fler personer får tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering

Under 2022 startade en utvecklingsgrupp för att samverka i arbetet med KF:s uppdrag *Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning får i uppdrag att fortsätta utveckla arbetet med arbetslivsinriktad rehabilitering tillsammans med berörda nämnder. Nämnden får samordningsmandatet att anskaffa arbetslivsinriktade tjänster från externa aktörer inkl. idéburen sektor utifrån behov.* Detta uppdrag hänger mycket väl samman med uppdraget att återkomma med eventuella förslag på justeringar i syfte att säkerställa såväl likvärdighet i staden såsom att fler personer får tillgång till arbetslivsinriktad rehabilitering. Uppdrag kring arbetslivsinriktad rehabilitering återrapporteras i samband med delårsrapport per augusti.

Arbvux och socialförvaltningarna har tillsammans arbetat med hanteringen av beslut enligt SoL 4 kap. 4 § för att utforma en likvärdighet i staden. Personer i behov av arbetsrehabiliterande insatser ska få likvärdiga bedömningar och beslut. Individerna ska ha tillgång till likvärdiga insatser och i större utsträckning ska fler individer få tillgång till insatser. För socialtjänstens del kommer automatiseringen att bidra till ökad samverkan utifrån ett individperspektiv då de i större utsträckning kommer att kunna fokusera på ett klientnära arbete.

I remissvaret inför KF:s beslut om Arbvux regementsförändring ansåg socialförvaltningarna att det var för en för snäv målgrupp utifrån deras bedömningar kopplat till SoL 4 kap. 4 §. Under det gemensamma arbetet har parterna kommit överens om en modell som innebär en tolkning av SoL 4 kap. 4 § där en vidare målgrupp ryms. Modellen bygger på ett arbete som Eskilstuna kommun har tagit fram. Utifrån det bedöms regementsförändringen kunna kvarstå, samtidigt som socialtjänstens synpunkter har

omhändertagits. I denna modell har behovet av motprestation vävts in så väl som aktivitetsplikten som utreds nationellt. För individen är det viktigt att det kopplas till att ”alla har rätt att få ett arbete…” Denna rätt finns i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna (artikel 23).

Slutsatsen utifrån samverkan är att det behöver utformas en modell för de personer i behov av insatser enligt SoL 4 kap. 4 § såväl som de som behöver insatser med beslut enligt SoL 4 kap. 1§.

I stadens utvecklingsgrupp pågår ett arbete parallellt med att se över stadens tjänsteutbud. Detta för att kunna kartlägga bland annat vilka insatser finns, vem erbjuds dessa insatser, är det fler aktörer som utför samma insatser med mera. Kartläggningen blir ett underlag för att se över stadens insatser för att kunna erbjuda alla göteborgare likvärdiga insatser. Utbudet enligt SoL 4 kap 4 § kommer att samlas hos Arbvux. Idag utförs en del av dessa insatser inom några socialförvaltningar.

Socialförvaltningarna har på ett övergripande sätt delat statistik med Arbvux. Det innebär att ett gemensamt arbete med resultatet av vecka 40-kartläggningen kunnat genomföras. Dock behövs en fördjupad behovsanalys göras utifrån individens behov med särskilt fokus på parallella insatser. Utifrån det kommer insatsbehov och kompletterande insatser definieras, både utifrån SoL 4 kap 4 § och SoL 4 kap. 1§.

Socialförvaltningarna och Arbvux har också samverkat kring beslutsstöd och bedömningsstöd, vilket ger en samlad gemensam behovsbild. Det innebär att förvaltningarna kan intensifiera arbetet med försörjningsstödstagares behov för att komma i arbete, studier eller annan sysselsättning. Det betyder också att möjlighet till ökad likvärdighet i handläggningen.

Under de senaste åren har behovet av ekonomiskt bistånd minskat markant. Inflödet till försörjningsstöd är lågt och många har kommit ut i arbete på grund av högkonjunktur och olika insatser. De personer som finns kvar i försörjningsstöd har mer omfattande behov av insatser och ofta av parallella insatser från flera huvudmän.

ÅR	**2020**	**2021**	**2022**
Antal hushåll med försörjningsstöd	14 197	13 478	11 397
Antal personer med försörjningsstöd	15 718	14 930	12 634

Statistik från verksamhetssystemet Treserva

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnderna återkomma med en rapport senast i juli 2023 på det reella utfallet i form av antalet deltagare och antalet beslut på föreliggande ändring i reglementet Göteborgs Stads nämnd för arbetsmarknad och vuxenutbildning tillsammans med jämförande statistik från tidigare reglemente

I samverkan mellan socialförvaltningarna och Arbvux har det framkommit att det inte finns en enhetlig hantering av SoL 4 kap. 4§ vilket kan påverka implementeringen av Arbvux nya reglemente. Det pågår ett förvaltningsgemensamt utvecklingsarbete för att uppnå målet med Arbvux nya reglemente.

I socialtjänstens verksamhetssystem Treserva registreras inte samtliga beslut om behov enligt SoL 4 kap 4§ utifrån Arbvux nya reglemente och därför saknas jämförande statistik. Vidare är det fler aktörer som kan ge insatser enligt SoL 4 kap. 4§ och vissa socialförvaltningar har också egna verksamheter som utför insatser för deltagare i behov av insats enligt SoL 4 kap. 4§. Socialtjänsten har identifierat brister i registreringen i Treserva och det handlar både om rutiner och konfigurering.

Under 2022 har det totalt varit 1237 personer inskrivna på Kompetenscenter. Under hösten har inflödet ökat och samma trend syns även första kvartalet 2023. I mars 2023 har redan 817 personer blivit inskrivna. Då Kompetenscenter inte har registrerat deltagarens beslutsgrund kan sifforna i tabellen nedan inte särskilja om deltagare har ett beslut enligt SoL 4 kap. 4§ eller SoL 4 kap. 1§. Kompetenscenter arbetar med deltagare utifrån båda beslutsgrunderna.

ÅR	Jan 2022	Jan 2023
Antal inskrivna deltagare på KC	515	703

Statistik från verksamhetssystemet GWA inom Arbvux

Utifrån socialtjänstens kategorisering av behov, i vecka 40-kartläggning, finns fortfarande fler individer som skulle kunna få insatser via Kompetenscenter. Utifrån underlaget från mätningstillfället (i oktober förra året) framkommer att cirka 1800 personer kan vara aktuella för insatser via Arbvux. Förvaltningarna kommer att fortsätta arbetet med att utveckla den gemensamma behovsanalysen.

Arbetet framöver

Samverkan mellan socialförvaltningarna och Arbvux fortgår för att optimera insatser och att säkerställa att alla deltagare förflyttas närmare arbetsmarknaden och egen inkomst. Under förra året breddade Kompetenscenter sin målgrupp och påbörjade ett förändrat arbetssätt med syfte att kunna ge insatser till personer med behov av stöd längre än de tidigare beslutade 18 månaderna. Nya insatser har tagits fram och det har också inneburit nya arbetssätt. Resultatet av detta arbete är att fler personer kan få insatser från Kompetenscenter och att fler personer kan få parallella insatser.

Socialtjänstens nyttorealisering kring automatiseringen visar att tid kommer att frigöras för handläggare. Denna tid behöver nyttjas för individer med behov av samverkan från flera parter. Det är en framgångsfaktor att myndighetsutövare finns med i flerpartssamtal i den gemensamma uppföljningen. Ett exempel på detta är Fler Föräldrar I Arbete (FFIA)

där socialtjänsten och Kompetenscenter har ett mycket nära samarbete kring hela familjens förutsättningar så att fler föräldrar kan få ett arbete.

I staden har det inte funnits en enhetlig hantering av beslut enligt SoL 4 kap. 4§ men under arbetets gång har det visat sig vara en central fråga. Därför finns nu ett framtaget material för att särskilja beslutsgrunderna. Arbvux har fått ansvaret att verkställa socialnämndernas beslut enligt SoL 4 kap. 4 § om deltagande i anvisad praktik, kompetenshöjande verksamhet eller annan insats som syftar till självförsörjning. Men Arbvux ska också ta de initiativ som behövs för att främja sysselsättningssituationen och då finns möjligheten att i samverkan med socialtjänsten ta fram insatser enligt SoL 4 kap. 1 §. I dess fall handlar det nästan uteslutande om parallella insatser.

Arbetet fortgår med att utveckla arbetssätt kring arbetslivsinriktad rehabilitering tillsammans med socialförvaltningarna. Utvecklingsarbetet behöver fortgå under hela 2023. Många frågor behöver tydliggöras. Det kräver mycket samverkan och en arena (utvecklingsgruppen) har skapats för att omhänderta frågan.

Det finns stora möjligheter att utveckla registreringen i socialtjänstens verksamhetssystem Treserva för att exempelvis kunna följa personer i behov av arbetslivsinriktad rehabilitering Ett sådant utvecklingsarbete är redan identifierat av socialförvaltningarna och kommer att påbörjas. Det kan dock vara en svårighet att ta fram aggregerade data för hela staden då GDPR måste beaktas.

För socialförvaltningarna och Arbvux

Maria Balaban Avdelningschef försörjningsstöd socialförvaltningen Hisingen

Jörgen Larzon Avdelningschef vuxen och försörjningsstöd socialförvaltningen Sydväst

Fredrik Nilsson Avdelningschef vuxen och försörjningsstöd socialförvaltningen Centrum

Bjarne Öhman Avdelningschef vuxen och försörjningsstöd socialförvaltningen Nordost

Carina Falkewall, Avdelningschef arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen

Göteborgs Stad

Rapport

Uppföljning av Göteborgs stads Friluftsprogram 2018-2025

2022-12-19

Innehåll

1 Bakgrund ... 3
1.1 Göteborgs stads Friluftsprogram 2018-2022 ... 3
1.2 Uppföljning av programmet ... 3
2 Syfte ... 4
3 Friluftslivets utveckling 2018- 2022 ... 4
3.1 Besökarstudier ... 4
3.2 Erfarenheter av friluftslivets utveckling och framtida utvecklingsscenarier ... 5
3.2.1 Erfarenheter i Göteborg och närområden ... 5
3.2.2 Utveckling av friluftslivet – scenarier och hot ... 6
4 Uppföljning och fortsatt arbete ... 7
4.1 Säkerställande av större naturområden och bostadsnära park- och naturområden ... 8
4.2 Säkerställande av gröna kilar och blågröna stråk och utveckling av kopplingarna mellan dem. ... 9
4.3 Förbättrat underhåll och drift av friluftsanläggningar ... 9
4.4 Nyanläggning för att till exempel kanalisera utövare av olika aktiviteter samt möta nya krav och behov ... 9
4.5 Genomföra åtgärder enligt riktlinjen för tillgänglighet i parker- och naturområden – utveckling av entréer är ett fokusområde10
4.6 Utveckling av kommunala badplatser ... 10
4.7 Hållbart friluftsliv: påverkan på miljö och natur, klimatanpassningar, hållbart resande ... 11
4.8 Kunskapshöjning och information ... 11
4.9 Ökad kunskap om besökare och aktiviteter ... 12
4.10 Inspiration och vägledning för att nå både gamla och nya målgrupper ... 13
4.11 Involvera civilsamhället i högre grad: ökat stöd till friluftsföreningar, former för volontärskap ... 14
5 Sammanfattning och slutsatser ... 15
6 Bilagor ... 16
7 Källor i urval ... 16

1 Bakgrund

1.1 Göteborgs stads Friluftsprogram 2018-2022

Göteborgs stads Friluftsprogram antogs av kommunfullmäktige år 2018. Friluftsprogrammet tar avstamp i de tio nationella målen för friluftsliv ochbeskriver hur dessa ska nås i Göteborgs stad. Målet för friluftsprogrammet är : *Göteborg ska vara en stad med ett levande och varierat friluftsliv.* Friluftsprogrammet skall också bidra till ökad folkhälsa, integration och ett rikare kulturliv.

För att uppnå målen innehåller friluftsprogrammet sex strategier;

1. **Prioritera** aktiviteter som många enkelt kan ta del av, tillsammans med aktiviteter med riktat jämlikhetsfokus, för att nå så många som möjligt. Prioritera aktiviteter som sker på naturens villkor och som är lätta att samordna.

2. **Säkerställa** tillgången till både större naturområden, liksom mindre platser för det nära och vardagliga friluftslivet i stadsplaneringen. Tillgång till större naturområden och platser är förutsättningen för att kunna utöva friluftsliv.

3. **Utveckla** upplevelsekaraktärer och tillgängligheten i naturområden och parker för att skapa ett varierat utbud som lockar till utevistelse.

4. **Vårda** naturen både för användbarhet och biologisk mångfald, så att variationsrika och attraktiva områden skapas.

5. **Informera** om Göteborgs Stads områden och anläggningar för friluftsliv. Informera om allemansrätten för att säkerställa att friluftslivet sker på naturens villkor.

6. **Involvera** föreningsliv och ta tillvara på personligt engagemang, som bidrar till att skapa intresse för friluftsliv hos fler göteborgare och besökare.

1.2 Uppföljning av programmet

Park- och naturnämnden är ansvarig för att uppföljning skall ske utifrån strategierna och kommande handlingsplaner.

Uppföljning skall ske två gånger under perioden år 2018-2025. Fritidsvaneundersökningar och medborgaenkäter är exempel på metoder för uppföljning, med även andra sätt kan komma i fråga.

Uppföljningen har gjorts med hjälp av olika underlag: En nationell enkätundersökning över svenskarnas friluftsliv genomfördes år 2018, Länsstyrelsens regionala handlingsplan för friluftslivet – Västra Götaland 2021-2026, forskningsstudier, styrdokument i staden, park-och naturförvaltningens synpunktshantering samt insamling av uppgifter från tjänstepersoner i staden, föreningar och andra aktörer.

2 Syfte

Syftet med rapporten är att översiktligt redogöra för utvecklingen av friluftslivet generellt i landet och specifikt i Göteborg från 2018 tills idag samt att på en mer detaljerad nivå redovisa urval av åtgärder som gjorts i Göteborg kopplat till de sex strategierna under samma tid. Rapporten redovisar även utvecklingsområden att fokusera på under fortsatt programtid.

3 Friluftslivets utveckling 2018- 2022

3.1 Besökarstudier

En nationell enkätundersökning över svenskarnas friluftsliv genomfördes år 2018. Resultaten visar att i stort sett alla svenskar ägnar sig åt friluftsliv i någon form; fler kvinnor är oftare ute än män liksom fler svenskar som vuxit upp i Europa (inklusive Sverige) jämfört med de som själva eller vars föräldrar vuxit upp utanför Europa. Personer med funktionsnedsättningar är mer sällan ute än som inte har någon funktionsnedsättning. Fler uppger sig var ute i naturen på helger än på vardagar.

- De vanligaste friluftsaktiviteterna är inom det enkla friluftslivet som promenader, vistelser ute i skog och mark, utomhusbad, trädgårdsarbete och cykling.
- Drygt hälften av alla svenskar tycker att de inte kan utöva någon eller några friluftsaktiviteter i önskad omfattning. Upplevd brist på tid är den vanligaste orsaken.
- Fler kvinnor än män känner sig otrygga, saknar kunskap, transportmöjligheter samt tillgång till lämpliga platser för att kunna utöva friluftsliv i önskad omfattning.
- Personer som själva har växt upp utanför Europa eller vars föräldrar har växt upp utanför Europa upplever generellt sett fler hinder för utövande av friluftslivsaktiviteter än personer som växt upp i Europa. Det gäller särskilt avsaknad av utrustning, att det är för kostsamt samt att det inte finns tillgång till lämpliga platser eller någon att utöva aktiviteten med.
- Det mesta friluftslivet utövas i bebyggda områden, i skogar, på sjöar, vattendrag och i parker.
- Närmare 60 procent av alla svenskar upplever någon grad av nedskräpning vid vistelser i naturen, och ungefär 50 procent upplever buller.
- Boende i större städer är mer osäkra gällande vad de får lov att göra utifrån allemansrätten jämfört med de på landsbygden. Etnisk bakgrund (dvs. om man själv eller har föräldrar som växt upp i respektive utanför Europa) visar stora skillnader i kunskap om allemansrätten.

Sedan friluftsprogrammet antogs våren 2018 och den stora undersökningen av svenskarnas friluftsliv 2018 genomfördes har en pandemi och dess påföljande restriktioner och effekter påverkat friluftslivets utveckling på sätt som inte kunnat förutses till sin omfattning. Under denna tid startade även det stora nationella forskningsprogrammet Mistra Sports & Outdoors – för ett hållbart idrotts- och friluftsliv. Behovet av att följa upp påverkan på friluftslivet kopplat till pandemin medförde att forskningsstudier av pandemins påverkan på friluftslivet kunde genomföras. En regional studie i Västra Götaland gjordes under sommar-höst 2020.

De viktigaste slutsatserna var att:

- Naturen i närområdet fick en viktigare roll då många valde att gå, springa eller cykla till naturen.
- En högre koncentration av besökare i populära naturområden, flera av regionens vandringsleder används mycket.
- Nästan hälften svarar att de vistades oftare i natur än tidigare. Många svarade att de skulle fortsätta med sina nya friluftslivsvanor efter pandemin. Aktivt friluftsliv och vistelse i natur blev en livsstil för fler som inte vistats i natur så mycket tidigare.
- Friluftsliv i kombination med motion var viktigt – promenader, vandring, löpning och cykling var särskilt populära.
- Naturen fick en viktigare funktion som ”socialt rum” när man inte kunde träffas inomhus som tidigare.
- Största problemen som besökare angett kopplade till pandemin var ökad trängsel på stigar, spår och leder samt parkeringsplatser. Ökad nedskräpning, stora folksamlingar på samma plats och för lite hänsyn till andra påpekades också.

3.2 Erfarenheter av friluftslivets utveckling och framtida utvecklingsscenarier

3.2.1 Erfarenheter i Göteborg och närområden

Flera av de resultat som undersökningar som redovisats ovan har även park- och naturförvaltningen, Västkuststiftelsen med flera kunnat notera och fått förhålla sig till under pandemin. Ett ökat besöksantal framförallt i kända och populära områden med mer trängsel, ökad nedskräpning och slitage på anläggningar och natur har varit en följd.

Parallellt har en ökning av vissa aktiviteter som mountainbikecykling i terräng och på vägar i naturområden skett under senare år – även innan pandemin. Det har inneburit fler konflikter mellan olika utövare av friluftsliv och i viss mån ökat slitage på natur och anläggningar.

En genomgång av 2622 ärenden som berör friluftsliv i naturområden som registrerats genom park- och naturförvaltningens synpunktshanteringssystem under perioden september 2020 till mitten av oktober 2022, visar att flest synpunkter kopplat till naturområden handlar om träd – ofta riskträd eller

befarade riskträd i anslutningar till vägar i naturområden. Därefter är klagomål på gångvägars skick samt nedskräpning vanligast. Men även synpunkter på och önskemål om belysning skyltning, utegym, bänkar och annan utrustning. Klagomål på andra besökares beteende i naturområden förekommer också. Det kommer också många frågor om regler vad man får lov att göra eller inte får göra i naturområden, varför vi gör olika skötselåtgärder med mera. Det senare stärker bilden av att behovet av information om allemansrätt, lagar och regler som gäller natur, friluftsliv, trafik mm samt naturvård och kunskap om natur är stort.

Med det ökade besökstrycket i parker, naturområden och badplatser under pandemin som bakgrund gjordes flera åtgärder under 2020 och 2021 för att möjliggöra för ännu fler att vistas ute under mer ”smittsäkra” förhållanden, locka fler att upptäcka nya naturområden att besöka och att öka kunskapen och informera om hur man som besökare kan visa hänsyn både till varandra och naturen. Allemansrätten även med dess skyldigheter har varit mycket i fokus i landet under pandemin. Många åtgärder kunde göras genom det politiska uppdraget att genomföra trängselförebyggande åtgärder i parker, naturområden och badplatser under sommaren 2021 med en budget på 15 miljoner kronor. Mycket av det som gjordes under pandemin finns kvar i naturområdena även nu; fler sittplatser, grillplatser, soptunnor, skyltning, digitala tipspromenader för att nämna några.

3.2.2 Utveckling av friluftslivet – scenarier och hot

Det är för tidigt att säga om trenden med fler som utövar friluftsliv oftare håller i sig över tid nu efter pandemin liksom vilka friluftsaktiviteter som kommer att utvecklas mer eller mindre. Även effekter av klimatförändringar med till exempel varmare vintrar som följd ändrar förutsättningarna för en del friluftslivsaktiviteter. Uppföljningar behöver göras av de studier som genomförts. Nya metoder att mäta besöksantal, var, hur och när aktiviteter sker och hur ofta behöver utvecklas.

Pågående forskningsprojekt inom bland annat Mistra Sports & Outdoors kommer att ge ny kunskap. Utveckling av mätmetoder är aktiviteter som bland annat park- och naturförvaltningen deltar i och prövar. När det gäller sport- och friluftslivets påverkan på mark och vatten har man inom Mistraprojektet tagit fram ett utkast till framtidscenario: ***Mot en hållbar användning av mark och vatten för idrotts- och friluftslivet år 2030. Ett scenarioarbete.***

Här finns tre områden redovisade som man inom projekt ser angeläget att skaffa mer kunskap om:

- Ökad påverkan i vissa områden (tätortsnära, vattennära).
- Diversifiering av aktiviteter (fler utövare, en större diversifiering av aktiviteter, ökad konsumtion av utrustning)
- Kunskaper, attityder och normer (mer kunskap krävs)

Länsstyrelsen i Västra Götaland identifierar följande hot mot friluftslivets utveckling i den regionala handlingsplanen för friluftslivet i Västra Götaland:

- Förtätning av stadskärnor på bekostnad av arealen grönyta
- Fysiska hinder som väg- och trafikleder, viltstängsel
- Privatisering/exploatering av stränder
- Exploatering av naturområden runt stadskärnor
- Ej tillräckligt inkluderande för alla målgrupper

4 Uppföljning och fortsatt arbete

Friluftsprogrammet sträcker sig fram till och med år 2025. Mycket pågående arbete inom ramen för programmet bör fortsätta som tidigare men det finns anledning att fokusera och utveckla mer inom en del områden. Inte minst med bakgrund av det ökade intresset för friluftsliv under pandemin, ett nytt stort forskningsprojekt om hållbar idrott och friluftsliv, i förhållning till nya styrdokument med mera. Med bakgrund av de stora organisationsförändringar som genomförts och skall genomföras från år 2023 finns det ett ökat behov av att hitta former för nätverk eller annan samverkansform för friluftslivsfrågor – det gäller både inom staden och med andra aktörer.

Utvecklingsområden att fokusera på till år 2025 och vidare

- Säkerställande av större naturområden liksom bostadsnära park- och naturområden
- Säkerställande av gröna kilar och blågröna stråk - och utveckling av kopplingarna mellan dem
- Förbättrat underhåll och drift av befintliga friluftsanläggningar
- Nyanläggningar för att till exempel kanalisera utövare av olika aktiviteter, möta nya krav och behov
- Genomföra åtgärder enligt den nya riktlinjen för tillgänglighet i parker- och naturområden – utveckling av entréer är ett fokusområde.
- Utveckling av kommunala badplatser
- Hållbart friluftsliv: påverkan på miljö och natur, klimatanpassningar, hållbart resande
- Kunskapshöjning och information
- Ökad kunskap om besökare och aktiviteter
- Inspiration och vägledning för att nå både gamla och nya målgrupper
- Involvera civilsamhället i högre grad: former för volontärskap, samarbeten, ökat stöd till friluftslivsföreningar

4.1 Säkerställande av större naturområden och bostadsnära park-och naturområden

Göteborgs översiktsplan (ÖP) liksom Göteborgs Grönplan lyfts de större natur- och rekreationsområdenas stora betydelse för friluftsliv.Områdena skall enligt ÖP värnas och finnas inom 1 km från bostaden och vara minst 2 ha stora. Grönplanen använder för begreppen stadspark respektive större natur- och rekreationsområde måtten nåbar inom 30 minuter med kollektivtrafik samt vara tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning. De skall också ha tydligt särpräglad karaktär och rikt växt- och djurliv.

ÖP har i inriktningen för ”parker, natur och vatten - robust grön infrastruktur” i syfte att stärka den biologiska mångfalden och utveckla ekosystemtjänster bland annat rekommenderat att:

- Värna de gröna kilarna, stora sammanhängande naturområden och parker.
- Förstärk den gröna infrastrukturen i den täta staden, genom att succesivt utveckla ett nätverk av väl sammankopplade parker och naturområden och gröna stråk.
- Utveckla successivt det formella skyddet för natur-och friluftsområden.

Göteborgs stad har under 2021 tagit beslut om det kommunala naturreservatet Stora Amundö och Billdals skärgård som sedan långt tidigare är ett mycket välbesökt friluftsområde. Reservatsbildning i form av kulturreservat för Slottsskogen respektive naturreservat för Lärjeåns dalgång pågår. Båda områdena har stor betydelse för friluftslivet, Slottsskogen är en viktig arena för det urbana friluftslivet. Samråd har genomförts för reservatsbildning av Lärjeåns dalgång och samråd pågår för reservatsbildning av Slottsskogen. Det är av stor betydelse för friluftslivets utveckling i staden att dessa områden skyddas genom reservatsbildning.

Ytterligare naturområden viktiga för friluftslivet är prioriterade för reservatsbildning efter dessa. Det gäller bland annat Härlanda Tjärn/Delsjöområdet – ett av de mest besökta friluftsområdena i Göteborg där endast halva Delsjöområdet idag är skyddat som naturreservat. Detta arbete bör påbörjas inom de närmsta åren då även initiativ bör tas för att länsstyrelsen skall göra en översyn av befintlig skötselplan och föreskrifter i den statligt skyddade delen av området.

Arbetet med att säkra tillgången till bostadsnära parker- och naturområden behöver fortsätta i stadsutvecklingen för att uppnå uppsatta målvärden i ÖP, Grönplan och Göteborgs miljö- och klimatprogram.

4.2 Säkerställande av gröna kilar och blågröna stråk och utveckling av kopplingarna mellan dem.

Översiktsplanen lyfter göteborgsregionens gröna kilars stora betydelse för biologisk mångfald, rekreation och friluftsliv. Den tematiska inriktningen för parker, natur och vatten **God möjlighet till rekreation friluftsliv** rekommenderar en rad åtgärder för att uppnå målet. Det innebär bland annat att förstärka gröna kopplingar mellan och inom respektive grön kil genom vandringsleder eller exempelvis ekodukter eller faunapassager som överbryggar barriärer som trafikleder samt utveckla och förstärka rådande naturkaraktär inom respektive grön kil för ökad biologisk mångfald och stärkt landskapsbild.

De gröna stråken och sambanden i staden behöver förstärkas. Tydliga kopplingar mellan parker, naturområden och gröna stadsrum ökar tillgängligheten och orienterbarheten i staden och fler människor lockas att röra sig utomhus.

Genom aktiv friluftslivsplanering på kommunal och regional nivå kan också längre gröna vandrings- och cykelleder skapas. Fortsatt och utvecklat regionalt samarbete med länsstyrelsen, Göteborgsregionen, grannkommuner och Västkuststiftelsen är angeläget då kilarna och de blågröna stråken berör många parter.

4.3 Förbättrat underhåll och drift av friluftsanläggningar

Skötsel av friluftsanläggningar har främst haft fokus på drift och underhåll av gång-, rid och cykelvägar i naturområden samt badplatser. Det finns ca 35 mil grusade vägar i naturområden som nyttjas i olika grad. Insatserna har prioriterats efter behov kopplat till vägarnas skick och risk för skador som kan drabba användare. Kraftiga regn som orsakar stora skador på vägarna har ökat över tid. En mer systematisk planering av upprustning görs för att återställa grusvägar i ett skick som gör att de kan underhållas mer regelbundet. Behoven är dock betydligt större än de tillgängliga resurserna. Det finns också ett stort behov av IT-system för anläggningsdata för friluftsanläggningar och övriga anläggningar i parker och naturområden för att kunna systematisera och optimera drift och underhåll

4.4 Nyanläggning för att till exempel kanalisera utövare av olika aktiviteter samt möta nya krav och behov

Park- och naturförvaltningen fick i uppdrag att se över möjligheterna att i samverkan stärka befintliga och skapa nya stråk och attraktiva naturentréer i stadens särskilt utsatta områden. Uppdraget innefattar både att planera för vad

som kan göras på lång sikt samt på kortare sikt för att stärka stråk och entréer utifrån befintliga förutsättningar med enklare åtgärder. Vättlefjälls huvudentré vid Kryddnejlikegatans ände har valts ut som ett pilotprojekt. Här har Friluftsfrämjandet sin verksamhet med kanotuthyrning och Idrotts- och föreningsförvaltningen en ny motionsanläggning. I samarbete med Västkuststiftelsen vill park- och naturförvaltningen gemensamt utveckla närområdet till ett mer inbjudande entréområde för alla till Vättlefjälls naturreservat.

Cykling i terräng har ökat kraftigt och det behövs lösningar för hur cykling och andra aktiviteter kan samsas samtidigt som hänsyn tas till naturen. Ett projekt har därför startats i samarbete med Mölndal, Västkuststiftelsen och en cykelförening. Möjliga sträckor för anläggning av särskilda stigar för terrängcykling har kartlagts i Delsjöområdet, Änggårdsbergen samt Horsika i Mölndal under året. Utifrån detta underlag skall förslag tas fram och nya projektmedel sökas för anläggning, information med mera. Det kommer att krävas kommunal medfinansering för genomförandet.

Behov av ny anläggning för ridsport utreds där utbyggnad av ridvägar tillkommer. Även behovet av nya ridvägar kopplade till befintliga anläggningar behöver utredas.

4.5 Genomföra åtgärder enligt riktlinjen för tillgänglighet i parker- och naturområden – utveckling av entréer är ett fokusområde

Park- och naturförvaltningen har under året tagit fram och beslutat om en riktlinje för tillgänglighet i parker- och naturområden som inriktas mot tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Ett särskilt fokus läggs på förbättrad tillgänglighet i anslutning till entréer till naturområden. Riktlinjen kommer att vara underlag för planering av nya anläggningar men också i förbättringsarbeten.

Utredning och planering av åtgärder vid utvalda entréområden behöver startas. Samarbete med Västkuststiftelsen och andra förvaltningar som berörs ger samordningsvinster. Ett sådant exempel är det pågående arbetet med ny Vättlefjällsentré.

4.6 Utveckling av kommunala badplatser

En riktlinje för de kommunala badplatserna som stöd för utveckling av baden har påbörjats. Det finns ett stort behov av upprustning av entréer, bryggor och andra anläggningar på flera bad som även inkluderar befintliga byggnader. Effekter av klimatförändringar som fler stormar och skyfall påverkar anläggningarna och badvattenkvaliteten (en realitet i dag) kräver åtgärder för att

kunna erbjuda säkra och funktionella badplatser även i framtiden. Ökad tillgänglighet är också angeläget. Förutsättningar för vinterbad ingår i uppdraget. När staden växer finns det behov av fler badmöjligheter vilket behöver utredas liksom förbättringar när det gäller kollektivtrafik till badplatser. Fler badplatser som är attraktiva för besökare året runt är ytterligare ett utvecklingsbehov.

4.7 Hållbart friluftsliv: påverkan på miljö och natur, klimatanpassningar, hållbart resande

Friluftslivets användning av mark och vatten i Sverige har små negativa effekter på biologisk mångfald och naturnyttor, men stora positiva effekter på hälsa och välbefinnande. Den enskilt största negativa påverkan enligt den forskning som pågår inom Mistra Sports & Outdoors är besökares transport med bil till naturområdena. I Göteborg finns ofta goda möjligheter att ta sig till fots, med cykel och kollektivtrafik men det finns även behov av förbättringar för cykling men också när det gäller att kunna lätt nå naturområden med kollektivtrafik. Det handlar om informationsinsatser, förbättrade sökmöjligheter på naturområden i reseplaneraren, utökad turlista till exempel på helger, hållplatslägen och även om möjlighet till nya kollektivtrafikförbindelser till naturområden.

I tätortsnära naturområden som i Göteborg är besökstrycket stort i flera områden. Det har medfört mer nedskräpning, ökat slitage på mark och anläggningar. Cykling i terräng har ökat markant vilket medför ökat markslitage i vissa områden och särskilt i fuktiga biotoper. Klimatförändringar påverkar också förutsättningarna för ett hållbart friluftsliv. Redan idag har vi påtaglig påverkan av skyfall och höga vattenflöden, stormar men även i viss mån torka och bränder. Anläggning av särskilda cykelleder för terrrängcykling behövs och underlag för nya leder i några områden har tagits fram. Dessa projekt är angelägna att genomföra.

Robusta anläggningar av material som är långsiktigt miljövänliga kommer att vara allt viktigare. Sådana anläggningar som även kräver mindre underhåll är långsiktigt hållbara.

4.8 Kunskapshöjning och information

Det finns mycket information som berör friluftsliv på Stadens hemsida, på staden Instagram – @utochnjutgbg – samt andra appar och sociala medier för den som aktivt söker den. Det omfattar information om områden och anläggningar, aktiviteter men också information om allemansrätt, regler, tips och råd om hur man bör bete sig vid vistelse i natur. Det finns ett behov av att utveckla till exempel kartor när det gäller friluftsliv men även behov av att utöka användningen av Lärtorget som är förskola- och grundskoleförvaltningens plattform. Det finns också flera andra aktörer som har olika typer av informationskanaler vilket är positivt men som kan vara

förvirrande när informationen inte är samstämmig. Här finns en stor utvecklingspotential som med fördel kan ske i samarbete med andra aktörer inte minst de där det redan finns bra samarbeten. Information på plats i naturområden är också viktiga, det gäller naturligtvis inte minst att hitta till och i områden. Men även naturinformation, regler, allemansrätt med mera. Det finns stort behov av upprustning av och nya skyltar till entréer till naturområden.

Det bedrivs även ett aktivt utomhuspedagogiskt arbete i staden. Det övergripande syftet med park- och förvaltningens utomhuspedagogiska arbete är att locka ut människor i parker och naturområden och skapa insikt för att kunna värna och utveckla både de sociala värdena och natur- och kulturvärdena. Uteklassrum, skolskogar, det marinpedagogiska centret Blåmusslan är olika platser och arenor för främst skolor och förskolor att använda för undervisning utomhus. Det finns en riktlinje för utomhuspedagogik framtagen på park- och naturförvaltningen. I samband med den nya förvaltningen och de nya roller som uppstår kommer den behöva uppdateras. Som komplement till riktlinjen behövs även en kompletterande plan för det fortsatta arbetet så vi kan säkerställa att kvaliteten är lika god över hela staden.

Förskolor och skolor är givetvis särskilt viktiga för att nå barn i detta sammanhang. Det finns idag 6 förskolor och fritidshem som bedriver verksamheten utifrån Friluftsfrämjandets I Ur och Skur-metodik. Möjligheten att utveckla detta eller motsvarande arbetssätt till fler förskolor bör undersökas.

Samarbeten sker med olika föreningar och andra aktörer som är aktiva inom friluftsliv när det gäller att öka kunskap. sprida information, påverka beteenden med mera. Föreningar har sökt bidrag för att öka kunskapen om allemansrätten, till exempel. Billdals Ridklubb. Det omfattar även aktiviteter som bidrar till högre kunskap, ofta i samarbete med andra aktörer Sådana samarbeten bör utvecklas och förstärkas.

4.9 Ökad kunskap om besökare och aktiviteter

Inom det nationella forskningsprojektet Mistra Sports & Outdoors görs en rad olika forskningsstudier i landet i samarbete med föreningsliv och offentliga förvaltningar. Forskningen har som syfte att stödja och utveckla ett hållbart friluftsliv. Göteborgs stad deltar i projektet och det genomförs bland annat arbeten i Göteborg där besökare i naturområden intervjuas liksom ett projekt som handlar om paddling främst i havet.

Behovet av mer kunskap om besökare och aktiviteter är angeläget. Inom Mistraprojektet pågår en del studier inom området men forskarna ser behov av ökade kunskaper behövs inom flera områden; om normer och attityder i förhållande till naturen, upplevelsevärden hos individer och olika grupper. Ett fortsatt deltagande av staden i forskningsprojektet ger stora möjligheter att kunna påverka frågeställningar och ta del av nya forskningsresultat inom området.

Även kvantitativa mätningar av hur många som använder parker och naturområden är viktiga för att kunna bedöma och prioritera behov av skötsel och underhåll i parker och naturområden. Olika typer av digitala kvantitativa mätmetoder har testats och skall utvärderas för att kunna gå vidare med de som fungerat bäst.

4.10 Inspiration och vägledning för att nå både gamla och nya målgrupper

Den största utmaningen är att få fler som inte använder natur- och parker för friluftsliv i någon större grad att bli intresserade att ta steget ut i naturen eller parken.

Friluftsliv bedrivs idag i hög grad även i parker till exempel i Hisingsparken, Positivparken och Slottsskogen, som en form av urbant friluftsliv. Att pröva på tillsammans med andra är en viktig del i att nå fler målgrupper, det har inte minst alla aktiviteter som bedrevs i landet under Friluftslivets år 2021 visat. Barn och ungdomar är särskilt viktiga att nå. Då kan man också indirekt nå deras föräldrar och andra släktingar.

Föreningslivet är viktiga aktörer när det gäller att få människor att pröva på friluftslivsverksamheter. Många föreningar erbjuder olika aktiviteter, inte minst under skolloven

Även Göteborgs stad erbjuder olika aktiviteter och möjlighet att pröva på. Sommarlovsaktiviteter för skolbarn ofta i olika föreningars regi är ett exempel. Bemannade platser som finns på flera ställen t ex i Biskopsgården, Hjällbo, Positivparken och Plikta har betydelse för att aktivera och inspirera till utevistelse. Det finns också flera lantgårdar i staden som möjliggör för barn, skolor och familjer att komma i kontakt med djur och en mer lantlig miljö.

Hälsotek och Hälsolots finns i flera delar av staden. Flera erbjuder gemensam promenad i parker eller natur eller utflykter av olika slag. Vättlefjälls motionscenter som invigdes i september 2022 har också som mål att förbättra människors hälsa och fysik i områden med stora socioekonomiska utmaningar.

Förskolor och skolor har en viktig roll i det här sammanhanget. Skolan som arena är en verksamhet som verkar för att skapa trygga mötesplats där barn och vuxna tillsammans med andra aktörer från offentlig-, näringsliv- och idéburen sektor, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Genom att öppna upp skolans lokaler för aktiviteter efter skoltid och på lov och helger gör att fler barn och unga i området tar del av fritids- och kulturaktiviteter. Föreningar bidrar med aktiviteter. Det är dock lättare att hitta föreningar och samarbeten som erbjuder sport och fysisk aktivitet än de som erbjuder kultur- och friluftsaktiviteter vilket är efterfrågat.

Lån eller uthyrning av utrustning underlättar för friluftslivsaktiviteter inte minst i urban miljö. Fritidsbanken i Frölunda och Mölndal lånar ut många olika typer av frilufts- och sportutrustning. Det är önskvärt med Fritidsbank i fler områden till exempel i Angered. I kommunfullmäktiges budget för 2023 får

socialnämnderna i uppdrag att i samverkan med idrotts- och föreningsnämnden inrätta och driva fritidsbanker i de fyra stadsområdena. Uppdraget ska genomföras i enlighet med förslaget på organisation i tidigare utredning.

Tikitut – community based tourism som verkar för ett inkluderande samhälle med mångfald är en verksamhet i nordöstra göteborg som bland annat erbjuder vandringar, paddling mm i Vättlefjäll och i Lärjeåns dalgång. Lokala gruppvärdar som bor i närområdet leder aktiviteter där man kan gå tryggt i en grupp i Vättlefjäll under temat Jämlikt Vättlefjäll. Västkuststiftelsen som förvaltar en stor del av naturreservaten i länet erbjuder också vandringar i olika naturreservat.

Det finns inget samlat nätverk i staden för de som arbetar med friluftslivsfrågor i olika avseenden. Inte heller något forum som inkluderar andra aktörer och föreningar. Länsstyrelsen har ett regionalt friluftsråd där staden och andra kommuner ingår liksom företrädare för olika distriktsorganisationer inom friluftsliv, myndigheter, universitet med flera aktörer. Det bör utredas hur en förbättrad samverkan gällande friluftsliv i Göteborg skulle kunna organiseras.

4.11 Involvera civilsamhället i högre grad: ökat stöd till friluftsföreningar, former för volontärskap

Föreningslivet är viktiga aktörer när det gäller friluftsliv i många avseenden. Flera friluftsanläggningar både sköts och anläggs av föreningar. Exempel på sådana är kanotuthyrning, anläggning och skötsel av cykelleder i naturområden, icke kommunala badplatser, skidbacke, ridanläggningar och bryggor. Upplåtelse eller skötselavtal tecknas ofta för att ansvar, rättigheter och skyldigheter skall tydliggöras. Är det fråga om en upplåtelse betalar föreningarna för denna. De kan under vissa förutsättningar söka anläggnings- och driftbidrag för dessa. Alla föreningar som uppfyller vissa krav kan få bidrag för sina aktiviteter, de som får aktivitetsbidrag kan även få lokalbidrag.

Föreningar har möjlighet att söka bidrag hos idrotts- och föreningsförvaltningen till olika aktiviteter och andra bidragsstöd men friluftslivsföreningar söker inte i lika hög grad dessa som idrottsföreningar Det kan bland annat bero på att man till exempel inte har målgruppen barn och unga i lika hög grad, att deras verksamhet inte passar in i regelverket eller att det saknas kunskap om eller intresse av att söka kommunalt stöd.

Scoutföreningar bidrar i hög grad med aktiviteter inom friluftsliv och är de som söker och får mest bidrag i denna kategori. Det behövs mer kunskap om och dialog med friluftsföreningar om vilket stöd de behöver.

Privatpersoner och föreningsmedlemmar kan också engagera sig som volontärer i stadens verksamhet. Det finns redan idag aktiva volontärer som slår ängar, städar stränder med mera. I stadens budget 2022 finns ett tydligt fokus att uppnå ökad samverkan med civilsamhället med betoning av det ideella engagemangets betydelse. I december 2021 beslutade park- och naturnämnden

om ett uppdrag åt förvaltningen att förbättra dialog och samverkan kring offentliga ytor. Som en ökad möjlighet till delaktighet har förvaltningen, utifrån kommunfullmäktiges intentioner om större samarbete med civilsamhället, tagit fram en rapport avseende möjligheterna till volontäruppdrag. Volontärer kan vara ett sätt att involvera allmänheten i förvaltningens arbete och kan bidra till ökad dialog. I rapporten finns många konkreta förslag på volontäruppgifter i Göteborgs parker och naturområden. En faktor som underlättar redan idag är att förvaltningarna mot en låg avgift kan försäkra volontärer. Försäkringen täcker eventuella olycksfall som volontärer kan råka ut för. Rapporten är ett bra underlag för fortsatt arbete med samordning, organisation och andra förutsättningar för ett utvecklat volontärskap.

5 Sammanfattning och slutsatser

Friluftslivet i Göteborg är i högsta grad aktivt. Under covidpandemin ökade besökstrycket markant både i landet som helhet och staden. Om denna trend håller i sig på längre sikt är för tidigt att säga. Det är positivt ur folkhälsosynpunkt med fler som är ute i parker och naturområden. Ökat besökstryck i naturområden liksom effekter av klimatförändringar medför dock påverkan på mark, vatten och anläggningar. Det skapar behov av förbättrad drift och underhåll av befintliga anläggningar i parker, naturområden och badplatser liksom nya anläggningar för att kanalisera olika aktiviteter, vilket kräver resurser. Det gäller även förbättring av tillgängligheten för alla.

Mer information och kunskapshöjning när det gäller allemansrätt, regler, tips och råd om hur man bör bete sig vid vistelse i natur liksom information om hur man hittar till och i områden är angeläget. Att nå nya fler målgrupper som idag inte besöker parker och naturområden, förbättra förutsättningar för och samarbete med föreningslivet, volontärer och andra aktörer är andra viktiga områden att arbeta vidare med.

Säkrad tillgång till naturområden både de mindre bostadsnära och större liksom koppling mellan dessa är grundläggande villkor för en fortsatt utveckling av friluftsliv i staden.

Friluftsprogrammet sträcker sig fram till och med år 2025. Mycket pågående arbete inom ramen för programmet bör fortsätta som tidigare men det finns anledning att fokusera och utveckla mer inom en del områden som nämnts ovan. Inte minst med bakgrund av det ökade intresset för friluftsliv under pandemin, ett nytt stort forskningsprojekt om hållbar idrott och friluftsliv, i förhållning till nya styrdokument med mera. Med bakgrund av de stora organisationsförändringar som genomförts och skall genomföras från år 2023 finns det ett ökat behov av att hitta former för nätverk eller annan samverkansform för friluftslivsfrågor – det gäller både inom staden och med andra aktörer.

6 Bilagor

Uppföljning friluftsprogram per strategi – exempel på aktiviteter och åtgärder

7 Källor i urval

Göteborgs stads friluftsprogram

Göteborgs stads plan för ridsport

Göteborgs stads översiktsplan

Göteborgs Grönplan

Göteborgs miljö- och klimatprogram

Park- och naturförvaltningens riktlinje för tillgänglighet i parker och naturområden.

Park-och naturförvaltningens riktlinje för jämlikhetsarbete i parker, naturområden och stadsrum

Park- och naturförvaltningens riktlinje för utomhuspedagogik

Park- och naturförvaltningens plan för urbant friluftsliv 2019-2025

Regional handlingsplan för friluftslivet – Västra Götaland, Länsstyrelsen Västra Götaland

Friluftsliv 2018 – Nationell undersökning av svenska folkets friluftsvanor – Naturvårdsverket

Verksamhetsrapport 2021 Skola som arena – Grundskoleförvaltningen Göteborgs stad

Forskningsprojektet Mistra Sports and Outdoors

Intervjuer med tjänstepersoner på park-och naturförvaltningen, idrotts- och föreningsförvaltningen med flera, Västkuststiftelsen, Sportfiskarna.

Information från park-och naturförvaltningens synpunktshanteringssystem

Göteborgs Stad

Bilaga

Uppföljning av friluftsprogram per strategi – exempel på aktiviteter och åtgärder 2018-2022

2022-12-19

Innehåll

1 Prioritera aktiviteter ... 4

1.1 Utveckla förutsättningar för prioriterade friluftsaktiviteter ... 4

1.1.1 Promenader, motionslöpning och längre vandringar ... 4

1.1.2 Orientering och terränglöpning ... 5

1.1.3 Vinteraktiviteter ... 6

1.1.4 Hundpromenader ... 6

1.1.5 Cykling i natur och på vägar ... 7

1.1.6 Bad ... 7

1.1.7 Vattenaktivitet ... 8

1.1.8 Fiske ... 8

1.1.9 Ridning ... 9

1.1.10 Spontana och egenorganiserade aktiviteter samt urbana friluftsaktiviteter ... 10

1.1.11 Kultur som bidrar till aktivitet ... 11

2 Säkerställa ... 11

2.1 Säkerställ regionalt – gröna kilar och blågröna stråk ... 12

2.2 Säkerställ stadsövergripande ... 13

2.3 Säkerställ lokalt – bostadsnära och urbant friluftsliv ... 14

3 Utveckla upplevelse-karaktärer och tillgänglighet i naturområden och parker för att skapa ett varierat utbud som lockar till utevistelse ... 16

3.1 Utveckla tydliga upplevelsekaraktärer i de större naturområdena ... 16

3.2 Utveckla tillgänglighet ... 16

4 Vårda naturen för både användbarhet och biologisk mångfald, så att variations-rika och attraktiva områden skapas. ... 18

4.1 Vårda för användbarhet ... 18

4.2 Vårda för biologisk mångfald ... 19

5 Informera om Göteborgs stads områden och anläggningar för friluftsliv. Informera om allemansrätten för att säkerställa att friluftslivet sker på naturens villkor ... 20

5.1 Hitta dit, hitta in, hitta runt ... 20

5.2 Naturpedagogik ... 21

6 Involvera föreningsliv och ta tillvara på personligt engagemang, som bidrar till att skapa intresse för friluftsliv hos fler göteborgare och besökare ... 23

6.1 Delaktighet 23
6.2 Föreningslivet 25
7 Vidare arbete och genomförande 27

1 Prioritera aktiviteter

Prioritera aktiviteter som många enkelt kan ta del av, tillsammans med aktiviteter med riktat jämlikhetsfokus, för att nå så många som möjligt. Prioritera aktiviteter som sker på naturens villkor och som är lätta att samordna.

1.1 Utveckla förutsättningar för prioriterade friluftsaktiviteter

1.1.1 Promenader, motionslöpning och längre vandringar

Variation i upplevelse och tillgänglighetsgrad är viktigt, liksom målpunkter. Belysning liksom vinterväghållning i utvalda bostadsnära naturområden och promenadsträckor är prioriterat.

Gångvägar och vandringsleder finns idag i många olika typer av naturmiljöer, även cykel- och ridvägar är tillåtna för fotgängare. De varierar i längd och tillgänglighetsgrad. Belysning och vinterväghållning finns främst i bostadsnära parker och naturområden. Belysta motionsspår finns i ett urval av större naturområden med geografisk spridning. Idag sker vinterhållning i större naturområden endast i Delsjöområdet – som är det mest besökta av stadens naturområden liksom i delar av Hisingsparken. Målpunkter finns i många områden såsom caféer, picknickplatser, badplatser, utsiktsplatser med mera. Det finns 6 naturspottar – platser med rund plattform i betong att sitta på eller nyttja på annat sätt för en naturupplevelse - i olika karaktäristiska naturtyper spridda i staden. De är under upprustning och marknadsföring. Dessa liksom de digitala tipsrundor som anlagts är andra former av mål för besökare. Fler bänkar utmed gångvägar t ex i Delsjön, vid Backavallsområdet har placerats ut i samband med att trängselförebyggande åtgärder genomfördes under pandemin vår och sommar 2021. Det tillkom även fler bänkbord och grillplatser under denna period i flera geografiska områden.

Pandemin sammanföll med att Västkuststiftelsen, som är reservatförvaltare för flera naturreservat även i Göteborg, fått väsentligt ökade resurser, främst från staten för förvaltning av reservaten. Uppdraget att samordna ledutveckling har också genererat ökade resurser. Så fler besökare under pandemin har kunnat mötas med ökade resurser så att fler vindskydd, grillplatser med mera kunnat byggas och fler parkeringar, kanotövergångar upprustats.

Den riktlinje för tillgänglighet i parker och naturområden som förvaltningen som har fokus på tillgänglighet för besökare med funktionsvariationer innehåller rekommendationer om anläggning av tillgänglighetsanpassade slingor med picknickplats och belysning i anslutning till lämplig entré i utvalda större naturområden. En utveckling av befintliga vandringsleder pågår i samarbete med Västkuststiftelsen i syfte att göra dem mer attraktiva.

Park- och naturförvaltningen fick i uppdrag att se över möjligheterna att stärka befintliga och skapa nya stråk och attraktiva naturentréer i stadens särskilt

utsatta områden. Uppdraget ska både innefatta att planera för vad som kan göras på lång sikt samt på kortare sikt för att stärka stråk och entréer utifrån befintliga förutsättningar med enklare åtgärder. Vättlefjälls huvudentré vid Kryddnejlikegatans ände har valts ut som ett pilotprojekt. Här har Friluftsfrämjandet sin verksamhet med kanotuthyrning och Idrotts- och föreningsförvaltningen en ny motionsanläggning. I samarbete med Västkuststiftelsen vill park- och naturförvaltningen gemensamt utveckla närområdet till ett mer inbjudande entréområde för alla till Vättlefjälls naturreservat. En entré till Hjällboskogen håller på att rustas upp och utvecklas.

Även uppdraget att tillsammans med idrotts- och föreningsförvaltningen att skapa fler spontanidrottsplatser i form av utegym innebär att fler målpunkter kan skapas.

1.1.2 Orientering och terränglöpning

Tillräckligt stora naturområden är en förutsättning. Aktiviteter som lockar till att pröva på ska uppmuntras. Kartor och fasta kontroller underlättar.

Säkerställande av större naturområden är en viktig förutsättning. Det kommunala naturreservatet Stora Amundön och Billdals skärgård är det senast beslutade reservatet. Kommunal reservatsbildning av Lärjeåns dalgång pågår och remissbehandlas under 2022. Det statliga naturreservatet Änggårdsbergen har fått ett nytt beslut med nya föreskrifter och skötselplan bland annat för att kanalisera friluftslivet. Delsjöområdet/Härlanda tjärn som inte omfattas av reservatsskydd samt Bronsåldersundet är prioriterade områden för reservatsbildning. Den nya översiktsplanen för Göteborg lyfter behovet av att värna de gröna kilarna, stora sammanhängande naturområden och parker ur både ekologiskt och socialt perspektiv. Exempel på områden i behov av skydd som har prioriterats eller har fått särskilda uppdrag är pågående reservatsarbeten med Lärjeåns dalgång och Slottsskogen, men även Torsviken, Härlanda Tjärnområdet, Bronsålderssund, del av Ganlet och Skändla.

Föreningslivet har en stor roll i att aktivera göteborgarna. Här finns aktiva orienteringsföreningar, scoutföreningar med flera som bedriver verksamhet i stadens naturområden.

Hitta ut har fasta orienteringskontroller och tillfälliga checkpoints som har utvidgats till norra och södra skärgården och de finns även i mer centrala delar av staden. Friluftskartan på stadens hemsida liksom foldrar med tillhörande kartor över en rad olika område på stadens hemsida underlättar för den som på egen hand vill utforska nya områden. Privata aktörer bidrar också med kartor och tips på aktiviteter.

1.1.3 Vinteraktiviteter

Förutsättningar för vintersport ska främjas t ex genom att använda snö från ishallar till spår. pulkabackar, göra skidspår, spola grusplaner för skridsko, markmodellering för möjlighet till pulkaåkning.

Göteborg har ingen lång och stabil vinter för vinteraktiviteter som förutsätter snö och is. Natursnö och naturis är inte alltid att räkna med. Delsjön som är populär även då det är is har brister i säkerhet då sjön vattenregleras regelbundet och därmed kan inte kan vara garanterat säker att vistas på. Staden har ingen egen iskontroll av naturisar eller regelmässig plogning av naturisar. Plogning av naturisar kan ske då det finns förutsättningar för en längre köldperiod och tillräckligt tjock is ur säkerhetssynpunkt för plogfordon. Privata initiativ med manuell skottning av mindre isytor på mindre sjöar och dammar förekommer. Uteisbana/bandybana på Ruddalen kommer att bli en inomhusbana för att kunna utnyttjas mer. Utveckling av plastisar diskuteras i olika sammanhang utifrån en trolig utveckling mot varmare vintrar.

Föreningsanläggningen Brudarebacken i Delsjöområdet erbjuder utförsåkning när det finns förutsättningar i form av en period med tillräcklig kyla. Det finns även en hoppbacke i Delsjöområdet som kan användas året om då den har konstgjord beläggning. Pulkaåkning är populärt i backen på Delsjöbadet, Bragebacken i Slottsskogen och andra gräsklädda kullar och backar även när det är mycket tunt snötäcke.

Längdskidåkning sker spontant till exempel på golfbanor och andra ytor när det finns natursnö. Möjligheter att anlägga ett konstsnöspår för längdåkning på delar av Brudaremossen i föreningsregi är under utredning. Lokaliseringen är kopplade till att det finns snökanoner för snön i Brudarebacken på samma område. Det förutsätter kommunala bidrag för anläggning och drift.

1.1.4 Hundpromenader

Hundägare behöver ta hänsyn till andra besökare och djurliv. Befintliga hundrastgårdars innehåll, antal och utformning ska ses över. Större rastområde för hundar ska utredas.

Generell hänsynsinformation har tagits fram som finns på stadens hemsida Ut och njut och sätts upp på olika platser – ”Ta hand om varandra och naturen”.

Det finns ett 15-tal allmänna hundrastgårdar i staden. Det finns idag inget uppdrag om anläggning av fler hundrastgårdar. En förändring i lokala ordningsstadgan som möjliggör passage på promenadväg med hundar över badplatserna Askimsbadet respektive Näsetbadet under badsäsong är beslutad. Det råder annars hundförbud på hela badområdet på sommaren på dessa bad idag. En riktlinje för badplatser håller på att tas fram, där utredning om en hundbadplats där hundar får vara lösa under hela året ska göras. En modell liknande den i Malmö kan bli aktuell.

1.1.5 Cykling i natur och på vägar

Cykling i terräng har ökat kraftigt och det behövs lösningar för hur cykling och andra aktiviteter kan samsas och hänsyn tas till naturen. Förslag på cykling på rundor för landsvägscykling ska tas fram.

Hänsynsinformation har tagits fram som finns på stadens hemsida Ut och njut och sätts upp på olika platser – ”Ta hand om varandra och naturen”. Tilläggskyltning cykelförbud har satts upp på utvalda ridvägssträckor där konflikter och olyckor har inträffat. Särskilda mountainbikebanor och stigar finns i Delsjöområdet som sköts av cykelföreningar. En mindre stig har anlagts i anslutning till Änggårdsbergens naturreservat i samarbete med en förening. Dirtbanan Kallebäck som funnits på plats i flera år har reglerats genom ett upplåtelseavtal med en förening. Det cyklas dock i stor omfattning i dessa och andra naturområden. Ett projekt har därför startats i samarbete med Mölndal, Västkuststiftelsen och en förening. Möjliga sträckor för anläggning av särskilda cykelstigar för terrängcykling har kartlagts i Delsjöområdet, Änggårdsbergen samt Horsika i Mölndal under året. Utifrån detta underlag skall förslag tas fram och nya projektmedel sökas för anläggning, information med mera. Det kommer att krävas kommunal medfinansiering för genomförandet.

Med hjälp av cykelreseplaneraren kan man hitta cykelvägar och planera sin egen cykelrunda digitalt eller ladda ner appen Cykelstaden från Göteborgs Stad. Den visar serviceställen och pumpstationer, cykelparkeringar samt en karta över hyrcyklarna Styr & Ställ. Det går också att hämta cykelkarta över Göteborg på Gothenburg Visitor Centre. Bra information finns också på goteborg.com. Organiserade arrangemang som Hisingen runt på cykel är populärt. Kattegattleden är en ny cykelled mellan Göteborg och Helsingborg som ger möjligheter till längre cykelturer liksom Västkustleden mellan Göteborg och Ljungskile.

1.1.6 Bad

Många friluftsbad behöver utveckling av utrustning, anläggningar och service. Plan för utveckling av baden ska tas fram där möjligheten till kallbadhus bör undersökas. Förstudie ”Bad mitt i staden” skall fortsätta.

Upprustningar och underhåll av friluftsbaden görs årligen men behoven är större än resurserna. Friluftsbaden särskilt i havet utsätts för stor påverkan av stormar och saltvattnets påverkan förutom stort slitage på grund av många besökare. Bland större projekt kan nämnas Bergsjöbadet som med hjälp av stöd från Boverket byggts om och fått fler funktioner. På andra bad har nya bryggor ersatt gamla, upprustning av kajer, badstegar mm. 2019-2021 har åtgärder för 18,4 mkr genomförts, bland annat en ny brygga på Näsetbadet.

Skötseln av badplatserna har utökats från år 2021 med bemanning tidigare på säsongen. Under 2022 finns kontinuerlig tillsyn från tidig vår och året ut och en extra förstärkning under för- och eftersäsong utöver ordinarie bemanning under

badsäsongen juni-augusti. Renhållning på badplatser har effektiviserats till exempel genom extra hyrtoaletter, borttagning av papperskorgar på flera bad som ersatts av container tillsammans med kommunikationsinsatser.

Under 2022 har en riktlinje för badplatser i Göteborg påbörjats där en kategorisering av badplatserna är gjord med kravbild för respektive kategori. Förslag till utveckling av respektive badplats har tagits fram som underlag för fortsatt arbete. Kallbadhus är inte aktuellt men utveckling av vinterbad på fler badplatser ingår då trenden att vinterbada utan bastu har ökat under senare år. Bada mitt i staden resulterade i endast ett möjligt förslag på bad direkt i älven i Sannegårdshamnen. På grund av det inte går att garantera en godkänd badvattenkvalitet under hela badsäsongen har det projektet avslutats. Det pågående arbetet med att anlägga en större utomhusbadanläggning i Jubileumsparken som beräknas klart under 2023 kommer att uppfylla ambitionen om bad mitt i staden.

1.1.7 Vattenaktivitet

Närhet till vatten och vattenaktiviteter som till exempel paddling, vindsurfing och rodd är rekreationskvaliteter som ska underlättas. Fler platser för uthyrning och kanoter skall undersökas.

Kanotuthyrning finns sedan många år i Delsjön och i Vättlefjäll. Det finns även kajak- och i vissa fall SUP (stand upp padel)-uthyrning vid Hinsholmskilen, i kanalen vid Kungsportsplatsen, Lilla bommen, Björlanda, Fiskebäck, Billdal, Styrsö, Donsö samt kayakomat på Ringön. Aktiva föreningar för kajakpaddling respektive rodd har verksamhet i bland annat Delsjön. Kanot och kajakkurser och turer med guide arrangeras av olika aktörer bland annat i Önnered, Billdal, i skärgården och Surtesjön. Windsurfingverksamhet med uthyrning finns på Askimsbadet.

1.1.8 Fiske

Stadens många fiskevatten skall utvecklas med lämpliga fiskeplatser i både stads- och naturmiljöer. Biotopförbättrande åtgärder för fisk skall utföras.

Staden upplåter sina fiskevatten till Sportfiskarna som ansvarar för upplåtelse till allmänheten genom Gula Kortet och Blå kortet till en låg kostnad. De har även uppdraget att utföra kalkning och andra biotopförbättringar i sjöar och vattendrag samt vara sakkunniga i fisk- och fiskerelaterade frågor. Sportfiskarna har genomfört en rad olika inventeringar och biotopförbättringar i olika vattendrag som elfiske, åtgärdande av vandringshinder, förbättring av lekbottnar, bekämpning av invasiva arter mm. Park- och naturförvaltningen och Kretslopp och Vatten har ansökt om tillstånd hos mark- och miljödomstolen att få anlägga två stora omlöp som ersättning för två dåligt fungerande fisktrappor i Lärjeån. Åtgärden kommer om den beviljas och kan finansieras väsentligt förbättra möjligheterna för fler fiskarter än lax att vandra upp i Lärjeån och dess biflöden för att leka. Idag kan endast stor lax ta sig förbi.

Något aktivt arbete att anlägga nya fiskeplatser har inte varit aktuellt. Fokus har varit på att agera på åtgärder som kan försvåra tillgängligheten till strandzoner som är viktiga för sportfisket. Åtgärder för att förbättra tillgängligheten i strandkanter som utglesning av träd och buskvegetation runt Delsjöarna är exempel som genomförts. Förbättrad information om fiskevatten och fiske, skyltning t ex med QR-koder som gör det möjligt att köpa fiskekort på plats är åtgärder som kan förbättra förutsättningarna för flera att fiska - också på ett ansvarsfullt sätt.

1.1.9 Ridning

Ridning är en populär aktivitet särskilt bland flickor och ska prioriteras ur jämställdhetsperspektiv. Särskilda ridvägar är viktiga för att minska konflikter med andra användare. Tillgång till mark behöver säkerställas för prioriterade ridanläggningar. Väg från kollektivtrafik till stall skall vara trygg och omhändertagen.

Staden fick i uppdrag att fram en plan för ridsport. Planen antogs av kommunfullmäktige 2019. Det övergripande målet är: Ridsporten ska vara tillgänglig för stadens invånare så att fler barn och ungdomar ges möjlighet att testa på och välja ridning som fritids- och idrottsaktivitet.

Delmål 1: Långsiktigt säkerställa mark för ridsporten

Delmål 2: Skapa förutsättningar för hållbara, tillgängliga och ändamålsenliga anläggningar Delmål 3: Etablera samverkansformer inom frågor som berör ridsporten

Det fortsatta arbete har fokus på säkerställande av mark för ridanläggningar, resurser för upprustning av anläggningar med stora behov, kompensation för högre hyreskostnader för ridföreningar, planering av nya ridvägar där långsiktiga förutsättningar finns och underhållsresurser för befintliga ridvägar. Den nya översiktsplanen har infört rekommendationer för befintliga ridanläggningar som kan förväntas ha förutsättningar att vara kvar längre tid: Åtgärder som försvårar eller förhindrar verksamheten inom områdena och på anläggningarna ska undvikas så långt möjligt. Restriktivitet ska iakttas mot ny bebyggelse och nya anläggningar annat än sådana som hör till och förstärker områdenas funktion. Alla befintliga ridanläggningar har inte förutsättningar att vara kvar under längre tid och förslag till ny anläggning utreds. Det finns idag ca 75 km ridväg som behöver kontinuerligt underhåll och som kräver mer resurser än de befintliga. Konflikter och olyckor med hästar och cyklar inblandade även på ridvägar där cykling är förbjuden har skett under senare år. Tilläggskyltning cykelförbud har därför satts upp på utvalda ridvägssträckor där konflikter och olyckor har inträffat. Även information på hemsida med mera har förstärkts för att öka kunskapen om vilka regler som gäller.

Trygg väg till ridanläggningar ingår också i fortsatt arbete med ridplanen.

1.1.10 Spontana och egenorganiserade aktiviteter samt urbana friluftsaktiviteter

Prioriterade aktiviteter som behöver anläggningar med varierat innehåll och erbjuda mer än en aktivitet spridda över staden. Anläggningar och åtgärder som kan underlätta urbant friluftsliv skall finnas med i stadens planering och utförande. Störande ljud och slitage på anläggningar ska undvikas genom bra planering och utförande. Exempel på anläggningar är motionsspår, utegym, näridrottsplatser, skateanläggningar mm.

Motionsspår och andra gångvägar som nyttjas i hög grad för egenaktivitet finns över hela staden. Utegym, ca 50 st, finns på ett flertal platser i staden. Upprustning av en del har gjorts En plan för utegym pågår som innefattar behov, geografisk spridning, samordning, upprustningsbehov. Vid flera tillfällen under året har det erbjudits gratis gemensam träning och instruktion av gyminstruktör på olika utegym i staden. Aktivitetsytor för spontanidrott och andra aktiviteter har anlagts på fem platser i staden under senare år t ex i Länsmansgården, Bergsjön och Tynnered. De innehåller till exempel utegym, hinderbana, danscen, lekplats och andra anläggningar. Innehållet varierar mellan platserna.

Actionparken vid Burgården är stadens stora skateanläggning som är bemannad under sommartid, liksom flera andra bemannade platser och lekplatser. Älvsborgsdammen i Majorna planeras att rustas upp. Möjlighet att åka skateboard i anläggningen under den del av året som den är torrlagd undersöks då den redan idag används i viss omfattning till det även om anläggningen inte är konstruerad för att tåla det och det upplevts som ljudstörande. Lån eller uthyrning av utrustning underlättar för friluftslivsaktiviteter inte minst i urban miljö. Boxar för uthyrning av viss lek och spelutrustning har funnits på prov Slottsskogen. Utlåning av leksaker finns på utflyktslekplatsen Plikta. Fritidsbanken i Frölunda och Mölndal lånar ut många olika typer av frilufts- och sportutrustning.

En plan för urbant friluftsliv togs fram 2019. Den innehåller bland annat förslag på promenadslingor, temapromenader, central tillgänglig fiskeplats, utegym/träningsredskap i urban miljö, urbant friluftsliv för unga samt information. Delar av planen har gjorts eller är pågående som t ex utveckling av utegym, nya aktivitetsytor, parkourytor och hinderbanor, de sistnämnda finns bland annat i Kvillestråket och Positivparken, Information om aktiviteter, anläggningar och platser är under ständig utveckling. Hemsidan Ut och njut innehåller temapromenader i form av digitala tipsrundor t ex Trädgårdsföreningen och Slottsskogen, Skändla. Här finns också filmer som presenterar och guidar t ex om träd i staden, utveckling av Färjenäsparken, Hökälla naturområde och Hjällboskogen. Här finns också information om parker, naturområden, lekplatser, friluftsbad, naturspots. Den nya Jubileumsparken med nytt utomhusbad i älven är under uppbyggnad och kommer att bli en mycket central plats för urbant friluftsliv.

1.1.11 Kultur som bidrar till aktivitet

Kulturupplevelser i natur ska stimulera till utomhusaktivitet. Att synliggöra och informera om befintliga kulturminnen i landskapet är ett sätt. Ett annat är att tillföra konst eller landart.

Under 2017, innan friluftsprogrammet, genomfördes fokusåret Grön och Skön stad som ett led i arbetet inför 400-årsjubileet 2021. Syftet var att sätta ljus på några av de dolda gröna områden som finns i staden men som få har upptäckt. I detta syfte skapades ett antal tillfälliga installationer av konstformen Land Art ute i sju av tio stadsdelar bland annat i Positivparken, Torsviken och Hökälla. Konstverken finns till stor del kvar men kommer att avvecklas antingen genom naturlig nedbrytning eller nedmontering, de skall åtminstone stå kvar till och med 2023. Konstkartan och konstrundor som finns på stadens hemsida är exempel på där offentliga konstverk i stadsmiljö, parker och i viss mån i naturområden som målpunkter bidrar till att locka till promenader eller cykelturer.

Bland de guidande filmer som finns på hemsidan Ut och njut är Hjällboskogen med lämningar från järnåldern med. Naturspotten ”Fotspår” finns i naturområdet Skändla i ett gammalt kulturlandskap, här finns också en kulturstig som berättar om områdets historia. Arkeologidagen är ett årligt återkommande evenemang där vandringar genomförs på olika platser i landet. I Göteborg har som exempel vandring i Angered och fornminnen i Kortedala arrangerats av staden i samarbete med andra aktörer. Även visningar av arkeologiska utgrävningar är ett sätt att upptäcka nya platser både inne i staden och ute i landskapet.

Det kulturreservat som planeras för i Slottsskogen har kulturhistorien i fokus både i form av byggnader, anläggningar och parkmiljön i sig. Ett omfattande underlag om miljöerna finns och skötselplanen har ambitionen att lyfta de kulturhistoriska miljöerna ytterligare och locka fler att upptäcka fler och nya platser i parken.

Göteborgs gröna miljöer är en värdefull del av stadens kulturarv. På den digitala kartan på Göteborg 400 års hemsida (goteborg2023.com) kan man hitta historiska gröna platser, men också nya konstverk inom 21 km konst och Artscape att göra utflykter till. Under 400-års jubileet 2023 öppnar också en trädgårdsutställning som berättar om Göteborgs 400 gröna år.

2 Säkerställa

Säkerställa tillgången till både större naturområden, liksom mindre platser för det nära och vardagliga friluftslivet i stadsplaneringen. Tillgång till större naturområden och platser är förutsättningen för att kunna utöva friluftsliv.

2.1 Säkerställ regionalt – gröna kilar och blågröna stråk

Kilarnas utbredning och innehåll behöver förtydligas, de ska vara sammanhängande, kopplingar inom och mellan dem skall utvecklas t ex genom promenadstråk och leder. Det gäller även de blågröna stråken. Fortsatt arbete att göra dem mer tillgängliga i samklang med naturen.

Länsstyrelsen har tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur 2019. När det gäller friluftsliv kopplat till grön infrastruktur lyfts bland annat att tvärförbindelserna mellan stråken är svaga i jämförelse med de radiella stråken, vilket innebär mindre goda förutsättningar för interaktion mellan stråken. Det finns behov av kartläggning av leder som binder samman attraktiva friluftsområden eller naturreservat över kommungränserna samt att synliggöra eventuella brister eller konflikter mellan olika besöksgrupper i ledsystemen. Användandet av lederna behöver också utredas. Fler former för samverkan mellan kommunerna vid framtagning av lokalt kunskaps och planeringsunderlag är också ett område som betonas. Alla kommuner bör överväga att ta fram en grönstrukturplan som hanterar grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Grönstrukturplanen kan vara underlag för översiktsplanen eller en konkretisering av den.

I Länsstyrelsens handlingsplan för friluftslivet föreslås åtgärder för attraktiv tätortsnära natur, hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling. t ex regional och mellankommunal samordning av åtgärder som berör flera kommuner eller länsdelar. Det kan gälla vandringsleder, skyltning och information mm.

De gröna kilarna ingår i den regionala strukturbilden för Göteborgsregionen sedan 2008. Den är ett viktigt underlag för stadens planering som den nya översiktsplanen för Göteborg, liksom blågröna stråk. Inom ramen för LONA-projekt har tre större grön infrastrukturprojekt genomförts av GR i samverkan med kommuner i regionen däribland Göteborgs stad. Grönområdet som sträcker sig ända från Slottsskogen till Sandsjöbacka liksom området Delsjön-Härskogen har studerats. Under 2019-2022 har ett projekt med alla GRs kommuner genomförts som en komplettering till de regionala underlagen. Värdefulla naturtyper har sammanställts, buffertanalyser har gjorts som visar brister och svaga samband och kan fungera som bas i kommunal planering och på regional nivå.

En ny översiktsplan för Göteborg har antagits i maj 2022. Göteborgsregionens gröna kilars stora betydelse för biologisk mångfald, rekreation och friluftsliv betonas. Den tematiska inriktningen för parker, natur och vatten innehåller inriktningar för att en god möjlighet till rekreation och friluftsliv skall uppnås. Det innebär bland annat att förstärka gröna kopplingar mellan och inom respektive grön kil genom vandringsleder eller exempelvis ekodukter eller faunapassager som överbryggar barriärer som trafikleder samt utveckla och förstärka rådande naturkaraktär inom respektive grön kil för ökad biologisk mångfald och stärkt landskapsbild.

De sammanhängande blågröna stråken och vattenmiljöerna behöver också förstärkas och utvecklas genom att tillskapa nya ytor längs vattendrag, omdisponera befintliga ytor och utveckla befintliga värden och kvaliteter längs åar och älvkanter så att de blir rekreativa stråk som lockar människor till vistelse och rörelse.

Göteborgs Grönplan för en nära, sammanhållen och robust stad 2022-2030 har antagits av park-och naturnämnden juni 2022. Den är en uppdatering av den tidigare Grönstrategin vars sociala mål har varit en utgångspunkt för Friluftsprogrammet. Den nya Grönplanen betonar i likhet med ÖP de gröna kilarnas och blågröna stråkens betydelse. Att visa på de olika karaktärerna för respektive kil är värdefullt, förstärkning av koppling mellan kilarna genom vandringsleder och överbrygga barriärer är viktigt liksom att förlänga de gröna kilarna in i den täta staden. De blågröna stråken utmed hav, älv och åar har stor betydelse för rekreation, turism och ekosystemtjänster. Förstärkning och utveckling av de sociala funktionerna och tillgängligheten är viktigt. Vattennära lägen i den täta staden är attraktiva lägen för byggnation. Det gäller att planera rätt så att så många som möjligt får möjlighet att ta del av vattennära lägen rekreativt, biologiskt och socialt. Bevarandet och utvecklingen av gröna stråk, i den täta staden längs vatten, kan minska översvämningsrisker. Blågröna stråk är populära och fungerar som länkar mellan bostadsområden och naturområden och omgivande stadsrum. Bilden av Göteborg som vattenstad kan förstärkas genom tillvaratagande av de blågröna stråken.

Genom aktiv friluftslivsplanering på kommunal och regional nivå kan också längre gröna vandrings- och cykelleder skapas. Lederna gör det möjligt att utöva friluftsliv och vara fysiskt aktiv i och nära staden. Exempel på nyare vandrings- och cykelleder, som sträcker sig från staden och vidare genom flera kommuner, är Gotaleden, Pilgrimsleden respektive Kattegattleden för cykling. För att locka fler bör en kombination av urbant friluftsliv och traditionellt naturnära friluftsliv finnas i och nära staden.

Park- och naturförvaltningen har inom samarbetsprojektet Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder för rekreation och turism som leds av Västkuststiftelsen gjort upprustningar av Bohusleden och Pilgrimsleden som bland annat bidrar till att stärka kopplingarna mellan några av de gröna kilarna i Göteborg.

2.2 Säkerställ stadsövergripande

I Göteborg skall det finnas tillräckligt många och tillräckligt stora naturområden.

I Göteborgs översiktsplan(ÖP) liksom Göteborgs Grönplan lyfts de större natur- och rekreationsområdenas stora betydelse för friluftsliv. De skall enligt ÖP värnas och finnas inom 1 km från bostaden och vara minst 2 ha stora. Det formella skyddet för natur- och friluftsområden skall succesivt utvecklas. Grönplanen använder för stadspark respektive större natur- och rekreationsområde måtten nåbar inom 30 minuter med kollektivtrafik samt vara

tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning. De skall också ha tydligt särpräglad karaktär och rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen har också tagit fram en handlingsplan för friluftslivet – Västra Götaland 2021 med utgångspunkt från de 10 nationella målen för friluftsliv. Friluftsprogrammet utgår också från dessa mål. Handlingsplanens förslag till åtgärder är t ex att ta fram verktyg som säkrar marktillgång för utpekade områden i tex ÖP för friluftsliv, säkerställande av friluftsområden utanför detaljplanelagt område som är välbesökta, fortsätta ta beslut om bildande av nya naturreservat.

Vad har hänt i Göteborg

Göteborgs stad har under 2021 tagit beslut om det kommunala naturreservatet Stora Amundö och Billdals skärgård som sedan långt tidigare är ett mycket välbesökt friluftsområde. Reservatsbildning i form av kulturreservat för Slottsskogen respektive naturreservat för Lärjeån pågår. Båda områdena har stor betydelse för friluftslivet, Slottsskogen är en viktig arena för det urbana friluftslivet. Ytterligare naturområden viktiga för friluftslivet är prioriterade för reservatsbildning efter detta. Det gäller bland annat Härlanda Tjärn/Delsjöområdet – ett av de mest besökta friluftsområdena i Göteborg där endast halva Delsjöområdet idag är skyddat som naturreservat. Länsstyrelsen har under året även tagit ett nytt reservatsbeslut för Änggårdsbergen, med en ny skötselplan, viss justering av gränser samt nytt huvudmannaskap för reservatet utanför Botaniska Trädgårdens ansvarsområde. Västkuststiftelsen är nu reservatsförvaltare i Göteborgsdelen.

2.3 Säkerställ lokalt – bostadsnära och urbant friluftsliv

Bostadsnära parker- och naturområden är särskilt viktiga för vardagens frilufts- och rekreationsaktiviteter. Närheten är särskilt viktig för barn och äldre. Vägen till området skall upplevas omhändertagande och trygg och det skall inte finnas barriärer. Att säkra tillgång till bostadsnära områden är särskilt i fokus. Platser, stråk och anläggningar för urbant friluftsliv ska prioriteras i detaljplaner och förvaltningsarbete.

En av de övergripande strategierna i Länsstyrelsens handlingsplan för friluftslivet är att naturområden är tillgängliga nära människors boende så att alla kan utifrån sina förutsättningar kunna bedriva ett meningsfullt friluftsliv utan särskilda kostnader.

Både Göteborgs översiktsplan och Grönplanen framhåller behovet av att i sin närmiljö ha tillgång till parker och naturområden av god kvalitet för rekreation vilket främjar folkhälsan. De bostadsnära park- och naturområdenska finnas inom 300 meters gångavstånd från bostäder, skolor och arbetsplatser och vara

minst 0,2 hektar stora. De bör kunna nås utan att korsa en betydande barriär, såsom till exempel bergsbrant, trafikled eller vattendrag.

För att enligt ÖPs inriktning uppnå god tillgång till parker- och naturområden behöver det skapas nya parker där stadsutvecklingen pågår och där trycket på redan befintliga parker och naturområden är stort. Även komplettering med plan parkmark behövs i anslutning till bostadsnära naturområden för att tillgodose behovet av tillgängliga friytor och möjlighet till utveckling av kvaliteter.

Grönplanen använder samma riktvärden för bostadsnära park- och naturområden som i ÖP men även kvaliteterna Vila, Mötesplats, Grön oas/plats/park/natur samt Varierat växt- och djurliv. De bostadsnära park- och naturområdena har stor betydelse för möjligheten att utöva urbant friluftsliv. Den sammanlagda mängden park- och naturmark ska vara tillräckligt stor för att tillgodose invånarnas rekreationsbehov och klara det höga besökstrycket med fortsatt hög kvalitet. Antal kvadratmeter grönyta per person bör vägas in och användas tillsammans med mätetalen för bostadsnära grönyta enligt Göteborgs miljömål God bebyggd miljö. God ljudnivå skall eftersträvas.

Göteborgs stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 innehåller mål för naturen, klimatet och människan. Mål för människan som är relevanta i det här sammanhanget berör god ljudmiljö, tillgång till grönområden. Genom att säkerställa att stadens bostäder, förskolegårdar och grönområden har en god ljudmiljö, minskar risken för bland annat hjärt- och kärlsjukdomar samt sömnstörningar. Andel invånare med tillgång till grönområde, större än 0,2 hektar och inom 300 meter, med en ekvivalent ljudnivå underskridande 50 dBA är indikator för grönområden som i ÖP och Grönplan definieras som bostadsnära park- eller naturområde. Idag uppfylls kriterierna för 75% av invånarna och skall öka årligen.

Delmålet Göteborgs Stad säkrar tillgången till grönområden och nyttjar ekosystemtjänster innebär att Göteborgs Stad ska säkra tillgången till grönytor, såväl bostadsnära områden som parker och förskolegårdar. Genom detta gynnas människors fysiska och psykiska hälsa. Utmaningen ligger i att samtidigt som vi bygger ut och förtätar staden, prioritera tillgång till grönområden med höga kvaliteter. Indikatorn har samma kriterier för närhet till bostadsnära park eller grönområdens som i ÖP och Grönplanen: Andel invånare med tillgång till grönområde större än 0,2 hektar inom 300 meter. Målet är 100% år 2030.

3 Utveckla upplevelse-karaktärer och tillgänglighet i naturområden och parker för att skapa ett varierat utbud som lockar till utevistelse

3.1 Utveckla tydliga upplevelsekaraktärer i de större naturområdena

Varje större naturområde ska ha en tydlig identitet som grundar sig på områdets upplevelsekaraktär. Genom att förstärka dessa kan variationen öka vilket kan bidra till ökad rörlighet hos besökare och integration.

En kartläggning av dominerande upplevelsekaraktärer presenterades i friluftsprogrammet. Karaktärerna är Tillgänglig vildmark, Tillgänglig natur, Stadspark, Hav och kust, Utmanande kuststråk, Grön träningsarena, Fågelparadis, Dramatiskt landskap, Kulturlandskap. Karaktärer som ska utvecklas redovisades för berörda naturområden.

Underlaget med upplevelsekaraktärer är värdefullt men har inte använts fullt ut i strategiska planerande dokument – till exempel i grönplan och stadsdelvisa grönplaner. Karaktären stadspark som anges för vissa områden i underlaget finns även i Grönplanen och ÖP men anges där inte i alla fall för samma områden.

Förslag till utvecklingsbehov för respektive områden finns också med och kan användas som underlag att arbetas in i till exempel nya eller uppdaterade stadsdelsvisa grönplaner. Utvecklingsbehoven behöver också förhålla sig till andra dokument som det kommande idrottspolitiska programmet och översiktsplanen.

3.2 Utveckla tillgänglighet

Tillgängligheten ska utvecklas som fysiska förutsättningar till exempel gångvägar, men även information. Friluftslivet skall göras tillgängligt och användbart för människor med funktionsnedsättningar. Graden av tillgänglighet skall variera från mer tillrättalagt till orördhet. Fler områden skall nås med kollektivtrafik liksom möjlighet att tas sig från bostad gående eller med cykel. Tydliga entréer och andra platser skall tas tillvara eller tillföras.

Park- och naturförvaltningen har under året tagit fram och beslutat om en riktlinje för tillgänglighet i parker- och naturområden som inriktas mot tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Ett särskilt fokus läggs på

förbättrad tillgänglighet i anslutning till entréer till naturområden. Den kommer att vara underlag för planering av nya anläggningar men också i förbättringsarbeten. Förvaltningen har även ett politiskt uppdrag att utveckla fler entréer till naturområden i stadens särskilt utsatta områden. Planering pågår för en större entré till Vättlefjäll där även idrotts- och föreningsförvaltningens nya motionscentral finns. En mindre entré i Hjällboskogen rustas också upp. En ny riktlinje för badplatser är under framtagning som innehåller förslag på förbättrade entréer till friluftsbaden varav många ligger i friluftsområden

Det finns många naturområden för friluftsliv som ligger nära stora bostadsområden, där många bor som kanske inte besöker dessa så ofta. De kan nås på gångavstånd eller cykel, till exempel västra delarna av Vättlefjäll, Lärjeåns dalgång, Svartemosse, Hisingsparken, Sisjön och Bergsjön med flera. Styr och ställparkeringar för ”hyrcyklar” finns nu på flera badplatser under sommarsäsongen vilket ökar möjligheten att ta sig med cykel om man inte äger någon.

Många områden kan också nås med kollektivtrafik: till exempel Svartemosse, Vättlefjäll (Kryddnejlikegatan, Persiljegatan), Stora Amundön, Delsjöområdet (entré Härlanda tjärn, Delsjömotet), Lilleby- Sillvik, Ruddalen med flera. Det är ibland långt från hållplats till entréer/besöksmål i en del områden – till exempel till Delsjöbadet. Det finns dock möjlighet att beställa Flexlinjebuss till Skatås i Delsjön som exempel.

Det går att söka information på Västtrafiks app To Go och hitta resväg till naturreservat och andra naturområden ex Sandsjöbacka- Sisjön, Vättlefjäll, Delsjöområdet – Skatås, Stora Amundön med flera. Förbättringar med fler destinationer i reseplaneraren bör göras.

Inom Mistraprojektet Sport&Outdoors pågår flera projekt om hållbar tillgänglighet till friluftsliv när det gäller transporter och var sport- och friluftslivsanläggningar är lokaliserade i förhållande till var människor bor. Biltransporter står för en mycket stor andel av negativ miljöpåverkan som friluftslivsutövande står för. Länsstyrelserna i Halland respektive Västra Götaland har genomfört projekt i samverkan med Västtrafik och Västkuststiftelsen i syfte att erbjuda hållbara transporter som gång, cykel och kollektivtrafik till besöksintressanta naturreservat och andra värdefulla områden i länen. Här finns mycket bra underlag och erfarenheter att arbeta vidare med inom staden.

4 Vårda naturen för både användbarhet och biologisk mångfald, så att variations-rika och attraktiva områden skapas.

4.1 Vårda för användbarhet

Skötseln skall ta vara på befintlig kulturmiljö och växt-och djurliv för ett varierat friluftsliv. Naturområden och anläggningar skall vara tillgängliga, användbara, upplevas som attraktiva och omhändertagande. Skötsel skall prioriteras där många rör sig som gångvägar och entréer. Att sköta målpunkter är också prioriterat. Vid skolor skall mycket vegetation finnas kvar. Skötselinsatser skall ha kontinuitet över tid.

Skötselinsatser har främst haft fokus på drift och underhåll av gång-, rid och cykelvägar i naturområden samt badplatser. Det finns ca 35 mil grusade vägar i naturområden som nyttjas i olika grad. Insatserna har prioriterats efter behov kopplat till vägarnas skick och risk för skador som kan drabba användare. Kraftiga regn som orsakar stora skador på vägarna har ökat över tid. En mer systematisk planering av upprustning görs för att återställa grusvägar i ett skick som gör att de kan underhållas mer regelbundet. Behoven är dock betydligt större än de tillgängliga resurserna.

Exempel på tillvaratagande av växt- och djurliv för öka attraktivitet och skapa målpunkter är anläggande av gömsle och information i Hökälla för att underlätta att studera fågellivet där. Att spara mycket vegetation nära skolor är viktig då de används för lek och blir sliten. Det är en utmaning med den höga bostadsexploateringen som sker och med det ökade behov av förskolor och skolor som krävs. Ofta saknas tillräcklig yta för förskole- och skolgård och anspråk på samnyttjande av park- och naturmark ställs. Det kan leda till ökat tryck på tillgänglig park- och naturmark som ökar slitage och kan skapa konfliktytor.

Pandemin har sammanfallit med att Västkuststiftelsen fått väsentligt ökade resurser för förvaltning av naturreservat och ledutveckling. Fler besökare under pandemin har kunnat mötas med fler resurser så att fler vindskydd, grillplatser kunnat byggas, parkeringar och kanotövergångar med mera upprustats.

4.2 Vårda för biologisk mångfald

Skötseln skall vara anpassad för att gynna artrikedom. Särskild vikt skall läggas vid värdefulla naturmiljöer som våtmarker, ädellövskogar samt särskilt värdefulla träd. Vi nyanläggning skall naturvärdena beaktas och miljövänliga material med lång hållbarhet ska användas.

Staden har flera dokument som styr- och hjälpmedel för en naturvårdsinriktad skötsel, till exempel fastighetskontorets skogspolicy, park- och naturförvaltningens naturvårdsprogram och handbok för varierat växt- och djurliv, anvisningar i teknisk handbok. Restaurering och underhåll av en del våtmarker sker löpande liksom slåtter av ett urval ängsmarker. Arbete pågår med att succesivt överföra fler gräsmattor till mer blomrika gräsytor. Frihuggning av ekar har genomförts. Röjning av kusthedar är projekt som är beslutade och skall utföras under kommande år med stöd av LONA-bidrag. Flera andra LONA-projekt som syftar till att bland annat utveckla miljöer för att gynna pollinatörer pågår vilket samtidigt ökar attraktivitet. Vid nyanläggningar skall anvisningar i teknisk handbok användas liksom riktlinjer och checklistor för projektplanering. Det finns miljöriktlinjer för material och maskiner vid anläggning, drift och underhåll av park och naturförvaltningens friluftsanläggningar och naturområden. De är dock relativt gamla och behöver uppdateras där relevanta delar även bör ingå i till exempel teknisk handbok . Handbok för ett varierat växt- och djurliv ger också handfasta råd och exempel i samband med anläggning och skötsel. Projektet Mistra Sports & Outdoors Friluftsliv som staden deltar i är ett stort riksövergripande forskningsprojekt innehåller flera forskningsområden där hållbara material och utrustning är ett. Det kan ge oss mer kunskap om nya lösningar. Hållfasta material för anläggningar i havet har blivit alltmer angelägna sedan stormar och skyfall är mer frekvent förekommande än tidigare. Brygganläggningar byggs oftare i betong av detta skäl för att de är mer robusta och har längre hållbarhet än tidigare konstruktioner.

5 Informera om Göteborgs stads områden och anläggningar för friluftsliv. Informera om allemansrätten för att säkerställa att friluftslivet sker på naturens villkor.

5.1 Hitta dit, hitta in, hitta runt

Det skall vara lätt att få inspiration och information om naturområden samt för att ta sig och ta sig runt i dessa. Information vid entréer är särskilt viktigt. Det skall finnas digitalt, i pappersform och skyltning på plats. Samarbete med andra aktörer är viktigt.

Det finns mycket information på stadens hemsida och i sociala medier som berör friluftsliv för den som aktivt söker den. Här finns information om olika parker och naturområden med kartor, friluftskartan där man kan söka var det finns motionsspår och andra anläggningar. Mer information om till exempel fiske, grillplatser, naturspottar, vandringsleder, badplatser, uteklassrum finns också liksom information om allemansrätt, regler för hundägare, tips och råd när du ger dig ut i naturen. På websidan Ut och njut finns mer information och inspiration om vilka aktiviteter som besökare kan utföra i naturområden under olika säsonger, guidande filmer, digitala tipsrundor, tips på cykelrundor och andra aktiviteter.

Stadens sociala medier används också för att sprida information om naturområden och om hur man skall bete sig när man är ute i naturen, vad olika vägmärken på gång, cykel och ridvägar i naturen betyder för att minska konflikter i användandet. Badplatsappen och lekplatsappen är andra exempel på digitala kanaler.

Samarbete med olika aktörer görs till exempel genom att tipsa på stadens hemsida om guidade vandringar som genomförs av Västkuststiftelsen på stadens hemsida. Samarbete med Göteborg&Co, turistbyrån kring marknadsföring och information till besökare gör att fler nås. Göteborgs officiella besöksguide har en särskild rubrik för natur och sport där både staden och privata aktörer kan marknadsföra områden och aktiviteter.

Möjligheten för besökaren att ta till sig information på plats är också av stor vikt. De entrétavlor som finns vid naturområden bidrar med information kring vad våra medborgare kan förvänta sig av platsen samt vilka skyldigheter de har.

Information om växt- och djurliv berikar upplevelsen samt ökar förståelsen hos besökaren kring varför vi behöver värna om stadens naturområden. Det finns ett stort behov av uppdaterade och nya informationsskyltar inte minst i entréområden. Ett arbete med en tydligare strategi för hur vi ska arbeta med information i naturområden är påbörjad men ska utvecklas ytterligare. Detta så våra besökare ska kunna känna sig trygga med att informationen är likvärdig i vilket område de än besöker.

5.2 Naturpedagogik

Öka medvetenhet, kunskap och intresse för natur- och kulturmiljö. Informera om allemansrätten är en självklar del. Staden skall stötta utomhuspedagogisk verksamhet genom att förmedla kunskap och skapa förutsättningar för undervisning utomhus. Riktlinjer för det naturpedagogiska arbetet ska tas fram.

Under tidigt 2000-tal uppstod ett intresse för att inte bara bevara natur utan synliggöra den genom att fördjupa medborgarnas kunskap kring våra naturområden och biologisk mångfald. 2018 antogs Riktlinjen för utomhuspedagogik inom park- och naturförvaltningen. I samband med det tillsattes även en utomhuspedagog vars uppdrag är att se till det övergripande utomhuspedagogiska arbetet inom staden. Syftet med förvaltningens utomhuspedagogiska arbete är att locka ut människor i parker och naturområden men även att bidra med fördjupad kunskap hos besökaren. Målet är att kunna värna och utveckla både de sociala värdena liksom natur- och kulturvärdena. Målgrupper är främst barn och ungdomar men även övriga invånare och besökare. Riktlinjen skall stödja arbetet med att professionalisera, integrera och aktivera inom det utomhuspedagogiska arbetet. De utomhuspedagogiska platserna och miljöerna som erbjuds utgör basen tillsammans med kommunikation och aktivering. Under kommande år kommer en planering och prioritering för det utomhuspedagogiska arbetet att göras.

Staden erbjuder tre olika sorters av aktivering, Delvis bidrar vi med platser som erbjuder att barn, unga och övriga besökare ska kunna tillskansa sig kunskap på eget vis, både under sin fritid men också med hjälp av pedagoger och friluftsföreningar. Det sker även genom att erbjuda lektioner i bl.a. Slottsskogen och slutligen tillfälliga aktiveringar som sker genom evenemang.

I Göteborg finns 6 förskolor och vissa även med fritidshem som bedriver verksamheten utifrån Friluftsfrämjandets I Ur och Skur-metodik. Friluftsliv, lek, rörelse, spänning och upplevelser med alla sinnen är bärande i pedagogiken. Barn/elever som får möjlighet att komma ut i naturen lär sig handla efter allemansrätten och värna om miljön. En förskola är kommunal de övriga drivs som föräldrakooperativ.

Det marinpedagogiska centret Blåmusslan på Askimsbadet erbjuder möjligheter för pedagoger och barn/elever att öka sina kunskaper om det marina och strandnära livet både teoretiskt och praktiskt. Här finns litteratur, redskap mm för att undersöka och utforska strand och hav både inne och ute. Andra goda exempel på platser där medborgarna får utrymme för att själva ta del av naturen

är stadens uteklassrum som finns i anslutning till många skolor. De skapar förutsättningar för undervisning utomhus. Ett av de senaste tillskotten är Näsan i blöt som fungerar som ett uteklassrum och en lekplats där barnen tillåts att experimentera med vatten. Under hösten 2022 utfördes en inventering av uteklassrummen som tillkom 2008 och framåt. Under kommande år ska en strategi tas fram för vilka som skall vara kvar och rustas upp, eller behöva flyttas samt vilka som kan göras mer tillgängliga för besökare.

Pedagogiska lektionstips om natur finns också på stadens intranät tillgängligt för pedagoger med flera i staden.

Slottsskogen bidrar med flera sorters pedagogik. Delvis den där besökaren på egen hand kan lära om djur och natur. Det bedrivs även ett aktivt utomhuspedagogiskt arbete genom att erbjuda skollektioner med syfte att lära ut om djur, natur och hållbar utveckling. Här finns även naturlek, barnens zoo och en barfotaslinga. Det planeras även för ett nytt – mer omfattande – uteklassrum än det som finns idag. Olika tillfälliga aktiviteter utförs också i Slottsskogen, så som exempelvis programmet för höstlovsveckan som varje år erbjuder barn och unga olika aktiviteter kopplat till djur och natur.

Lilla Änggården är en kulturhistorisk miljö som förvaltas av staden. Här finns ett samarbetsprojekt med fokus på att utveckla och aktivera kulturmiljön under temat odling och matförsörjning. Målet är att skapa engagemang och delaktighet hos barn och unga, boende och besökare i stadens gröna miljöer med koppling mellan platsens historia och utveckling.

De tillfälliga aktiveringar som staden bidragit med de senaste åren är många. Ett av de största evenemangen är barnens växthus som startade 2019 i Trädgårdsföreningen. Intresset har varit stort och en rad aktörer har bidragit med aktiviteter. Ett mål för projektet har varit att sprida information och kunskap om de gröna områden och kvaliteter som finns i Göteborg. Barnens växthus har på så vis kommit att bli en arena för barn i förskolan, åk 1-3 i grundskolan samt grundsärskolan.
Ett annat delmål är också att bidra till att få ökad kunskap och förbättra stadens arbete med fokus på barnens behov. Sedan 2021 har barnen därför själva fått bidra med att skapa barnens växthus. Under 2022 medverkade även den bemannade platsen – bygglekplatsen – i projektet. Där gjordes även åtgärder på området så barn och unga tillsammans med pedagogerna på plats ska kunna lära sig om odling och biologisk mångfald i många år framöver.

Deltagande i evenemang som till exempel Västerhavsveckan – ofta i samarbete med andra aktörer – är också en viktig del av det utomhuspedagogiska arbetet. Tidigare år har aktiviteter huvudsakligen utförts vid någon av stadens badplatser men under 2022 arbetade staden under konceptet ”havet börjar här”. Aktiviteter genomfördes också på bemannade platser under Västerhavsveckan, bland annat i Hjällbo, Positivparken och Hammarkullen. Många barn har inte möjlighet att ta sig ut till havet under sommaren. Syftet var därför att minska tröskeln och informera mer kring vad som går att finna i vattnet samt fokusera på att det skräp vi slänger på stränder och inne i våra städer kan följa med vattnet.

Ett flertal naturvårdsprojekt som innehåller ett naturpedagogiskt inslag är pågående eller har genomförts under senare år med stöd av bidrag det statliga bidraget LONA: Hum och humlor, Artrikedom bland blommor och bin – ett västsvenskt bi-drag, Blommande vägkanter, Utveckling och information om naturmarker och biologisk mångfald i fastighetsbestånd, Vilda pollinatörer i Färjenäs skogsträdgård med flera. Projekten genomförs av både förvaltningar, bostadsbolag, Västra Götalandsregionen och olika föreningar. Ofta är projekten kopplade till skyltning, informationsmaterial, föreläsningar, workshops och andra aktiviteter kopplade till olika åtgärder som utförs för en ökad biologisk mångfald

Andra aktörer som utför pedagogisk verksamhet och samtidigt värnar om våra naturområden är sportfiskarna vilka sköter fiskevård och biotopvård i stadens sjöar och vattendrag. De genomför i samband med det flera pedagogiska aktiviteter för barn och ungdomar. Skolbäcken är ett sådant som kombinerar fiskevård med utomhuspedagogik riktad till barn och ungdomar.

Vad allemansrätten innebär för rättigheter och skyldigheter är en viktig del av informationen till besökare i naturen. Som en del i arbetet med att nå ut med information använder sig staden både av sociala medier och goteborg.se. Här finns bland annat friluftskartan, information om friluftsbad, vandringsleder och mycket annat samt förklaringar av vad olika påbudskyltar som gäller gång, cykel respektive ridning innebär. Det finns även tilläggsinformation på utvalda ridvägar där olyckor och incidenter inträffat. Föreningar har också sökt bidrag för att öka kunskapen om allemansrätten, till exempel. Billdals Ridklubb.

6 Involvera föreningsliv och ta tillvara på personligt engagemang, som bidrar till att skapa intresse för friluftsliv hos fler göteborgare och besökare

6.1 Delaktighet

Vid utveckling av områden och aktiviteter ska samarbete med medborgarna ske. Aktiva personer eller föreningar ska få möjlighet att öka utbud av aktiviteter och introducera nya utövare till friluftsliv. Det skall vara enkelt att få information och kontakt med Göteborgs stad. Anläggningar eller verksamheter ska kunna utvecklas och skötas i samverkan med externa aktörer. Förvaltningar, föreningar och andra aktiva kan bidra med vägledning och

sällskap för att ta sig ut i naturen tex genom promenadgrupper, sociala medier mm. Ökad kunskap om olika gruppers behov ska tas fram.

Dialog och samverkan med medborgare, föreningar och andra aktörer sker på många olika sätt i staden. Synpunkter och önskemål kan lämnas hos stadens kontaktcenter som fördelar ärendena till rätt förvaltning för handläggning. Göteborgsförslag är en annan kanal som används aktivt av medborgarna, att lämna förslag och önskemål. En stor del av önskemålen handlar om friluftsliv och idrott vilket visar att det finns ett stort engagemang för dessa områden.

Dialoger och samarbete sker också i andra former i samband med att planer och program tas fram eller när projekt skall genomföras. Framtagning och fortsatt arbete med stadens plan för ridsport genomförs i bred samverkan med föreningar och andra aktörer inom ridsporten.

Privatpersoner och föreningsmedlemmar kan också engagera sig som volontärer i stadens verksamhet. Det finns redan idag aktiva volontärer som slår ängar, städar stränder med mera. I stadens budget 2022 finns ett tydligt fokus att uppnå ökad samverkan med civilsamhället med betoning av det ideella engagemangets betydelse. I december 2021 beslutade park- och naturnämnden om ett uppdrag åt förvaltningen att förbättra dialog och samverkan kring offentliga ytor. Som en ökad möjlighet till delaktighet har förvaltningen, utifrån kommunfullmäktiges intentioner om att ha ett större samarbete med civilsamhället, tagit fram en rapport avseende möjligheterna till volontäruppdrag

Den största utmaningen är att få fler som inte använder natur- och parker för friluftsliv i någon större grad att bli intresserade att ta steget ut i naturen eller parken.

Friluftsliv bedrivs idag i hög grad även i parker till exempel i Hisingsparken, Positivparken och Slottsskogen Att pröva på tillsammans med andra är en viktig del i detta, det har inte minst alla aktiviteter som bedrevs i landet under Friluftslivets år 2021 visat. Barn och ungdomar är särskilt viktiga att nå. Då kan man också indirekt nå deras föräldrar och andra släktingar.

Förskolor och skolor har en viktig roll i det sammanhanget. Skolan som arena är en verksamhet som verkar för att skapa trygga mötesplats där barn och vuxna tillsammans med andra aktörer från offentlig, näringsliv och idéburen sektor, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Målet är att utjämna barns uppväxtvillkor bland annat genom att ta del av kultur- och fritidsaktiviteter. Genom att öppna upp skolans lokaler för aktiviteter efter skoltid och på lov och helger medför att fler barn och unga i området tar del av fritids- och kulturaktiviteter. Föreningar bidrar med aktiviteter. Det är dock lättare att hitta föreningar och samarbeten som erbjuder sport och fysisk aktivitet än de som erbjuder kultur- och friluftsaktiviteter vilket är efterfrågat.

Föreningslivet är viktiga aktörer när det gäller att få människor att pröva på friluftslivsverksamheter. Många föreningar med flera erbjuder olika aktiviteter,

inte minst under skolloven. Sommarlovsaktiviteter inom friluftsliv kan handla till exempel om utflykter, sportfiske, ridning, paddling, badresor, windsurfing med mera.

Tikitut – community based tourism som verkar för ett inkluderande samhälle med mångfald är en verksamhet i nordöstra göteborg som bland annat erbjuder vandringar, paddling mm i Vättlefjäll, Lärjeåns dalgång. Lokala gruppvärdar som bor i närområdet leder aktiviteter där man kan gå tryggt i en grupp i Vättlefjäll under temat Jämlikt Vättlefjäll. Västkuststiftelsen som förvaltar en stor del av naturreservaten i länet erbjuder också vandringar i olika naturreservat. Till exempel i Vättlefjäll i samarbete med Tikitut.

Även Göteborgs stad erbjuder olika aktiviteter och möjlighet att pröva på. Sommarlovsaktiviteter för skolbarn ofta i olika föreningars regi är ett exempel. Bemannade platser som finns på flera ställen t ex i Biskopsgården, Hjällbo och i Positivparken, Plikta har betydelse för att aktivera och inspirera till utevistelse. Det finns också flera lantgårdar i staden som möjliggör för barn, skolor och familjer att komma i kontakt med djur och en mer lantlig miljö.

Hälsotek och Hälsolots finns i flera delar av staden. Det övergripande målet är att minska skillnader i hälsa. Flera erbjuder promenad i parker eller natur. Även utflykter av olika slag kan erbjudas av vissa. Vättlefjälls motionscenter som är invigt i september har också som mål att förbättra människors hälsa och fysik i områden med stora socioekonomiska utmaningar, en låg tröskel för den som funderar på att börja träna. Göteborgs stads kalendarium annonserar dessa och massor av andra aktiviteter som erbjuds i staden.

Ökad kunskap om olika gruppers behov kan fås på olika sätt. Enkäter och andra besökarundersökningar ger en del sådan information. Det görs i olika sammanhang och på olika sätt. Bland annat har QRkoder placerats på till exempel några badplatser, park- och naturområden där besökarna kan nå en enkät att svara på. Det har kombinerats i vissa fall med personal på plats som ställer frågor.

Även kvantitativa mätningar av hur många som använder parker och naturområden är viktiga för att kunna bedöma och prioritera behov av skötsel och underhåll och nya anläggningar. Olika typer av digitala kvantitativa metoder har testats och skall utvärderas för att kunna gå vidare med inköp av material och metoder.

Inom forskningsprojektet Mistra Sports & Outdoors har undersökningar genomförts under covidpandemin för att se hur denna har påverkat friluftslivsaktiviteter. Det genomförs även andra studier av olika besökargrupper.

6.2 Föreningslivet

Föreningslivet är en viktig resurs för att aktivera och tillgängliggöra friluftslivet. Staden ska ha god kunskap om föreningslivets behov och utveckla samarbetet. Föreningar inom friluftsliv och naturbaserade aktiviteter skall få

samma stöd som övriga föreningar. Det skall vara lätt att arrangera hållbara evenemang i naturområden. Hänsyn skall tas till det oorganiserade friluftslivet och naturens känslighet. Fler människor och aktiviteter ska samsas på samma yta och avvägningar med ökat tryck på naturmiljön och prioriteringar måste göras både för evenemang och permanenta anläggningar

Alla föreningar har möjlighet att söka bidrag hos idrotts- och föreningsförvaltningen till olika aktiviteter och andra bidragsstöd men friluftslivsföreningar söker inte i lika hög grad dessa. Det kan bland annat bero på att man till exempel inte har målgruppen barn och unga i lika hög grad, att deras verksamhet inte passar in i regelverket eller att det saknas kunskap om eller intresse av att söka kommunalt stöd.

Scoutföreningar bidrar i hög grad med aktiviteter inom friluftsliv och är de som söker och får mest bidrag i denna kategori.

Flera friluftsanläggningar både sköts och anläggs av föreningar. Exempel på sådana är kanotuthyrning, anläggning och skötsel av cykelbanor i naturområden, icke kommunala badplatser, skidbacke, ridanläggningar, bryggor. Upplåtelse eller skötselavtal tecknas ofta för att ansvar, rättigheter och skyldigheter skall tydliggöras. Är det fråga om upplåtelse betalar föreningarna för denna. De kan under vissa förutsättningar söka anläggnings- och driftbidrag för dessa.

Inom det nationella forskningsprojektet Mistra Sports & Outdoors görs en rad olika forskningsstudier i landet i samarbete med föreningsliv och offentliga förvaltningar. Forskningen har som syfte att stödja och utveckla ett hållbart friluftsliv. Park- och naturförvaltningen deltar i projektet och det genomförs bland annat arbeten i Göteborg där besökare i naturområden intervjuas liksom ett projekt som handlar om paddling främst i havet. Staden ingår i en lärandegrupp om hållbar användning av mark och vatten med fokus på kustlandskapet där forskare, föreningar, myndigheter med flera ingår. Andra forskningsområden handlar om material och utrustning, transporter, evenemang, beteende med mera. Ny kunskap som kommer fram inom forskningsprojektet är till stor nytta i den fortsatta utvecklingen mot ett hållbart friluftsliv.

Anvisningar för avfallssnåla evenemang att användas vid upplåtelser för evenemang samt egna evenemang har tagits fram av flera förvaltningar och bolag i samarbete. Det är en del i arbetet för mer hållbara evenemang. I evenemangsrådet i staden trycker man mycket på att använda kollektivtrafiken i dialogen med de stora evenemangsarrangörerna. Speciellt i områden som är centrala och där p-platser inte räcker till.

7 Vidare arbete och genomförande

Handlingsplaner för att genomföras skall tas fram. Dessa behöver sammanvägas med andra intressen i staden. Fortsatt dialog med en rad olika parter behövs för det fortsatta arbetet. Färdigställande av områdesbeskrivningar med målbild och förslag på utveckling skall göras.

Uppföljning av friluftsprogrammet ska genomföras av park- och naturförvaltningen.

Generella handlingsplaner har inte tagits fram, men styrdokument inom olika områden har tagits fram eller är pågående. Ny Översiktsplan och Grönplan ger vägledning på mer övergripande nivå för utveckling av friluftsliv i staden. Det finns stadsdelvisa grönplaner för flera stadsdelar i staden med utvecklingsförslag som också omfattar friluftsliv. Andra styrdokument som berör friluftsliv som kan nämnas är plan för ridsport, riktlinje för tillgänglighet i parker och naturområden, riktlinje för badplatser, plan för utegym, plan för urbant friluftsliv, riktlinje för utomhuspedagogik, riktlinje för jämställdhetsarbete i parker och naturområden, handbok för varierat växt- och djurliv. Ett idrottspolitiskt program är under utarbetande. Det innehåller flera kopplingar till friluftsliv då många idrottsaktiviteter sker i naturområden och har samma målsättningar att bidra till god folkhälsa. Många av det åtgärder och aktiviteter som genomförts inom ramen för friluftsprogrammet kan kopplas till flera av nämnda styrdokument.

Göteborgs Stad

Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande

Kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022

2023-03-01

Innehåll

1 Inledning och bakgrund ... 4
1.1 Demokrati och medborgarservices uppdrag ... 5
1.2 Samtliga nämnders uppdrag ... 5
1.3 Avgränsningar ... 6
1.4 Göteborgarnas upplevelse av den lokala demokratin ... 6
Förtroendet för politiker ... 7
Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut ... 7
Nöjdhet med det sätt på vilket demokratin fungerar ... 7
Förtroende för att Göteborgs Stad ger göteborgarna demokratiskt inflytande över staden ... 7
Upplevd möjlighet att påverka inom olika verksamheter (till exempel brukarråd och medborgarråd) ... 7
Upplevd möjlighet att delta i arbetet med utveckling av kommunen (till exempel medborgardialog och samråd) ... 8

2 Göteborgs Stads råd, forum och dialoger ... 8
2.1 Råd, forum och dialoger utifrån lokal kontext ... 9
Ö-dialogen ... 9
2.2 Råd, forum och dialoger som regleras i lag och styrdokument ... 10
2.3 Råd, forum och dialoger utifrån målgrupp ... 10
Äldreombudsmannen ... 12
Funktionshinderombudsmannen ... 13
Göteborgs Stads rättighetsbaserade råd ... 13
Ungdomsfullmäktige ... 14

3 Insatser och aktiviteter 2022 ... 16
3.1 Utveckling av metoder och arbetssätt ... 16
3.2 Deltagande i evenemang ... 17
3.3 Uppsökande arbete och informationsspridning ... 17
Medborgarkontor ... 18
Invånarguider, hälsoguider och kulturtolkar ... 18
3.4 Trygghetsskapande insatser ... 19
3.5 Valrelaterat arbete 2022 ... 19
Valkansliets uppdrag att arrangera de allmänna valen 2022 ... 19
Valstärkande insatser ... 20

4 Digital demokrati ... 21
4.1 Plattform för medborgardeltagande ... 21
4.2 Medborgarbudget ... 22
4.3 Göteborgsförslaget ... 22
Statistisk uppföljning ... 22
Användare av Göteborgsförslaget ... 23
Utveckling av Göteborgsförslaget ... 23

5 Att nå ut till alla göteborgare ... 25
5.1 Riktade insatser utifrån målgrupp ... 25
5.2 Kund- eller brukarundersökningar ... 26
5.3 Rekrytering av nya medarbetare ... 26

6 Utmaningar och utvecklingsområden 27
6.1 Resurser och kompetens 27
6.2 Samverkan för att möjliggöra verkligt inflytande 28
6.3 Att nå ut och skapa förutsättningar för alla göteborgare att vara delaktiga och påverka 28

7 Sammanfattning..... 30
7.1 Göteborgs Stads arbete under 2022 30
7.2 Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande 31

Bilaga 1
Bolag och förvaltningar som medverkat i kartläggningen..... 34

Bilaga 2
Göteborgsförslag som lämnats under 2022 som fortfarande är aktiva 35

Bilaga 3
Var bor de som har lämnat göteborgsförslag?..... 37

1 Inledning och bakgrund

På uppdrag av kommunfullmäktige ska nämnden för demokrati och medborgarservice kartlägga invånarnas möjligheter till demokrati och inflytande. Det är en del av nämndens löpande proaktiva demokratiuppdrag. Fokus i rapporten är Göteborgs Stads arbete under 2022.

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice har tidigare årligen inventerat medborgardialoger som genomförts i Göteborgs Stad. Frågor har då skickats till de före detta stadsdelsförvaltningarna, eftersom mycket av det lokala demokratiarbetet har skett därifrån. I och med stadens omorganisation har kartläggningarna 2021 och 2022 haft ett annat utgångsläge och angreppssätt. Stadsledningskontoret har skrivit i sitt tjänsteutlåtande att det i samband med att stadsdelsnämnderna upphör uppstår ett behov av att tydliggöra fler nämnders ansvar för lokal demokrati, och att säkra en samlad kunskap om lokala förhållanden.[1] Denna rapport kartlägger på vilka sätt detta sker.

Inför kartläggningen har frågor skickats ut till stadens samtliga förvaltningar och bolag. 80 procent av förvaltningarna och 60 procent av bolagen svarade på frågorna.[2] Detta är en ökning av antalet svarande från året innan.

Följande frågor ställdes:

- Har er förvaltning/bolag utpekade personer som arbetar strategiskt och övergripande med frågor som rör demokrati och inflytande?
- Har er nämnd/förvaltning/bolag råd eller forum där dialog förs direkt med medborgare?
- Har er nämndförvaltning/bolag råd eller forum för utbyte av erfarenheter och information mellan olika samhällsaktörer?
- Har det skett någon förändring i hur er förvaltning/bolag arbetar med frågor som rör demokrati och inflytande under 2022?
- Ge exempel på aktiviteter, insatser eller demokrativerktyg som er förvaltning/bolag har genomfört eller använt er av under 2022.

Förvaltningarna fick även frågan om vilka utmaningar och utvecklingsområden som finns inom nämnden och förvaltningen, när det gäller att arbeta med att skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande inom deras specifika uppdrag. Bland annat har de fått frågan hur de arbetar för att nå en bred delaktighet och nå målgrupper som staden har svårt att nå.

[1] Utveckling av lokal- och digital demokrati, fullmäktiges roll i demokratiarbetet och en gemensam geografisk indelning inom Göteborgs Stad, KS Dnr 1373/19
[2] Svarande bolag och förvaltningar presenteras i bilaga 1 till denna rapport

1.1 Demokrati och medborgarservices uppdrag

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice har lagt grunden för, och fortsätter arbetet med, att bygga upp en så kallad infrastruktur för att stärka den lokala demokratin.

Infrastrukturen består av att demokrati och medborgarservice ger **stöd och metoder** för delaktighet, bidrar med **mötesplatser** samt bygger upp och upprätthåller **kontakter och nätverk för samverkan**, både inom och utanför staden.

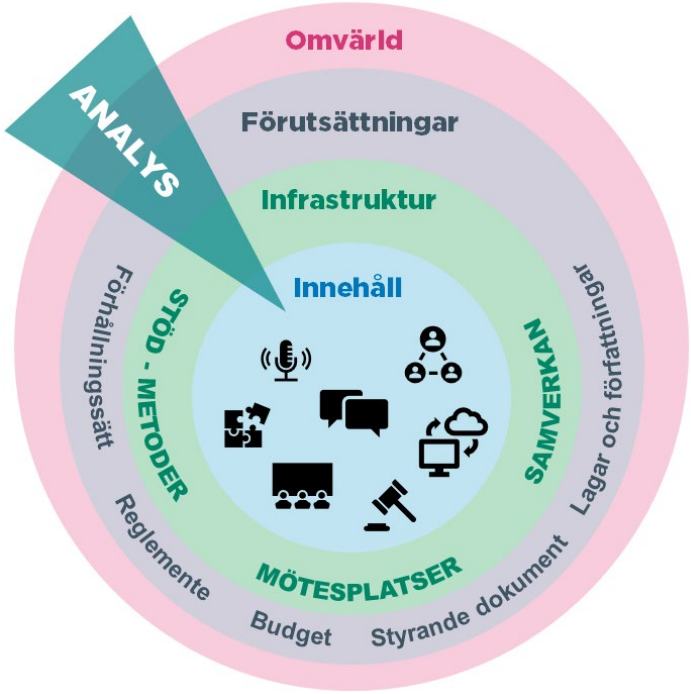

Infrastrukturen ska stödja stadens verksamheter, förvaltningar och nämnder i arbetet med att skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande för de invånare som berörs av verksamheten.

Bilden till höger illustrerar hur omvärld, förutsättningar, infrastruktur och innehåll samverkar. Varje nämnd har sina förutsättningar i form av bland annat reglemente, budget och lagar och författningar som styr verksamheten. Med hjälp av infrastrukturen kan nämnderna aktivt arbeta med demokratisk delaktighet och inflytande och skapa ett innehåll som grundar sig i medborgarnas behov.

1.2 Samtliga nämnders uppdrag

Kartläggningen i denna rapport utgår från det som står i kapitel 1 §5 i samtliga nämnders och kommunstyrelsens reglementen:

”Nämnden ska aktivt arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten. Nämnden ska nyttja stadens infrastruktur för detta.”

Då det är tydligt uttalat i samtliga nämnders reglementen att alla aktivt ska arbeta med, och skapa förutsättningar för, demokratisk delaktighet och inflytande fokuserar denna rapport på hur detta genomförs. Rapporten visar på typer av forum, råd och dialoger som finns inom staden idag samt på aktiviteter som har genomförts under 2022. Det handlar både om medborgarnas möjligheter att få inflytande i lokala frågor, samt hur verksamheterna arbetar för att i samverkan med andra aktörer säkra en samlad kunskap om lokala förhållanden.

Rapporten belyser även utmaningar och utvecklingsområden och på vilka sätt förvaltningar och bolag arbetar för att uppnå en bred delaktighet.

Skrivningen i reglementena gäller endast stadens nämnder och kommunstyrelsen, men denna rapport inkluderar även bolagens arbete.

1.3 Avgränsningar

Kartläggningen utgår ifrån det arbete som har bedrivits i Göteborgs Stad under 2022. Detta innebär att förvaltningar och bolag går under de namn de hade under 2022, även om vissa av dem sedan bytte namn vid årsskiftet 2022/2023 i och med den nya organisationen inom stadsutvecklingsområdet.

Rapporten ger en övergripande bild utifrån de svar som har lämnats från förvaltningar och bolag. Rapporten ger därmed inte en heltäckande bild. Frågorna kan till exempel ha tolkats på olika sätt och det kan vara svårt för de som har svarat att ha kunskap och överblick över allt som sker. Det kan också vara svårt att dra en gräns för vad som räknas som demokratisk delaktighet och inflytande.

Kartläggningen utgår ifrån arbetet inom stadens förvaltningar och bolag, men den visar inte alltid var insatser har gjorts eller vilka invånare som har deltagit. Inte heller grad av delaktighet. Rapporten innehåller heller ingen målgruppsanalys utifrån till exempel jämlikhet eller ungt inflytande.

När det gäller kapitlet om utmaningar och utvecklingsområden så utgår det från vad tjänstepersoner ser och upplever. Rapporten visar inte vilka utmaningar som de förtroendevalda har i sitt möte med invånarna, eller vilka utmaningar som finns hos invånarna att kunna delta och få inflytande i Göteborgs Stads verksamhet.

Rapporten har inte som syfte att ge någon analys med rekommendationer, förslag till utveckling eller förslag på beslut.

1.4 Göteborgarnas upplevelse av den lokala demokratin

I Göteborg genomförs årligen två övergripande medborgarundersökningar där frågor kring delaktighet och den lokala demokratin berörs. Det är Statistiska centralbyråns (SCB:s) medborgarundersökning och Göteborgs universitets SOM-undersökning (samhälle, opinion och medier).

Dessa undersökningar gör det möjligt att följa befolkningens uppfattning över tid. De möjliggör också vissa jämförelser med andra medverkande kommuner eller gentemot ett rikssnitt.

I SCB:s årliga medborgarundersökning får kommunens invånare tycka till om sin kommun och dess verksamheter. Några av de områden som undersöks är skola och omsorg, boende och boendemiljö, trygghet i samhället, jämlikhet och integration samt förtroende. Undersökningen 2022 hade ett urval på 2 400 personer. Dessa var folkbokförda i Göteborg och var i åldrarna 18 år och uppåt. Svarsfrekvensen låg vid detta tillfälle på 33 procent, vilket är två procentenheter lägre än året innan.

SOM-undersökningen genomförs i syfte att spåra utveckling och förändringar i attityder, värderingar och politiskt beteende i en lokal kontext. Teman i undersökningen är bland annat politik och demokrati och hur det är att bo i Göteborg. SOM-undersökningen görs på uppdrag av Göteborgs Stad och har hittills genomförts fem gånger under åren 2016-2020. Urvalet på 5 000–8 000 personer har varit slumpmässigt, där invånare i åldrarna 16–85 år som är folkbokförda i Göteborg har fått möjlighet att svara. I senaste undersökningen var

svarsfrekvensen 52 procent. SOM-undersökningen genomfördes även 2022, men resultatet har inte presenterats än.

Förtroendet för politiker

Andelen svarande som har ett mycket eller ganska stort förtroende för politiker i Göteborgs Stad var vid senaste SOM-undersökningen 34 procent. Det är en marginell ökning med en procent från föregående år. Yngre har ett högre förtroende medan äldre uppger ett lägre förtroende för de lokala politikerna. Förtroendet är högre bland nyinflyttade göteborgare än bland de som bott i staden en längre tid.

Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut

Andelen som upplever att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka politiska beslut i Göteborgs Stad var 21 procent i senaste SOM-undersökningen. Det är en ökning med tre procentenheter från föregående år.

38 procent tycker att möjligheterna är ganska eller mycket dåliga. Yngre upplever en högre möjlighet att påverka än äldre. Högutbildade upplever en något högre möjlighet att påverka än de med lägre utbildning.

Nöjdhet med det sätt på vilket demokratin fungerar

65 procent är mycket nöjda eller ganska nöjda med hur demokratin fungerar i Göteborgs Stad, enligt senaste SOM-undersökningen. Det är en ökning med 5 procentenheter från föregående år. Något färre, 63 procent, är nöjda med det sätt på vilket demokratin fungerar i deras stadsdel. Yngre åldersgrupper är i genomsnitt mer nöjda än äldre åldersgrupper.

Förtroende för att Göteborgs Stad ger göteborgarna demokratiskt inflytande över staden

24 procent uppger att de har ett ganska eller mycket stort förtroende för att Göteborgs Stad ger göteborgarna demokratiskt inflytande över staden. Det kan jämföras med att 39 procent svarar att de har ett ganska litet eller mycket litet förtroende för staden i denna fråga. 37 procent har varken stort eller litet förtroende.

Upplevd möjlighet att påverka inom olika verksamheter (till exempel brukarråd och medborgarråd)

I SCB:s medborgarundersökning svarar 45 procent att de tycker att möjligheten att påverka inom olika verksamheter är mycket eller ganska bra. 55 procent tycker att möjligheterna att påverka är mycket eller ganska dåliga. Resultatet för Göteborgs Stad liknar resultatet i andra städer och regioner i Sverige som genomfört undersökningen under 2022. Andelen göteborgare som anser att möjligheterna att påverka är mycket eller ganska bra är dock något högre än rikssnittet.

Upplevd möjlighet att delta i arbetet med utveckling av kommunen (till exempel medborgardialog och samråd)

34 procent svarar att de upplever att möjligheterna att delta i arbetet med utveckling av kommunen är mycket eller ganska stora, enligt SCB:s medborgarundersökning. Till skillnad från 66 procent som tycker att möjligheterna är mycket eller ganska små. Även dessa siffror är i linje med övriga städer och regioner.

2 Göteborgs Stads råd, forum och dialoger

Det finns inga tydliga gränsdragningar kring vad som ska definieras som råd respektive forum i staden. Däremot finns definitioner kring avgränsning och innehåll av *specifika* råd och forum samt dialoger. I detta kapitel görs en genomgång av några av dessa. Genomgången utgår från de svar som stadens förvaltningar och bolag har lämnat. Det kan finnas råd, forum och dialoger som inte har redovisas. Några funktioner och råd kommer att belysas lite djupare som exempel.

Begrepp såsom dialog, medborgardialog, brukardialog och brukarinflytande används på olika sätt i staden. Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) används begreppet *medborgardialog* till den dialog som är en del av den politiska styrningen[3]. Strukturerade medborgardialoger kan till exempel användas inför ett beslut, då en nämnd tar initiativ till dialog med invånare i ett specifikt ärende eller en fråga som fortfarande är möjlig att påverka.

Medborgardialogen kan vara utformad på olika nivåer. Ibland deltar de förtroendevalda i både planering och genomförande, ibland ger de ett uppdrag till förvaltningen eller bolaget att genomföra dialog utifrån en särskild fråga. Begreppet *dialog* handlar om att deltagaren får vara med och resonera, med syftet att synliggöra och utbyta olika perspektiv och tankar. Det är också vanligt att *konsultera*, det vill säga ta reda på vad människor tycker och inhämta synpunkter.

Begreppen *brukardialog* eller *brukarinflytande* handlar om en kommuns specifika tjänster och service till sina invånare. Det handlar ofta om att följa upp kvaliteten och ta tillvara människors synpunkter på tjänsterna. Brukardialogen handlar inte om den politiska processen och sker främst mellan brukare och tjänstepersoner.

Det finns även dialoger som sker på initiativ av andra aktörer, som till exempel andra myndigheter, civilsamhället eller invånare.

Detta kapitel beskriver de olika typer av dialoger som sker med stadens verksamheter. De råd, forum och dialoger som förvaltningar och bolag har nämnt sorteras i tre kategorier:

- lokal kontext
- lag och styrdokument
- målgrupp

[3] Nyttan med medborgardialog (skr.se)

Kapitlet berör ej de direktkontakter som sker mellan förtroendevalda och medborgare via partiernas egna dialoger.

2.1 Råd, forum och dialoger utifrån lokal kontext

Flera förvaltningar och bolag lyfter sitt deltagande i råd, forum och dialoger kopplat till att upprätthålla kunskap om lokala förhållanden eller perspektiv hos olika målgrupper. Dels handlar det om forum med andra samverkansparter, dels dialoger direkt med invånare.

Många förvaltningar och bolag lyfter samverkansforum som behandlar områden som trygghet, folkhälsa och samhällsutveckling. Dessa forum är ofta kopplade till lokalt områdesarbete och involverar sällan enskilda invånare på ett direkt sätt, utan snarare aktörer i lokalsamhället. Till exempel nämns brottsförebyggande råd, föreningsnätverk, nätverk och samverkansgrupper kring specifika stadsområden. Dessa samverkansforum involverar ofta både interna aktörer inom Göteborgs Stad och externa aktörer som Polisen, Västra Götalandsregionen, privata fastighetsägare och aktörer från civilsamhället.

Socialnämnderna har genom sina samhällsutvecklingsråd möjlighet att bjuda in olika grupper och aktörer som bidrar till en god samhällsutveckling och dialog i enskilda lokala frågor. Flera av bostadsbolagen beskriver att de gör sociala insatser tillsammans med lokala aktörer, hyresgästföreningar och andra samverkansparter, ofta kring geografiska områden som betecknas som särskilt utsatta. Det finns även idéburna offentliga partnerskap (IOP), bland annat mellan socialnämnd Nordost och lokala föreningar/organisationer i syfte att öka demokratin, inflytande och bidra till ökad kunskap om det gemensamma i samhället. Vidare finns exempel på samverkan med AB Framtiden kallat ”JobbHubb” som innebär fyra nya mötesplatser i Nordost som ska stärka möjligheterna till egen försörjning.

Flera socialförvaltningar lyfter att de har ett flertal olika råd, nätverk och dialogformer för direkt dialog med invånare. Några exempel är invånarråd, ungdomsråd, föräldradialog, idécafé inom fritidsverksamhet och olika slags mötesplatser, trygghets- och föreningsvandringar. Socialförvaltningen Hisingen lyfter även medborgarbudget och invånarguider, som arbetar uppsökande för att informera och konsultera invånare i lokalsamhället. Socialförvaltningen Sydväst har så kallade ”öppna förmöten”, vilket beskrivs som en svår form för alla invånare att kunna komma till tals, då de som besöker förmötena oftast är invånare ur grupper som redan har en stark röst.

Det är vanligt förekommande att dialoger görs kring stadsutvecklingsfrågor. Detta framhålls särskilt av socialförvaltningen Hisingen, äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och kulturförvaltningen som exempelvis har genomfört workshops kring kulturfrågor i stadsutveckling. Dialogerna görs oftast i samverkan med stadens tekniska förvaltningar. Dialoger kring byggnation och större stadsutveckling nämns också av Göteborgslokaler, och då sker dialogen ofta med hjälp av externa konsulter. Stadsbyggnadskontoret genomför, förutom samråd kopplade till plan- och bygglagen, ibland dialoger i samband med social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys.

Ö-dialogen

Ö-dialogens syfte är att vara ett rådgivande forum i Göteborgs Stad, för ökad kunskap om skärgårdens specifika förutsättningar, intressen och behov som skiljer sig från fastlandet. Ö-dialogen ska skapa möjligheter för att ta tillvara invånares erfarenheter, och deras lokala

kunskap bidrar till väl motiverade beslutsunderlag och frågeställningar i Göteborgs Stads nämnder och bolag.

Under 2022 har förvaltningen för demokrati och medborgarservice utvärderat Ö-dialogens syfte, organisation och arbetsformer och tagit fram ett nytt styrande dokument och en ny arbetsordning. Utvärderingen har gjorts utifrån flertalet intervjuer och gemensamma dialoger med Ö-dialogens representanter.

Ö-dialogen har träffats vid fem ordinarie tillfällen under 2022, samt ett extrainsatt möte med Västtrafik angående deras kommande upphandling av skärgårdstrafik. Flera dialogträffar har handlat om Ö-dialogens utvärdering och framtagande av ny arbetsordning. Ö-dialogen har också löpande haft återbesök av förvaltningar, bolag och andra aktörer som besökt forumet under föregående år. Återbesöken syftar till att återkoppla vad som har hänt sedan sist och följa upp med ytterligare dialog. Återbesök har gjorts av exempelvis Grefab och socialförvaltningen Sydväst tillsammans med Polisen, Leader-kansliet Södra Bohuslän, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, Göteborgs Stads parkering AB och Västtrafik.

2.2 Råd, forum och dialoger som regleras i lag och styrdokument

Förvaltningar såsom förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret uppger att de i sitt grunduppdrag har som uppgift att aktivt arbeta för ett medborgerligt inflytande. Detta är lagstadgat i till exempel skollag, läroplan och i plan- och bygglagen. Inom skolverksamheterna genomförs exempelvis elevråd, klassråd och råd för vårdnadshavare och föräldramöten.

Grundskoleförvaltningen har också fått i uppdrag från sin nämnd att implementera en riktlinje för delaktighet och inflytande för elever och vårdnadshavare. Det finns också ett påbörjat arbete kring hur grundskoleförvaltningen ska organisera sig framöver när det gäller samråd.

I plan- och bygglagen finns det krav på samråd före beslut. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och ge möjlighet till insyn och påverkan. Stadsbyggnadskontoret uppger att dessa samråd utförs enligt lagkraven. På vilket sätt samråden ska genomföras regleras inte i plan- och bygglagen. Det är vanligt att andra tekniska förvaltningar som fastighetskontoret och berörda bolag deltar i samråden.

2.3 Råd, forum och dialoger utifrån målgrupp

Kartläggningen visar på att förvaltningar och bolag omfattar många målgrupper i sina olika råd och dialoger. Det finns mer och mindre formaliserade kanaler för att möta och samla in åsikter från intresseorganisationer, övriga civilsamhällesorganisationer samt från grupper som stadens förvaltningar och bolags verksamheter särskilt riktar sig mot.

Flera förvaltningar förklarar att de är involverade i stadens rättighetsbaserade råd och några förvaltningar har även sina egna grupper och dialoger som är knutna till råden. Till exempel har grundskoleförvaltningen en referensgrupp för funktionshinderfrågor kopplat till deras skol- och verksamhetsformer. Trafikkontoret har ett eget råd för dialog med personer med funktionsnedsättningar.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen sammankallar en referensgrupp Äldreomsorg kopplat till Göteborgs Stads Sverigefinska råd, och inför rådets sammanträden bjuder förvaltningen in till dialogmöten om äldrefrågor.

Grundskoleförvaltningen för dialog i frågor gällande de nationella minoriteterna, bland annat kring modersmålsundervisning för elever med finsk bakgrund, vilket är en grupp som även utbildningsförvaltningen uppger att de arbetar med. Dessutom anger både grundskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen att de på olika sätt samverkar med Romano Center i Väst i frågor gällande de nationella minoriteterna, i synnerhet minoriteten romer.

Aktiva former för dialog genom olika typer av råd och forum finns inom flera förvaltningar. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen samordnar gruppen Framtidsutvecklarna inom ramen för Åldersvänliga Göteborg. Framtidsutvecklarna är en grupp ideellt engagerade seniorer, som bidrar med kunskap och tid i frågor kring hur Göteborg ska bli en bättre plats att åldras på. Förvaltningen har även bland annat startat fyra lokala pensionärsråd med fokus på verksamhet, samt ett övergripande pensionärsråd med fokus på budgetfrågor. Råden är ett resultat av tidigare dialoger med pensionärsorganisationer som fördes under 2021 och 2022.

Både grundskole- och utbildningsförvaltningen har ett omfattande arbete för att involvera både elever och vårdnadshavare i verksamheten. Även arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen (Arbvux) lyfter fram att de arbetar aktivt med olika forum för bland annat elever och föräldrar. Grundskoleförvaltningen förklarar att de under 2022 har tagit fram ett stöd för hur lärare kan genomföra bra möten med vårdnadshavare, samt påbörjat arbetet med att ta fram ett material till skolorna med tematiska vårdnadshavarmöten.

Under våren genomfördes även en dialog med elever och vårdnadshavare inom ramen för omorganisationen av grundsärskolan, resursskolor, särskilda undervisningsgrupper och elevhälsan. De planerar även att skapa en panel för löpande dialog med vårdnadshavare och elever. Grundskoleförvaltningen har också satsat på utveckling av elevråden under året, och inom det arbetet genomfört elevrådsutbildningar, tagit fram en vägledning samt skapat ett nätverk för elevrådsansvariga. Utöver detta genomförs även årliga dialogmöten med ungdomsfullmäktige. Center för skolutveckling erbjuder fortbildning för personal om skolans demokratiska uppdrag och hur det kan gestaltas genom insatsen Charta för demokrati i skolan.

Ytterligare arbete med fokus på unga lyfts fram av socialförvaltningen i Nordost som har två ungdomsråd, båda med politisk representation. De har även två "young mayors" som följer socialnämndens ordförande och förvaltningsdirektör vid lämpliga tillfällen, till exempel vid trygghetsråd, samhällsutvecklingsråd, socialnämndssammanträden och dialog med regionen om folkhälsoinsatser. Inom kulturförvaltningen drivs även ett designråd på Röhsska museet med unga från Biskopsgården.

Äldreombudsmannen

Äldreombudsmannen har varit verksam i fyra år i Göteborgs Stad och arbetar för en bra stad att leva och åldras i. Ombudsmannens uppgift är att synliggöra för politiken vilka frågor som är väsentliga för att främja goda levnadsförhållanden och livsvillkor för den äldre befolkningen.

Vartannat år lämnas en rapport till kommunfullmäktige och den andra i ordningen lämnas 2023. Äldreombudsmannens rapport behandlar behov, brister och viktiga frågor på en övergripande nivå och ur ett befolkningsperspektiv. Rapporten sammanställer och redovisar också synpunkter från invånare i kommunen.

Äldreombudsmannen

Äldreombudsmannen har ett strategiskt uppdrag och arbetar för en bra stad att leva och åldras i ur ett människorättsperspektiv. Göteborgare kan säga vad de tycker om stadens tjänster, miljöer och verksamheter via telefon, mejl och post. På så sätt verkar ombudsmannen för att stärka individuella rättigheter.

Äldreombudsmannens uppdrag och inriktning förtydligades 2022 genom ett beslut i kommunfullmäktige. Förtydligandet omfattar bland annat ett tydligare perspektiv kring mänskliga rättigheter, samt former för dialog med stadens nämnder och styrelser mellan skriftliga rapporteringar. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna ställer krav på hur äldre befolkning ska behandlas, utifrån varje människas okränkbara värde. Den är också en utgångspunkt för Göteborgs Stads styrning och kommunfullmäktiges budget.

Ett av de rättighetsområden som äldreombudsmannen lyfter som särskilt viktigt är rätten till medborgarinflytande. I den första rapporten från 2021 konstaterar äldreombudsmannen att det finns en ständig risk för att exkludera människor på grund av att de är äldre (ålderism). En risk som dessutom behöver förstås tillsammans med andra maktrelationer (intersektionalitet).

Äldre göteborgare hör ofta av sig om behovet av att bli sedda och bemötas som en resurs och tillgång i staden. Det handlar till exempel om att som äldre inkluderas i utvecklingsfrågor som rör närområdet, eller mer övergripande i staden. Det handlar också om att få vara delaktig för att kunna påverka före ett beslut fattas som påverkar invånare. Några beskriver att de känner missnöje eller misstro utifrån sina möjligheter att vara delaktiga, påverka och känna inflytande i frågor. Återkommande uttrycks ett behov av ökad tillgänglighet till ansvariga personer samt fysiska möten.

Funktionshinderombudsmannen

Funktionshinderombudsmannen har varit verksam i Göteborgs Stad sedan september 2020. Utgångspunkten för funktionshinder-ombudsmannens uppdrag är Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026. Programmet utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Funktionshinder-ombudsmannen

Funktionshindersombuds-mannen har uppdraget att lyfta funktionshinderfrågor på en strukturell nivå och arbeta för förbättrade levnadsvillkor och ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Arbetet innebär att driva på och samverka för ökad kunskap på funktionshinderområdet i stadens verksamheter, samt säkerställa att stadens nämnder och styrelser har kännedom om programmet och om sitt ansvar för dess genomförande. Det innebär också att ha god kännedom om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning i Göteborg och i omvärlden.

Funktionshinderombudsmannen rapporterar årligen till kommunfullmäktige och kan vid behov uppmärksamma kommunstyrelsen på brister och/eller föreslå åtgärder. I uppdraget ingår inte handläggning av enskilda ärenden eller att överklaga fattade beslut.

Göteborgs Stads rättighetsbaserade råd

Kommunstyrelsen har fem rättighetsbaserade råd som utgår från målgrupp och där flera av stadens förvaltningar deltar. Syftet med råden är att belysa utvecklingsområden samt i tidigt skede i beslutsprocesser identifiera konsekvenser, hinder, behov eller problem som kan påverka vägval och beslut.

De rättighetsbaserade råden har sin grund i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i regeringsformens 1 kapitel 2 §. Där står det att *”Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.”* Rätten till delaktighet och inflytande förstärks i ramkonventioner och lagstiftning.

De rättighetsbaserade råden är:

- Göteborgs Stads HBTQ-råd
- Göteborgs Stads pensionärsråd
- Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor
- Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer
- Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten

Under 2022 godkände kommunstyrelsen en översyn av rådens arbetsformer och reglementen. Syftet har varit att ge råden likvärdiga förutsättningar till samråd tidigt i beslutsprocessen, utifrån tydliggjorda principer och riktlinjer samtidigt som hänsyn ska tas till rådens målgruppsberoende olikheter. Utgångspunkten har varit att värna civilsamhällets

roll som självständig röstbärare för ökad kunskap och bättre beslutsunderlag. Det har också varit viktigt att tydliggöra syftet med råden och även de olika rollerna inom råden.

Översynen resulterade bland annat i förslag till namnändring för Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor och Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten, samt nya reglementen för samtliga råd. Samtliga reglementen har till exempel kompletterats med texten: ”Kommunstyrelsen bereder nomineringarna så att de motsvarar reglementets intentioner om att råden ska utföra sina uppgifter utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering. Ledamöterna i rådet skall ha sin hemvist i Göteborgs stad och representera civilsamhället.”. När denna rapport togs fram hade kommunfullmäktige ännu inte tagit beslut om översynen.

Ungdomsfullmäktige

Syftet med ungdomsfullmäktige är att ge barn och unga ökat inflytande i olika samhällsfrågor och att öka intresset för demokrati och politik. Ledamöterna är förtroendevalda och har ett gemensamt ansvar för att verka för alla barn och unga i staden.

Ungdomsfullmäktige

Ungdomsfullmäktige är Göteborgs Stads formella forum för ungdomsinflytande. Ungdomsfullmäktige har inrättats för att öka möjligheterna för barn och ungdomar att påverka beslut som rör stadens utveckling.

Ungdomsfullmäktige har funnits i Göteborg sedan 2005. Ungdomsfullmäktige består av 101 ungdomar mellan 12 och 17 år från hela staden. För att kunna bli vald måste personen vara folkbokförd i Göteborg, ha börjat årskurs 6 och vara högst 17 år. För att kunna rösta i ungdomsfullmäktiges val måste personen vara folkbokförd i Göteborg, ha börjat årskurs 5 och på valdagen ännu inte ha fyllt 18 år.

Ungdomsfullmäktige har möjlighet att väcka förslag, ställa frågor, framföra synpunkter och lämna yttranden. Förslagen kan riktas till stadens nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag. Hur staden tar hand om förslagen avgörs från fall till fall beroende på frågans innehåll. Förvaltningar och nämnder kan också ställa frågor till ungdomsfullmäktige för att till exempel få ett bredare underlag inför beslut.

Valet till ungdomsfullmäktige äger rum i november varje år. I valet 2022 röstade strax över 18,8 procent av alla röstberättigade unga, vilket var en ökning från året innan. Av 48 011 röstberättigade barn och unga röstade 9 031 personer. Valdeltagandet är ojämnt fördelat utifrån geografi, skolform och huvudman. Det är också färre gymnasieelever som röstar jämfört med grundskoleelever, oavsett om de går på kommunala eller fristående skolor. På kommunala grund- och grundsärskolor röstade 31,7 procent i valet 2022 medan motsvarande siffra för kommunala gymnasieskolor var 6,9 procent.

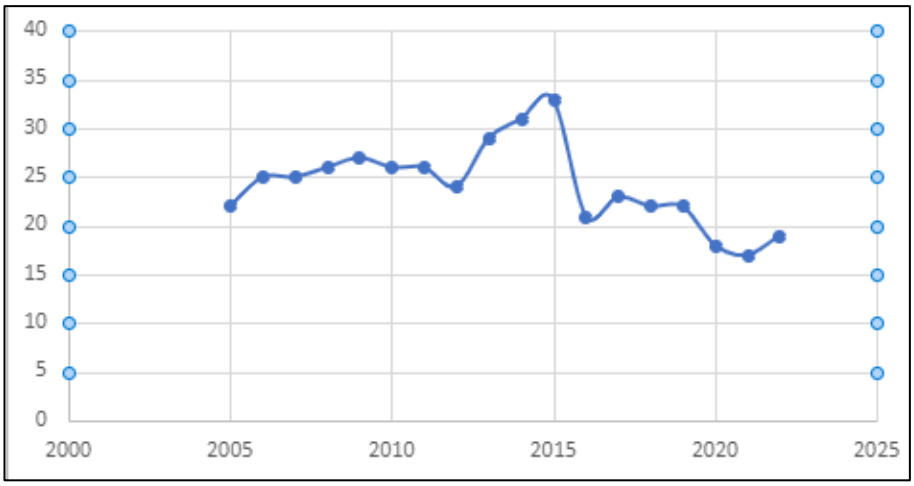

Tabell: Valdeltagande i procent till Göteborgs ungdomsfullmäktige 2005–2022

Sedan 2021 ansvarar grundskolenämnden för att förrätta val till ungdomsfullmäktige. Ansvaret låg tidigare hos de före detta stadsdelsnämnderna. I ungdomsfullmäktiges arbetsordning står det numera att grundskoleförvaltningen ska förrätta val i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnderna Centrum, Nordost, Sydväst, Hisingen, nämnden för demokrati och medborgarservice, idrotts- och föreningsnämnden samt kulturnämnden. Detta ansvar finns även med i berörda nämnders reglementen.

Arbetet inför valet och valresultatet visar på att vissa pandemieffekter fanns kvar även under 2022. Samtidigt har arbetet och samverkan inför valet till ungdomsfullmäktige utvecklats sedan grundskoleförvaltningen tog över ansvaret. Exempel på nya insatser är digitala satsningar på en interaktiv valsida och utvecklad kommunikation och valstatistik. Det är troligtvis för tidigt att redan idag se effekterna av arbetet med ökad samverkan och fler insatser under 2021 och 2022. Sannolikt kommer de att synas i kommande års val.

Utvärderingar efter valet 2022 pekar på att fortsatt arbete behövs för att höja valdeltagandet och därigenom ge ökad legitimitet och jämlikhet. Grundskoleförvaltningen har konstaterat att de skolor som arbetar med valet på ett systematiskt sätt har ett högre valdeltagande. Fortsatt och förstärkt samverkan behövs i Göteborgs Stad för att få ett mer jämlikt valdeltagande över staden. Detta genom att arbeta på fler arenor och säkerställa att valstärkande aktiviteter görs inom de olika förvaltningarnas verksamheter.

3 Insatser och aktiviteter 2022

Förvaltningar och bolag har uppgett att de genomfört eller medverkat i en rad olika insatser och aktiviteter under 2022. Det handlar om allt från medverkan i särskilda evenemang till uppsökande dialogarbete och utveckling av metoder kring delaktighet. Nedan följer ett urval av de insatser som genomförts under året.

3.1 Utveckling av metoder och arbetssätt

Under 2022 har flera förvaltningar arbetat med att utveckla metoder och arbetssätt med koppling till delaktighet och dialog. Det handlar om att förtydliga delaktigheten i befintliga processer eller att utveckla nya metoder för att delaktiggöra fler målgrupper.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen arbetar för att utveckla metoder för uppsökande verksamhet i stället för att utgå ifrån kommunens egna lokaler.

Utveckling av metoder för att nå ut till barn och unga nämns av flera. Bland annat arbetade både stadsbyggnadskontoret och kulturförvaltningen med arkitekturpedagoger i vissa dialoger, och har samlat in synpunkter från barn och unga för att tydligare kunna jobba tillsammans med dem.

Socialförvaltningen Hisingen nämner att de inom satsningen Lights on, som i sin tur är en del av Skola som arena, arbetar på flera sätt för att göra skolelever mer delaktiga i planeringen av aktiviteter. Bland annat använder de en enkät. De fångar även upp elevers önskemål i en löpande dialog genom elevrådsmöten, elevhälsaforum och genom möten med de aktörer som håller i aktiviteterna, till exempel ungdomsledare. Socialförvaltningen Nordost har fortsatt erbjuda sommarjobb som handlar om att ge ungdomar verktyg att vara delaktiga och kunna påverka sitt närområde, exempelvis Camp demokrati, Unga stadsutvecklare och projekt kring rasism.

Även Familjebostäder har arbetat med metoder för att nå unga. De har genomfört besök på Fastighetslabbet, där elever och vuxna får lära sig om hur de påverkas av och själva kan påverka den stadsutveckling som sker runt om i Göteborg. Dessutom har de arbetat samskapande med studenter från Chalmers Tekniska Högskola i ett projekt som bland annat inkluderade en elevdialog.

Några av de tekniska förvaltningarna nämner också hur de under året arbetat samskapande med göteborgare. Fastighetskontoret har under hösten 2022 fått i uppdrag att ta fram markanvisningar där göteborgarna ska vara med och utse ett vinnande förslag. På så vis ska göteborgarna engageras och involveras mer i stadsutvecklingsarbetet. Även stadsbyggnadskontoret jobbade samskapande ihop med göteborgare och andra aktörer, bland annat i sitt platsskapande och kring utställningsarenan Prototyp Göteborg. Lokalförvaltningen har även tillsammans med grundskoleförvaltningen arbetat med att ta fram en gemensam vägledning för barns delaktighet i byggprocessen.

3.2 Deltagande i evenemang

Flera förvaltningar och bolag uppger att de deltagit på olika evenemang och mötesplatser under året i syfte att stärka demokratin och delaktigheten i Göteborgs Stad. Nedanstående exempel ska ses som ett urval snarare än representativt kring vilka som specifikt deltog på vilka evenemang.

Boplats Göteborg AB träffar regelbundet invånare, med fokus på målgrupperna unga och seniorer, vid olika evenemang. Under 2022 har Boplats till exempel träffat Framtidsutvecklarna (volontärer, Senior Göteborg) för att ta in synpunkter om bostadssökande. De har också pratat med unga i Biskopsgården för att påminna om möjligheten att registrera sig, samt träffat allmänheten under Frihamnsdagarna.

Göteborg Energi uppger att man regelbundet för samtal med invånare genom att möta dem på evenemang, mässor, studiebesök med mera. Göteborgslokaler lyfter att man har arrangerat sommartorg. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen uppger en seniordag med dialog i stadsområdena samt en demokrativecka. Socialförvaltningen Sydväst nämner att förvaltningen har arrangerat en demokratidag för unga samt en föreningskonferens.

Vidare har Göteborg & Co i arbetet med att planera Göteborgs 400-årsjubileum bland annat tillsatt en arvoderad referensgrupp med ungdomar och haft dialoger med allmänheten inför evenemanget 2023.

3.3 Uppsökande arbete och informationsspridning

Det pågår ett kontinuerligt uppsökande arbete hos flera förvaltningar. Här nämns några exempel på insatser eller aktiviteter som har genomförts under 2022. En del av dem handlar om att föra samtal eller konsultera invånare och en del av dem handlar om att sprida information.

Socialförvaltningen Nordost har arrangerat flera aktiviteter för ungdomar under skollov i demokratistärkande syfte. Förvaltningen anordnar tillsammans med andra offentliga aktörer ”Bergsjön möts”, där dessa aktörer finns tillgängliga och öppna för dialog med befolkningen, i syfte att skapa tillit genom dialog. Liknande koncept utvecklas i Hammarkullen och Hjällbo. Socialförvaltningen Nordost har även arbetat med stadens desinformationskampanj genom dialog med religiösa församlingar, informations- och kommunikationsmöten, SFI-grupper, information i enskilda ärenden samt informations- och dialogmöten med föräldrar som tillhör olika språkgrupper.

Stadens bibliotek och kulturhus samarbetar för att arbeta förebyggande eller hälsostärkande. Verksamheterna samverkar bland annat genom SSPF-arbete (Skola, Socialtjänst, Polis, Fritid), bostadsbolag, hälsotek, medborgarkontor, öppna förskolan, familjecentraler, anhörigkonsulenter och invånarguider. Samverkan sker även med olika föreningar och organisationer i civilsamhället.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen har arbetat med kampanjen ”Våga prata”, där äldre bjuds in till samtal om rättigheter, hjälp och stöd. Flertalet så kallade ”pratbänkar” har funnits i staden för samtal om psykisk hälsa i samverkan med anhörigkonsulenter i

avdelning Hälsofrämjande och förbyggande, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH), Hjärnkoll, invånarguiderna på Hisingen samt Framtidsutvecklare.

Medborgarkontor

Medborgarkontoren arbetar bland annat för att stärka tilliten, och att fler göteborgare ska kunna och vilja lämna sin synpunkt eller föra fram sin åsikt. I detta arbete är ett gott och respektfullt bemötande, att lyssna och sänka trösklar viktigt. Medborgarkontoren eftersträvar att vara en del av lokalsamhället genom att bygga nätverk med andra aktörer, verksamheter och civilsamhället. Detta görs bland annat genom att delta och vara delarrangörer på torgdagar, men också andra aktiviteter i respektive närområde för att nå ut till fler invånare och marknadsföra verksamheten.

Medborgarkontoren Angered, Bergsjön, Frölunda, Backa, och Biskopsgården

- Ger information om olika verksamheter i Göteborgs Stad.
- Svarar på föreningsfrågor, konsumentfrågor och boendefrågor.
- Erbjuder möjligheten att läsa handlingar och protokoll eller lämna synpunkter och klagomål på stadens verksamheter.

Medborgarkontoren samverkar och samskapar även aktiviteter tillsammans med andra aktörer på plats på kontoren. Några exempel på det är föreläsningar om jämlikhet i Bergsjön tillsammans med Göteborgs universitet, föreläsningar om våld i nära relationer under Orange Week tillsammans med Poseidon, socialförvaltningen Hisingen och flera olika organisationer inom civilsamhället.

Invånarguider, hälsoguider och kulturtolkar

Stadens invånarguider har under 2022 utökats från att arbeta uppsökande i Biskopsgården till att nu täcka in fler områden på Hisingen (Backa, Brunnsbo, Norumshöjd och centrala Lundby). Arbetet med invånarguider är en metod för att stärka förutsättningarna för de målgrupper som har lägst grad av tillit och inflytande, så att de ska få ökad kunskap om och vara mer delaktiga i samhället. Denna målgrupp beskrivs ofta som ”de som staden har svårt att nå”. Invånarguiderna är anställda personer som själva bor i området och har en bred representation gällande ålder, kön och etnicitet, vilket också återspeglar området där de verkar. Invånarguiderna har en lokal förankring och fungerar som en länk mellan Göteborgs Stad och boende i området.

Invånarguiderna arbetar med kommunikationsuppdrag, såsom att informera om valet och rösträtt. De arbetar oftast uppsökande på torg eller genom besök hos olika verksamheter och föreningar. Invånarguiderna har även deltagit och arrangerat egna aktiviteter och evenemang. Genom invånarguiderna kan staden informera och samtala med svårnådda grupper om stadens verksamheter, och informera om vilka sätt att påverka som finns. De fungerar också som ”örat-mot-marken”, då invånarguiderna kan fånga upp åsikter och tankar och konsultera invånare, för att sedan föra vidare denna kunskap inom stadens organisation.

Flera socialförvaltningar använder sig också av hälsoguider. De arbetar uppsökande med uppgiften att dels föra ut information, dels föra tillbaka information från befolkning till förvaltning och där igenom bidra till förbättrad folkhälsa i stadsområdet.

Socialförvaltningen Nordost nämner även ett idéburet offentligt partnerskap (IOP), där en förening fungerar som förvaltningens förlängda arm att bidra till ökad förståelse om samarbete med olika myndigheter såsom socialtjänst och förskola.

3.4 Trygghetsskapande insatser

Många förvaltningar och bolag uppger att de har initierat eller deltagit i olika trygghetsvandringar. Flera socialförvaltningar lyfter att de regelbundet genomför trygghetsvandringar och föreningsvandringar i olika stadsområden. Även fastighetsbolag som till exempel Higab uppger att man arbetar med TST-ronderingar (Trygg, Säker, Trivsam), för att ge fler människor tillgång till det offentliga rummet.

Socialnämnden Nordost arbetar med ett politiskt trygghetsråd som syftar till ökad samverkan med Polisen och andra viktiga aktörer som bidrar till trygghet i stadsområdet. Socialnämnden Nordost har även ett trygghetsforum med politisk representation som möter samtliga fastighetsägare, räddningstjänst, företagarföreningar, polis, andra förvaltningar såsom grundskola, förskola, idrotts- och föreningsförvaltningen samt BID (Business Improvement District) i Gamlestaden, platssamverkan med Bergsjön 2031 med mera. Inom ramen för Trygg i Göteborg finns också nio lokala arbetsgrupper som samverkar kring trygghetsfrågan utifrån lokala förutsättningar och med lokala aktörer.

3.5 Valrelaterat arbete 2022

Valkansliets uppdrag att arrangera de allmänna valen 2022

Valnämnden är en lokal valmyndighet som utser röstmottagare, ser till att det finns vallokaler i kommunen och har ansvaret för förtidsröstningen vid allmänna val. Valkansliet består av tjänstepersoner som utför valnämndens arbete. Under 2022 arbetade valkansliet med detta uppdrag genom att bland annat arrangera förtidsröstning, vilken förändrades en del sedan 2018 i och med att förtidsröstning över lag visat sig bli alltmer populärt, samt att pandemin talade för att kunna sprida ut väljarna på fler platser. Utöver vanliga förtidsröstningslokaler uppfördes moduler på Stenpiren, Olskrokstorget, Drottningtorget, Järntorget, Hjalmar Brantingsplatsen samt vid Stora teatern.

Valkansliet/valnämnden är också ansvariga för rekryteringen av alla röstmottagare som arbetar med förtidsröstningen och under valdagen. Valkansliet behöver rekrytera ungefär 3600 personer för att klara av ett val, men behövde överrekrytera eftersom många anmälda tackade nej efter att de anmält sig.

Inför valet 2022 gjorde valkansliet några större förändringar för att kunna genomföra valet på ett korrekt och hanterbart sätt. Ändringar i vallagen innebar att valkansliet tog fram nya typer av röstningsbås för att väljare skulle kunna välja valsedlar utan andras insyn. De nya röstningsbåsen testades i förtidsröstningsmodulerna i samarbete med Valmyndigheten och Göteborgs universitet. Resultatet av testet kommer att presenteras 2023.

En annan förändring som valkansliet gjorde var att revidera valdistrikten i Göteborg, vilket resulterade i 60 nya valdistrikt. Syftet var att minska antalet röstberättigade per valdistrikt för att skapa bättre förutsättningar att hantera köbildning, förtidsröster och en god arbetsmiljö. Det stora antalet nya valdistrikt har dock inneburit påfrestningar på kansliet

vad gäller bemanning av valdistrikt och hantering av material och transporter, men även det faktum att andelen helt nya röstmottagare ökat jämfört med tidigare år.

Valstärkande insatser

Under 2022 hade nämnden för demokrati och medborgarservice i uppdrag att samordna stadens valstärkande insatser, i syfte att bidra till ett ökat och mer jämlikt valdeltagande i de allmänna valen till riksdag, region och kommun. Förvaltningen arbetade tillsammans med övriga staden och gjorde upplysande insatser om demokrati, val och om vikten av att rösta.

Övriga förvaltningars och bolags deltagande och bidrag till detta valstärkande arbete var avgörande. Förvaltningar och bolag har deltagit i arbetet på olika sätt; allt ifrån att sprida material i sina kanaler till att delta som samverkansparter under längre tid och bidra med till exempel personal, upplåtande av lokaler och andra resurser eller arrangera aktiviteter och evenemang.

Sammanfattningsvis gjorde Göteborgs Stad, under demokrati och medborgarservices ledning och samordning, följande inför valet 2022:

- Genomförde fler än 500 aktiviteter.
- Förde minst 12 000 samtal med göteborgare.
- Nådde minst 52 000 personer i åldrarna 18-30 år via sociala medier.
- Spred fler än 100 000 exemplar av informationsmaterial och 51 000 profilprodukter.

Detta gjordes bland annat genom att anställa valambassadörer, genomföra kommunikationsinsatser och att arrangera diverse aktiviteter under våren och sommaren fram till valdagen. Mer information om kommunens valstärkande arbete finns i ”Slutrapport Göteborgs Stads valstärkande arbete 2022” (N043-0049/23).

Flera förvaltningar uppger också att de arrangerat egna aktiviteter, som ett komplement till stadens övergripande valstärkande arbete, samt att de deltagit på olika evenemang under året med fokus på att öka valdeltagandet bland göteborgarna. Förvaltningen för funktionsstöd hade bland annat en paraplysatsning med valstärkande insatser särskilt riktade till förvaltningens brukare, som gick under namnet ”Din röst”. Inom satsningen arrangerades till exempel ett valevent, en politikerdebatt, seminarier och olika poddavsnitt med valfokus. Det skapades även en webbplats för satsningen som, utöver att informera om valrelaterade aktiviteter som staden arrangerade, även samlade allmän information om valet och röstning från staden och valmyndigheten.

Utbildningsförvaltningens gymnasieskolor bjöd in partier för politiska debatter och bokbord inför valet, som en del i sitt demokratiuppdrag.

4 Digital demokrati

Göteborgs Stad erbjuder en mängd e-tjänster till boende, besökare och företag. Några av dessa är särskilt till för att erbjuda invånare möjlighet till inflytande eller dialog. I detta kapitel lyfts exempel på digitala tjänster, insatser och forum. Fokus ligger på det arbete som har skett under 2022.

Demokrati och medborgarservice, trafikkontoret och förvaltningen för funktionsstöd samverkar kring ett utvecklingsarbete, som ska resultera i en modell för delaktighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Metoden som används kallas Life filming. Den går ut på att brukare och boende lär sig att använda en surfplatta för att kunna påverka och göra sin röst hörd inom ett specifikt tema, utifrån sina förutsättningar. Temat som deltagarna undersöker är mobilitet i stadsmiljö.

Kulturförvaltningen lyfter att de deltar i ett projekt tillsammans med bland andra äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och demokrati och medborgarservice. Projektet syftar till att, genom digital handledning, ge äldre som står långt ifrån digitaliseringen bättre förutsättningar att utveckla sina kompetenser. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen nämner också att de arbetar uppsökande på olika torg, främst i nordost, för att stötta i digital kompetens.

Intraservice nämner att de arbetar med utveckling av digitala verktyg på uppdrag av ungdomsfullmäktige.

4.1 Plattform för medborgardeltagande

Nämnden för demokrati och medborgarservice har ett uppdrag kring digital demokrati, vilket bland annat innebär att utveckla digitala verktyg och tjänster. Digitala lösningar kan användas i flera processer och är en given del i förvaltningens utvecklingsarbete.

Digitala lösningar som kan nyttjas av invånare, nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag är en viktig del i den demokratistärkande infrastrukturen. En del av arbetet är att undersöka förutsättningarna för en gemensam digital plattform för medborgardeltagande.

De förvaltningar och bolag som arbetar med medborgar- eller boendebudget använder digitala plattformar för arbetet och det finns behov av att tillhandahålla en gemensam plattform som kan utvecklas och användas som stöd i olika dialog- och inflytandeprocesser.

4.2 Medborgarbudget

Nämnden för demokrati och medborgarservice utgår från Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) modell för medborgarbudget. SKR har utvecklat en svensk modell för medborgarbudget utifrån internationella erfarenheter och forskning som visat sig vara mest framgångsrik. Erfarenheter visar att SKR:s modell för medborgarbudget fungerar väl.

Medborgarbudget

Medborgarbudget är ett system för att involvera invånare i att prioritera resurser.

I en medborgarbudget avsätts en viss summa pengar där invånarna får bestämma över hur dessa ska användas.

Modellen för medborgarbudget består av åtta steg:

1. Ta fram kriterier
2. Marknadsföring
3. Idégenerering – medborgarna kommer med förslag
4. Bearbeta förslagen utifrån kriterier
5. Medborgarna röstar på förslag
6. Politiskt beslut om förslagen
7. Process att genomföra
8. Uppföljning

Nämnden för demokrati och medborgarservice stöttar nämnder och bolag som arbetar med medborgar- och boendebudgetar i Göteborgs Stad. Ett behov av att ha ett stadenövergripande nätverk för medborgar- och boendebudget har identifierats. Nätverkets syfte är att ha gemensamt kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Under hösten 2022 pågick ett förberedelsearbete för att kunna ha en första träff våren 2023.

Under 2022 har flera kommunala bostadsbolag arbetat med boendebudget i olika lokala områden.

4.3 Göteborgsförslaget

Göteborgsförslaget är ett verktyg vars syfte är att förbättra människors möjlighet till inflytande och delaktighet i staden. Förslagen ger även politiker och tjänstepersoner inom staden ökad kunskap om, och förståelse för, vad som engagerar göteborgarna.

Göteborgsförslaget

Ett göteborgsförslag är en idé eller ett förslag som medborgare kan lämna till stadens politiker. När ett göteborgsförslag lämnats in, publiceras det på Göteborgs Stads webbplats. På webbplatsen kan sedan andra personer kommentera förslaget och rösta på det. Förslag som får fler än 200 röster under 90 dagar kommer att behandlas av ansvarig politisk nämnd.

Statistisk uppföljning

Sammanlagt har 1708 förslag lämnats sedan starten 2017. Av dessa har 1211 varit godkända och publicerats som förslag på webben. Av de 255 göteborgsförslag som sedan starten 2017 fått minst 200 röster har 216 förslag redan behandlats av nämnd. Av dessa beslutades 53 förslag att delvis eller fullt ut genomföras.

Under 2022 har totalt 117 göteborgsförslag publicerats, vilket är en ganska stor minskning jämfört med året innan då 182 förslag publicerades. 25 av dessa har fått fler än 200 röster.

Sedan januari 2017 och fram till idag har följande göteborgsförslag fått flest antal röster:

1. Utlys klimatnödläge omedelbart! (1410 röster) Inkom 2019
2. Låt oss få behålla skrinnarbanan på Ruddalen (1048 röster) Inkom 2020
3. Ett bebyggt Skanstorget kan aldrig återskapas (1023 röster) Inkom 2018
4. Ishall i Torslanda (999 röster) Inkom 2021
5. Förenklat alkoholtillstånd för kulturföreningar (835 röster) Inkom 2018

Inget av förslagen i topplistan kom in under 2022. Det göteborgsförslag som fick flest röster 2022 är *Bevara Drömmarnas kaj,* som med sina 676 röster hamnade på plats 10 av förslag som fått flest röster sedan 2017. Se bilaga 2 för en lista på de förslag som är aktiva och som lämnades in under 2022.

Användare av Göteborgsförslaget

Ungefär 63 500 personer har registrerat sig som användare i systemet sedan Göteborgsförslaget infördes i januari 2017. De flesta av de registrerade användarna har röstat på ett förslag minst en gång.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal nya användare	16 500	9 500	8 200	10 700	11 500	7 100

Det är fortfarande fler män än kvinnor som lämnar in göteborgsförslag. Under 2022 utjämnades siffrorna något då 49 procent män och 47 procent kvinnor lämnade göteborgsförslag. 4 procent av förslagslämnarna anger alternativet ”annat” eller har inte svarat på frågan om könstillhörighet. Sedan starten har 56 procent av förslagen lämnats av män och 41 procent av kvinnor, vilket visar att det var större skillnader under tidigare år än under 2022.

Nytt för 2022 är att det nu finns statistik över vilket mellanområde i Göteborg förslagslämnaren bor i eller om de bor utanför kommunen. Se bilaga 3 för en lista på var förslagslämnare bor.

Utveckling av Göteborgsförslaget

Ärendehanteringen för Göteborgsförslaget tar tid, trots att de enligt riktlinjen för Göteborgsförslaget ska hanteras skyndsamt. Detta kan ha påverkat nedgången av registrerade konton per år och resulterat i färre lagda göteborgsförslag.

För att identifiera vad som är utmaningarna med den interna ärendehanteringen av Göteborgsförslaget har förvaltningen för demokrati och medborgarservice, tillsammans med stadsledningskontoret, förberett en revidering av riktlinje och instruktioner under 2022. Syftet med detta är att öka förståelsen för det demokratiska verktyg som Göteborgsförslaget är, förbättra samverkan mellan nämnder samt öka förståelsen för behovet av en enkel och tydlig återkoppling till förslagslämnare. Underlaget baseras till stor del på enkät- och intervjusvar från stadens förvaltningar och bolag. Detta arbete görs för att förankra Göteborgsförslaget som ett verktyg för inflytande och delaktighet och för

att skapa en större förståelse för metoden hos förtroendevalda och tjänstepersoner i Göteborgs Stad.

Sedan Göteborgsförslaget införandes 2017 har en stor del av potentiella användare av Göteborgsförslaget som är i åldersspannet 35–70 år med digital kompetens nåtts. Göteborgs Stad behöver därför framöver främst nå de målgrupper som inte hittat till Göteborgsförslaget som delaktighetsmetod. Under 2022 har förvaltningen för demokrati och medborgarservice påbörjat arbetet med att utveckla ett nytt kommunikationsmaterial för att nå personer födda på 1990-talet eller senare, eftersom en låg andel av lämnade göteborgsförslag kommer från denna grupp, samt nå målgrupper som bor i vissa områden där inga eller mycket få göteborgsförslag lämnats. Bland annat har förvaltningen jobbat med feriearbetare och med studenter från Göteborgs Universitet under året. Detta samarbete och arbetet med att ta fram nytt material kommer att fortsätta under våren 2023.

5 Att nå ut till alla göteborgare

Flera förvaltningar lyfter att det ingår i deras grunduppdrag att nå ut brett och skapa en bred delaktighet. Både förvaltningar och bostadsbolag understryker ett behov av att göra riktade insatser för att nå vissa målgrupper. Exempelvis nämns unga personer med funktionsnedsättning, vissa nationella minoriteter och geografiska områden som betecknas som särskilt utsatta områden. För att nå dessa lyfts ofta ett behov av uppsökande arbete eller gemensamma insatser tillsammans med lokala aktörer eller boende.

Många bolag förklarar hur de använder olika kommunikationskanaler för att nå ut brett, såsom att delta i events och andra sammanhang för att synas och nå fler boenden, civilsamhällesaktörer eller näringslivsaktörer.

Några förvaltningar och bolag uppger de arbetar mot andra förvaltningar och bolag alternativt att de har särskilda målgrupper/kundgrupper, vilket gör att de inte ser sig behöva nå ut brett.

Många förvaltningar ger exempel på olika former av samarbete tillsammans med boenden eller lokala aktörer från civilsamhället. Att göra saker tillsammans och inkludera personer med lokal förankring i planering och genomförande lyfts fram som en nyckel för att nå personer som staden ofta har svårt att nå. Det är viktigt att ställa sig frågan vilka målgrupper som berörs, att involvera dessa och synliggöra deras perspektiv redan i ett tidigt skede. Här har staden ett utvecklingsarbete att göra samtidigt som det finns flera goda exempel såsom att Familjebostäder stöttar hyresgästers initiativ eller att socialförvaltningen Sydväst involverar unga i planering och genomförande av en demokratidag för unga.

5.1 Riktade insatser utifrån målgrupp

Socialförvaltningen Hisingen nämner att invånarguider når målgrupper som förvaltningen annars inte hade nått. En framgångsfaktor förklaras vara att invånarguiderna rekryteras från det område de själva bor och lever i. En utmaning i arbetet är ekonomiska och personella resurser samt samordning. Flera bostadsbolag ger liknande exempel på insatser, såsom att Familjebostäder stöttar hyresgästers initiativ eller samverkar med kvinnor och föräldrar i bostadsområden kring att genomföra aktiviteter för barn och unga. Det är också vanligt förekommande att samverkan sker med lokala aktörer i civilsamhället som arbetar med socialmobilisering och inflytande. Vidare nämner både Familjebostäder och Poseidon trygghetsvandringar, trygghetsgrupper och lokala trygghetsvärdar som framgångsfaktorer.

Även kulturförvaltningen påtalar en stor utmaning i att nå de göteborgare som vanligen inte besöker eller använder sig av nämndens verksamheter. Exempel på insatser är att museerna har riktade projekt tillsammans målgruppen barn och unga i Biskopsgården och Tynnered. Göteborgs Stadsteater lyfter ett samarbete i östra Göteborg, Biskopsgården och Tynnered som ger boende i områdena kostnadsfritt inträde under premiärveckor.

Förutsättningar kring språk och funktionsnedsättning beskrivs ofta som en utmaning för att nå alla göteborgare. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen har under 2022 stärkt språklig kompetens kring finska. Kulturförvaltningen har genomfört till exempel sagostund för barn med hörselnedsättningar eller på olika språk. Socialförvaltning Sydväst har arbetat

med att möjliggöra flera olika sätt att delta och nå ut med information, såsom att lyfta temat ”leva med funktionedsättning” eller psykisk ohälsa på demokratidag.

Vidare påtalas en risk i att personer med annat modersmål än svenska och äldre personer inte känner sig bekväma med stadens digitala plattformar. Detta nämns även av socialförvaltningen Nordost som beskriver att det är en utmaning när information på stadens hemsida (goteborg.se) enbart är på svenska och att texten ibland inte har ett tillräckligt enkelt och lättläst språkbruk. I detta sammanhang beskrivs kulturtolkar och hälsoguider som viktiga framgångsfaktorer. Miljöförvaltningen och kulturförvaltningen lyfter även vikten av att förtydliga, underlätta och tillgängliggöra information om det som verksamheten erbjuder.

Kompetenscenter på arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen arbetar aktivt i samverkan med stadens socialförvaltningar för att säkerställa en likvärdig tillgång till verksamhetens insatser, oavsett vilket stadsområde den enskilde tillhör.

5.2 Kund- eller brukarundersökningar

Flera förvaltningar uppger att de genomför olika undersökningar för att nå kunder och brukare. Några exempel är att Serviceresor hos Trafikkontoret gör regelbundna undersökningar genom att dagligen göra intervjuer med resenärer kring deras upplevelse av resan. Funktionsstödsförvaltningen lyfter sitt löpande arbete med brukarundersökningar och brukarrevisioner som ett verktyg för inflytande och delaktighet. Göteborg & Co nämner att bolaget gör mätningar, ibland i form av enkäter på de största språken efter svenska. Dessa mätningar har visat annorlunda svar än majoritetsmätningarna.

5.3 Rekrytering av nya medarbetare

Frågan om att nå alla göteborgare nämns också när det gäller rekrytering av nya medarbetare. Liseberg önskar en bred representation av Göteborg och upplever ibland utmaningar att nå människor i geografiska utsatta områden, både bland besökare och bland personal. Kretslopp och vatten har ett samarbete med arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen och har medarbetare som erbjuds anställning med lönebidrag. På så sätt bidrar Kretslopp och vatten till att personer med funktionsnedsättning får sysselsättning.

6 Utmaningar och utvecklingsområden

I det gemensamma kapitlet för samtliga nämnders reglementen står det att alla nämnder aktivt ska arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet, för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten. I avsnitten nedan lyfts de tre huvudsakliga utmaningarna och utvecklingsområden som stadens förvaltningar ser utifrån detta uppdrag. Eftersom uppdraget inte gäller bolagen riktades frågan främst till förvaltningarna.

6.1 Resurser och kompetens

Många förvaltningar lyfter att det saknas personella resurser och kompetens för att arbeta med delaktighet och inflytande. Det kan handla om enskilda medborgardialoger i vissa lokalt viktiga frågor eller om att skapa förutsättningar för delaktighet och inflytande inom olika verksamhetsområden.

”Det saknas personella resurser som arbetar riktat och fokuserat med frågorna och kan bidra med kompetens för att hela förvaltningen skulle kunna utveckla arbetet.”

Flera beskriver att frågan kräver att de arbetar riktat, fokuserat och långsiktigt. Bland andra nämner socialförvaltningen Hisingen och kulturförvaltningen vikten av att det finns kompetens inom förvaltningen för att arbeta med frågan. Det krävs långsiktiga strategier och kompetens för att planera, genomföra och följa upp exempelvis medborgardialoger för att insatser ska göra skillnad. Liknande resonemang förs av till exempel Fastighetskontoret som uppger att det är viktigt att öka den interna kunskapen om medborgardialog.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen nämner att det fortfarande finns en utmaning i att pandemin har tagit mycket resurser i anspråk. De anser också att det fortfarande finns en otydlighet i roller, kontaktytor och kommunikationsvägar i och med omorganisationen av Göteborgs Stads nämnder 2021. En del kunskap om lokala förutsättningar uppges ha försvunnit i samband med omorganisationen. Det beskrivs som en stor utmaning att få resurserna att räcka till i det arbete som redan görs, samtidigt som de ser att mer behöver göras.

Lokalförvaltningen beskriver en utmaning i att arbeta mot kundförvaltningar som har direktkontakt med medborgarna. Det lokalförvaltningen vill föra dialog om förutsätter tid och vilja hos kundförvaltningarna, och kräver därför mer i form av dialog och förankring.

6.2 Samverkan för att möjliggöra verkligt inflytande

Flera förvaltningar uppger att en grundläggande framgångsfaktor är att skapa rätt förväntningar hos medborgare redan före eller i början av en medborgardialog, ett projekt eller liknande. Det är mycket viktigt att vara tydlig kring vad som går att påverka och vad som inte går att påverka. Detta för att skapa tillit, förtroende och upprätthålla goda relationer till olika målgrupper. Flertalet socialförvaltningar lyfter att det är viktigt att vara konsekvent över tid och vara tydlig med varför medborgare ska ge av sin tid och sitt engagemang.

”Den stora utmaningen är att nå ut till fler boende och att hitta arenor för ett verkligt inflytande och möjlighet till medskapande.”

Stadsbyggnadskontoret lyfter att de ser ett glapp mellan önskat inflytande och reellt påverkansutrymme inom sin verksamhet. Det saknas kunskap i att planera och genomföra aktiviteter som främjar medborgares delaktighet. Det är ofta utmanande att synka olika skeden i stadsutveckling, vilket gör delaktighet svårt. Stadsbyggnadskontoret ser att en synkning kring delaktighet och dialog i de planerande förvaltningarna skulle kunna bidra till att förbättra möjligheterna till delaktighet.

Behovet av samverkan och att arbeta ihop med andra lyfts av flera förvaltningar och bolag. Flera efterfrågar att det tas ett helhetsgrepp om frågor som gäller samråd, dialog och medborgardialog i stadens nya förvaltningar 2023. Exempelvis uppger socialförvaltningarna Centrum och Nordost båda ett behov av att samverka för att kunna föra konstruktiva dialoger om sina stadsområden. De menar att samverkan är nödvändig eftersom många frågor som medborgare vill prata om inte ligger inom socialnämndens ansvarsområde. Flera lyfter att det krävs en ansträngning av staden för att åstadkomma samverkan mellan nämnder och förvaltningar kring gemensamma dialoger i frågor som berör flera nämnder.

6.3 Att nå ut och skapa förutsättningar för alla göteborgare att vara delaktiga och påverka

Göteborgs Stad har utmaningar i att nå alla göteborgare och det finns målgrupper som generellt beskrivs som särskilt svåra för staden att nå. Beroende på situation kan det till exempel handla om personer som tillhör en minoritetsgrupp, personer med annat modersmål än svenska, personer med funktionsnedsättning, yngre eller äldre personer.

Många förvaltningar vittnar om att de har svårt att nå ut. Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen lyfter också att de har en utmaning i att nå personer som är i behov av stöd, men som inte tillhör en direkt utpekad målgrupp eller redan har kontakt med någon myndighet.

Det finns stora socioekonomiska skillnader mellan olika grupper och geografiska områden i Göteborg. Flera förvaltningar uppger att det oftast är resursstarka personer som återkommer och deltar i dialoger, aktiviteter som Göteborgs Stad bjuder in till och ger synpunkter på stadens verksamheter. Stadsledningskontoret beskriver till exempel att det finns grupper som inte ges likvärdiga möjligheter till delaktighet i råd eller dialog. I befintliga råd och dialogforum menar de att representationen är låg från bland andra unga.

Samverkan lyfts fram som en faktor som påverkar hur arbetet går och hur staden i stort lyckas med att nå ut. Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen lyfter fram att situationer kan bli svåra att hantera när ingen har ett tydligt utpekat ansvar. Ett exempel på detta är när en målgrupp eller individ är i behov av insatser men inte kommer från exempelvis Arbetsförmedlingen eller socialtjänstens försörjningsstöd.

Flera förvaltningar understryker också samverkan mellan olika förvaltningar och bolag i staden och externa aktörer som Polisen och organisationer som en stark framgångsfaktor. Exempelvis framhålls den breda samverkan som fanns kring insatser kopplat till valet 2022 och att rösta som en framgångsfaktor.

Läs mer om utmaningar och framgångsfaktorer i att nå alla göteborgare under rubrik 5 - Att nå ut till alla göteborgare.

7 Sammanfattning

Denna kartläggningsrapport tar upp Göteborgs Stads arbete med invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande under 2022. Rapporten har inte som syfte att ge någon analys, rekommendationer eller förslag till beslut. Rapporten bygger på de svar som stadens förvaltningar och bolag har lämnat till demokrati och medborgarservice. Ett urval av svaren har gjorts för att ge en så heltäckande bild som möjligt. Denna sammanfattning ger en överblick över svaren.

7.1 Göteborgs Stads arbete under 2022

Göteborgs Stads förvaltningar och bolag arbetar med flera olika råd, forum och dialoger där tjänstepersoner möter invånare, där politiker möter invånare och där intressegrupper, brukargrupper och olika samhällsaktörer träffas för att diskutera gemensamma intressen. Formerna för dessa råd, forum och dialoger ser olika ut och bedrivs ofta utifrån olika utgångspunkter. Lokala råd kan exempelvis ha en stark koppling till brukargrupper (exempelvis föräldraråd), utgå från en viss målgrupp (exempelvis ungdomsråd) eller ett angeläget tema utifrån geografi (exempelvis trygghetsråd). Formerna varierar även när det gäller forum och dialoger. Till exempel utgår Ö-dialogen från Göteborgs södra skärgård där dialog förs kring glesbygds- och skärgårdsspecifika samhällsfrågor. Forum och dialoger kan även utgå från en viss fråga eller ett visst perspektiv, exempelvis HBTQI-perspektiv.

Det finns råd och forum som är stabila över tid och där möten sker systematiskt och regelbundet och det finns forum som uppkommer efter behov och aktualiseras vid särskilda händelser. Det finns även flera tillfällen där dialog är lagstadgat, till exempel genom skollagen och plan- och bygglagen.

Många förvaltningar och bolag har genomfört eller medverkat i olika insatser och aktiviteter under 2022. Det handlar till exempel om att träffa medborgare på olika evenemang som mässor, mötesplatser, temadagar och i samband med studiebesök. Dessutom genomförs flera uppsökande arbeten för att möta medborgare på medborgares arenor, särskilt i fråga om målgrupper som ofta är svåra att nå eller geografiska områden som karaktäriseras av låg grad av delaktighet och tillit till offentlig sektor. En stor del av arbetet har som syfte att sprida information eller fånga upp synpunkter, exempelvis via invånarguider, hälsoguider och kulturtolkar. Det är även vanligt förekommande att Göteborgs Stad genomför insatser i samverkan med lokala föreningar, grupper eller aktörer. Ett större antal insatser görs i trygghetsskapande syfte, exempelvis trygghetsvandringar tillsammans med lokala föreningar.

Flera förvaltningar uppger att de har arbetat med att utveckla metoder för att förtydliga delaktigheten i olika processer, eller med att utveckla nya metoder för att göra fler målgrupper inom specifika områden mer delaktiga. Enligt kartläggningen är unga den målgrupp som förvaltningarna har störst fokus på i detta arbete.

Det pågår även ett kontinuerligt arbete för att erbjuda och utveckla digitala tjänster, insatser och forum för inflytande eller dialog. Några exempel är arbetet med att undersöka förutsättningarna att ta fram en stadenövergripande digital plattform för

medborgardeltagande, pågående arbete med medborgar- och boendebudgetar och Göteborgsförslaget.

7.2 Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande

Det framgår av förvaltningars och bolags svar att begrepp som dialog, medborgardialog och brukardialog tolkas och används på olika sätt[4]. Det är därför svårt att dra en gräns för vad som räknas som demokratisk delaktighet och inflytande i Göteborgs Stad. Kartläggningsrapporten visar inte grad av delaktighet eller vilka målgrupper som har nåtts eller inte i olika frågor.

Det är vanligt att staden konsulterar eller för en resonerande dialog med medborgare för att synliggöra olika perspektiv. Ofta förs dialog mellan tjänstepersoner och medborgare där tjänstepersoner kan sprida information och lyssna in medborgares synpunkter. Även råd, forum och olika aktiviteter lyfts fram som viktiga för att kommunicera budskap och inhämta synpunkter. Kartläggningsrapporten följer inte upp hur dessa synpunkter har omhändertagits eller vad de har resulterat i vad gäller att bidra till stadens arbete eller politiska beslut. Ett fåtal medborgardialoger lyfts upp som utgår från att medborgare ges möjlighet att påverka politisk styrning eller beslut, som exempelvis arbete med medborgar- eller boendebudgetar.

Kartläggningen innehåller många exempel på hur Göteborgs Stad kontaktar medborgare för att ta reda på vad de tycker i en viss fråga, och färre exempel på hur staden möjliggjort för medborgare att själva ta initiativ och kontakta staden för dialog om deras egna behov, intressen eller idéer.

I det gemensamma kapitlet för samtliga nämnders reglementen står det att alla nämnder aktivt ska arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten. Under 2022 lyfts i huvudsak tre utmaningar och utvecklingsområden som stadens förvaltningar ser utifrån detta uppdrag:

1. Det finns ett behov av resurser och kompetens kring inflytande och delaktighet, och av att ta tillvara de goda exempel och den kompetens som finns. Begreppet demokrati och delaktighet tolkas mycket olika, men det är samtidigt tydligt att det finns en efterfrågan, vilja och medvetenhet kring att utveckla arbetet på många förvaltningar.

2. De frågor som medborgare uppfattar som angelägna är ofta frågor som spänner över flera nämnders och förvaltningars ansvarsområden. Många framhåller vikten av samverkan mellan olika nämnder och förvaltningar och att detta är nödvändigt för att möjliggöra en verklig påverkan i dessa frågor.

3. Det finns ett behov av att fokusera mer på metoder och arbetssätt för att nå ut brett och skapa förutsättningar för alla göteborgare att kunna vara delaktiga och påverka. Många lyfter att det finns ett tydligt mönster i att staden ofta når samma resursstarka individer eller grupper. Här beskrivs samverkan och uppsökande arbete som

[4] Se beskrivning på sida 9, kapitel 2 i föreliggande rapport

framgångsrikt för att nå ut bredare och höja kvaliteten på exempelvis medborgardialoger

Göteborgs Stad

Demokrati och medborgarservice
Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)
E-post: demokratimedborgarservice@demokratimedborgarservice.goteborg.se

Bilaga 1
Bolag och förvaltningar som medverkat i kartläggningen

Bolag
Boplats
Business Region Göteborg
Familjebostäder
Försäkrings AB Göta Lejon
Framtiden AB
Gryaab
Göteborg & Co
Göteborg Energi
Göteborgs Kollektivtrafik
Göteborgs Stadshus
Göteborgslokaler
Higab
Liseberg
Stadsteatern
Parkeringsbolaget
Poseidon
Störningsjouren
Älvstranden Utveckling

Förvaltningar
Fastighetskontoret
Förvaltningen för demokrati och medborgarservice
Förvaltningen för funktionsstöd
Förvaltningen för inköp och upphandling
Förvaltningen kretslopp och vatten
Grundskoleförvaltningen
Intraservice
Kulturförvaltningen
Lokalförvaltningen
Miljöförvaltningen
Park- och naturförvaltningen
Regionarkivet
Socialförvaltning Centrum
Socialförvaltning Hisingen
Socialförvaltning Nordost
Socialförvaltning Sydväst
Stadsbyggnadskontoret
Stadsledningskontoret
Trafikkontoret
Utbildningsförvaltningen
Valnämnden
Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Bilaga 2 Göteborgsförslag som lämnats under 2022 som fortfarande är aktiva

Göteborgsförslaget handlar om	Status	Förslaget har hanteras av
Parkering		
Pendelparkering	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Parkeringsplatser Eriksberg	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Pendelparkering	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Cykel/ cykelbana		
Gång & Cykelbana Marieholmgatan 44 till 134 A	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Cykeltvättar i stan	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Gång- & cykelväg till Torslanda Golfklubb, koloniområdet mm	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Förlängning av cykelstråk längs med Älvstranden	Samlar underskrifter	Trafiknämnden
Gång- & cykelbana längs väg 190 mellan Bergum och Olofstorp	Inväntar beslut från nämnd	Trafiknämnden
Pumptrack	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Utegym		
Utegym i Långedrag	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Utegym i Billdal	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Utegym i Backatorp	Samlar underskrifter	Park-och naturnämnden
Bastu		
Bastu för vinterbadare i Fiskebäck	Inväntar beslut från nämnd	Park-och naturnämnden
Kollektivtrafik		
VÄSTTRAFIKKORT FÖR JÄMLIKHETEN OCH HÄLSANS SKULL	Samlar underskrifter	Kommunstyrelsen
Bygg en spårvagnshållplats vid Gamlestadsvägen/Alekärrsgatan	Inväntar beslut från nämnd	Trafiknämnden
Skola/Förskola		
Rätten till 30h förskola när förälder är hemma med småsyskon	Samlar underskrifter	Förskoleförvaltningen
Färre medarbetare för förskolerektorer	Samlar underskrifter	Förskoleförvaltningen
Nytt räknesystem för barngruppsstorlekar i förskolan	Samlar underskrifter	Förskoleförvaltningen
Vetenskapliga arbetssätt	Samlar underskrifter	Utbildningsnämnden
Renovera Skälltorpsskolan	Samlar underskrifter	Lokalnämnden
Anmälan till LUPP 2023	Samlar underskrifter	Grundskoleförvaltningen; Kommunstyrelsen
Nytt räknesystem för barngruppsstorlekar i förskolan	Samlar underskrifter	Förskoleförvaltningen
Volontärer i Göteborgs alla grundskolor	Inväntar beslut från nämnd	Grundskoleförvaltningen
Park och grönt		
Nedskräpning av stränder	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Städtävling	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Park där Kommersen stod	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Plantera nya träd i Gamlestadens bostadskvarter	Inväntar beslut från nämnd	Park- och naturnämnden
Gör Ruddalen till Naturreservat	Inväntar beslut från nämnd	Park- och naturnämnden
Hundrastgårdar		
Hundpark - wavrinskys plats / Egnahemsvägen	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Hund		

Hund lek- och rastgård (med betoning på lek) i Örgryte Torp	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Övrigt		
Behåll det omtyckta Kyrkbyns vård- och omsorgsboende!	Samlar underskrifter	Äldre samt vård- och omsorgsnämnden
Skottade och snöfria trottoarer	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden; Trafiknämnden
"Rullskidbanan" Skatås	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Trafikändring på Ramberget	Samlar underskrifter	Park- och naturnämnden
Ingen skall behöva sova ute	Samlar underskrifter	Socialförvaltningen Sydväst
Behov av förbättrad belysning gångbana utmed Ängkärrsvägen	Inväntar beslut från nämnd	Trafiknämnden
Liten Konstgräsplan på Vrångö	Inväntar beslut från nämnd	Idrotts- och föreningsnämnden
Bevara Drömmarnas kaj!	Inväntar beslut från nämnd	Trafiknämnden
Ny skateyta i Västra Centrum	Inväntar beslut från nämnd	Park- och naturnämnden

Bilaga 3 Var bor de som har lämnat göteborgsförslag?

Möjligheten för förslagslämnare att ange i vilket mellanområde de bor har funnits sedan november 2021. Statistiken gäller för perioden november 2021-2022.

Var bor de som lämnar göteborgsförslag?	Antal	Procent
Vet ej/vill inte ange	2	1 %
Bosatt i kranskommun till Göteborg	6	4 %
Bosatt i annan kommun i Sverige	1	1 %
Bosatt utanför Sverige	0	0 %
Nord-ost: Bergsjön	0	0 %
Nord-ost: Gamlestaden-Utby	5	3 %
Nord-ost: Kortedala	5	3 %
Nord-ost: Östra Angered	1	1 %
Nord-ost: Södra Angered	0	0 %
Nord-ost: Centrala Angered	1	1 %
Nord-ost: Norra Angered	0	0 %
Centrum: Kålltorp-Torpa-Björkekärr	9	6 %
Centrum: Kallebäck-Skår-Kärralund	5	3 %
Centrum: Krokslätt-Johanneberg	7	5 %
Centrum: Guldheden-Landala	5	3 %
Centrum: Olivedal-Haga-Annedal-Änggården	2	1 %
Centrum: Kungsladugård-Sanna	1	1 %
Centrum: Majorna-Stigberget-Masthugget	13	9 %
Centrum: Norra centrum	7	5 %
Centrum: Lunden-Härlanda-Överås	7	5 %
Centrum: Olskroken-Redbergslid-Bagaregården	2	1 %
Sydväst: Stora Högsbo	6	4 %
Sydväst: Askim-Hovås	1	1 %
Sydväst: Billdal	0	0 %
Sydväst: Södra Skärgården	1	1 %
Sydväst: Brahammar-Näset-Önnered	2	1 %
Sydväst: Centrala Tynnered	3	2 %
Sydväst: Frölunda Torg-Tofta	6	4 %
Sydväst: Älvsborg	7	5 %
Hisingen: Kärra-Rödbo	2	1 %
Hisingen: Backa	7	5 %
Hisingen: Kvillebäcken	6	4 %
Hisingen: Kyrkbyn-Rambergsstaden	3	2 %
Hisingen: Norra Älvstranden	5	3 %
Hisingen: Södra Torslanda	12	8 %
Hisingen: Björlanda	0	0 %
Hisingen: Tuve-Säve	6	4 %
Hisingen: Kärrdalen-Slättadamm	0	0 %
Hisingen: Östra Biskopsgården	1	1 %
Hisingen: Västra Biskopsgården	2	1 %
TOTALT	149	100 %

Göteborgs Stad

Göteborgs Stads barnbokslut

2022

2023-04-17

Sammanfattning

Kommunfullmäktige uppdrog 2020-06-16, § 20 till kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan, samt till samtliga nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. Denna rapport ger en övergripande och generell lägesbild och sammanställning av nämnders och styrelsers barnbokslut 2022 och de förflyttningar och resultat som arbetet gett. Utvecklingsområdena är kopplade till barnrättsplanens insatser och barnkonventionens artiklar med fokus på de grundläggande principerna. För 2022 har 41 barnbokslut upprättats. Ungdomsfullmäktige har tagit del av lägesbilden. I kapitel 2 finns ungdomsfullmäktiges kommentarer och rekommendationer på det som framkommit i rapporten.

Den övergripande lägesbilden visar på att arbetet legat i linje med barnrättsplanens insatser och till stor del även ungdomsfullmäktiges synpunkter på Göteborgs Stads första barnbokslut 2021. Det varierar dock i vilken grad det bedrivits ett barnrättsarbete. Förvaltningar och bolag som har barn som en direkt målgrupp har generellt och i större utsträckning genomfört olika insatser för att öka det systematiska barnrättsarbetet än de verksamheter som inte har barn som direkt målgrupp. Mest förekommande har varit att utgå ifrån ett barnperspektiv, det vill säga baserat på vuxnas kunskaper och förståelse om vad som är barns bästa, även om vissa förflyttningar har gjorts inom några verksamheter mot att utgå ifrån barnets perspektiv.

Utvecklingsområdena från föregående och detta års barnbokslut skiljer sig inte åt. Det är allt jämnt en fortsatt utmaning att utveckla uppföljningen med fler diskrimineringsgrunder och minoritetsperspektiv utifrån principen om icke-diskriminering. Bristen på underlag riskerar att osynliggöra vissa enskilda, eller grupper, av barn och deras rättigheter de har enligt barnkonventionen. Ytterligare en risk är att okunskap om ojämlikheten bland barn leder till insatser som ytterligare ökar de ojämlika livsvillkoren. Samverkan med röstbärande organisationer skulle kunna stärkas ytterligare för att inhämta kunskaper om barn i särskilda utsatta situationer vars röster inte hörs.

Samverkan behöver också fortsatt stärkas generellt mellan stadens förvaltningar och bolag, men också externa myndigheter, särskilt när det rör sig om barn där flera förvaltningar är involverade och barn i utsatta situationer. En fortsatt kompetensutveckling behövs för att öka kunskapsnivån om barn livsvillkor och barns rättigheter. Rutiner kopplat till ärendeprocessen och kvalitén på barnkonsekvensanalyser behöver fortsätta att utvecklas för att säkerställa barns bästa. Barns delaktighet behöver öka genom att utveckla metoder på området och barns ökade delaktighet i strategiska beslut tagna av nämnder och styrelser. Utvecklingsområdena ligger också i linje med de synpunkter ungdomsfullmäktige haft på årets barnbokslut, men att skolans arbete mot rasism och diskriminering behöver intensifieras ytterligare.

Innehåll

Sammanfattning **2**

1 Inledning **4**

1.1 Bakgrund 4

1.2 Rapporterande nämnder och styrelser 5

1.3 Viktiga begrepp 6

1.4 Rapportens upplägg 6

2 Ungdomsfullmäktige om Göteborgs Stads barnbokslut 2022 ..... **7**

2.1 Incheckning, vad gör Göteborgs Stad för barn som är bra? 8

2.2 Vad kan bli bättre? Fattas något? 8

3 Insatser och resultat av stadens barnrättsarbete **12**

3.1 Kompetensutveckling för att öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter 12

3.2 Metodutveckling för ökad systematik i barnrättsarbetet och inkludera barn som är svåra att nå 13

3.3 Samverkan utifrån ett helhetsperspektiv 16

3.4 Kommunikationsinsats till barn om deras rättigheter 17

3.5 Medborgarkontor med tydlig inriktning för barn 18

3.6 Säkerställa placerade barns rätt till utbildning 18

3.7 Höja valdeltagandet till ungdomsfullmäktige 19

4 Faktorer som påverkat genomförandet av barnrättsarbetet **20**

5 Utvecklingsområden 2023 ..... **22**

6 Slutsatser **23**

7 Tecknad version – Ungdomsfullmäktige om Göteborgs Stads barnbokslut 2022 ..... **25**

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunfullmäktige uppdrog 2020-06-16, § 20 till kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan, samt till samtliga nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. En inriktning för plan och barnbokslut antogs av kommunstyrelsen 2021-01-27, § 72.

Ett barnbokslut ska fungera som ett underlag för att skapa en bättre situation för barnen i Göteborg, samt vara ett stöd för förvaltningar och bolag i arbetet med att tillgodose barn och ungdomars rättigheter utifrån barnkonventionens artiklar och de grundläggande artiklarna som ska genomsyra allt arbete som görs. De fyra grundläggande artiklarna är:

- **Artikel 2:** Principen om icke-diskriminering
- **Artikel 3:** Barnets bästa
- **Artikel 6:** Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling
- **Artikel 12:** Barns rätt till delaktighet

Barnbokslutet är en sammanställning av verksamhetens barnrättsarbete och resultat under året där varje förvaltning och bolag gör en särskild utvärdering av hur fattade beslut och insatser påverkat barns och ungas villkor kopplat till barnkonventionens artiklar. Ett barnbokslut ska även ge ett stöd i vad som behöver prioriteras inför nästkommande års verksamhets- och affärsplan.

Denna rapport är en sammanställning av nämnders och styrelsers barnbokslut för att ge en bild på en övergripande nivå hur barnrättsarbetet utvecklats i staden under det gångna året. Det är den andra rapporten i ordningen som är baserad på 41 nämnders och styrelsers barnbokslut för 2022. Det är samma antal som 2021. De förändringar som skett är att två styrelser av avstått att skriva ett barnbokslut 2022 och två styrelser har inkommit med ett barnbokslut för första gången detta år.

1.2 Rapporterande nämnder och styrelser

Tabellen nedan visar de nämnder och styrelser som ingår i respektive sektor som rapporten refererar till.

Sektor	Nämnder och styrelser
Utbildning	Förskolenämnden Grundskolenämnden Utbildningsnämnden Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Socialtjänsten*	Socialnämnderna Centrum, Nordost, Hisingen och Sydväst Nämnden för funktionsstöd Äldre- samt vård och omsorgsnämnden
Kultur och fritid	Kulturnämnden Idrotts- och föreningsnämnden Got Event AB Liseberg AB Göteborgs stadsteater AB Göteborg & Co
Stadsutveckling	Byggnadsnämnden Fastighetsnämnden Boplats Göteborg AB Park- och naturnämnden Trafiknämnden Lokalnämnden Förvaltnings AB Framtiden Higab AB Göteborgs stads parkering Älvstranden Utveckling Göteborgs stads kollektivtrafik AB
Miljö och klimat	Kretslopp- och vattennämnden Miljö- och klimatnämnden Göteborgs Energi AB Gryaab
Övriga	Nämnden för demokrati- och medborgarservice Överförmyndarnämnden arvoden Kommunledningen Göteborgs Stadshus AB Business Region Göteborg AB Göteborgs Hamn AB Inköp- och upphandlingsnämnden Intraservice Försäkrings AB Göta Lejon Göteborgs Stads Leasing AB

*I de rapportstycken där socialtjänsten nämns omfattar den de fyra socialnämnderna och nämnden för funktionsstöd.

1.3 Viktiga begrepp

Det finns viktiga begrepp att känna till som kan fungera som stöd i analysen i vilken grad verksamheten lever upp till de grundläggande principerna.

Barnperspektiv: Den kunskap om barn som vuxna utgår från när de avser att göra något utifrån barnets bästa. Vuxnas perspektiv kan därför skilja sig från hur barnet upplever och förstår samma situation. Barnperspektivet är en färskvara som förändras över tid.

Barns perspektiv: När det gäller barnets perspektiv är det nödvändigt att ett barn fått uttala sig i den aktuella frågan. Det är det som visar sig för barnet som är det intressanta när vi pratar om barnets eget perspektiv. Genom att fråga efter barnets synpunkter levandegörs barnets eget perspektiv. Det handlar om det enskilda barnets synpunkter.

Barnrättsperspektiv: Utgångspunkten är FN:s barnkonvention. Barnrättsperspektiv innebär att alla besluts- och arbetsprocesser är barnrättsbaserade, det vill säga utgår från konventionens fyra grundläggande principer och övriga rättigheter i konventionen.

1.4 Rapportens upplägg

Rapporten inleds med ungdomsfullmäktiges rapport efter att de har tagit del av sammanställningen och lämnat sina kommentarer. Samtalet dokumenterades även av en serietecknare, så att en lättläst version av vad som framkom i samtalet finns tillgänglig. Den tecknade versionen är bilagd sist i rapporten.

I nästa del finns en sammanställning av samtliga nämnders och styrelsers barnbokslut. Då insatserna ligger i linje med barnrättsplanen, inleds varje avsnitt med att beskriva intentionerna med planens insatser.

Barnboksluten visar på att det är mycket arbete som pågår i stadens verksamheter som påverkar barns rättigheter direkt och indirekt. I sammanställningen lyfts därför fram ett axplock av insatser som framkommit i barnboksluten, med nedslag i de olika kommunala sektorerna för att ge en allsidig bild av det arbete som pågått under året. Fokus ligger på de resultat som insatserna lett till för att förbättra det systematiska barnrättsarbetet och stärka barns rättigheter.

Positiva och negativa faktorer som påverkat genomförandet av barnrättsarbetet lyfts också fram samt identifierade utvecklingsområden för 2023.

Rapporten avslutas med stadsledningskontorets slutsatser och lägesbild på övergripande nivå om de förflyttningar som gjorts och gemensamma utvecklingsområden som framkommit för 2023. En bedömning görs även över hur implementeringen av barnrättsplanen fortskridit.

2 Ungdomsfullmäktige om Göteborgs Stads barnbokslut 2022

Vi i ungdomsfullmäktige (UF) har kollat av vad staden rapporterar om barns rättigheter i barnbokslut. Stadsledningskontoret berättade för oss om vad ett barnbokslut innebär och om saker de hade sett, den samlade bilden, både bra och dåliga saker. Stadsledningskontoret fick också besvara UF:s frågor om hur själva processen går till med att skriva barnbokslut, om det finns instruktioner eller om verksamheterna bestämmer själva. Sedan fick vi diskutera vad vi hade hört. Vad ungdomsfullmäktige tyckte om Göteborgs Stads barnbokslut hittar du i denna rapport. Våra samtal dokumenterades även av serietecknaren Yvette Gustavsson vilket gör att det finns en lättläst version också. Vi var 15 ledamöter och ersättare på plats, sedan har hela ungdomsfullmäktige fått tycka till, lägga till och ändra i materialet.

I våra samtal kom det fram att vi tyckte olika i en hel del frågor. Vissa tycker till exempel att elevråd fungerar bra, andra att det fungerar mindre bra. Samma med kulturskola, studiestöd och annat. Detta kan vara för att det ser väldigt olika ut på olika skolor och i olika delar av staden. Materialet är sorterat med fokus på vissa artiklar i barnkonventionen men många frågor hör ihop och berör flera av artiklarna. Om man pratar om skolan så är trygghet en viktig fråga precis som hälsa till exempel,

2.1 Incheckning, vad gör Göteborgs Stad för barn som är bra?

Signe Ryman fadder för ungdomsfullmäktiges barnrättsutskott inledde mötet med en runda (incheckning) här är något av vad som kom fram!

- UF, en av få kommuner där unga har möjlighet att delta politiskt. Där vi tar vara på barns rätt att få röst hörd
- Vi har gratis busskort för barn
- Fri skolgång
- Aktiviteter, det finns mycket att göra
- Ganska bra med elevråden. Ordentligt organiserade möten. Men lärarna är nästan mer engagerade än barnen.
- Jättebra med arbetsgrupper som jobbar med barnrättsfrågor. Arbetet går snabbare och blir mer produktivt så att man kan jobba vidare med barnrättsfrågor.
- De flesta fritidsaktiviteterna är inkluderande.

2.2 Vad kan bli bättre? Fattas något?

Icke-diskriminering - artikel 2

- Det stod även förra året i boksluten att barn utsätts för rasism. Vi pratade mycket om det men det saknas konkreta förslag. Alla ser att rasism händer men vi vet inte hur man ska lösa det. Varför händer det inget?
- Det är svårt att stoppa rasism för att det är så påtagligt överallt. Det kan vara att någon tittar konstigt på en eller tar en annan väg för att de inte vill vara nära dig. Många elaka kommentarer. Vissa skämtar på ett rasistiskt sätt. Det är som ett virus utan vaccin.
- Då många gör gester och skämt som kan uppfattas som nazism är det viktigt att barn lär sig mer om historien.
- Det finns mycket rasism men även andra former av diskriminering. till exempel rev folk ut min bild från affischen för UF-valet för att de vet att jag jobbar med HBTQ-frågor. Folk är fega. De går inte direkt fram till mig och säger något dåligt, men man får höra saker på omvägar.
- Jag blev väldigt påhoppad utifrån det jag ställde upp med i valet (min valfråga var klimatet).
- Mycket av rasism som är uppbyggt i staden handlar om oförståelse. Det är väldigt segregerat. Om man inte träffar folk som inte är olika byggs det upp en ilska, rädsla och oförståelse.
- Trygghet är ett stort och viktigt område.

UF:s rekommendationer

- Det skulle behöva undervisas mer om rasism och diskriminering. Många känner till exempel inte till vad som hände under andra världskriget.

- Lär yngre barn vad som är ok och inte så att det blir självklart när man blir äldre. till exempel undervisa om HBTQ.

Inflytande och delaktighet - artikel 12

- Några har inte märkt någon skillnad med elevråden. En del representanter är tyvärr inte så engagerade, men elevråden är ändå inte så produktiva. Det är närmare eleverna lokalt och där borde de vara mer engagerade.
- Elevråden är komplicerade. Alla är engagerade och vill göra skillnad, men rektorn överanvänder sin makt på vissa håll. Ibland är det bara lärare där och våra förslag går inte upp till rektorn.
- Elevråden har speciella teman och vi får inte alltid prata om det vi vill. Lärarna håller i elevråden. Skulle vara bättre om eleverna själva fick hålla i dem.
- Om alla skolor skulle göra likadant vore det bra.
- Vore bra om UF:s motioner kunde tas emot och att de vuxna bearbeta våra motioner.
- Fortsätt att satsa på UF. Vi är bland få organ som företräder barn och unga.
- Se över valet och få fler att rösta. Man kan inte ha ett valdeltagande på 18%, då har man inte en funktionell demokrati. Vissa kan inte sitt personnummer. Folk bryr sig inte tillräckligt. ”Tvinga” barn att rösta genom att alla gör det på lektionstid. De so inte vet vad de vill rösta på kan ju rösta blankt. Stötta upp mer i valet! Ju fler som röstar kommer veta om UF.
- Drömmen är att elevrådet är som skolans riksdag där man röstar vad regeringen (rektorn) ska genomföra. Idag är det mer som ”senatorn och kejsaren”. Det vill säga att elevrådet är bara rådgivande i nuläget, det behöver lite faktisk makt. Under romartiden så fanns det en folkvald senat (elevrådet). Men den hade ingen riktig makt utan den var mesta dels rådgivande till kejsaren (rektorn).

UF:s rekommendationer

- Sänk rösträtten till UF. till exempel från åk 3–4 och uppåt. Man kan få en grundläggande uppfattning redan när man är lite yngre.
- De yngre barnen (förskoleklass och lågstadiet) borde få vara med på elevråd och ha samtal med lärare. Och har man elevråd måste de andra eleverna få veta vad som händer där.
- Utbilda folk så att de kan prata med barn. Använd mer bilder än text.
- Ge de unga beslutsmakt och inte bara vara rådgivande. Vi måste kunna ta direkta beslut om vissa saker, till exempel vissa saker som handlar om skolan.
- Ha dialog och direkt kontakt med barn!
- Många politiker vet inte vad vi jobbar med, det borde ändras.
- Skolorna skulle kunna gå med i Sveriges elevråd för att det skulle bli mer lika. Det känns som att de mer än skolorna vet vad de håller på med.

Om fritiden och möjligheter att delta i samhället - artikel 31

- Jag bor i Frölunda men har ingen aning om att det finns ett medborgarkontor där. Nästan inga unga i mötet som känner till medborgarkontoret.
- Jag har kanske hört talas om regnbågshuset men vet inte.
- Alla tänker inte rationellt eller har ett konsekvenstänk och kanske utsätter andra för hot och hat. Därför kanske inte regnbågshuset vill marknadsföra sig så mycket?
- Svårt för personer med funktionsnedsättning att vara med på alla fritidsaktiviteter.
- Väldigt lång kö till kulturskolan.
- Det har blivit större klyftor i samhället på grund av inflationen. Segregationen ökar och vissa får mindre möjlighet att delta i aktiviteter och kanske också får sämre hälsa.
- Kulturskolan är viktig för att kunna bygga ihop människor. Det ska inte skilja sig var man bor. Någon kände till satsningar som kulturskolan gjort, till exempel El Sistema. Men det behöver göras mer.

Ungdomsfullmäktiges rekommendationer

- Kulturskolan – främst barn till högutbildade föräldrar med bra inkomst. Behöver göras en satsning för dem som inte har så kulturellt insatta föräldrar eller har det så gott ställt.
- Regnbågshuset och medborgarkontoren måste bli bättre på att marknadsföra sig.

Om skolan, rätten till utbildning - artikel 28

- Många barn vet inte vem de kan gå till på skolan om de mår dåligt. Borde prata mer om det.
- På vår skola finns det ett lite mer avskilt rum som heter studieverkstaden och det är bra. (Det kommer fram i diskussionen att liknande finns på fler skolor men kan kallas för olika saker som har med studiestöd att göra.) Men det är svårt att få plats där på vissa skolor och motivera lärarna att man ska sitta där. Vi får ett exempel på någon som stod i kö i fem veckor och under den tiden kunder personen inte kunde jobba. De vuxna ifrågasatte behovet. Det sitter specialpedagoger där men de kan inte förklara så att man förstår. Behöver utgå mer från barnets bästa. Provstöd finns också på något håll vilket är bra.
- Många saknar civilkurage. Det behövs utbildning i detta.
- Många är elaka, men lärarna säger inte till ordentligt. De bagatelliserar och är konflikträdda. Det verkar som att de är blinda. De ser inget och hör inget. De ser inte helheten. De tänker att ”det är bara barn”. Men det finns en risk att beteendet fortsätter för det kan sluta som hatbrott om man inte sätter stopp.
- Det är stökigt på skolorna.

UF:s rekommendationer

- Jobba med kuratorer så att barn får mer inflytande i sina liv och i den värld vi lever i.
- Ta tag i detta med studiero!
- Träna på civilkurage

Om barnets bästa - artikel 3

- Allt handlar om barn. Ingen kan påstå att de inte har med barn att göra, alla behöver vara intresserade av frågor som har med barn att göra. Det är samma som mänskliga rättigheter. till exempel miljöfrågor handlar om alla. Man måste se helheten. Alla i kommunen måste jobba med barns rättigheter. Vad skulle inte röra barnen på något sätt?
- Vuxna säger att de bryr sig om barn men det händer för lite. De måste göra något.
- Det är svårt att veta vad som är barnets bästa om du som vuxen bara har med vuxna att göra, till exempel om du sitter i en nämnd. Om du jobbar med något som indirekt påverkar ban kanske du måste anstränga dig för att ta in barns perspektiv. Sitt inte och anta saker.

UF:s rekommendationer:

- Kan UF hålla en kurs för politikerna och tjänstepersonerna om barnkonventionen?
- Fråga barn. De som säger att de inte förstår barn, de kanske inte frågar barn tillräckligt mycket hur de känner och tänker. Det slutar ofta väldigt dumt om man bara gissar utan att fråga barn.
- Lyssna mer på barn. Uppmärksamma dem mer.

Ungdomsfullmäktige 2023-04-05

3 Insatser och resultat av stadens barnrättsarbete

3.1 Kompetensutveckling för att öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter

Kompetensutveckling är kopplat till barnkonventionens samtliga artiklar och barnrättsplanen. Genom att stadens medarbetare får en högre grundläggande kompetens om barns rättigheter ökar möjligheten att tillgodose dem, veta var åtgärder behöver sättas in samt vilka aktörer som är relevanta för samverkan. En grundläggande kunskap möjliggör även till att identifiera de specifika kunskapsbrister verksamheten behöver åtgärda.

På en övergripande nivå har kompetenshöjande insatser genomförts i varierad omfattning, allt från grundläggande utbildningar till högspecialiserad utbildning för specifika kompetensområden. Däremot går det inte att utläsa om de kompetenshöjande insatserna bidragit till mer träffsäkra insatser, speciellt i frågor som rör yngre barn eller barn i utsatta situationer. Generellt är kompetenshöjande insatser mer förekommande i de verksamheter som har barn som en direkt målgrupp än i de verksamheter där barn är en indirekt målgrupp.

Exempel på utbildningar kopplat till specifika kompetensområden som genomförts är inom socialtjänsten som rör barnrätt generellt, barn som är svåra att nå såsom yngre barn och språksvaga barn, barn som lever i hederskultur eller är gömda i Sverige, samt Alternativ Kompletterande Kommunikation (AKK) som stöd för personer som har svårt att förstå eller använda tal. Ett annat exempel är grundutbildning och metodkurs i kriminalitet och livsstil hos unga.

Exempel på förvaltningar och bolag som genomfört grundläggande utbildningar om barnrättsfrågor är upphandlingsbolaget och lokalförvaltningen. Enskilda medarbetare inom park- och naturförvaltningen och fastighetskontoret har fått utbildning i barnrättsfrågor och tillämpning av barnkonventionen. Kulturförvaltningen rapporterar att viss personal får återkommande fortbildning i icke-diskriminering.

Personal på idrotts- och föreningsförvaltningens anläggningar får utbildning i bemötande av barn och unga med funktionsnedsättning. Personal har även genomgått en utbildning av sakkunnig från RF-SISU i en metod kopplat till åtgärder som förvaltningen använder sig av när kränkning av barn förekommer.

Inom utbildningssektorn har de kompetenshöjande insatserna framför allt fokuserat på systematiskt kvalitets- och värdegrundsarbete.

Förskoleförvaltningen har inrättat ett professionsbaserat barnkonventionsnätverk som syftar till kollegialt lärande och spridning av kunskap. Grundskoleförvaltningen har ingått ett idéburet offentligt partnerskap med föreningen West Pride som under året utbildat 185 skolpersonal gällande inkluderande bemötande, hbtqi samt hur ett normmedvetet perspektiv integreras i undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Personalen har sedan arbetat med eleverna på sina respektive skolor. West Pride har även direkt arbetat med elevgrupper på fyra skolor. I utvärderingarna framkom att insatserna var mycket uppskattade och att de lett till större medvetenhet och förändrat språkbruk. Grundskoleförvaltningen har också startat ett utvecklingsprojekt riktat till skolor med integrerade elever. Utbildningsförvaltningen har en rutin med tillhörande metodstöd för att underlätta så att alla skolenheterna arbetar strukturerat och likvärdigt för att uppmärksamma och stödja de ungdomar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

3.2 Metodutveckling för ökad systematik i barnrättsarbetet och inkludera barn som är svåra att nå

För att få en tydligare bild av livsvillkor för barn i Göteborg behöver staden utveckla metoder för planering, genomförande och uppföljning utifrån barns olika förutsättningar med särskilt fokus på yngre barn och barn i utsatta situationer. Bristen på bakgrundvariabler riskerar att leda till att de barn som har minst möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda inte syns i de verktyg som staden använder. Okunskap om ojämlikheten bland barn kan leda till att insatser ytterligare ökar de ojämlika livsvillkoren. Ett synliggörande av dessa förhållanden är nödvändigt för att stärka principen om icke-diskriminering och alla barns rätt till trygghet, utbildning, fritid och hälsa.

Bland de förvaltningar och bolag som har barn som direkt målgrupp har ett utvecklingsarbete pågått i större eller mindre omfattning för att utveckla olika metoder för ökad systematik i barnrättsarbetet. Endast några få verksamheter som har barn som indirekt målgrupp har uppgett att de gjort insatser för metodutveckling.

Utveckling av stödverktyg och metoder för principen om icke-diskriminering och barns rätt till liv, överlevnad och utveckling
Verksamheter som tydligt har identifierat barn som målgrupp uppger att flera befintliga stödverktyg och metoder utvecklats fortgående. Ett stadenövergripande arbete inom socialtjänsten har påbörjats att ta fram enhetlig statistik och kunskapsstöd för jämlikhets- och behovsanalyser. I nuläget rör det sig om könsuppdelad statistik. Kartläggningar och enkäter har fått en ytterligare

variabel som tydligare lyfter behov och prioriteringar hos barn med funktionsnedsättning. I en av socialförvaltningarna har en mötesplatsenkätundersökning gjorts för att få in deras synpunkter på fritidsverksamheten. Enkäten resulterade i att åtgärder vidtogs för att avhjälpa hinder i verksamheten. Flera verksamheter har under året erbjudit olika typer av fritidsaktiviteter till de barn som är svåra att nå. Till exempel har riktade insatser genomförts till flickor i utsatta områden, hbtqi-ungdomar samt till barn med funktionsnedsättning genom samarbetet med Passalen. Förvaltningen för funktionsstöd uppger att arbetssättet har resulterat i ökat deltagande av barn och unga med funktionsnedsättning under året - från 53 personer halvår ett, till 68 personer halvår två.

Utbildningsförvaltningen har beställt tilläggsfrågor i Göteborgsregionens elevenkät vilka kommer att generera ett underlag som gör det möjligt att göra analyser utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Förvaltningen har även tagit fram nya blanketter för anmälan och utredning av diskriminering och kränkande behandling.

Stadsbyggnadskontoret har påbörjat ett arbete med sociala data på karta. Arbetet syftar att synliggöra statistik i förvaltningens kartsystem GoKart, som har bäring på sociala aspekter i fysisk planering som påverkar barn.

Gryaab har under år 2022, som ett led i arbetet med Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026, tagit fram ett förslag på en kompletterande enkätundersökning som ska fånga den enskilde besökarens upplevelse efter varje studiebesök på Gryaab. Målsättningen är att deltagare ska kunna ta till sig och förstå det som förmedlas på studiebesöken samt uppleva att de blir väl bemöta utifrån sina individuella förutsättningar.

Utveckling av metoder för att förbättra rutiner utifrån barns bästa
Metodutveckling har även skett för att förbättra rutiner hos några verksamheter utifrån barns bästa. Exempelvis har socialtjänsten förbättrat rutiner för individärenden och barnkonsekvensanalyser. Inköp och upphandling har tagit fram en rutin till avtalsprocessen för att stödja upphandlarna att strukturerat arbeta med barnrättsfrågor. Fastighetskontoret har tagit fram en rutin för hur barnkonventionen ska tillämpas i beslut gällande bostadsanpassningar, vilket bidrar till en högre rättssäkerhet då beslut tas som berör barn.

Förskoleförvaltningen har tagit fram en handlingsplan för att öka antalet barn i förskolan. För ökad skolnärvaro och att möta elevernas stödbehov har utbildningsförvaltningen arbetat med att utveckla formerna för överlämning, kartläggning och placering av elever på introduktionsprogrammen, Ett arbete med att utveckla och tydliggöra de individuella studieplanerna på introduktionsprogrammen pågår också.

Kulturförvaltningen har tagit fram en riktlinje för upprätthållande av saklighet och opartiskhet som en fördjupning i arbetet mot icke-diskriminering som stöd till personal på museerna. Förvaltningen har också upplåtit lokaler så att förskolor och skolor på ett mer jämlikt sätt ska kunna få ta del av

kulturupplevelser på bibliotek och kulturhus inom ramen för KuBo (bokning av kulturupplevelser).

Idrotts- och föreningsförvaltningen har initierat ett utvecklingsarbete i samverkan med RF-SISU och specialidrottsförbunden gällande situationer som kommit förvaltningen till kännedom, där barnets bästa inte efterlevts inom föreningslivet.

Upphandlingsbolaget har tagit fram en rutin till avtalsprocessen för att stödja upphandlarna att strukturerat arbeta med barnrättsfrågor. Göteborgs Stads Leasing har installerat ISA (Intelligent Speed Adaptation) och alkolås som skapar en större trygghet i staden i möten med barnen.

Metodutveckling för att öka barns delaktighet

Metodutveckling har skett inom socialtjänsten för att öka barns delaktighet i de beslut som tas.[1] Medarbetares upplevelse är att de olika metoderna leder till en ökad delaktighet för barn och bättre beslut. En förvaltning uppger att ett av verktygen har inneburit att barnutredningar och barnbrev i högre utsträckning skrivs med ett anpassat språk direkt riktat till barn.

Demokrati och medborgarservice har påbörjat en kartläggning av stadens gemensamma arbete för ungas inflytande. Kartläggningen görs i nära samverkan med andra förvaltningars verksamheter och ska utgöra en viktig grund i förvaltningens fortsatta utveckling av kompetens- och metodstöd kommande år. Förvaltningen har också öppnat två nya verksamheter, ett medborgarkontor i Frölunda och ett Regnbågshus i centrala Göteborg för hbtqi-personer. Bägge verksamheter kan ha både en direkt och indirekt påverkan på barn.

Grundskoleförvaltningen, lokalförvaltningen med flera har i större utsträckning nyttjat ungdomsfullmäktige som referensgrupp till exempel i dialog kring barns psykiska hälsa, i frågor som rör måltid, inkluderande omklädningsrum och elevhälsa. Som del av jubileumsprojektet demokratisatsning med ungt inflytande har fokus legat på utveckling av elevråd och elevrådsutbildningar. Grundskoleförvaltningen har stöttat de deltagande skolorna i att bidra med innehåll till en vägledning för elevrådsarbete. Ett nätverk för ansvariga för elevråd har också bildats. Ungdomsfullmäktige har varit bollplank i ovan beskrivna arbete och deras förslag fick direkt påverkan på utformningen av vägledningen för elevrådsarbete på skolorna.

Inom ramen för grundskoleförvaltningens Skola som arena-arbete finns det sedan 2022 ett mål om ökad delaktighet vilket innebär att barnen som deltar i aktiviteterna även ska vara delaktiga i förberedelse och efterarbete. Samtliga skolor som ingår i arbetet har genomfört en behovsinventering för att skapa ett mer sammansatt utbud av aktiviteter. Även Framtidenkoncernens satsning Lights On som ingår under paraplyet Skola som arena och i koncernens arbete för att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden 2030, bidrar till att göra skolor till medskapande mötesplatser utanför lektionstid. Arbetssättet har

[1] Exempel på metoder som tas upp för att öka barns delaktighet är LÖSA!, STÖD-modellen, Barns Behov i Centrum (BBIC), Alternativ Kompletterande Kommunikation, Signs of safety, Tejping och UngDok.

introducerats på 10 skolor med sammanlagt 4 000 barn och ungdomar och fler aktiviteter har etablerats utifrån ett medskapande förhållningssätt.

Lokalförvaltningen och grundskoleförvaltningen har tillsammans tagit fram förslag till Vägledning för barns delaktighet i byggprocessen. Vägledningens innehåll säkerställer att barn görs delaktiga vid större ombyggnationer och nybyggnationer.

3.3 Samverkan utifrån ett helhetsperspektiv

Inom varje nämnd och styrelse bör det finnas ett utpekat ansvar på ledningsnivå för att se till barns rättigheter i den egna verksamheten samt för att säkerställa den samverkan som krävs med övriga verksamheter i staden. Utgångspunkten för samordning och samverkan ska vara helhetssyn på barns rättigheter och resultera i att arbetet med barnrätt sker inom samtliga nivåer i organisationen. Samverkan bygger kompetens om helhetssynen och ger möjlighet till bättre bedömningar om barns bästa i beslutsunderlag och övriga styr- och ledningsprocesser. Genom samverkan med övriga verksamheter kan målkonflikter gällande barns rättigheter och andra intressen synliggöras.

Inom socialtjänsten beskrivs både interna och externa nätverk. Samverkan med externa parter såsom polisen och hälso- och sjukvården har stärkts under året. Målkonflikter identifierades i nulägesanalysen 2021 mellan socialförvaltningarna och förvaltningen för funktionsstöd i samverkan och samordningen av insatser för barn med funktionsnedsättning. Under året har en processledare tillsatts som leder en övergripande samverkansgrupp.

En av socialförvaltningarna skriver att en extern utvärdering av projektarbetet UngÖst visar att effektiva insatser utvecklats för att fånga upp unga i riskzon och erbjuda dem adekvat hjälp där 61% av projektets deltagare har återgått i utbildning, 6% till arbete och 7% till praktik.

Göteborgs Stads kollektivtrafik har under året deltagit i arbetet Människan bakom uniformen (MBU) som är en verksamhet i olika delar av staden där ungdomar får möjlighet att lära känna blåljus- och uniformerad personal. Arbetet syftar till att förbättra relationerna mellan unga och yrkesverksamma och syftar i förlängningen till en ökad trygghet och säkerhet för alla parter.

En avsiktsförklaring har tecknats för samverkan mellan de fyra socialförvaltningarna och Framtidenkoncernen, i syfte att förebygga och minska antalet hushåll och barn som drabbas av avhysning. Framtiden har också under de senaste två åren ingått tre större samarbeten på olika håll i staden för bland annat tryggare bostadsområden.

Stadsbyggnadskontoret har fortsatt arbetet med utveckling av process och metoder kopplat till barnkonsekvens- och socialkonsekvensanalys och har också

börjat samverka mer med socialförvaltningarna för att ännu bättre kunna ta tillvara deras lokala kunskap. Trafikkontoret har samverkat med olika aktörer i syfte att tillgängliggöra och uppmuntra cykling för barn och unga i Hjällbo och Backa.

Genom utbildningsförvaltningens interna samverkan mellan elevhälsan och övriga verksamheter har ett mer strukturerat och systematiskt arbete skett gällande förebyggande insatser som också stärker det kompensatoriska uppdraget.

3.4 Kommunikationsinsats till barn om deras rättigheter

Genom att barn får högre kunskap om sina grundläggande rättigheter samt till hälsa, utbildning, fritid och trygghet kan barn själva påverka hur rättigheterna tillgodoses. Kommunikationen är viktig för att förmedla anpassad information om rättigheterna och hur de kan tillgodoses till barn utifrån deras olika förutsättningar och behov. Insatsen är kopplad till barnkonventionens samtliga artiklar.

Under året har kulturförvaltningen arbetat aktivt med att köpa in och tillhandahålla böcker på stadens bibliotek som lär barn och unga samt vuxna i deras närhet om barnkonventionen. Biblioteken har även ett kommunikationsmaterial med boktips på böcker som rör barns rätt. Förvaltningen för funktionsstöd uppger att genom ”lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning” ges information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället. Information om Passalens verksamhet ges även inom myndighetsutövningen. Vidare har demokrati- och medborgarservice tagit fram ett informationsmaterial om barns rättigheter på olika språk.

Enligt beslut i kommunfullmäktige har ungdomsfullmäktiges mall för motion fått en tydlig koppling till barnkonventionens artiklar.

Sedan hösten 2022 har skolenheterna under utbildningsnämnden arbetat utifrån de nya skrivningarna i läroplanens inledande delar och med kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer som har förstärkts. Utbildningen ska främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke.

3.5 Medborgarkontor med tydlig inriktning för barn

Staden ska erbjuda platser, fysiska och/eller digitala, där barn kan få information om stadens insatser och hur de kan ta del av dem. Det möjliggör även för barns och ungas egna initiativ till dialoger med olika verksamheter som är berörda inom frågor som berör dem.

Demokrati- och medborgarservice har påbörjat en kartläggning om ungas inflytande och delaktighet som kommer att kunna användas i arbetet med att etablera medborgarkontor med tydlig inriktning för barn.

Barn har även deltagit i aktiviteter på medborgarkontoren som direkt riktat sig till barn, såsom en workshop på Orange Day kring hur mäns våld mot kvinnor kan stoppas.

3.6 Säkerställa placerade barns rätt till utbildning

För att rätten till utbildning ska säkerställas för placerade barn behövs en bra samverkan mellan socialtjänsten, grundskolan och utbildningsförvaltningen. Barnrättsplanen föreslår att metoden Skolfam ska utvecklas.

Grundskolenämnden rapporterar att det nu finns 12 Skolfam-team där specialpedagoger och psykologer arbetar med uppdraget tillsammans med socialförvaltningarna. I oktober 2022 nådde insatsen cirka 220 barn vilket är en ökning med 70 barn sedan oktober 2021. Ökningen av antal barn som får insatsen är ett resultat av att verksamheten utökades under 2022. Under 2023 förväntas samtliga barn som står i kö inkluderas i och ta del av Skolfams insatser.

3.7 Höja valdeltagandet till ungdomsfullmäktige

En ökad kännedom om val till ungdomsfullmäktige gör fler delaktiga i utvecklingen av staden Göteborg och stärker legitimiteten för barnens folkvalda forum. Särskilt behöver insatser ske för att möjliggöra ett jämlikt valdeltagande för barn med olika förutsättningar.

Under året inrättades en ny valprocess för ungdomsfullmäktige. I boksluten rapporterar bland annat demokrati- och medborgarservice att valstärkande insatser genomförts riktade till barn under 18 år för att öka kunskap och intresse för framtida allmänna val och Göteborgs Stads ungdomsfullmäktige. Intraservice och stadsledningskontoret har i samverkan med barn haft en gemensam satsning på nya funktioner och interaktiva aktiviteter på valsidan där intresserade bland annat har kunnat kommunicera med förtroendevalda.

Ungdomsfullmäktige har också fått nya lokaler som innebär en långsiktig och bra lösning.

Utbildningsnämnden har fattat beslut om att elever under 18 år på förvaltningens gymnasie- och gymnasiesärskolor ska ges möjlighet att rösta till ungdomsfullmäktige på skoltid. Elever informeras om och uppmuntras också till att kandidera och rösta till ungdomsfullmäktige. Det finns kontaktpersoner på nästan alla förvaltningens skolor.

4 Faktorer som påverkat genomförandet av barnrättsarbetet

Det finns faktorer som påverkat barnrättsarbetet under året både i positiv och negativ riktning. Det kan vara väsentliga händelser, ny lagstiftning, organisationsutveckling och personaltillgång. Nedan följer några exempel.

Grundskolenämnden beslutade i slutet på året om ny skolenhetsorganisering för grundsärskolan för att komma i ordning med en del av de identifierade utmaningarna för att öka kvaliteten, likvärdigheten och rättssäkerheten. De beslutade även om styrning och ledning för en samlad elevhälsa samt utbildningsområdes- och stadengemensamma särskilda undervisningsgrupper och resursskola. Målet är att skapa goda förutsättningar för elever med särskilt behov av stöd i undervisningen.

Verksamheten Kultur i skolan och Kulturskolan har omorganiserats under 2022. Syftet har varit att stärka det systematiska kvalitetsarbetet och det kollegiala lärandet som förväntas bidra till målet att erbjuda en likvärdig verksamhet som är tillgänglig för alla barn och unga.

Demokrati och medborgarservice har öppnat två nya verksamheter, ett medborgarkontor i Frölunda och ett Regnbågshus i centrala Göteborg för hbtqi-personer. Bägge verksamheter kan ha både en direkt och indirekt påverkan på barn.

Organisationsutveckling sker i socialtjänsten genom de nya enheter som bildats i de olika förvaltningarna som specialiserar sig på barnärenden, såsom Skolfam-team och team för att stötta familjer med barn med ett mer omfattande behov, eller med tidiga förebyggande insatser. Ett annat exempel är team som jobbar med att stödja ungdomar i riskzon att välja en annan livsstil än den kriminella banan.

Ett flertal socialförvaltningar skriver att det pågående arbetet har förstärkts genom att budgeten ökat, ofta i form av externa medel. De förstärkta satsningarna riktas ofta till områden där barn generellt har sämre livsvillkor. Resurserna har också bidragit till satsningar på barn, unga och deras familjer för att skapa en meningsfull fritid. För 2023 och framåt är det dock oklart om och vilka externa medel och resurser som kommer att finnas för att förbättra barns villkor.

I år trädde lagen om informationssamtal i kraft. Lagen syftar till att stärka barnrättsperspektivet i vårdnadsprocessen, skapa bättre förutsättningar för föräldrar att nå samförståndslösningar och stärka skyddet för barn som riskerar att fara illa. Fram till december har Familjerättsbyrån handlagt 680 informationssamtal. Till följd av detta har antalet snabbupplysningar sjunkit och utredningar minskat något på kort tid, vilket kan vara ett resultat av att fler

föräldrar kommer överens istället för att lösa tvisten i domstol. Slutsatsen styrks av att både antalet avtal och samarbetssamtal har ökat under året.

Flera socialförvaltningar uppger att personalomsättningen varit hög under året, vilket medfört att det kan ha uppstått ett kompetensbortfall och brist på kontinuitet i arbetet med barnrättsfrågor. Det har bland annat fått till följd att väntetiderna till öppenvård i egen regi har ökat under året och att familjer och barn fått vänta, ibland orimligt länge, på en beviljad insats. Därtill uppger några förvaltningar att inflödet av aktualiseringar inom området barn och unga har ökat med risk för hög arbetsbelastning. En uppföljning av alla HVB-placeringar visar att andelen akuta ärenden ökat och att fortsatt arbete behövs med fokus på att säkra barnens situation vid placering i skyddat boende. Utbudsbristen gällande HVB för yngre barn har även uppmärksammats.

De desinformationskampanjer som spridits på sociala medier med felaktig information om socialtjänstens arbete har påverkat möjligheterna att nå föräldrar då deras tillit och vilja att ta emot stöd minskat vilket även påverkar barnen. En förvaltning uppger att de kommer förstärka sitt arbete med en tjänst, vilket kommer att möjliggöra fler besök och att fler får korrekt information om socialtjänstens uppdrag.

5 Utvecklingsområden 2023

De verksamhetsspecifika utvecklingsområdena tas inte upp här, utan fokus ligger på gemensamma utvecklingsområden som flera förvaltningar och bolag identifierat för sitt arbete under 2023.

I sammanställningen av stadens barnbokslut 2021 lyftes genomgående likartade utmaningar och utvecklingsområden i anslutning till de grundläggande artiklarna. Arbetet kräver ofta en långsiktighet som behöver pågå i flera år. I årets barnbokslut återfinns samma gemensamma utvecklingsområden att arbeta vidare med 2023. Utvecklingsområdena är:

- Fortsatt kompetensutveckling för att öka kunskapsnivån om barn livsvillkor och barns rättigheter. Detta för att få mer träffsäkra insatser och utveckla metoder för att nå de barn som verksamheten inte når i dagsläget och med fokus på icke-diskriminering. Speciellt lyfts kompetensutveckling fram för de verksamheter där barn är indirekt påverkade.
- Det systematiska kvalitetsarbetet kopplat till ledning och styrning behöver utvecklas vidare, inklusive uppföljning utifrån principen om icke-diskriminering och de sju diskrimineringsgrunderna, genom att ta fram kvalitativa och kvantitativa data och underlag. Rutiner kopplat till ärendeprocessen och kvalitén på barnkonsekvensanalyser behöver fortsätta att utvecklas för att säkerställa barns bästa.
- Samverkan behöver fortsatt stärkas generellt mellan stadens förvaltningar och bolag, men också med externa myndigheter, speciellt när det rör sig om barn i utsatta situationer där flera förvaltningar är involverade.
- Gemensamt är också att öka barns delaktighet genom att utveckla metoder på området. Barn har i regel inte heller varit inblandade i strategiska beslut tagna av nämnder och styrelser, utom vid några få undantag.

6 Slutsatser

Barnboksluten visar på att det pågår ett aktivt arbete för att säkerställa barns rättigheter. Samtidigt finns det många utmaningar i att få till ett systematiskt barnrättsarbete, särskilt i frågor som rör yngre barn och barn i utsatta situationer. Stadsledningskontoret konstaterar att vissa förflyttningar har gjorts under året, främst inom socialtjänsten och utbildningssektorn, att i högre grad utgå ifrån barnets perspektiv i frågor som berör dem. Mest förekommande är alltjämt att utgå ifrån ett barnperspektiv, det vill säga baserat på vuxnas kunskaper och förståelse om vad som är barns bästa.

I några fall är arbetet kopplat till någon eller några grundläggande artiklar, men inte utifrån barnkonventionens helhetsprincip. Ett barnrättsperspektiv innebär att barnet inte får diskrimineras på någon grund (artikel 2), att barnets bästa ska bedömas och beaktas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3), att barnet har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) och att barnet får möjlighet att säga sin mening och få den respekterad (artikel 12). Det handlar även om att avsätta resurser och att barn och vuxna har goda kunskaper om barnets rättigheter.

Det arbete som bedrivits under året ligger i linje med de insatser som finns i barnrättsplanen. Insatser kopplat till kompetens- och metodutveckling samt samverkan pågår. Även planens insatser som är direkt riktade till barn är igång. Det finns dock stora skillnader i vilken grad stadens verksamheter arbetat med barnrättsfrågorna enligt barnkonventionens artiklar och genomfört insatser kopplade till barnrättsplanen. Verksamheter som har barn som en direkt målgrupp har generellt och i större utsträckning genomfört insatser för att öka det systematiska barnrättsarbetet än de verksamheter som inte har barn som direkt målgrupp. Genomförandet av det systematiska barnrättsarbetet går i otakt mellan förvaltningar och bolag, men även inom verksamheter.

Barnboksluten visar i allmänhet inte vilka resultat och förflyttningar som insatserna gett. Till stor del kan detta bero på att det är för tidigt att se några resultat av arbetet. Generellt är det ett förbättringsområde att tydliggöra mål och förväntade resultat av de insatser som ska göras. Resultaten av den systematiska uppföljningen bör sedan användas för att utveckla verksamheterna. Förvaltningar och bolag förmedlar att barnrättsfrågorna aktualiseras och att systematik utvecklas genom barnrättsplanen och de årliga barnboksluten.

Det finns ett fortsatt behov av att utveckla arbetet kopplat principen om icke-diskriminering. Det är en utmaning att ta fram indikatorer och andra underlag för att förebygga diskriminering. Bristen på underlag riskerar att osynliggöra vissa enskilda, eller grupper, av barn. Ytterligare en risk är att okunskap om ojämlikheten bland barn leder till insatser som ytterligare ökar de ojämlika livsvillkoren. En ökad samverkan med röstbärande organisationer skulle kunna öka verksamheternas kunskap om barn vars röster inte hörs och främja och förstärka arbete med att inkludera de barn som är svåra att nå.

Ett utvecklingsområde i barnrättsplanen och som också lyftes i Göteborgs Stads barnbokslut 2021 var metodutveckling för att nå samt öka yngre barns

delaktighet. En relativt liten rapportering har gjorts på området, vilket gör att behovet kvarstår inför kommande år. Däremot har arbetet för att nå barn med funktionsnedsättningar lyfts fram i barnboksluten där positiva resultat rapporterats, särskilt inom fritidsverksamheten. Arbetet har lett till effekter inom barnrättsplanens fokusområden, särskilt trygghet och meningsfull fritid.

Kompetenshöjande insatser har genomförts, men det är fler verksamheter som riktar sig direkt mot barn som genomfört insatserna än de verksamheter som inte har barn som direkt målgrupp. Det är ofta medarbetare som redan har grundläggande kompetens om barnrättsfrågor som vidareutbildar sig snarare än generella utbildningsinsatser som riktar sig till många. Glappet i kompetens har därmed ökat mellan verksamheterna.

Kunskapen är fortsatt låg i flera förvaltningar och bolag hur deras verksamheter påverkar barn och barns livsmiljöer. Ett flertal bokslut konstaterar att barnkonventionen inte berör verksamheten. Vuxennormen gör att barn ofta inte ses som medborgare fullt ut, barns möjligheter till delaktighet är oftare lägre än vuxnas. Men om verksamheten menar att frågor och beslut berör medborgare gäller detta barn som vuxna. Ett fortsatt utvecklingsområde för förvaltningar och bolag är att i högre utsträckning ta tillvara på den särskilda kompetens som barn besitter om sina livsvillkor och samhället i stort.

Göteborgs Stads barnbokslut 2022 visar på att framför allt förvaltningarna har arbetat med de frågor som ungdomsfullmäktige lyfte i samband med föregående års barnbokslut. Ungdomsfullmäktiges synpunkter på årets barnbokslut är dock till stor del samma som föregående år. Arbetet behöver främst intensifieras vad gäller rasism och diskriminering. Områdena som diskuterades var:

- Barns psykiska hälsa.
- Barns delaktighet och inflytande.
- Elevråden behöver utvecklas och skolan behöver anpassas bättre till barn som behöver extra stöd och studiero.
- Trygghetsfrågor.
- Rasism och diskriminering på skolan och i samhället i stort.
- Konflikthantering och civilkurage.
- Segregationen behöver brytas med fokus på skola, fritid och kultur.
- Kollektivtrafiken borde vara gratis för att kunna röra sig fritt i staden.
- Alla i kommunen måste jobba med barns rättigheter.

Den 9 februari 2023 kom FN:s kommitté för barnets rättigheter med sina rekommendationer om hur Sverige efterlever och säkerställer barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. De utmaningar som kommittén lyfter överensstämmer väl med de utmaningar och utvecklingsområden som identifierats i stadens barnbokslut. Rekommendationerna överensstämmer också med de utvecklingsområden som barn själva lyft genom ungdomsfullmäktige. Även Agenda 2030 har många beröringspunkter med barnrättsarbetet. Det offentliga Sverige behöver göra en gemensam kraftsamling för att uppfylla barns rättigheter.

7 Tecknad version – Ungdomsfullmäktige om Göteborgs Stads barnbokslut 2022

Bra saker för barn i Göteborg?
Fri skolgång
Det är de unga som bestämmes här idag.
UF
Skol-kort
Underbart!
Demo-krati!
De vuxna är här för att lyssna.
Vad ska vi göra idag?
Barn-bokslut 2021
alla nämnder och styrelser
Men blir det något bra till slut?
Ser vi samma sak?
Hänger ungdomarna med om vad de vuxna tycker de har gjort?
Det handlar om barnets bästa.
GÖTEBORG
vad behövs för barn och unga
alla vinner på jämlikhet!
I just Göteborg?
UF 2021 vad hände?
Barn-bokslut 2021
psykisk hälsa
Röster ska höras
Bryt segregation!
Vi hann med så mycket!
Men nu, då?
fortsättning följer...
#7
Barnbokslut 3 april 2023

2022
Det har blint bättre!
utbildning om barnrätt.
regnbågshus
FRÖLUNDA
vad ska vi hitta på?
UF
elevråden har utvecklats.
Arbetsgrupper fokus barnrätt.
Men...
Men jaaag rabbar inte med barn!
Men jag vill inte....
Jag får inte vara något viktigt.
#RASISM!
Jag lyssnar!
Men du hör inte!
UTVECKLINGSOMRÅDEN:
?
kunskap.
Men gör nå'?
Men vadda?
Och vem?
vad ska staden fokusera på?
Integration!
Dom får allt stöd
"Dom?"
"allt"?
#3
Vi på UF?
vaddå, UF?
vet alla vad UF är och hur förvaltas kunskaperna?
Barnbokslut 3 april 2023

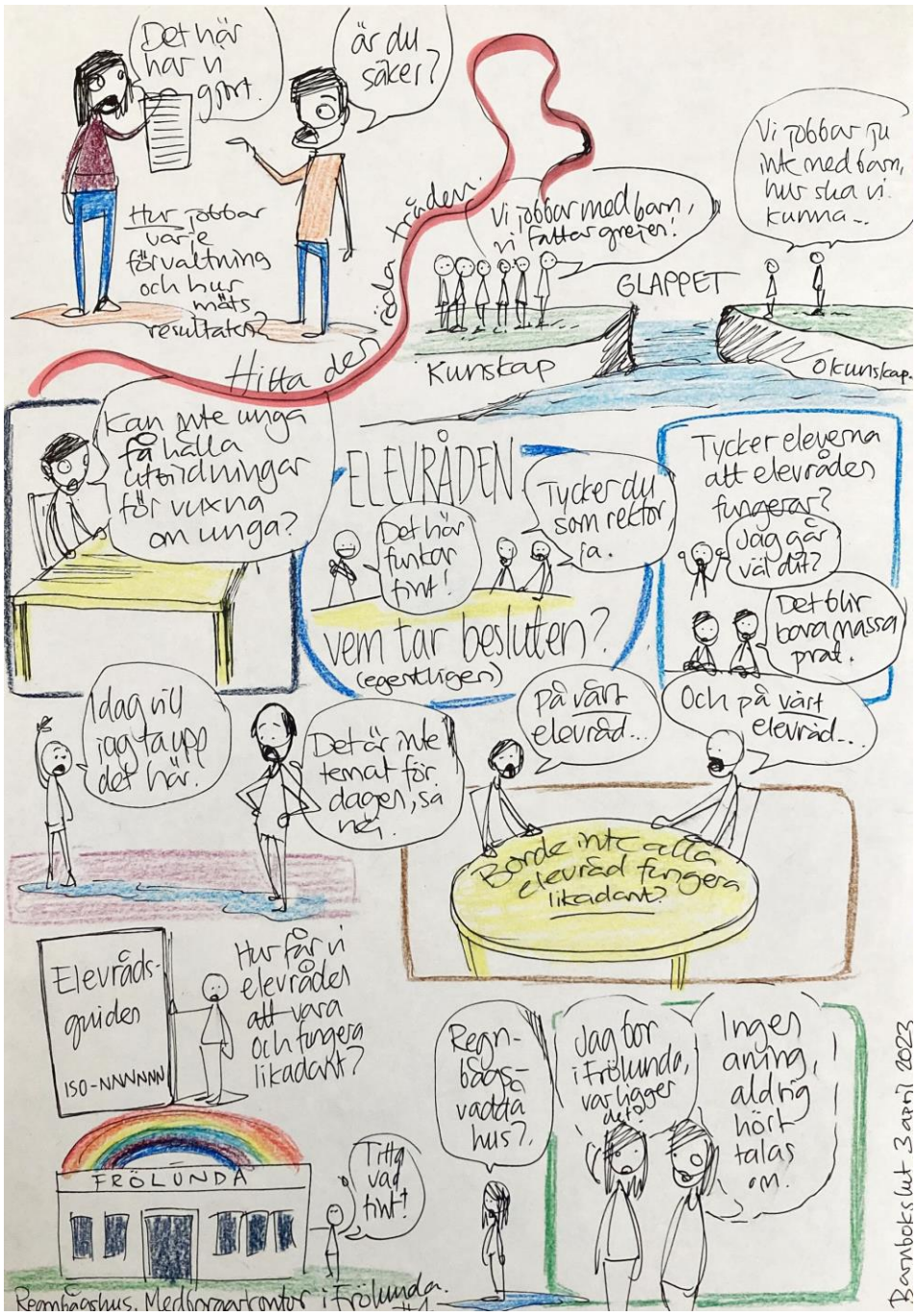
Det här har vi gjort.
är du säker?
Hur jobbar vår förvaltning och hur mäts resultaten?
Hitta den rätta vägen.
Vi jobbar med barn, vi fattar grejen!
Vi jobbar ju inte med barn, hur ska vi kunna..
GLAPPET
Kunskap
Okunskap.
Kan inte unga få hålla utbildningar för vuxna om unga?
ELEVRÅDEN
Det här funkar fint!
Tycker du som rektor, ja.
Tycker eleverna att elevråden fungerar?
Jag går väl dit?
Det blir bara massa prat.
vem tar besluten? (egentligen)
Idag vill jag ta upp det här.
Det är inte temat för dagen, så nej.
På vårt elevråd...
Och på vårt elevråd...
Borde inte alla elevråd fungera likadant?
Elevråds-guiden
ISO-NNNNNN
Hur får vi elevråden att vara och fungera likadant?
Regn-bågs-vadda hus?
Jag tror i Frölunda, var ligger det?
Inger aning, aldrig hört talas om.
FRÖLUNDA
Titta vad fint!
Barnbokslut 3 april 2023
Rembåtshus. Medborgarkontor i Frölunda.

Bra med HBTQ hus, då vet vi vart vi ska bråka
HBTQ
Kul, om jag gör det hittar de mig.
Nu kan vi checka av grejer, vidare mot andra ämnen
Nej, vi måste jobba med samma frågor hela tiden!
Baka baka baka
Är fritidsaktiviteter i Göteborg tillgänglighetsanpassade, inkluderande?
Kan man ens anpassa allt?
Och hur?
Och jämlikheten?
Jag har inte råd...
och vilka är med?
Kultur är inte för oss.
va? kultur är för alla?
Du säger det. Men tycker alla det?
Kulturskolan
Funkar det?
Kulturskolan
Vi har hela 10 platser!
1000
Inflation = mindre pengar till kultur och fritid.
Finns det frågor som inte har med barn att göra?
verksamheter
Jamen jag robbar ju med att klippa gräs!
Vi har 10 minuter rast. Måste du klippa gräset nu?
Ser du några barn här inne?
Nej. Inga barn
De vet inte mycket om stadsplanering
eller hållfasthetslära, eller nät!
Barnbokslut 3 april 2023
#5

Får barn det stöd de behöver?
Berätta vad du behöver
Stöd!
Det kan vara svårt att uttrycka vad man behöver.
Hur skall kunna ha 30 lugna platser i klassrummet
Jag behöver HJÄLP!
Är du säker? Du som är så DUKTIG.
finns det tillräckligt plats och personal för läxhjälp, t ex?
läxhjälp
Är du här för att stöka? eller plugga?
Där sitter alla pluggisar. Jag ska stöka!
Läxhjälpen behöver ofta styras upp av lärare, etc.
Jag vill bara ha ett tyst rum
Begränsat antal platser är både bra och dåligt.
DISKRIMINERING & RASISM.
Det är ju ÖVERALLT!
var börjar man ens?
Som ett virus. Det tar sig in genom minsta hål, smittar.
Vem var det?
vi har inte sett något
Jag kan hitta på något att mobbas och retas för. ge mig några sekunder
#6
Barnbokslut 3 april 2023

Hej!
Vet du ens vad det betyder?
Vad gör de vuxna?
Mer utbildning och kunskap om t.ex 2:a världskriget behövs.
Han gör bara så för att han gillar dig!
HAN SATTE ELD PÅ MIG!
Haha!
(Jag överdriver, men bara lite. Serieteckna vens anm.)
VAD BORDE GÖRAS?
Sänk rösträttsåldern i Utö till åk 4!
Jag vill också påverka!
Lärare är för konflikträdda.
Säg förlåt, så blir det bra sen.
mer utbildning i hur man löser konflikter på riktigt.
VAD FATTAS?
Finns det inte områden där vi kan få ta besluten?
ungdomar får ofta vara rådgivande, men aldrig beslutande.
Jag ret, och jag bryr mig.
JAMEN GÖR NÅT, DÅ!!
#7.
Barnbokslut 3 april 2023

Deltidsuppföljning av plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

En åldersvänlig stad gör sig inte ensamt utan tillsammans

Deltidsuppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

Handlingsplan Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 är ett stadenövergripande styrdokument och resultat av kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 § 498 om att ta fram en strategisk plan för stadsutveckling i enlighet med Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer. Syftet med handlingsplanen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i handlingsplanen.

Deluppföljningen gäller för nämnder och styrelser med ett huvudansvar för aktiviteter i handlingsplanen och avser de två första åren 2021–2022. I handlingsplanen anges att det ska ske en uppföljning efter två år för att följa status av genomförandet i handlingsplanen. Stadsledningskontoret ansvarar för att följa upp handlingsplanen.

Syftet med deluppföljningen är att ge en lägesbild för vart nämnder och styrelser befinner sig i arbetet[1]. Därutöver att belysa vad som kan främja eller försvåra måluppfyllelse för hela planperioden. Underlaget till denna redovisning av deluppföljningen bygger på svar på frågor som inkommit från huvudansvariga nämnder och styrelser med fokus politisk förankring av handlingsplanen samt samverkan med förvaltningar, bolag och kommuninvånare. Underlaget bygger även på lägesbilder i arbetet som hämtats in via ansvariga kontaktpersoner för aktiviteterna i handlingsplanen 2022[2]. Nämnder inom ny organisation för stadsutveckling bildades 2023 och svarar inte för arbetet som skett under 2021–2022.

Lägesbild genomförande perioden 2021–2022

Uppföljningen visar att förankring av handlingsplanen har skett inom några nämnder/styrelser. Arbetssätten för hur förankringen går till varierar. I några fall sker det som en särskild föredragspunkt, i andra fall som en del i organisationens lednings-rapporterings- och uppföljningsstrukturer. För nämnder inom ny organisation för stadsutveckling besvaras frågan om förankring framåtsyftande. Stadsbyggnadsnämnden uppger att förankring av handlingsplanen kommer att ske under våren.

Uppföljningen visar att huvudansvariga förvaltningar och bolag till större delen arbetar med aktiviteterna i handlingsplanen. Tidsatta aktiviteter för den period som deluppföljningen avser har genomförts och en majoritet av aktiviteterna för hela planperioden 2021–2024 uppges pågående (se bilaga). Samtliga bolag och en majoritet av förvaltningarna uppger att samverkan är upprättad med samverkansansvariga förvaltningar och bolag. Stadsmiljönämnden planerar påbörja detta under våren. Samtliga bolag och del av ansvariga förvaltningar uppger samverkan med kommuninvånare.

[1] Uppföljning av hela planperioden 2021–2024 fokuserar på utvärdering av genomförande, effekt och analys. Utifrån underlaget tas sedan beslut om behovet av en reviderad plan.

[2] Utvecklingsledare från äldre samt vård och omsorgsförvaltningen med särskilt ansvar facilitering samt ansvarig från Stadsledningskontoret för uppföljning handlingsplanen bokade in möten under 2022 med kontaktpersoner inom förvaltningar och bolag för att stämma av lägesbilden i arbetet och erbjuda stöd vid behov.

Nämnderna för stadsmiljö, stadsbyggnad och exploatering har ännu ingen upprättad samverkan med kommuninvånare.

Några förvaltningar uppger försvårande eller förändrade omständigheter i genomförandet av aktiviteter. Vid uppföljningstillfället har nämnden för exploatering ännu inte vidtagit åtgärder för aktivitet 2.2 om att förvaltningen ska underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga. Gällande att öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation (aktivitet 6.1) samverkar demokrati och medborgarservice endast med socialförvaltningen Sydväst då övriga tre förvaltningar inte anser att äldre kommuninvånare är deras målgrupp inom ramen för det som ska göras. Socialförvaltningen Sydväst kommer att fungera som en ingång för att nå de andra socialförvaltningarna.

Äldre samt vård och omsorgsnämnden är ansvariga för att facilitera handlingsplanen och har upparbetat stödjade strukturer digitalt och fysiskt för att underlätta och stärka samverkan mellan förvaltningar, bolag och kommuninvånare. Det har även genomförts en inspirationsdag för att stärka samverkan och dialog mellan huvud- och samverkansanvariga förvaltningar och bolag där direktörer/VD:s och ansvariga funktioner inom handlingsplanen bjöds in. Det finns begränsat med medel avsatta för faciliteringsuppdraget vilket kan påverka förutsättningar för den sortens större satsningar till gemensam dialog.

Bedömning

Ett åldersvänligt samhälle kräver långsiktig planering. Nämnders och styrelsers kunskap om varför kommunen arbetar med att stärka äldreperspektivet i alla stadsplaneringsprocesser är därför mycket viktig. Beslut som fattas på politisk nivå påverkar hur förvaltningar och bolag arbetar med handlingsplanen.

Varken kommuninvånare, förvaltningar och bolag har full insikt eller rådighet att uppnå en åldersvänlig stad ensamt. Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt och samverkan. Centrala grundkomponenter i handlingsplanen är tvärsektoriell samverkan och inkludering av äldre invånares röster. Vid årsskiftet tillkom en ny organisation för stadsutveckling och dessa är särskilt viktiga för realiseringen av ett äldreperspektiv i alla stadsutvecklingsprocesser. Arbetssätt och metoder som inkluderar kommuninvånare behöver upprättas. Äldre samt vård och omsorgsförvaltningen är ett stöd för berörda förvaltningar att använda sig av.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antecknar rapport om deltidsuppföljning av Handlingsplan Åldersvänliga Göteborgs 2021–2024. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med den inriktning som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande anpassa program och planer inom området mänskliga rättigheter till en likvärdig struktur samt att återkomma med förslag på nästa steg gällande långsiktig styrning av området.

Bilaga 1. Lägesbild 2021–2022 genomförande aktiviteter handlingsplan

Huvudansvariga[3] för aktiviteter och tidsplan	Lägesbild genomförande	Samverkansansvariga
Stadsmiljönämnden **Mobilitet: 1.1** ”Bättre förutsättningar för samspel mellan fotgängare och cyklister” *När: Senast genomfört 2022* **Mobilitet: 1.3** ”Samverkan med seniorer för att förbättra vinterväghållningen” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid* **Mobilitet: 1.5** ”Skapa mer plats för fotgängare tillsammans med seniorer” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid* **Mobilitet 3.3:** Social delaktighet och inkludering: ”Pratbänken” *När: Senast genomfört 2021*	Gällande mobilitet finns nya framtagna principutformningar i Teknisk handbok med syfte att utformningen ska förbättra samspelet mellan fotgängare och cyklister. Förbättringar i stadsmiljön sker successivt vid ny- och ombyggnation. Det pågår också ett forskningsprojekt gällande digital vinterväghållning. Ett kontinuerligt arbete med pratbänkarna där olika samhällsaktörer involveras till olika aktiviteter runt bänkarna och i samverkan med andra.	Exploatering (1.1), Äldre samt vård och omsorgsnämnden (1.1, 1.3, 1.5, 3.3), Socialnämnderna; Nordost, Centrum, Hisingen, Sydväst (1.3, 1.5), Nämnden för Funktionsstöd (1.4)

[3] Aktiviteter inom ny organisation för stadsutveckling redovisas utifrån det arbete som genomfördes i tidigare struktur 2021–2022. Det vill säga arbetet har nödvändigtvis ej pågått men flyttats över till ny nämnd.

Stadsbyggnadsnämnden **Mobilitet: 1.4** ”Öka tillgängligheten på bytespunkter och hållplatser för att underlätta för seniorer att använda kollektivtrafik” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid* **Stadsmiljö 4.1:** ”Sociala konsekvensanalyser (SKA) ska göras i alla planeringsprocesser och inkludera ett seniorperspektiv” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid*	Samverkan genom stadens förvaltningsövergripande Utvecklingsgrupp för SKA/BKA – social konsekvensanalys/barnkonsekvensanalys. I utvecklingsgruppen har en representant från ÄVO (äldre samt vård- och omorgsförvaltningen) fått i uppdrag att se över vad äldreperspektivet i stadsplanering skulle kunna vara och hur man kan gå vidare med frågan kring äldreperspektiv i SKA. Planering för delaktiviteter med representant från ÄVO och SBF (stadsbyggnadsförvaltningen) och har påbörjats	Exploateringsnämnden (1.4, 4,1), Äldre samt vård och omsorgsnämnden (1.4, 4.1), Nämnden för Funktionsstöd (1.4) Idrott- och föreningsnämnden (4.1), Kulturnämnden (4.1) Nämnden för demokrati och medborgarservice (4.1), Stadsmiljönämnden (4.1), Socialnämnderna; Nordost, Centrum, Hisingen, Sydväst (4.1) Västtrafik AB (1.4)
Exploateringsnämnden **Bostäder: 2.1** ”Utveckla befintlig modell för trygghetsboende som främjar generationsmöten” *När: Senast genomfört 2023* **Bostäder: 2.2** ”Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid*	Gällande bostäder samarbetar med fastighetsägare och bostadsrättsföreningar för att kunna upprätthålla och starta fler trygghetsbostäder. Det finns för närvarande inget politiskt beslut om att förvaltningen ska ställa krav på ekonomiskt överkomliga bostäder för seniorer. Förvaltningen samarbetar däremot med fastighetsägare och bostadsrättsföreningar för att kunna upprätthålla och starta fler trygghetsbostäder.	Boplats Göteborg AB (2.1), Förvaltnings Framtiden AB (2.1, 2.2) Äldre samt vård och omsorgsnämnden (2.1, 2.2), Socialnämnderna; Nordost, Centrum, Hisingen, Sydväst (2.2)

Boplats Göteborg AB **Bostad: 2.3** ”Satsning för att hjälpa seniorer som vill flytta till mer ändamålsenliga bostäder” *När: Senast genomfört 2023*	Boplats Göteborg AB genomförde 2020/2021 en informationssatsning med äldreombudsmannen i form av ett utskick till alla hushåll 64+ ”Bo bra nu och i framtiden” Utvärdering av broschyren ligger till grund för det fortsatta arbetet under planperioden. Boplats samverkar med kommunala och privata bostadsbolag kopplat till bostäder för äldre. Boplats genomför föreläsningar för seniorer, i samarbete med Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen, på träffpunkter för äldre. Åldersvänligas framtidsutvecklare har involverats i arbetet med syftet att tillsammans hitta mer framgångsrika sätt att nå ut med informationen om vilket stöd som finns att få.	Exploateringsnämnden, Förvaltnings Framtiden AB, Äldre samt vård och omsorgsnämnden
Förvaltnings Framtiden AB **Bostäder: 2.5** ”Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid.*	Gårdstensbostäder och Familjebostäder utvecklar ”Heja på din granne” som ett koncept inom aktivitet 2.5 i ett område där det inte finns andra mötesplatser i närheten. Ett pilotprojekt genomfördes den 1/10 2022 ”Ler- och konstworkshop på Gåsagången”. Aktiviteten genomfördes i samband med ett årligt återkommande lokalt stadsdelsarrangemang. Bolagen samverkar med andra förvaltningar/bolag, lokala kreatörer, civilsamhälle och kommuninvånare. Aktiviteten kommer att utvärderas innan det skalas upp.	Äldre samt vård och omsorgsnämnden (2.5)
Äldre samt vård och omsorgsnämnden **Mobilitet: 1.2** ”Seniorer inventerar var nya bänkar behövs” *När: Senast genomfört 2023* **Social delaktighet och inkludering: 3.1** ”Aktivitetskompis”	Gällande mobilitet och inventering av bänkar pågår det ett arbete med att hitta lämpligt kartverktyg för medborgardialog och där minoritetsspråk finska beaktas. Aktiviteten aktivitetskompis samt konceptutveckling med berättelser i närområde är initierad och några satsningar inom ramen för detta har genomförts. För att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer har förvaltningen genomfört en rad aktiviteter under 2021–2022. Behovsundersökningar, pilotsatsning i Nordost för teknikstöd i hemmet, informationsmaterial om att bli mer	Stadsmiljönämnden (1.2), Idrott- och föreningsnämnden (3.1, 3.2) Kulturnämnden (3.1, 5.1), Nämnden för demokrati och medborgarservice (3.1, 5.1), Förvaltnings Framtiden AB (3.2) Nämnden för Intraservice (3.1)

När: Senast genomfört 2023 **Social delaktighet och inkludering: 3.2** ”Konceptutveckling med berättelsetema i närområdet” *När: Senast genomfört 2022* **Samhällsstöd och service: 5.1** ”Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid*	digital, samverkan för drop-in-stöd på två olika ställen en gång per vecka på varje ställe genom samarbete mellan hälsofrämjande verksamheter, bibliotek och medborgarkontor. Under första kvartalet 2022 har även ett arbete påbörjats för att samverka med föreningar och civilsamhället.	
Nämnden för demokrati och medborgarservice **Bostäder: 2.4** ”Särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad *När: Senast genomfört 2022* **Information & kommunikation**: **6.1** ”Öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation” *När: Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid.*	Gällande bostäder har enheten för hållbar konsumtion och privatekonomi pågår ett arbete med att ge råd till seniorer som står i begrepp att flytta. En rad aktiviteter genomförs och testas för att nå ut med rådgivningen såsom drop-in teknikguider, satsningar med buss och tält samt frukostmöten på medborgarkontoret. Föreläsningar har även erbjudits anställda inom äldre samt vård och omsorgsförvaltningen för att sprida kunskap om vad för stöd som finns för äldre personer som har frågor kring ändrade boendeförhållanden. Gällande information och kommunikation har samverkan med samverkansansvariga har startats upp och tillsammans har områden som behöver omhändertas identifierats. Efter kunskapsinventering för att kartlägga vad som sker inom de olika områdena har prioriteringar för vad som skall göras inom ramen för aktivitetens beskrivning gjorts. Fortsättningsvis kommer endast en socialförvaltning delta då de andra inte anser att det är deras målgrupp. Tanken är då att använda denna socialförvaltning som en ingång för att nå de andra socialförvaltningarna.	Boplats Göteborg AB (2.4), Äldre samt vård och omsorgsnämnden (2.4, 6.1), Socialnämnderna; Nordost, Centrum, Hisingen, Sydväst (6.1)